

OP Ryhmän toimintakertomus ja tilinpäätös 2021

Sisällysluettelo

OP Ryhmän toimintakertomus 1.1.–31.12.2021.....	5
OP Ryhmän avainlukuja	6
Pääjohtaja Timo Ritakallion kommentit	7
Toimintaympäristö	8
Tulos ja tase.....	9
OP Ryhmän toimenpiteet koronaviruspandemiassa (COVID-19).....	12
Tilikauden keskeiset tapahtumat.....	12
OP Ryhmän strategiset tavoitteet ja painopisteet.....	13
Omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön menestyksen edistäminen	13
Asiakkuudet ja asiakasedut.....	14
Vastuullisuus.....	14
Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista.....	15
Monikanavaiset palvelut.....	19
Vakavaraisuus	19
Riskienhallinnan keskeiset periaatteet.....	21
Riskiasema.....	22
Segmenttien tulos	28
Vähittäispankki	28
Yrityspankki.....	30
Vakuutus.....	32
Muu toiminta.....	35
ICT-investoinnit.....	37
Henkilöstö	37
OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset.....	37
OP Osuuskunnan hallinto	38
OP Ryhmän juridinen rakenne	39
Tilikauden jälkeiset tapahtumat.....	42
Vuoden 2022 näkymät.....	42
Keskeiset tuloslaskelma- ja tase-erät sekä taloudelliset tunnusluvut.....	44
Tunnuslukujen laskentakaavat	46
Vakavaraisuustaulukot	50
Päälaskelmat.....	52
Tuloslaskelma	52
Laaja tuloslaskelma	53
Tase	54
Oman pääoman muutoslaskelma	55
Rahavirtalaskelma	56
Tilinpäätöksen liitetiedot.....	57
1. OP Ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet	59
2. OP Ryhmän riskienhallinnan periaatteet	88
3. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden ja esittämisen muutokset	105
4. Segmenttiraportointi	107
Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	110
5. Korkokate	110
6. Vakuutuskate	111
7. Nettopalkkiotuotot	111
8. Sijoitustoiminnan nettotuotot	113
9. Liiketoiminnan muut tuotot	115
10. Henkilöstökulut	115
11. Poistot ja arvonalentumiset	117
12. Liiketoiminnan muut kulut	117
13. Saamisten arvonalentumiset	118
14. OP-bonukset omistaja-asiakkaille	118
15. Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	118
16. Tuloverot	118

Varoja koskevat liitetiedot	119
17. Käteiset varat	119
18. Saamiset luottolaitoksilta	119
19. Johdannaissopimukset	120
20. Saamiset asiakkailta	128
21. Sijoitusomaisuus	128
22. Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat	130
23. Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset	130
24. Aineettomat hyödykkeet	131
25. Aineelliset hyödykkeet	134
26. Vuokrasopimukset	135
27. Muut varat	136
28. Verosaamiset ja -velat	137
Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot.....	138
29. Velat luottolaitoksille	138
30. Velat asiakkaille	138
31. Vakuutusvelka	139
32. Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	143
33. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	143
34. Varaukset ja muut velat	146
35. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	149
36. Oma pääoma	151
Muut tasetta ja taseen ulkopuolisia eriä koskevat liitetiedot.....	154
37. Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä	154
38. Annetut vakuudet	166
39. Saadut rahoitusvakuudet	166
40. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu	166
41. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti	168
42. Taseen ulkopuoliset sitoumukset	172
43. Ehdolliset velat ja varat	172
44. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely	172
45. Rahavirran liitetiedot	173
Riskienhallinnan liitetiedot.....	174
OP Ryhmän riskiasema	174
46. OP Ryhmän vastuiden maajakauma	174
Vähittäis- ja Yrityspankkitoiminnan riskiasema.....	175
47. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys	175
48. OP Ryhmän varainhankinnan rakenne	175
49. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan	176
50. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan	177
51. Korko- ja markkinariskin herkkyysanalyysi	178
52. Likviditeettireservi	178

Vakuutustoiminnan riskiasema.....	179
53. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys	179
54. Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakauma	180
55. Vahinkovakuutuksen suurvahinkojen kehitys	181
56. Vahinkovakuutuksen vakuutusliikkeen kannattavuus	181
57. Vahinkovakuutuksen vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja	182
58. Vahinkovakuutuksen vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma	182
59. Vahinkovakuutuksen sijoitusten jakauma	183
60. Vahinkovakuutuksen sijoitusriskien herkkyysanalyysi	183
61. Vahinkovakuutuksen korkosijoitusten riskiasema	184
62. Vahinkovakuutuksen sijoitusten valuuttariski	185
63. Vahinkovakuutuksen sijoitusten vastapuoliriski	185
64. Henkivakuutustoiminnan luonnetta kuvaavia tietoja ja vakuutusvelan herkkyysanalyysi	186
65. Henkivakuutuksen vakuutusvelan purkautuminen kassavirroiksi	189
66. Henkivakuutuksen liiketoiminnan kannattavuus	190
67. Henkivakuutuksen sijoitusten jakauma	191
68. ETA 1 sijoitusten jakauma	191
69. ETA 2 sijoitusten jakauma	192
70. Henkivakuutuksen sijoitusriskien herkkyysanalyysi	192
71. ETA 1 sijoitusriskien herkkyysanalyysi	193
72. ETA 2 sijoitusriskien herkkyysanalyysi	193
73. Henkivakuutuksen korkosijoitusten riskiasema	194
74. ETA 1 korkosijoitusten riskiasema	195
75. ETA 2 korkosijoitusten riskiasema	196
76. Henkivakuutuksen sijoitusten valuuttariski	196
77. ETA 1 sijoitusten valuuttariski	197
78. ETA 2 sijoitusten valuuttariski	197
79. Henkivakuutuksen sijoitusten vastapuoliriski	197
80. ETA 1 sijoitusten vastapuoliriski	197
81. ETA 2 sijoitusten vastapuoliriski	197
82. ETA 1 sijoitusten luottoriski	198
83. ETA 2 sijoitusten luottoriski	198
Muut liitetiedot.....	199
84. Omistukset tytäryrityksissä, strukturoiduissa yhteisöissä sekä yhteisissä toiminnoissa	199
85. Maakohtaiset tiedot	206
86. Lähipiiritapahtumat	207
87. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat	209
Tilinpäätöslausuma	210
Tilinpäätösmerkintä	211

OP Ryhmän toimintakertomus 1.1.–31.12.2021:

Tulos ennen veroja parani 1 127 miljoonaan euroon – asiakasliiketoiminnan tuotot kasvoivat vahvasti ja kulut pysyivät hallinnassa

Tulos ennen veroja 1–12/2021	Korkokate 1–12/2021	VakuutusKate 1–12/2021	Nettopalkkio- tuotot 1–12/2021	CET1- vakavaraisuus 31.12.2021
1 127 milj. €	+10 %	+30 %	+11 %	18,2 %

- Tulos ennen veroja parani 44 % 1 127 miljoonaan euroon (785).
- Asiakasliiketoiminnan tuotot kasvoivat yhteensä 14 % 3 186 miljoonaan euroon (2 787). Korkokate kasvoi 10 % 1 409 miljoonaan euroon (1 284), vakuutusKate 30 % 743 miljoonaan euroon (572) ja nettopalkkiotuotot 11 % 1 034 miljoonaan euroon (931).
- Tuotot sijoitustoiminnasta kasvoivat 42 % 257 miljoonaan euroon (181).
- Yhteensä tuotot kasvoivat 17 % 3 616 miljoonaan euroon (3 103).
- Kulut kasvoivat 9 % 2 007 miljoonaan euroon (1 839). Lakisääteisen työeläkevastuun loppuosan siirto Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle laski OP Ryhmän eläkekuluja vertailuvuonna 96 miljoonaa euroa. Ilman eläkevastuun siirron vaikutusta kulut kasvoivat 4 %.
- Tuloslaskelman saamisten arvonalentumiset, 158 miljoonaa euroa (225), olivat 0,16 % (0,23) luotto- ja takauskannasta.
- OP Ryhmän luottokanta kasvoi 4 % 97 miljardiin euroon (94) ja talletukset 7 % 76 miljardiin euroon (71).
- CET1-vakavaraisuus oli 18,2 % (18,9). Tulevien sisäisiin malleihin liittyvien muutosten ennakoiva huomioiminen heikensi vakavaraisuutta prosenttiyksikön.
- Vähittäispankin** tulos ennen veroja parani 304 miljoonaan euroon (115). Korkokate kasvoi 4 % ja nettopalkkiotuotot 8 %. Saamisten arvonalentumiset laskivat 88 miljoonaa euroa 84 miljoonaan euroon (172). Luottokanta kasvoi 2 % ja talletukset 5 %.
- Yrityspankin** tulos ennen veroja parani 474 miljoonaan euroon (349). Korkokate kasvoi 5 %, nettopalkkiotuotot 34 % ja sijoitustoiminnan nettotuotot 20 %. Saamisten arvonalentumiset kasvoivat 21 miljoonaa euroa 74 miljoonaan euroon (53).
- Vakuutuksen** tulos ennen veroja parani 504 miljoonaan euroon (348). VakuutusKate kasvoi 30 % 754 miljoonaan euroon (582). Tuotot sijoitustoiminnasta kasvoivat 86 miljoonaa euroa 170 miljoonaan euroon (84). Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde parani 85,5 %:iin (87,8).
- Muun toiminnan** tulos ennen veroja oli -109 miljoonaa euroa (3). Vertailukaudella Vallilan kiinteistön myynti paransi tulosta 96 miljoonaa euroa.
- Omistaja-asiakkaille kertyneet uudet OP-bonukset olivat 210 miljoonaa euroa (255). OP-bonusten kertymiseen tehtiin muutoksia 1.11.2020 alkaen.
- OP Ryhmä maksoi Tuotto-osuuksien korot vuodelta 2020 Tuotto-osuuksien haltijoille 4.10.2021. OP Ryhmä noudatti korkojen maksussa EKP:n suositusta, joka rajoitti pankkien voitonjakoa ja jonka voimassaolo päättyi 30.9.2021.
- OP Ryhmä täyttää 120 vuotta vuonna 2022 ja nostaa sen kunniaksi Tuotto-osuuksien tuottotavoitetta 1,20 prosenttiyksiköllä. Lisäkoron myötä Tuotto-osuuden tuottotavoite vuodelle 2022 on yhteensä 4,45 prosenttia.
- Pohjola Sairaala Oy:n myynti Pihlajalinna Terveys Oy:lle toteutui 1.2.2022.
- Vuoden 2022 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan pienemmäksi kuin vuoden 2021 tulos. Näkymistä kerrotaan tarkemmin kohdassa "Vuoden 2022 näkymät".
- Tilikauden jälkeen OP Ryhmä on päättänyt ottaa käyttöön standardimenetelmään perustuvan riskipainotettujen erien lattiason vakavaraisuuslaskennassa. Lattiason käyttöönoton arvioidaan heikentävän OP Ryhmän CET1-vakavaraisuutta vuoden 2022 toisella neljänneksellä noin 3 prosenttiyksikköä.

OP Ryhmän avainlukuja

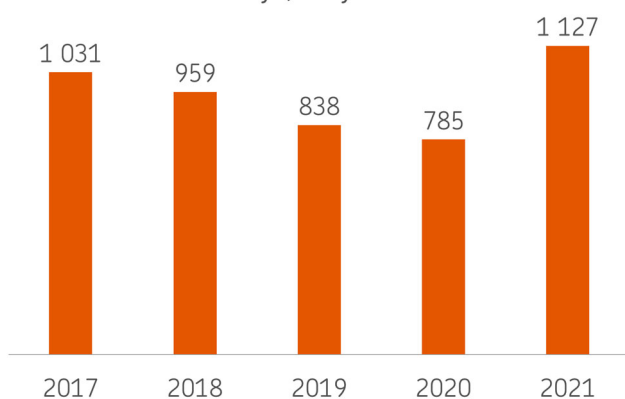
	1-12/2021	1-12/2020	Muutos, %
Tulos ennen veroja, milj. €	1 127	785	43,6
Vähittäispankki	304	115	165,3
Yritys pankki	474	349	35,8
Vakuutus	504	348	44,5
Muu toiminta	-109	3	-
Kertyneet uudet OP-bonukset omistaja-asiakkaille, milj. €	-210	-255	-
Oman pääoman tuotto (ROE), %	6,6	5,0	1,6*
Oman pääoman tuotto ilman OP-bonuksia, %	7,8	6,6	1,3*
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,54	0,42	0,12*
Koko pääoman tuotto ilman OP-bonuksia, %	0,64	0,55	0,09*
	31.12.2021	31.12.2020	Muutos, %
CET1-vakavaraisuus, %	18,2	18,9	-0,7*
Luottokanta, mrd. €	96,9	93,6	3,5
Talletukset, mrd. €	75,6	70,9	6,6
Järjestämättömät saamiset vastuista, %**	2,4	2,5	-0,1*
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %	0,16	0,23	-0,08*
Omistaja-asiakkaat (1 000)	2 049	2 025	1,2

Tuloksen vertailulukuna on käytetty vuoden 2020 vastaavien jaksoiden lukuja. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten erien vertailulukuna on käytetty vuoden 2020 lopun tilannetta, ellei toisin mainita.

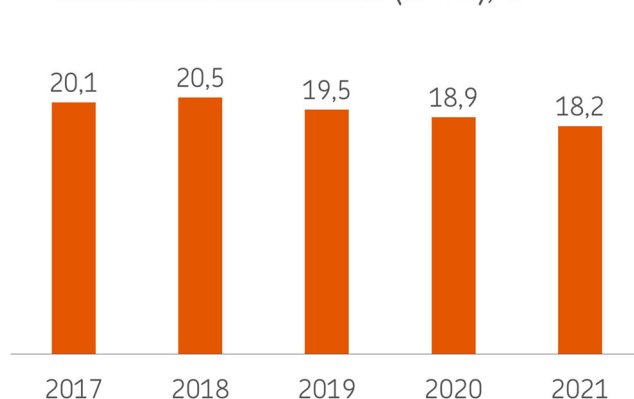
* Suhdeluvun muutos

** Tunnusluvun sisältöä ja nimeä on muutettu Q1/2021. Vertailutiedot on oikaistu. Muutoksesta kerrotaan tarkemmin toimintakertomuksen Riskiasema-kappaleen Lainanhoitajoustop ja järjestämättömät saamiset -taulukon alla.

Tulos ennen veroja, milj. €

Ydinvakavaraisuussuhde (CET1), %

Pääjohtaja Timo Ritakallion kommentit

OP Ryhmän vuoden 2021 tulos oli ennätystasolla, 1 127 miljoonaa euroa. Kaikkien kolmen liiketoimintasegmentin – vähittäispankin, yritys pankin ja vakuutuksen – tulokset kasvoivat selvästi vertailuvuodesta. Asiakasliiketoiminnan tuotot kasvoivat yhteensä 14 prosenttia nettopalkkiotuottojen, korkokatteen ja vakuutuskatteen hyvän kehityksen myötä. Lisäksi sijoitustoiminnan tuotot kasvoivat vahvasti.

Kulujen kasvu oli hallittua, kun huomioidaan vuonna 2020 Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle tehdyn eläkevastuun siirron pienentävä vaikutus vertailuvuoden eläkekuluihin. Ilman tätä vaikutusta kulujen kasvu oli 4 prosenttia. Strategiamme tavoitteen mukaisesti tuotot kasvoivat selvästi nopeammin kuin kulut. Tuottojen kasvu oli yhteensä 17 prosenttia.

Asiakkaidemme luotonhoitokyky säilyi hyvänä, mikä näkyy edellistä vuotta pienempinä saamisten arvonalentumisina. Saamisten arvonalentumiset, 158 miljoonaa euroa, olivat 0,16 prosenttia luotto- ja takauskannasta.

OP Ryhmän vakavaraisuus on edelleen vahvalla tasolla ja Euroopan pankkien parhaimmistoa. CET1-vakavaraisuus oli joulukuun lopussa 18,2 prosenttia.

Asiakkaamme olivat vuoden 2021 aikana ennätyskellisen aktiivisia sijoitusmarkkinoilla. OP:n sijoitusrahastoihin tuli lähes 190 000 uutta osuudenomistajaa: kasvu oli 46 prosenttia kaikista uusista Suomeen rekisteröityjen rahastojen osuudenomistajista. OP-Ilmasto oli Suomen suosituin rahasto viime vuonna osuudenomistajilla mitattuna, ja sen osuudenomistajien määrä kasvoi 85 prosenttia. Osana omistaja-asiakkaiden etujen ja hyötyjen uudistusta lanseerasimme alkuvuonna sijoittajan etukokonaisuuden, jolla haluamme kannustaa omistaja-asiakkaitamme vaurastumaan pitkäaikaisella säästämällä ja sijoittamisella. Kokonaisuudessaan kotitalousasiakkaiden sijoitusvarallisuus kasvoi viime vuonna 16 prosenttia ja pk-yritysasiakkaiden sijoitusvarallisuus 21 prosenttia.

Vastuullinen liiketoiminta on yksi strategisista painopisteistämme. Vastuullisten tuotteiden suosio on kasvanut selvästi sekä sijoittamisessa että rahoituksessa, ja kehitämme niitä jatkuvasti. Myöntämämme vastuullisen yritysrahoituksen vastuut kaksinkertaistuivat 3 miljardiin euroon. Osana vastuullisuusohjelmaamme edistämme suomalaisten taloustaito-osaamista sekä oman talouden hallintaa tukevilla palveluilla että talous- ja digitaitojen opastamisella. Koronapandemian haasteista huolimatta opastimme vuoden aikana taloustaitoja yli 39 000 lapselle ja nuorelle, sekä digitaitoja yli 8 400 henkilölle.

Keskityimme ydinliiketoimintaamme, pankki- ja vakuutusliiketoimintaan. Saimme merkittävät keskusyhteisökonsernin rakennetta yksinkertaistaneet järjestelyt valmiiksi alkuvuonna 2022. Kilpailu- ja kuluttajavirasto hyväksyi yrityskaupan, jossa Pohjola Sairaala siirtyi Pihlajalinnan omistukseen 1.2.2022.

Osuuspankkien välisiä fuusiohankkeita toteutui vuoden 2021 aikana enemmän kuin yhtenäksään vuonna aikaisemmin 2000-luvulla. Osuuspankkeja oli vuoden 2021 lopussa 121, kun vuoden 2020 lopussa niitä oli 137. Pääkaupunkiseudulla merkittävä yhdistymishanke on Helsingin Seudun, Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan Osuuspankkien päätös yhdistyä entistään kilpailu- ja palvelukykyisemmäksi osuuspankiksi.

Talous jatkoi elpymistä myös vuoden 2021 viimeisellä vuosineljänneksellä, vaikka omikron-virusmuunnoksen aiheuttamat tartunnat alkoivat nousta jyrkästi. Inflaatio kiihtyi yhä vuoden loppua kohti mentäessä, ja keskuspankit kertoivat aikeistaan alkaa kiristää vähitellen rahapolitiikkaa. Rahoitusmarkkinoilla inflaatio- ja korko-odotusten nousu lisäsi epävarmuutta.

Suomen talous on toipunut koronapandemiasta euroaluetta nopeammin. Kotitalouksien taloustilanne on kohentunut myönteisen työllisyyskehityksen myötä. Asuntomarkkinoilla oli vilkas vuosi, vaikka voimakkain nousu alkoi tasaantua loppuvuonna. Yritysten taloustilanne on hyvä, mikä on heijastunut lisääntyneinä investointiaikeina. Talouden näkymät ovat myönteiset mutta epävarmuuden sävyttämät. Riskejä löytyy niin poikkeuksellisesta suhdannetilanteesta kuin talouden ulkopuolisista syistä, kuten koronatilanteesta tai geopolitiikasta.

Asiakkaidemme kiinnostus asuntoluottojen ja asuntoyhteisöluottojen korkojen suojaamiseen on kasvanut korko-odotusten noustessa. Henkilöasiakkaiden asuntoluotoista oli vuoden 2021 lopussa korkosuojattu 29,6 prosenttia, korkosuojauksien painottuessa pitkiin suojausajankohiin ja mataliin korkokattotasoihin.

Jo 120 vuoden ajan OP Ryhmä on tukenut suomalaisten vaurastumista ja hyvinvointia sekä rakentanut kestävää tulevaisuutta. Tänä vuonna juhliessamme OP Ryhmän 120-vuotiaista taivalta tarjoamme omistaja-asiakkaillemme mahdollisuuden hyötyä Tuotto-osuuksien 1,2 prosenttiyksikön lisäkorosta, jonka myötä tuottotavoite vuodelle 2022 on 4,45 prosenttia.

Lämmin kiitos asiakkaillemme luottamuksesta sekä henkilöstölle ja hallinnolle erinomaisesta ja tuloksekkaasta yhteistyöstä!

Toimintaympäristö

Maailmantalous elpyi vuonna 2021 koronapandemian aiheuttamasta kriisistä. Vuoden viimeisellä neljänneksellä talous kasvoi hyvin omikronmuunnoksen aiheuttamasta tartuntojen kasvusta huolimatta. Inflaatio kiihtyi vuoden loppua kohti voimakkaasti ja saavutti useassa maassa nopeimman vauhdin vuosikymmeniin. Euribor-korot pysyivät vakaina, mutta pitkät korot nousivat vuoden aikana maltillisesti.

Suomen BKT ylitti pandemiaa edeltäneen tasonsa jo keväällä, ja elpyminen jatkui hyvää vauhtia syksyllä. Työllisyys on toipunut nopeasti kriisistä, ja työttömyys vähentynyt selvästi. Suomessa inflaatio kiihtyi maltillisemmin kuin euroalueella kokonaisuutena, vaikka nousu oli korkeimmillaan sitten 2010-luvun alkuvuosien. Myös asuntojen hinnat nousivat nopeimmin vuosiin. Vuoden lopulla asuntomarkkinoiden vire alkoi hidastua mutta säilyi vahvana.

Koronatartuntojen kasvu hidastaa talouskasvua vuoden 2022 alussa tilapäisesti, mutta talouden elpyminen jatkuu vuoden aikana. Inflaatio hidastuu mutta säilyy verrattain korkeana. Talouden näkymiä varjostavat koronapandemia, geopolittiset jännitteet ja inflaationäkymiin liittyvä epävarmuus. Euroopan keskuspankki ilmoitti joulukuussa vähentävänsä vähitellen arvopaperiostojaan vuoden 2022 aikana.

Lainakanta kasvoi 3,3 prosenttia vuonna 2021. Kasvu oli vahvinta kotitalousluotoissa ja asuntoyhteisöluotoissa.

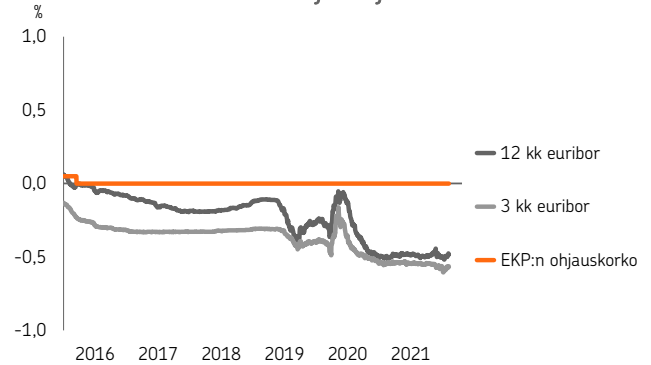
Kotitalouksien lainakasvu oli 4,0 prosenttia, asuntoyhteisöjen 5,9 prosenttia ja yritysluottojen 1,1 prosenttia. Kotitalouslainojen kasvun ajurina toimineiden asuntoluottojen kasvu laantui vuoden loppua kohti ja oli 4,1 prosenttia, kun taas kulutusluottojen kasvu vahvistui ja oli 2,5 prosenttia.

Talletukset kasvoivat 4,7 prosenttia vuonna 2021. Yritystalletukset kasvoivat 10,9 prosenttia ja kotitaloustalletukset 5,1 prosenttia.

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen arvo kohosi vuoden 2021 lopussa ennätyskalliseen 158,8 miljardiin euroon. Vuoden aikana rahastoihin sijoitettiin uusia pääomia yhteensä 9,1 miljardin euron edestä. Myös pörssikurssien nousu kasvatti rahastosijoitusten arvoa.

Vakuutustoimialalla vuosi 2021 sujui suotuisissa merkeissä. Talouden toipuminen tuki vakuutusturvan kysyntää, eivätkä koronapandemian vaikutukset heikentäneet vakuutusyhtiöiden kannattavuutta. Myös sijoitusmarkkinan vahva kehitys suosi vakuutusyhtiöitä.

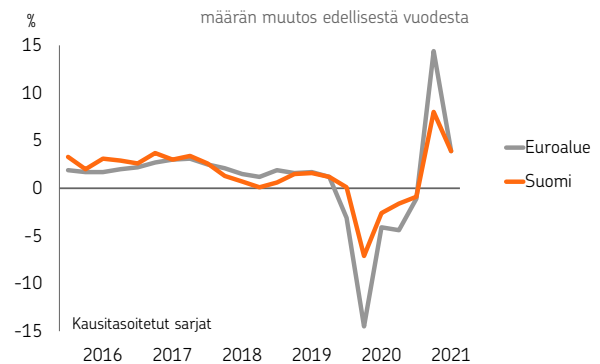
Euriborit ja ohjauskorko

Lähde: Suomen Pankki

BKT

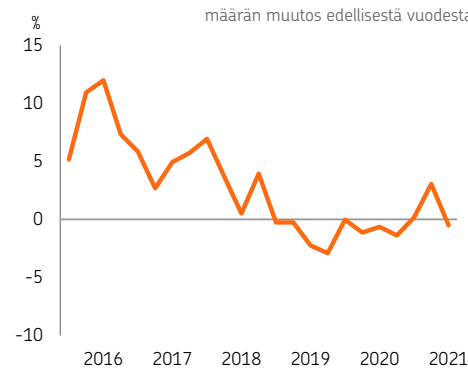
määrän muutos edellisestä vuodesta

Lähteet: Eurostat, Tilastokeskus

Investoinnit Suomessa

määrän muutos edellisestä vuodesta

Lähde: Tilastokeskus

Finanssialan volyymikehitys

12 kk muutos

Luotot ja talletukset pl. rahoitus- ja vakuutuslaitokset

Lähteet: Suomen Pankki, Suomen SijoitusLTK:mu Oy

Tulos ja tase

Tulosanalyysi, milj. €	1–12/2021	1–12/2020	Muutos, %
Tulos ennen veroja	1 127	785	43,6
Vähittäispankki	304	115	165,3
Yrityspankki	474	349	35,8
Vakuutus	504	348	44,5
Muu toiminta	-109	3	-
Tuotot			
Korkokate	1 409	1 284	9,7
Vakuutuskate	743	572	29,9
Nettopalkkiotuotot	1 034	931	11,0
Sijoitustoiminnan nettotuotot	376	184	104,4
Liiketoiminnan muut tuotot	54	132	-58,8
Tuotot yhteensä	3 616	3 103	16,5
Kulut			
Henkilöstökulut*	914	715	27,9
Poistot ja arvonalentumiset	283	273	3,6
Liiketoiminnan muut kulut	810	852	-4,9
Kulut yhteensä	2 007	1 839	9,1
Saamisten arvonalentumiset	-158	-225	-
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-118	-3	-
Kertyneet uudet OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-210	-255	-

* Lakisääteisen työeläkevastuun loppuosan siirto laski vuoden 2020 eläkekuluja 96 miljoonaa euroa neljännellä vuosineljänneksellä.

Avainlukuja, milj. €	31.12.2021	31.12.2020	Muutos, %
Luottokanta	96 947	93 644	3,5
Asuntoluotot	41 522	40 036	3,7
Yritysluotot	23 128	22 587	2,4
Asuntoyhteisöt ja muut luotot	32 297	31 021	4,1
Takauskanta	4 047	3 100	30,5
Muut vastuut	15 314	13 941	9,8
Talletukset	75 612	70 940	6,6
Hallinnoitavat varat (brutto)	111 836	89 126	25,5
Sijoitusrahastot	32 515	27 598	17,8
Instituutioasiakkaat	38 336	25 330	51,3
Private Banking	27 831	24 888	11,8
Sijoitussidonnaiset vakuutussäästöt	13 154	11 310	16,3
Taseen loppusumma	174 110	160 207	8,7
Sijoitusomaisuus	22 945	23 562	-2,6
Vakuutusvelka	8 773	9 374	-6,4
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	34 895	34 706	0,5
Oma pääoma	14 184	13 112	8,2

Tammi-joulukuu

OP Ryhmän tulos ennen veroja oli 1 127 miljoonaa euroa (785). Tulos parani vertailukaudesta 342 miljoonaa euroa. Asiakasliiketoiminnan tuotot eli korkokate, vakuutuskate ja nettopalkkiotuotot kasvoivat vahvasti. Lisäksi tulosta paransi sijoitustoiminnan tuottojen kasvu sekä saamisten arvonalentumisten lasku.

Korkokate kasvoi 9,7 prosenttia 1 409 miljoonaan euroon. Vähittäispankki-segmentin korkokate kasvoi 34 miljoonaa euroa, Yrityspankki-segmentin 20 miljoonaa euroa ja Muu toiminta- segmentin 70 miljoonaa euroa. Korkokatetta kasvatti 103 miljoonalla eurolla (18) TLTRO III -rahoituksen EKP:n talletuskoron ylittävä ehdollinen lisämarginaali -0,5 %, joka tuloutettiin IFRS 9 -standardin mukaisesti nettoluotonannon kasvukriteereiden täytyttyä. OP Ryhmän luottokanta kasvoi 3,5 prosenttia 96,9 miljardiin euroon ja talletukset 6,6 prosenttia 75,6 miljardiin euroon. Asiakkaat nostivat tilikaudella uusia luottoja 26,4 miljardia euroa (22,6).

Vakuutuskate kasvoi 29,9 prosenttia 743 miljoonaan euroon. Vakuutus-segmentin vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot kasvoivat 3,3 prosenttia 1 555 miljoonaan euroon ja korvauskulut laskivat 2,3 prosenttia 899 miljoonaan euroon. Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde parani 85,5 prosenttiin (87,8).

Nettopalkkiotuotot olivat 1 034 miljoonaa euroa (931). Rahastojen nettopalkkiotuotot kasvoivat 46 miljoonaa euroa, talletusten nettopalkkiotuotot 20 miljoonaa euroa, henkivakuutuksen kuormitustulo 15 miljoonaa euroa ja maksuliikkeen nettopalkkiotuotot 11 miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat 192 miljoonaa euroa 376 miljoonaan euroon. Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot olivat 67 miljoonaa euroa (37), joista myyntivoittoja oli 14 miljoonaa euroa (22).

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot olivat 129 miljoonaa euroa (438). Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvarojen nettotuotot laskivat yhteensä 472 miljoonaa euroa johdannaisten käyvän arvon muutosten takia. Markkinamuutoksista johtuvat johdannaisten luotto- ja vastapuoliriskin (CVA) arvonmuutokset paransivat tulosta 15 miljoonaa euroa (-16). Vertailukauden tieto on oikaistu vastaamaan nykyistä laskentaa. Käypään arvoon tuloslaskelman kautta arvostettavien osakkeiden tuotot kasvoivat yhteensä 293 miljoonaa euroa vertailukaudesta. Vertailukaudella koronaviruspandemian alussa osakkeiden käyvät arvot laskivat merkittävästi. Sijoituskiinteistöjen nettotuotot kasvoivat 75 miljoonaa euroa positiivisten käyvän arvon muutosten vaikutuksesta. Henkivakuutuserät, jotka sisältävät muun muassa vakuutusteknisten erien muutokset, kasvattivat sijoitustoiminnan nettotuottoja 385 miljoonaa euroa 122 miljoonaan euroon.

Osaan vakuutusyhtiöiden oman pääoman ehtoista sijoituksista sovelletaan väliaikaista poikkeusmenettelyä (overlay approach). Väliaikaisen poikkeusmenettelyn piirissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset esitetään oman pääoman käyvän arvon rahastossa. Väliaikainen poikkeusmenettely laski sijoitustoiminnan tuottoja 118 miljoonaa euroa (-3). Yhteensä sijoitustoiminnasta kirjatut tuotot kasvoivat vertailukaudesta 77 miljoonaa euroa 257 miljoonaan euroon. Kaikista käyvän arvon rahaston kautta kirjattavista rahoitusinstrumenteista kirjattiin myyntivoittoja yhteensä 139 miljoonaa euroa (43). OP Ryhmän vakuutusyhtiöiden yhteenlaskettu sijoitusten tuotto käyvin arvoon oli 1,7 prosenttia (4,9).

Liiketoiminnan muut tuotot laskivat vertailukaudesta 54 miljoonaan euroon (132). Liiketoiminnan muita tuottoja kasvatti Checkout Finland Oy:n myynti Paytrail Oyj:lle 30.4.2021. Vertailukaudella liiketoiminnan muita tuottoja kasvatti Vallilan kiinteistön myynti, josta kirjattiin myyntivoittoa 98 miljoonaa euroa vertailukauden liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluja 2 miljoonaa euroa liiketoiminnan muihin kuluihin. OP Ryhmä jatkaa toimintaansa kiinteistössä pitkäaikaisella vuokrasopimuksella, ja kiinteistö kirjattiin käyttöoikeusomaisuuseränä taseeseen.

Kulut kasvoivat vertailukaudesta 9,1 prosenttia 2 007 miljoonaan euroon. Henkilöstökulut kasvoivat 27,9 prosenttia 914 miljoonaan euroon tulospalkkiovarausten ja henkilöstömäärän kasvun myötä. Lisäksi lakisäateisen työeläkevastuun loppuosan siirto vuoden 2020 lopussa laski vertailukauden eläkekuluja 96 miljoonaa euroa. Ilman eläkevastuun siirron vaikutusta kulut kasvoivat 3,7 prosenttia ja henkilöstökulut 12,8 prosenttia. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä kasvoivat 3,6 prosenttia 283 miljoonaan euroon. Arvonalentumispoistoja kirjattiin 10 miljoonaa euroa vertailukautta enemmän.

Liiketoiminnan muut kulut laskivat 4,9 prosenttia 810 miljoonaan euroon. ICT-kulut laskivat 7,8 prosenttia 364 miljoonaan euroon. Vertailukaudella kertaluonteinen investointi tietojärjestelmäympäristöön kasvatti ICT-kuluja. Kehittämisen kuluvaikutus oli 195 miljoonaa euroa (183). Viranomaismaksut kasvoivat 23,1 prosenttia 64 miljoonaan euroon EU:n vakausmaksun kasvettua.

Tulosta heikentäviä, eri tuloslaskelmaeriin kohdistuneita arvonalentumisia luotoista ja saamisista sekä sijoituksista kirjattiin yhteensä 164 miljoonaa euroa (244), joista 158 miljoonaa euroa (225) kirjattiin luotoista ja muista saamisista. Saamisten arvonalentumisia kasvatti erityisesti pitkään järjestämättöminä saamisina olleiden vastuiden arvostamista koskeva tiukennettu käsittely ja riskillisimpien vakuuskohteiden arvojen päivitys. Vertailukaudella asiakkaat hakivat aktiivisesti luottoihin lyhennysvapaita ja maksuaikojen muutoksia koronapandemian takia, mikä yhdessä odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa käytettävien makroekonomisten parametrien muutosten kanssa kasvatti vertailukauden saamisten arvonalentumisia 88 miljoonaa euroa. Vuoden 2020 ensimmäisellä vuosineljänneksellä käyttöön otettu maksukyvyttömyyden uusi

määritelmä kasvatti käyttöönoton yhteydessä myös vertailukauden saamisten arvonalentumisia 44 miljoonaa euroa. Lopullisia nettoluottotappioita kirjattiin 113 miljoonaa euroa (107). Tappiota koskeva vähennyserä oli tilikauden lopussa 751 miljoonaa euroa (708). Järjestämättömät saamiset olivat 2,4 prosenttia (2,5) vastuista. Saamisten arvonalentumiset luotoista ja muista saamisista olivat 0,16 prosenttia (0,23) luotto- ja takauksista.

OP Ryhmän tuloverot olivat 224 miljoonaa euroa (144). Efektiivinen verokanta oli 19,8 prosenttia (18,3). Vertailukaudella efektiivistä verokantaa laskivat lakisääteisen työeläkevastuun siirto ja annetut konserniavustukset.

Vahinkovakuutus keskittyy jatkossa ydinliiketoimintaan ja luopuu sairaalaliiketoiminnasta. Pohjola Sairaala luokiteltiin myytävänä olevaksi pitkäaikaiseksi omaisuuseräksi toisella vuosineljänneksellä. Taseeseen kirjatut sairaalatoiminnan varat olivat 8 miljoonaa euroa ja velat 8 miljoonaa euroa tilikauden lopussa.

OP Ryhmän oma pääoma oli 14,2 miljardia euroa (13,1). Omaan pääomaan sisältyi Tuotto-osuuksia 3,2 miljardia euroa (3,0), josta irtisanottujen Tuotto-osuuksien osuus oli 0,3 miljardia euroa (0,3). Tuotto-osuuksien tuottotavoite vuodelle 2021 on 3,25 prosenttia. Tilikaudelta kertyneen Tuotto-osuuksille maksettavan koron arvioidaan olevan yhteensä 96 miljoonaa euroa (95). Vuodelta 2020 maksettiin korkoja yhteensä 95 miljoonaa euroa 4.10.2021, ja vuodelta 2019 korkoja maksettiin yhteensä 97 miljoonaa euroa 8.2.2021.

Laaja tulos verojen jälkeen oli 897 miljoonaa euroa (734). Käyvän arvon rahaston muutokset laskivat laajaa tulosta 59 miljoonaa euroa. Vertailukaudella käyvän arvon rahaston muutokset kasvattivat laajaa tulosta 131 miljoonaa euroa.

Tuloslaskelman pääerät vuosineljänneksittäin

Milj. €	2021				2021	2020	Muutos %
	1-3	4-6	7-9	10-12			
Korkokate	316	324	331	438	1 409	1 284	9,7
Vakuutuskate	157	170	215	201	743	572	29,9
Nettopalkkiotuotot	270	242	249	273	1 034	931	11,0
Sijoitustoiminnan nettotuotot	146	109	-2	123	376	184	104,4
Liiketoiminnan muut tuotot	7	36	4	8	54	132	-58,8
Tuotot yhteensä	896	881	796	1 043	3 616	3 103	16,5
Henkilöstökulut	222	238	195	258	914	715	27,9
Poistot ja arvonalentumiset	64	65	64	91	283	273	3,6
Liiketoiminnan muut kulut	221	181	170	237	810	852	-4,9
Kulut yhteensä	507	484	429	586	2 007	1 839	9,1
Saamisten arvonalentumiset	-22	-13	-59	-63	-158	-225	-
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-55	-36	42	-70	-118	-3	-
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-46	-52	-53	-54	-205	-251	-
Tulos ennen veroja	265	296	297	270	1 127	785	43,6

OP Ryhmän toimenpiteet koronaviruspandemiassa (COVID-19)

OP Ryhmä on tarjonnut taloudellista helpotusta lyhennysvapaiden muodossa henkilö- ja yritysasiakkailleen, joiden taloudenhoito on vaikeutunut koronaviruspandemian vuoksi. Kotitalouksille on tarjottu mahdollisuus asuntoluottojen lyhennysvapaaseen enintään 12 kuukauden ajaksi. Yritysten osalta maksuaikojen muutokset arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Lisäksi on hyödynnetty Finnveran tarjoamia takauksia.

Osuuspankit ovat myöntäneet koronapandemian aikana tapauskohtaisesti asiakkailleen lyhyitä vuokran maksuun liittyviä helpotuksia.

OP Ryhmä on varmistanut, että yhteiskunnan näkökulmasta kriittiset palvelut toimivat myös koronapandemian aikana. OP Ryhmä on mahdollistanut henkilöstölleen turvalliset työolosuhteet toimistoissa ja konttoreissa sekä etätöiden tekemisen laajamittaisesti niissä työtehtävissä, missä se on mahdollista.

OP Ryhmä on tukenut UNICEFin työtä Intian heikentyneessä koronatilanteessa. Kampanjassa kerätyt varat ohjataan sairaalatyön tukemiseen sekä testauskapasiteetin kasvattamiseen. Intiassa OP Ryhmälle tekee töitä kumppaneiden kautta noin 600 henkilöä.

Lokakuussa OP Ryhmässä hyväksyttiin tulevaisuuden työnteon eli hybridityön periaatteet. Yhteiset periaatteet auttavat ryhmän työyhteisöjä ja tiimejä suunnittelemaan monimuotoisen ja -paikkaisen työnteon tavat. Jatkossa OP Ryhmässä yhdistellään suunnitelmallisesti lähi- ja etätöitä sujuvasti ja tuottavasti, työn turvallisuus huomioiden. Asiakkaan tarpeet ja liiketoiminnan tavoitteet ohjaavat ensisijaisesti työnteon muotoja ja paikkaa.

Tilikauden keskeiset tapahtumat

OP Ryhmä maksoi vuoden 2020 Tuotto-osuuksien korot lokakuun alussa

OP Ryhmä maksoi Tuotto-osuuksien korot vuodelta 2020 Tuotto-osuuksien haltijoille 4.10.2021. OP Ryhmä noudatti korkojen maksussa Euroopan keskuspankin (EKP) suositusta, joka rajoitti pankkien voitonjakoa ja jonka voimassaolo päättyi 30.9.2021. Tuotto-osuuksille maksettavat korot vuodelta 2020 olivat yhteensä 95 miljoonaa euroa alkuperäisen 3,25 prosentin tuottotavoitteen mukaan. Jatkossa OP Ryhmä palaa voitonjaossaan normaaliin Tuotto-osuuksien korkojen maksuaikatauluun, jossa edellisen vuoden korko maksetaan seuraavan vuoden kesäkuussa maksuedellytysten täytyessä. Tuottotavoite vuodelle 2021 on 3,25 prosenttia. Koron lopullinen määrä vahvistetaan tilikauden päättymisen jälkeen.

Nimityksiä OP Ryhmän keskusyhteisön johtokunnassa

OP Osuuskunnan hallitus on 26.10.2021 nimittänyt riskienhallintajohtaja Markku Pehkosen OP Osuuskunnan

johtokunnan jäseneksi 1.1.2022 alkaen. Markku Pehkonen on toiminut OP Ryhmän riskienhallintajohtajana vuodesta 2018.

OP Ryhmän Vakuutusasiakkaat-segmentin liiketoimintajohtajaksi ja Pohjola Vakuutuksen toimitusjohtajaksi on nimitetty OP Ryhmän talous- ja rahoitusjohtaja Vesa Aho. Aho aloittaa Pohjola Vakuutuksen toimitusjohtajana 1.3.2022. Uudessa tehtävässään hän jatkaa myös OP Osuuskunnan johtokunnan jäsenenä. Pohjola Vakuutuksen nykyinen toimitusjohtaja Olli Lehtilä siirtyy uuden Uudenmaan Osuuspankin toimitusjohtajaksi.

OP Ryhmän talous- ja rahoitusjohtajaksi on nimitetty Mikko Timonen 1.3.2022 alkaen. Tällä hetkellä Timonen toimii OP Ryhmässä Yrityspankin talouden ohjauksesta vastaavana johtajana. Timosesta tulee tehtävän myötä OP Osuuskunnan johtokunnan jäsen.

OP Ryhmä nostaa vuoden 2022 Tuotto-osuuksien tuottotavoitetta juhlavuoden kunniaksi

OP Ryhmä juhlistaa 120-vuotista taivaltaan nostamalla omistaja-asiakkaidensa Tuotto-osuuksien tuottotavoitetta 1,20 prosenttiyksiköllä. Lisäkoron myötä Tuotto-osuuden tuottotavoite on vuonna 2022 yhteensä 4,45 prosenttia. Koron maksaminen ja sen määrä riippuvat osuuspankin toiminnan tuloksellisuudesta.

OP Yrityspankki Oyj:n osittaisjakautuminen

OP Yrityspankki Oyj on jakautunut osittaisjakautumisella 29.11.2021 siten, että OP Yrityspankki Oyj:n vahinkovakuutusliiketoimintaa harjoittavan tytäryhtiön, Pohjola Vakuutus Oy:n, osakkeet on siirretty OP Osuuskunnan suoraan omistukseen. Rakennearjestyksen tavoitteena on yksinkertaistaa OP Ryhmän keskusyhteisökonsernin rakennetta ja hallintoa sekä selkeyttää johtamista. Järjestelyllä ei ollut vaikutusta OP Ryhmän vakavaraisuuteen, tulokseen tai liiketoimintasegmentteihin.

OP Ryhmä vahvistaa mobiilimaksamisen palvelujaan

OP Ryhmän Pivo, Danske Bankin MobilePay ja norjalainen Vipps suunnittelevat uutta mobiilimaksamisen alustaa, joka yhdistäisi 11 miljoonan käyttäjän mobiililompakot yhdeksi Euroopan johtavista mobiilimaksamisen palveluista. Palvelun tavoitteena on tarjota kuluttajille, kauppiaille ja jakelijoille paras mahdollinen mobiilimaksamisen käyttökokemus. Suunnitelman mukaan Vippsin omistajapankit omistaisivat uudesta yrityksestä 65 prosenttia, Danske Bank 25 prosenttia ja OP Ryhmä 10 prosenttia. Yrityksen pääkonttori sijaitsisi Osllossa, ja sen toimitusjohtajaksi nimettäisiin Vippsin nykyinen toimitusjohtaja. Suunnitelman mukaan OP Ryhmällä olisi edustaja uuden yhtiön hallituksessa. Suunnitelman toteutuminen vaatii kilpailuviranomaisten hyväksynnän.

OP Ryhmän strategiset tavoitteet ja painopisteet

OP Ryhmän strategiaprosessissa strategiaa muodostetaan, uudistetaan ja toteutetaan jatkuvasti. Toimintaympäristöä ja toimintamallia arvioidaan systemaattisesti, jotta kyetään tekemään tarvittaessa uusia strategisia valintoja ja toteuttamaan ne.

OP Ryhmän perustehtävä, arvot, visio ja strategian painopisteet ovat kokonaisuus, jossa osat täydentävät toisiaan. OP Ryhmän visio on olla johtava ja vetovoimaisin finanssiryhmä Suomessa. Toimintaympäristön jatkuva seuranta ja strategiset painopisteet auttavat yhteisen vision saavuttamisessa ja ohjaavat kaikkea tekemistä.

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto vahvisti ryhmän strategian kokouksessaan 25.8.2021. Päivitystyössä strategiassa määriteltiin OP Ryhmän keskeiset strategiset painopisteet lähivuosille. Painopisteet ovat:

- arvoa asiakkaille
- kannattava kasvu
- laadukas ja tehokas toiminta
- vastuullinen liiketoiminta
- osaava, innostunut ja hyvinvoiva henkilöstö.

OP Ryhmän keskusyhteisön hallintoneuvosto on vahvistanut 30.10.2019 OP Ryhmän pitkän aikavälin strategiset tavoitteet. Tavoitteet ovat olleet voimassa 1.1.2020 alkaen.

Hallintoneuvosto on 25.8.2021 tarkentanut bränditason suosittelun pitkän aikavälin tavoitetta siten, että NPS-tavoite on jaettu erikseen pankki- ja vakuutusliiketoimintaan.

OP Ryhmän strategiset tavoitteet	31.12. 2021	31.12. 2020	Tavoite 2025
Oman pääoman tuotto (ROE ilman OP-bonusia), %	7,8	6,6	8,0
CET1-vakavaraisuus, %	18,2	18,9	väh. CET1-vakavaraisuusvaade + 4 %-yks.*
Bränditason suosittelu, NPS (Net Promoter Score, henkilö- ja yritysasiakkaat)**	Pankki: 27 Vakuutus: 16	Pankki: 29 Vakuutus: 17	Pankki: 30 Vakuutus: 20
Luottoluokitus	AA-/Aa3	AA-/Aa3	väh. tasolla AA-/Aa3

* OP Ryhmän tavoite CET1-vakavaraisuudelle on vähintään CET1-vakavaraisuusvaade lisättyinä neljällä prosenttiyksiköllä. Joulukuun lopun vakavaraisuusvaateella laskettu CET1-tavoite oli 13,7 prosenttia.

** Vuoden neljännesvuosien keskiarvo

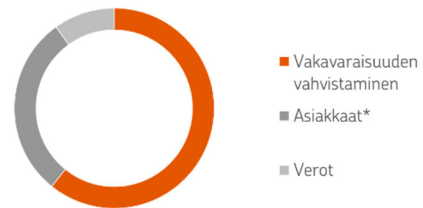
Omistaja-asiakkaiden ja toimintaympäristön menestyksen edistäminen

OP Ryhmän perustehtävänä on edistää omistaja-asiakkaidensa ja toimintaympäristönsä kestävästä taloudellisesta menestystä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Ryhmän toiminta perustuu sen vahvistettuihin arvoihin, perustehtävään, vahvaan vakavaraisuuteen, osaavaan riskienhallintaan ja asiakkaiden kunnioittamiseen. OP Ryhmän arvot ovat ihmisläheisyys, vastuullisuus ja yhdessä menestyminen.

Tuloksen käyttö

OP Ryhmän tavoitteena ei ole voiton maksimointi omistajille, vaan osuuspankin omistaja-asiakkaiden tarvitsemien palvelujen tuottaminen mahdollisimman tehokkaasti. Yhteinen menestys käytetään omistaja-asiakkaiden hyväksi keskittämistuina ja muina taloudellisina etuina sekä palvelukyvyn ylläpitona ja kehittämisenä.

Arvio OP Ryhmän vuoden 2021 tuloksen käytöstä, joka vahvistetaan tilikauden päättymisen jälkeen:

*) Asiakkaat = OP-bonukset, alennukset ja Tuotto-osuuksien korot omistaja-asiakkaille

OP Ryhmän perustehtävän menestyksessä toteuttaminen vaatii vahvaa vakavaraisuutta, jota edellyttävät myös kasvavat viranomaisvaatimukset. Vakavaraisuuden vahvistaminen edellyttää ryhmältä tehokkuutta ja tuloksentekokykyä myös jatkossa. Omistaja-asiakkaille palautettavan osuuden lisäksi merkittävä osa liiketoiminnan tuloksesta käytetään OP Ryhmän vakavaraisuuden vahvistamiseen.

OP Ryhmän tuottama hyöty jaetaan omistaja-asiakkaille sen mukaan, kuinka paljon kukin osuuspankin omistaja-asiakas ryhmän palveluita käyttää. Omistaja-asiakkaiden etukokonaisuuden muodostavat asioinnin määrän perusteella kertyvät OP-bonukset sekä pankkipalveluista, vakuutusista sekä säästämisen ja sijoittamisen palveluista annettavat edut ja alennukset. Omistaja-asiakkailla on myös mahdollisuus sijoittaa omaan osuuspankkiinsa Tuotto-osuuksien kautta. Tuotto-osuuksille maksetaan vuosittain korkoa pankkien voitonjakona.

Tuloksesta maksetuilla veroilla mitattuna OP Ryhmä on yksi Suomen suurimmista veronmaksajista. Merkittävänä veronmaksajana OP on edistämässä koko Suomen menestystä.

Asiakkuudet ja asiakasedut

OP Ryhmän omistaja-asiakkaiden määrä oli tilikauden lopussa 2,0 miljoonaa (2,0). Omistaja-asiakkaiden määrä kasvoi 24 000 asiakkaalla.

Pankkiasiakkaita oli 3,6 miljoonaa (3,6). Vähittäispankilla oli 3,3 miljoonaa (3,3) ja Yrityspankilla 0,3 miljoonaa asiakasta (0,3). Vahinkovakuutusasiakkaita oli 1,6 miljoonaa (1,6) ja henkivakuutusasiakkaita 0,4 miljoonaa (0,4).

Pankki- ja vakuutustoiminnan yhteisten asiakkaiden määrä oli 1,3 miljoonaa (1,3).

Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden sijoitukset osuuspankkien Tuotto- ja jäsenosuuksiin olivat yhteensä 3,4 miljardia euroa (3,2).

Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden pankki-, vakuutus- ja varallisuudenhoitoasioinnista kertyy OP-bonuksia. Tammi-joulukuussa kertyneiden uusien bonusten arvo oli yhteensä 210 miljoonaa euroa (255). OP-bonusten kerrytykseen tehtiin 1.11.2020 alkaen muutoksia. Tilikaudella OP-bonuksia käytettiin pankki- ja varallisuudenhoitopalveluihin yhteensä 107 miljoonaa euroa (119) ja vahinkovakuutus tuotteiden vakuutusmaksuihin 112 miljoonaa euroa (130).

Omistaja-asiakkaat hyötyivät vähittäispankkitoiminnan päivittäispalvelupaketin alennetusta hinnasta 57 miljoonaa euroa (27). Omistaja-asiakkaille annettiin 58 miljoonaa euroa (66) vahinkovakuutuksen keskittämisalennuksia. Lisäksi omistaja-asiakkaat ostivat, myivät ja vaihtoivat suurinta osaa rahastoista ilman erillisiä kuluja. Edun arvo oli 7 miljoonaa euroa (6).

Edellä mainitut OP-bonukset ja asiakasedut olivat yhteenlaskettuna 332 miljoonaa euroa (354) eli 22,8 prosenttia (31,1) OP Ryhmän tuloksesta ennen veroja ja myönnettyjä etuja.

Vuodelta 2020 kertyneen Tuotto-osuuksille maksetun koron määrä oli yhteensä 95 miljoonaa euroa (97). Vuoden 2021 Tuotto-osuuksien tuottotavoite oli 3,25 prosentin korko (3,25). Tilikaudelta kertyneen Tuotto-osuuksille maksettavan koron arvioidaan olevan yhteensä 96 miljoonaa euroa (95).

Vastuullisuus

Vastuullisuus on kiinteä osa OP Ryhmän liiketoimintaa ja strategiaa. Vastuullinen liiketoiminta on yksi OP Ryhmän strategisista painopisteistä. OP Ryhmän tavoitteena on olla vastuullisuuden edelläkävijä toimialallaan Suomessa. OP Ryhmän vastuullisuusohjelma rakentuu neljän teeman ympärille: vahvistamme suomalaisten taloustaitoja, edistämme kestävää taloutta, tuemme paikallista elinvoimaa ja yhteisöllisyyttä sekä käytämme tietopääomaamme vastuullisesti.

OP Ryhmä on sitoutunut noudattamaan YK:n Global Compact -aloitteen kymmentä periaatetta ihmisoikeuksista, työelämän oikeuksista, ympäristöperiaatteista ja korruption torjunnasta.

OP on sitoutunut noudattamaan YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita. OP Ryhmä on allekirjoittanut perustajajäsenenä YK:n ympäristöohjelman Finance Initiativen (UNEP FI) vastuullisen pankkitoiminnan periaatteet.

Vastuullisuuden tilikauden keskeiset tapahtumat

OP-Asuntoluottopankki Oyj laski maaliskuussa liikkeeseen Suomen ensimmäisen vihreän katetun joukkovelkakirjalainan, jonka määrä on 750 miljoonaa euroa ja laina-aika 10 vuotta. Lainan on suunnattu kansainvälisille, vastuullisille instituutiosijoittajille, ja sen kautta hankitut varat kohdistetaan OP-Asuntoluottopankin Green Covered Bond -viitekehysten mukaisesti OP Ryhmän vihreiksi tunnistettuihin asuntoluottoihin. Rahoitettava toimiala on energiatehokkaat asuinrakennukset (green buildings).

OP Ryhmä kertoi maaliskuussa, että OP-Vuokratuotto-erikoissijoitusrahasto tavoittelee asuntosalkun energiankäytön hiilineutraaliutta ja muuntaa kaikkien omistamiensa kiinteistöjen käyttämän energian hiilineutraaliksi vuoteen 2030 mennessä.

Maaliskuussa julkaistiin OP Ryhmän tietotilinpäätös, joka kuvaa ryhmässä tapahtuvaa tiedon hallintaa, johtamista ja hyödyntämistä avoimesti ja läpinäkyvästi.

OP Ryhmä järjesti maaliskuussa Taloustaitoviikon yhtä aikaa kansainvälisen Global Money Weekin kanssa. Viikon aikana osuuspankit ympäri Suomea opettivat arjen raha-asioita ja käytännön taloustaitoja nuorille OPxRahapuhetta-opetustapahtumissa, joihin osallistui tuhansia yläkoululaista. Tapahtumat järjestettiin etäyhteyksien välityksellä.

OP on valtakunnallisen Taloustaitokilpailun pääyhteistyökumppani. Kilpailuun osallistui vuonna 2021 kaikkiaan yli 21 000 nuorta 330 koulusta ympäri Suomen, ja sen finaali järjestettiin etäyhteyksin 23.5.2021. Kevään aikana osuuspankit tukivat nuoria kilpailuun valmistautumisessa järjestämällä taloustaitotukioita osana opetusta joko etänä tai kouluissa paikan päällä.

OP julkaisi toukokuussa vuosittaisen Green Bond -raportin, joka sisältää kuvauksen OP Yrityspankin vuoden 2019 helmikuussa liikkeeseen laskemasta 500 miljoonan euron vihreästä joukkovelkakirjalainasta, sillä rahoitetuista käyttökohteista sekä saavutetuista ympäristövaikutuksista. OP:n ensimmäisellä vihreällä joukkovelkakirjalainalla on rahoitettu uusiutuvaa energiaa, ympäristöystävällistä rakentamista ja kestävää maankäyttöä. Vuoden 2020 aikana sillä saavutettiin merkittäviä positiivisia ympäristövaikutuksia: lähes 200 000 CO₂e-tonnia vältettyjä päästöjä energiantuotannossa, yli 140 000 CO₂e-tonnia hiilinieluja kestävästä maankäytön kautta, 390 megawattia uusiutuvan energian tuotantoa ja 20 000 m² ympäristöystävälliseksi sertifioitua rakennuspinta-alaa.

OP tarjosi yli 1 600 nuorelle kesätyöpaikan kolmannella sektorilla vuosittaisessa Kesäduuni OP:n piikkiin -kampanjassa. Osuuspankit lahjoittivat yleishyödyllisille

yhdistyksille tuen 15–17-vuotiaiden nuorten työllistämiseksi kahdeksi viikoksi.

Heinäkuussa OP järjesti jo viidettä kertaa Hope ry:n kanssa Reppu joka selkään -koulureppukeräyksen osuuspankeissa ja Pohjola Sairaaloissa ympäri Suomen. Tänä vuonna kerättiin lähes 3 300 koulureppua vähävaraisten perheiden lapsille.

Lokakuussa OP Ryhmä kutsui osuuspankkien omistaja-asiakkaat vaikuttamaan oman osuuspankkinsa vastuullisuustekojen valintaan. Ehdotukset kerättiin ensimmäistä kertaa Kaikkien aikojen tekoja -verkkokyselyllä. Vastauksia tuli yhteensä yli 40 000. Verkkokyselyn teemat olivat kaikille osuuspankeille yhteiset, ja ne oli johdettu OP Ryhmän vastuullisuusohjelmasta. Teemoista omistaja-asiakkaat antoivat eniten ääniä nuorten työllistämisen ja koulutuksen tukemiselle ja toiseksi eniten teoille ympäristön ja luonnon hyväksi.

Lokakuussa OP Yrityspankki sitoutui yritysluottosalkkujensa hiilineutraaliuuteen vuoteen 2050 mennessä ja OP Varainhoito sitoutui yhdessä OP-Rahastoyhtiön kanssa hoitamiensa rahastojen osalta hiilineutraaliuuteen vuoteen 2050 mennessä.

Joulukuussa OP Ryhmän ilmastotyö sai vuosittaisessa kansainvälisessä CDP-ilmastoarvioinnissa arvosanaksi A- jo kolmatta kertaa peräkkäin.

Selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista

OP Ryhmän muodostavat 121 osuuspankia sekä niiden omistama keskusyhteisö OP Osuuskunta tytär- ja lähiyhteisöineen. OP Ryhmän palveluksessa työskenteli vuoden 2021 lopussa 13 074 henkilöä. Ryhmän liiketoiminta on jaettu kolmeen liiketoimintasegmenttiin, jotka ovat Vähittäispankki (pankkitoiminnan henkilö- ja pk-yrityksiä), Yrityspankki (pankkitoiminnan yritys- ja instituutioasiakkaat) sekä Vakuutus (vakuutusasiakkaat). OP Ryhmän päätoiminta-alue on Suomi. Lisäksi OP Yrityspankki toimii Virossa, Latviassa ja Liettuassa.

Asiakkaiden kasvaneet odotukset vastuullisuudesta, kestävän rahoituksen sääntely ja valvojan vaatimukset heijastuvat vahvasti koko finanssialalle. Vastuullinen liiketoiminta on yksi OP Ryhmän strategisista painopisteistä. OP Ryhmälle on määritelty toimintaa ohjaavat ja ryhmän perustehtävää tukevat arvot: ihmisläheisyys, vastuullisuus ja yhdessä menestyminen.

OP Ryhmä soveltaa toiminnassaan Hyvän liiketavan periaatteita (Code of Business Ethics). Ne sisältävät keskeiset vastuullisuus- ja ympäristöperiaatteet, joiden mukaisesti kaikkien OP Ryhmässä työskentelevien ja hallinnossa vaikuttavien tulee toimia. OP Ryhmä on sitoutunut noudattamaan kansainvälisiä toiminnan vastuullisuutta ohjaavia periaatteita, joista keskeisimmät ovat YK:n Global Compact -aloitteen periaatteet, YK:n ympäristöohjelman Finance Initiativen (UNEP FI) vastuullisen pankkitoiminnan periaatteet ja YK:n vastuullisen sijoittamisen (UN PRI) periaatteet. OP on yksi Suomen

vastuullisen sijoittamisen yhdistyksen (FINSIF ry) perustajajäsenistä.

Vastuullisuustyötä ohjaa OP Osuuskunnan hallintoneuvoston hyväksymä, ryhmätasoinen vastuullisuusohjelma, joka rakentuu neljän teeman ympärille: vahvistamme suomalaisten taloustaitoja, edistämme kestäväää taloutta, tuemme paikallista elinvoimaa ja yhteisöllisyyttä sekä käytämme tietopääomaamme vastuullisesti. Vastuullisuusohjelman teemat on määritelty vastuullisuusnäkökulmien olennaisuusanalyysin pohjalta.

OP Ryhmä julkaisee vuoden 2021 vastuullisuusraportin osana vuosikatsausta. Raportti on laadittu GRI-standardien peruslaajuuden (GRI Standards Core) mukaisesti ja sisältää tätä selvitystä täydentäviä tietoja. Vastuullisuusraportti sisältää lisäksi TCFD:n (Task-force on Climate related Financial Disclosure) viitekehyksen mukaisen tarkastelun.

Ympäristöön ja ilmastoon liittyvät näkökulmat

OP Ryhmä on sitoutunut Pariisin ilmastopöytäkirjaan, jolla pyritään pitämään maapallon keskilämpötilan nousu selvästi alle kahdessa asteessa suhteessa esiteolliseen aikaan ja toimimaan niin, että lämpeneminen saataisiin rajattua alle 1,5 asteen. OP Ryhmän tavoitteena on rakentaa yhdessä asiakkaidensa kanssa kestäväää taloutta esimerkiksi kehittämällä tuotteita ja palveluita, jotka kannustavat asiakkaita kestävämpään toimintaan. Ryhmä huomioi myös toiminnan vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen.

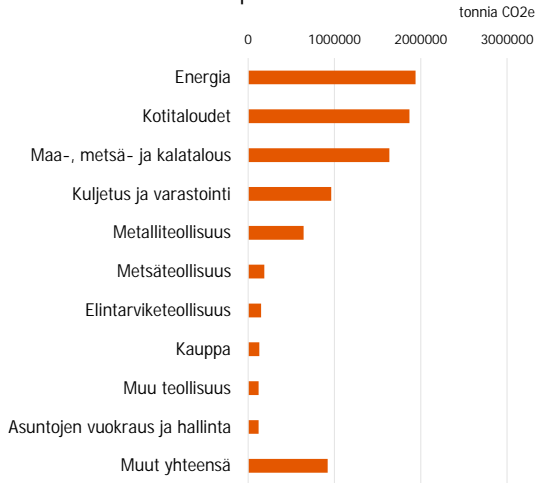
OP Ryhmässä on kaksi kansainvälisten periaatteiden pohjalta kehitettyä vastuullisen yritysrahoituksen tuotetta: vihreä laina ja kestävyyskriteerilaina. Vihreissä lainoissa yritysasiakas sitoutuu käyttämään lainatut varat määriteltyihin kohteisiin, kun taas kestävyyskriteerilainoissa yritysasiakas sitoutuu yhdessä valittaviin vastuullisuustavoitteisiin lainanmyönnön yhteydessä. Kestävyyskriteerilainan vastuullisuustavoitteet vaikuttavat lainan marginaaliin. Näiden lainojen ja limiittien yhteenlasketut vastuut kasvoivat vuoden 2021 aikana 3,0 miljardiin euroon (1,5).

OP Ryhmä huomioi luottopäätöksissään ympäristöön, sosiaaliin vaikutuksiin ja hyvään hallintoon liittyvät ESG-teemat ja -riskit Euroopan pankkiviranomaisen (EBA) luotonantoa ja -valvontaa koskevan ohjeen mukaisesti. OP Ryhmän yritysasiakkaiden ESG-analyysi (Environmental, Social, Governance) laaditaan osana luottokelpoisuuden arviointia. Yritysrahoituksessa OP Yrityspankki arvioi yhtiöiden ilmastomuutokseen liittyvää toimintaa seuraavista näkökulmista: yhtiön vaikutukset ilmastomuutokseen, yhtiön ilmastomuutoksen hillintatoimien merkitys ja ilmastomuutoksen vaikutukset yhtiöön.

OP Ryhmän tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2025, mikä tarkoittaa, että itse käytetystä energiasta ja polttoaineista (scope 1 ja scope 2) ei synny lainkaan päästöjä. OP Ryhmä laskee päästöt GHG-protokollan (Greenhouse Gas Protocol) mukaisesti, ja kasvihuonekaasut ilmoitetaan CO₂-ekvivalenteina. Vuonna 2021 suorat (scope 1) ja epäsuorat (scope 2) päästöt olivat 25 485 CO₂e-tonnia (17 922).

Laskentatapaa on tarkennettu vuonna 2021, eikä luku ole vertailukelpoinen vuoden 2020 tietojen kanssa. OP Ryhmän merkittävimmät ilmastovaikutukset syntyvät rahoitustemme ja sijoitustemme kautta. Epäsuorista päästöistä OP Ryhmä raportoi vastuukantansa päästöjakauman merkittävimpien toimialojen osalta.

Vastuukannan päästöt toimialoittain

Kuvassa esitetään OP Ryhmän vastuiden kasvihuonekaasupäästöt toimialoittain vuodelta 2021.

OP Yrityspankki on sitoutunut yritysluottosalkkujensa hiilineutraaliuuteen vuoteen 2050 mennessä. Tämän pitkän aikavälin tavoitteen lisäksi luodaan parhaillaan tietäkarttaa päästöjen vähentämiseksi merkittävästi jo tätä aiemmin erityisesti yritysrahoituksen päämarkkina-alueella Suomessa. OP Yrityspankki ei rahoita uusia kivihiiivoimalaitoksia tai -kaivoksia tai uusien kivihiiivoimalaitosten tai -kaivosten rakentamista suunnittelevia yhtiöitä, eikä kehitä uusia yritysrahoitusasiakkuuksia asiakkaiden kanssa, joiden taloudellinen riippuvuus kivihiiilen energiakäytöstä on liikevaihdon mitattuna yli 5 prosenttia.

OP Yrityspankin ensimmäinen vihreä joukkovelkakirjalaina (green bond) laskettiin liikkeeseen vuonna 2019. Joukkovelkakirjalainan kautta hankitut varat kohdistetaan kestäväan yritysrahoitukseen. Maaliskuussa 2021 OP-Asuntoluottopankki laski liikkeeseen Suomen ensimmäisen vihreän katetun joukkovelkakirjalainan (green covered bond), jolla rahoitetaan energiatehokkaita asuinrakennuksia (green buildings). Kaikkien vihreiden joukkovelkakirjojen osuus OP Ryhmän liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjojen kokonaismäärästä vuoden 2021 lopussa oli 5,0 prosenttia (2,1).

Sijoitustoiminnassa hallinnoidaan ilmastomuutoksesta aiheutuvia lyhyen ja pitkän aikavälin riskejä rajaamalla ja poissulkemalla hiilestä riippuvaisia kaivos- ja sähköyhtiöitä ensisijaisesti aktiivisissa ja suorissa sijoituksissa. Ilmastoasioiden seuranta on integroitu salkunhoitoon OP Varainhoidossa. Ilmastomuutos huomioidaan sijoitustoiminnassa laajasti. OP Varainhoito on sitoutunut yhdessä OP-Rahastoyhtiön kanssa hoitamiensa rahastojen osalta hiilineutraaliuuteen vuoteen 2050 mennessä. Lisäksi

rahastojen kasvihuonekaasupäästöjen intensiteetti tullaan puolittamaan vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2019 tasoon. Aiemmin asetettua kivihiiilen poissulkurajaa tiukennetaan asteittain, niin että vuoden 2030 loppuun mennessä suorissa ja aktiivisissa sijoituksissa ei ole sijoituskohteita, joilla on liike toimintaa kivihiiilen louhinnasta tai kivihiihellä tuotetusta energiasta.

Salkunhoitajilla ja ESG-asiiantuntijoilla on käytössään ulkopuolisten palveluntarjoajien yhtiökohtaisia ESG-tutkimuksia, joihin sisältyy olennaiset ilmastomuutoksesta aiheutuvat riskit ja -mahdollisuudet. Sijoitustoiminnan kautta aiheutuu välillisiä kasvihuonekaasupäästöjä. OP-Rahastoyhtiön hallinnoimissa osake- ja korkorahastoissa käytetään mittarina kaksi kertaa vuodessa julkaistavaa hiilijalanjälkilukua. Lisäksi OP-osakerahastoista julkaistaan rahastokohtaiset vastuullisuusanalyysit, joista ilmenee muun muassa kunkin rahaston positiivinen ympäristövaikutus.

OP Ryhmällä on neljä vastuullista teemarahastoa: OP-Kestävä Maailma, OP-Ilmasto, OP-Puhdas Vesi ja OP-Vähähiilinen Maailma. Teemarahastojen lisäksi vastuullisia rahastoja ovat indeksirahastot sekä OP Sijoituskumppani -palvelun OP-Tavoite-rahastot. Vastuullisten rahastojen hallinnoitavat varat olivat vuoden 2021 lopussa 8,8 miljardia euroa (4,9).

OP Kiinteistösijoitus Oy on sitoutunut edistämään hiilineutraaliutta kiinteistösijoitustoiminnassaan. OP Kiinteistösijoituksen vastuullisuustavoitteena on muun muassa hiilineutraali energia vuoteen 2030 mennessä sekä hiilineutraalirakentaminen vuoteen 2050 mennessä. Syksyllä 2021 OP Kiinteistösijoitus allekirjoitti Net Zero Asset Managers -aloitteen.

GRI:n mukaisen vastuullisuusraportoinnin lisäksi OP arvioi ilmastomuutoksen vaikutuksia vuosittain CDP:n ilmastomuutoskyselyllä. Vuoden 2021 CDP:n arvioinnissa OP Ryhmä säilytti edelläkävijätason arvosanalla A-.

Sosiaaliset näkökulmat ja henkilöstöön liittyvät näkökulmat

OP Ryhmän menestymisen takaa osaava, innostunut ja hyvinvoiva henkilöstö. Työhyvinvoinnin johtamisen toimintamalli OP Ryhmässä tähtää siihen, että tiiviillä ja hyvin organisoidulla työhyvinvoinnin ja työsuojelun johtamisella pystytään ylläpitämään ja edistämään koko henkilöstön terveyttä ja työhyvinvointia pohjana hyvälle työntekijäkokemukselle. Keskeisiä työhyvinvointia tukevia elementtejä OP Ryhmässä ovat varhaisen tuen toiminta, työterveyshuollon laaja-alaiset palvelut, kuntoutus, työn joustot ja monimuotoisuuden johtaminen. Työntekijäkokemusta mitataan esimerkiksi henkilöstötutkimuksella ja seuraamalla terveysprosenttia. Sairauspoissaolojen osuus vuoden 2021 säännöllisestä työajasta oli 2,7 prosenttia. Terveysprosentti eli henkilöstön osuus, jolla ei ollut lainkaan sairauspoissaoloja, oli 54 prosenttia koko henkilöstöstä.

Koronapandemian aikana OP Ryhmä on mahdollistanut henkilöstölleen turvalliset työolosuhteet toimistoissa ja konttoreissa sekä etätöiden tekemisen laajamittaisesti niissä työtehtävissä, missä se on mahdollista. Näillä toimenpiteillä on varmistettu, että yhteiskunnan näkökulmasta kriittiset palvelut toimivat myös koronapandemian aikana.

OP Ryhmässä määritettiin syksyllä 2021 tulevaisuuden työnteon eli hybridityön periaatteet. Tulevaisuudessa yhteiset työnteon periaatteet auttavat ryhmän työyhteisöjä ja tiimejä suunnittelemaan monimuotoisen ja -paikkaisen työnteon tavat. Asiakkaan tarpeet ja liiketoiminnan tavoitteet ohjaavat ensisijaisesti työnteon muotoja sekä paikkaa, ja jatkossa OP Ryhmässä yhdistellään suunnitelmallisesti, sujuvasti ja tuottavasti lähi- ja etätöitä, työn turvallisuus huomioiden.

OP Ryhmässä monimuotoisuus nähdään voimavarana, ja kaikille taataan yhdenvertaiset mahdollisuudet, oikeudet ja kohtelu. Tasa-arvon ja monimuotoisuuden toteutumista sekä kehittymistä seurataan ja edistetään säännöllisesti, esimerkiksi henkilöstötutkimuksin ja rekrytointitilanteessa hakijakokemusmittauksilla. Monimuotoisuuden edistämiseksi OP Ryhmän tavoitteena on, että molempien sukupuolien osuus määritellyissä johtajatehtävissä on vähintään 40 prosenttia. Vuoden 2021 lopussa naisten osuus näissä tehtävissä oli 30 prosenttia (28). Henkilöstön jakautumista eri tehtäväryhmissä mm. sukupuolen, palkkauksen ja iän mukaan seurataan vuosittain.

OP Ryhmä edellyttää henkilöstöltä monipuolista osaamista viranomaissääntelyn osaamisvaatimusten lisäksi. Näiden asioiden osaamista valvotaan ja raportoidaan eri tarpeiden mukaan verkkokurssisuorituksilla. Kaikille OP Ryhmän työntekijöille yhteisiä verkkokursseja ovat mm. rahanpesun estäminen, hyvän liiketavan periaatteet, työpaikan tietoturva ja turvallisuusperehdytys.

Suomalaisten talousosaamisen tukeminen on olennainen osa OP Ryhmän vastuullisuustyötä. Koronavuoden aiheuttamista haasteista huolimatta OP Ryhmä vahvisti yli 39 000 lapsen ja nuoren (51 000) taloustaitoja vuonna 2021. Senioreiden digitaatio-opastuksissa kohdattiin vuonna 2021 yhteensä 8 400 (4 500) henkilöä.

OP Ryhmän hyväntekeväisyyslahjoitukset vuonna 2021 olivat yhteensä noin 2,4 miljoonaa euroa (2,7). Lahjoitukset ohjataan vastuullisuusohjelmaa ja OP Ryhmän arvoja tukeviin teemoihin.

Sosiaaliset näkökulmat huomioidaan yritysrahoituksen ja sijoitustoiminnan ESG-analyseissa.

Ihmisoikeuksiin liittyvät näkökulmat

OP Ryhmä kunnioittaa ihmisoikeuksia ja pyrkii ehkäisemään syrjintää kaikessa toiminnassaan. OP Ryhmän omaan toimintaan ei liity merkittäviä ihmisoikeusriskejä tai -vaikutuksia. Välillisesti tällaisia vaikutuksia voi kuitenkin liittyä toimitusketjuun tai sijoitus- ja rahoituskohteiden toimintaan. OP Ryhmän Toimittajien vastuullisuusvaatimukset edellyttävät, että tavarantoimittajien ja palveluiden toimittajat

varmistavat ihmisoikeuksien toteutumisen toimitusketjussaan. Tätä mitataksaan OP Ryhmä seuraa syrjintätapausten ja whistle blowing -kanavan kautta tulleiden ilmoitusten määrää.

OP Yrityspankissa suurille asiakkaille tehtävissä ESG-analyseissa arvioidaan yhtiöiden ympäristöasioiden lisäksi systemaattisesti niiden sosiaalisia vaikutuksia ja riskejä. Ihmisoikeusnäkökulmat sisältyvät OP Varainhoidon kansainvälisten normien seuranta- ja vaikuttamisprosessiin. OP ei tee aktiivisia suoria sijoituksia yrityksiin, jotka ovat olleet osallisena kansainvälisten normien rikkomuksissa ja joihin vaikuttaminen korjaavien toimenpiteiden aikaansaamiseksi on ollut tuloksetonta.

Sisäisten tietosuojaan liittyvien toimintatapojen tärkein tavoite on varmistaa, että kaikki sidosryhmät voivat luottaa OP Ryhmän tapaan hoitaa tietosuoja-asiat ja käsitellä asiakasdataa vastuullisesti. OP on myös ensimmäisenä suomalaisena yrityksenä julkaissut Tekoälyn eettiset periaatteet.

OP Ryhmän tavoitteena on edistää digitaalisen yhteiskunnan yhdenvertaisuutta kehittämällä ryhmän digitaalisten palveluiden saavutettavuutta. Parhaiten saavutettavuusvaatimukset täyttää OP Saavutettava, joka on helppokäyttöinen ja selkeäkielinen verkkopalvelu päivittäisten pankkiasioiden hoitamiseen. Sitä voi käyttää sujuvasti myös erilaisilla laitteilla ja apuvälineillä. Muiden OP:n digitaalisten palveluiden saavutettavuus paranee jatkuvasti kehitystyön edetessä. Jo nyt OP:n mobiilipalveluissa voi asioida sormenjälkitunnisteella, ja avainlukulistat tarjotaan myös pistekirjoituksella. Syksyllä 2021 Selkeästi meille -hanke arvioi op.fi-palvelun kognitiivista saavutettavuutta ja myönsi palvelulle Selkeästi meille -tunnuksen. Arvioinnin mukaan saavutettavuus on huomioitu OP Ryhmän verkkopalveluissa kiitettävän hyvin ja sivuston käyttäminen oli pääosin helppoa.

Korruption ja talousrikollisuuden torjunta

OP Ryhmä on sitoutunut toimimaan Hyvän liiketavan periaatteiden mukaisesti. Vastuulliseen toimintaan kuuluu eturistiriitatilanteiden hallinta ja irtisanoutuminen korruptiosta. Hyvän liiketavan periaatteet -ohjeen toteutumisen varmistamiseksi koko OP Ryhmän henkilöstölle on toteutettu verkkokurssi, joka on suoritettava joka toinen vuosi. Koko OP Ryhmän henkilöstön on suoritettava myös eturistiriitojen hallinnan verkkokurssi.

OP Ryhmän liiketoiminta ja yhtiöt huomioivat ja kartoittavat säännöllisesti toimintaansa liittyvät riskit, mukaan lukien korruptioon liittyvät riskit, Operatiivisten riskien hallinnan menettelytavat -ohjeen mukaisesti. OP Ryhmä on laatinut sääntelyn ja viranomaisohjeiden perusteella politiikat ja menettelytavat asiakkaan tuntemiseen ja jatkuvaan seurantaan sekä henkilöstön koulutukseen, ohjeistukseen ja suojeluun. Vuoden 2021 aikana jatkettiin investointeja talousrikollisuuden torjuntaan ja lisättiin henkilöstön määrää riskienhallinnassa ja talousrikollisuuden torjunnassa.

OP Ryhmä on sitoutunut jatkuvasti vahvistamaan ja parantamaan kyvykkyyksiään talousrikollisuuden torjunnassa. Koko OP Ryhmän henkilöstön on suoritettava verkkokurssi rahanpesun estämisestä. Epäilyttävistä liiketoimista raportoidaan rahanpesun selvittelykeskukselle sääntelyvaatimusten mukaisesti. Sisäistä valvontaa täydentää OP Ryhmän palveluksessa olevien ja muiden sidosryhmien mahdollisuus ilmoittaa riippumattoman kanavan kautta säännösten ja määräysten epäilyistä rikkomisesta sekä syrjintäepäilyistä (whistle blowing). Ilmoitus voi myös koskea myös OP Ryhmän arvojen vastaista toimintaa.

Riskit ja niiden hallinta muiden kuin taloudellisten tietojen osalta

Liiketoiminta ja prosessien omistajat vastaavat omaan toimintaansa kohdistuvien riskien hallinnasta.

OP Ryhmän riskienhallinta- ja compliance-organisaatiot valvovat myös ESG-tekijöihin liittyviä riskejä, riskienhallintaa sekä sääntelymukaisuutta. OP Osuuskunnan hallituksen riskivaliokunta valvoo myös ilmasto- ja ympäristötekijöihin liittyvää riskienhallintaa.

Finanssialan toimijan näkökulmasta toimintaympäristön muutostekijät, kuten ilmastoon ja ympäristöön liittyvät muutokset, voivat kanavoitua erilaisten vaikutusketjujen kautta taloudellisiksi riskeiksi pankki- ja vakuutusliiketoiminnalle. Ilmasto- ja ympäristöriskitekijät voidaan jakaa fyysisiin ja siirtymäriskitekijöihin. Fyysisiä riskitekijöitä ovat esimerkiksi sään ääri-ilmiöistä aiheutuvat riskit, kuten tulvat ja lämpöaallot, tai muista ympäristöriskitekijöistä aiheutuvat riskit liittyen esimerkiksi luonnonvarojen niukkuuteen tai saastumiseen. Siirtymäriskkejä aiheutuu, jos ilmastopolitiikan toimet päästövähennyksien saavuttamiseksi toteutetaan liian myöhään tai äkillisesti. Riskejä aiheutuu uudenlaisesta sääntelystä, asiakaskäyttäytymisen muutoksista tai uudenlaisen tekniikan käyttöönotosta.

Luottoriskien vaikuttaa muun muassa rahoituksen tai sijoituksen toimiala. Fyysiset riskit voivat vaikuttaa kiinteän omaisuuden arvoon, eli esimerkiksi rakennuksien kautta vakuuksien arvoon. Vähähiilisen talouden siirtymällä voi olla vaikutuksia esimerkiksi energiatehottomien tai fossiilisista polttoaineista riippuvaisten omaisuuserien arvoon.

Ilmasto- ja ympäristöriskitekijät voivat vaikuttaa markkinaodotusten muutosten myötä sekä ryhmän sijoitustoiminnan markkinariskeihin että sijoittaja-asiakkaidemme preferensseihin. Preferenssimuutoksiin on varauduttu esimerkiksi lisäämällä varainhankinnan tuotevalikoimaan myös vihreät joukkovelkakirjalainat.

Sään ääri-ilmiöt voivat aiheuttaa fyysisiä vahinkoja ja siten operatiivisia riskejä toimipaikoillemme. Sidosryhmien vastuullisuuteen liittyvien odotusten pettämisestä voi syntyä mainehaittoja.

Myös sosiaalisista ja henkilöstönäkökuilmista riskejä voi aiheutua esimerkiksi rahoitettavien projektien kautta ja osaavan työvoiman saatavuudessa. Ihmisoikeusnäkökulmasta riskejä voi syntyä muun muassa sijoituskohteiden kautta. Korruptio- ja lahjontariskejä voi aiheutua esimerkiksi rahoituspäätöksissä tai asiakkaan tuntemisen laiminlyönnissä.

Taksonomiakelpoisuus

Vuonna 2021 voimaan tulleella EU:n kestävän rahoituksen taksonomialuokittelulla on tavoitteena määritellä rahoitus- ja sijoituskohteiden kestävyys. Alla esitetään EU:n taksonomian mukaisia tietoja OP Ryhmästä vuodelta 2021. Taksonomiakelpoisista varoista esitetään tulevana vuosina kestävän rahoituksen tunnuslukuja.

Asuntoluotot ovat taksonomiasääntelyssä luokiteltuihin taloudellisiin toimintoihin kohdistuvia eli taksonomiakelpoisia.

31.12.2021	Milj. €	Osuus taseen varoista, %	Taksonomia-kelpoiset, %
Asuntoluotot	41 522	23,8	100,0

Vakuutustoiminnasta raportoidaan vuodelta 2021 taksonomiakelpoisten vahinkovakuutukseen liittyvien taloudellisten toimintojen osuudet. Taksonomiakelpoisia ovat vakuutus sopimukset, jotka kuuluvat EU:n taksonomiakriteeristöä lueteltuihin vakuutuslajeihin ja joissa vakuutusehtojen perusteella korvataan vahinkoja, jotka aiheutuvat ilmastonmuutokseen liittyvistä uhkista. Taksonomiakelpoisiksi luetaan Pohjola Vakuutuksen tarjoamat vakuutusturvat pois lukien yleiset vastuu-, keskeytys-, matkatavara- ja oikeusturvavakuutukset. Mittarina käytetään bruttovakuutusmaksutuloa. Jälleenvakuutuksen taksonomiakelpoinen osuus raportoidaan vapaaehtoisesti, ja se perustuu arvioon.

Vakuutustoiminta, 1-12/2021	Milj. €	%
Vahinkovakuutuksen bruttovakuutusmaksutulo	1 543	100,0
Taksonomiakelpoinen	1 357	87,9
Ei-taksonomiakelpoinen	186	12,1
Jälleenvakuutuksen bruttovakuutusmaksutulo	70	100,0
Taksonomiakelpoinen	49	70,5
Ei-taksonomiakelpoinen	21	29,5

Muiden toimintojen osalta OP Ryhmä raportoi vapaaehtoisesti arvion EU:n taksonomian mukaisten erien taksonomiakelpoisuudesta.

31.12.2021	Milj. €	Osuus taseen varoista, %	Taksonomia-kelpoiset, %
Yritysrahoitus, NFRD-vastuut*	7 802	4,5	33,1
Vahinkovakuutuksen sijoitukset**	4 235	2,4	37,3
Henkivakuutuksen sijoitukset**	19 473	11,2	12,9
Pankkitoiminnan saamistodistukset***	7 899	4,5	3,4
Yhteensä	39 409	22,6	

* NFRD-velvolliset yhtiöt (Non-financial Reporting Directive, direktiivi muun kuin taloudellista tiedon raportoinnista) sisältää yli 500 henkilöä työllistävät listatut eurooppalaiset yritykset. Yritysrahoituksen osalta tiedot on rajattu vain kotimaisiin yrityksiin.

** Sijoitusten käypä arvo. Henkivakuutuksen sijoitukset sisältävät myös sijoitussidonnaiset sijoitukset ja eriytetyt taseet.

*** Ei sisällä kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä saamistodistuksia.

Yhtiöitä koskevat taksonomialuvut perustuvat ulkopuolisen toimittajan tekemiin arvioihin OP Ryhmän asiakkaiden toimintojen ja sijoitusten kohteena olevien toimintojen taksonomiakelpoisuudesta. Arvioinnissaan ulkopuolinen toimittaja on luokitellut yritysten taloudelliset toiminnot EU-taksonomian määritysten mukaisesti jaettuihin toimialaluokkiin. Kaksinkertaisen laskennan estämiseksi ne toimet, jotka kuuluvat sekä ilmastonmuutoksen hillinnän että ilmastonmuutokseen sopeutumisen alle, on laskettu mukaan vain kerran. OP Ryhmä ei ole tehnyt arvioita eikä kerännyt tietoja asiakkailta tai sijoituskohteilta. Yhtiöiden viralliset taksonomiakelpoisuustiedot eivät ole vielä saatavilla. Raportointi tarkentuu tulevina vuosina, kun arvioiden sijaan voidaan hyödyntää rahoitettavien ja sijoitusten kohteena olevien yritysten itse raportoimaa tietoa.

Taseen tietoja, 31.12.2021	Milj. €	Osuus taseen varoista, %
Taseen varat yhteensä	174 110	100,0
Saamiset valtioilta, keskuspankeilta ja ylikansallisilta liikkeeseenlaskijoilta	36 236	20,8
Johdannaissopimukset, varat	3 467	2,0
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat	409	0,2
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	283	0,2

Taksonomialuokittelun vaikutuksia OP Ryhmään, sen strategiaan ja asiakkaisiin arvioidaan myöhemmin.

Monikanavaiset palvelut

OP Ryhmän monikanavainen palveluverkosto koostuu verkko-, mobiili-, konttori- ja puhelinpalveluista. OP:n mobiilikavalla (OP-mobiili, OP-yritysmobiili, OP Junior) oli joulukuussa noin 1,3 miljoonaa aktiivista käyttäjää (1,2). Henkilökohtaista asiakaspalvelua tarjotaan sekä konttoreissa että digitaalisesti.

Mobiili- ja verkkopalvelut, milj. kirjautumista	1-12/ 2021	1-12/ 2020	Muutos, %
OP-mobiili	481,3	403,8	19,2
OP-yritysmobiili	20,9	15,2	36,9
Pivo	44,4	43,7	1,7
Op.fi	53,4	68,1	-21,5
	31.12.2021	31.12.2020	Muutos, %
Siirto-maksu, rekisteröityneet asiakkaat (OP)	1 054 931	899 402	17,3

Helmikuussa OP lanseerasi uuden tekstiviestipalvelun asiakkailleen. OP Tiliviesti lähettää automaattisesti tekstiviestin asiakkaan puhelimeen kaikista tilin tapahtumista.

Maaliskuussa OP toi Apple Pay -palvelun asiakkaidensa käyttöön Suomessa. Palvelun avulla voi maksaa ostoksia iPhoneilla, iPadilla, Apple Watchilla tai Mac-tietokoneella. Asiakkaat ovat ottaneet palvelun nopeasti käyttöön.

OP Ryhmällä on kattava konttoriverkosto, johon kuuluu 324 toimipaikkaa (342) ympäri maata. Oman konttoriverkoston toimintaa tukee lisäksi laaja asiamies- ja kumppanuusverkosto, jonka merkitys on erityisen suuri vahinkovakuutusten myynnissä.

OP Ryhmä on laajasti läsnä yleisimmässä sosiaalisen median kanavissa, joissa sillä on yhteensä noin 630 000 seuraajaa (570 000). OP Ryhmän valtakunnallisten some-tilien lisäksi monilla osuuspankeilla on omia sosiaalisen median tilejä, joilla ne jakavat paikallisille asiakkaille suunnattuja julkaisuja.

Vakavaraisuus

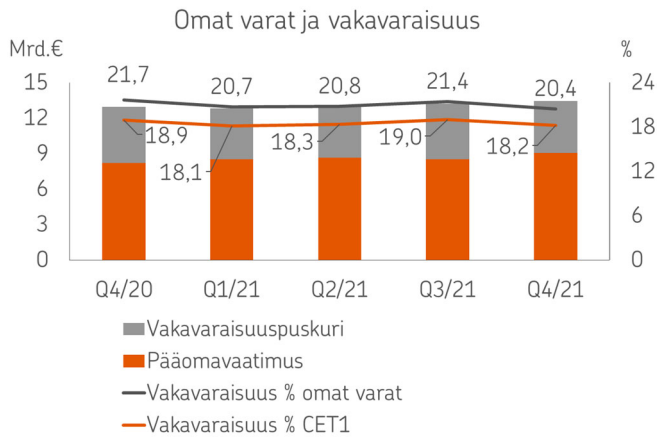
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän (Rava) valvonnasta annetun lain mukaan lasketut OP Ryhmän omat varat ylittivät laissa määritellyn vähimmäismäärän 4,5 miljardilla eurolla (4,4). Pankkitoiminnan pääomavaatimus oli ennallaan 13,8 prosentissa riskipainotetuista eristä laskettuna. Ryhmän omien varojen määrä suhteessa vähimmäispääomavaatimukseen oli 146 prosenttia (150). Pankkitoiminnan lisäpääomavaatimusten ja vakuutusyhtiöiden pääomavaatimusten seurauksena Rava-vakavaraisuuden minimitaso, 100 prosenttia, kuvaa tasoa, jonka puitteissa ryhmittymä voi toimia ilman puskurien alituksesta seuraavia viranomaisveloitteita.

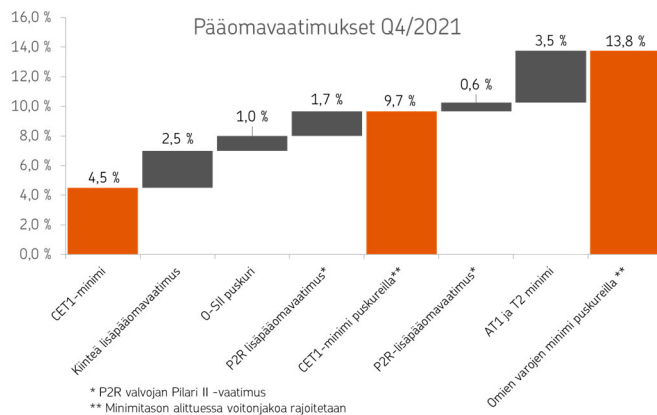
Luottolaitosvakavaraisuus

OP Ryhmän CET1-vakavaraisuus oli 18,2 prosenttia (18,9). Suhdelukuun vaikuttivat alentavasti EKP:n päätös, joka kasvatti yritysastuiden riskipainotettuja eriä, sekä riskipainotettujen erien määrän ennakoiva lisäys, jolla

huomioitiin tulevia muutoksia sisäisten mallien soveltamisalaan ja vakuutusyhtiöiden riskipainojen laskennassa käytettävään menetelmään. Hyvä tuloskehitys ja Tuotto-osuuksien liikkeeseenlaskut nostivat suhdelukua.

OP Ryhmän luottolaitostoiminnan vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisääteiseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisääteinen minimi vakavaraisuussuhteelle on 8 prosenttia ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 prosenttia. Luottolaitoslain mukainen 2,5 prosentin kiinteä lisäpääomavaatimus, 1 prosentin O-SII-lisäpääomavaatimus ja EKP:n P2R-vaatimus nostavat alarajan kokonaisvakavaraisuussuhteelle käytännössä 13,8 prosenttiin ja CET1-vakavaraisuudelle 9,7 prosenttiin.

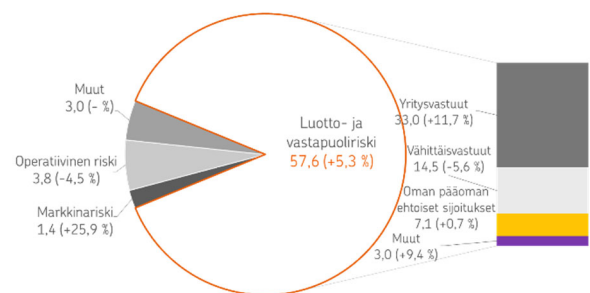

OP Ryhmän luottolaitostoiminnan ydinpääoma oli 12,0 miljardia euroa (11,3). Ydinpääomaan vaikutti positiivisesti pankkitoiminnan tulos ja Tuotto-osuuksien liikkeeseenlaskut. Tuotto-osuuksien määrä ydinpääomissa oli 3,1 miljardia euroa (2,8).

Kokonaisriski oli 65,7 miljardia euroa (59,7) eli 10 prosenttia suurempi kuin vuodenvaihteessa. Maaliskuussa EKP asetti yritysvastuiden sisäisten mallien läpikäynnin (TRIM, Targeted Review of Internal Models) perusteella yritysvastuille parametrikertoimen, joka kasvatti yritysvastuiden riskipainotettuja eriä. OP Ryhmä lisäsi maaliskuussa vähittäisvastuiden luottovasta-arvokertoimeen konservatiivisuutta, joka kasvatti vähittäisvastuiden riskipainotettuja eriä. Kesäkuussa tuli voimaan EU:n

vakavaraisuusasetuksen muutos (CRR2), joka kasvatti johdannaisten vastapuoliriskiä ennakoitun mukaisesti. Syyskuussa OP Ryhmä otti käyttöön kalibroidut parametrit vähittäis- ja yritys vastuissa. Parametrien käyttöönotto kasvatti hieman riskipainotettuja eriä ja pienensi hieman odotettua tappiota. Joulukuussa OP Ryhmä lisäsi riskipainotettujen erien määrää ennakoivasti huomioimaan tulevia muutoksia sisäisten mallien (IRBA) soveltamisalaan ja vakuutusyhtiöiden riskipainojen laskennassa käytettävään menetelmään. Riskipainotettujen erien ennakoiva lisäys heikensi CET1-vakavaraisuutta noin 1,0 prosenttiyksikköä.

Kokonaisriski 31.12.2021 yhteensä 65,7 mrd.€ (muutos vuoden alusta 10,1 %)

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän sisäiset vakuutusyhtiösijoitukset käsitellään riskipainotettuina erinä EKP:n luvan mukaisesti. Oman pääoman ehtoisin sijoituksiin sisältyy ryhmän sisäisiä vakuutusyhtiöomistuksia riskipainotettuina erinä 6,8 miljardia euroa.

Finanssivalvonta tekee makrovakauspäätöksen neljännesvuosittain. Finanssivalvonta päätti joulukuussa 2021 edelleen olla asettamatta pankeille syklistä vähentävää lisäpääomavaatimusta.

OP Ryhmän pankkitoiminnan vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio) oli 7,4 prosenttia (7,8). Suhdeluku laski keskuspankkitalletusten kasvun myötä. Sääntelyn minimitaso on 3 prosenttia.

OP Ryhmä käy EKP:n kanssa keskustelua sisäisten mallien (IRBA, Internal Ratings-Based Approach) soveltamisen laajuuden uudelleenarvioinnista. Muutoksen arvioitu vaikutus on lisätty riskipainotettuihin eriin, mutta lopullinen vaikutus ja käyttöönottojen aikataulu tarkentuvat valvojan kanssa käytävien keskustelujen ja IRBA-laajuuden muutokseen liittyvän lupaprosessin myötä.

EU:n vakavaraisuusasetuksen muutoksilla (CRR3), jotka implementoivat lopullisen Basel III -sääntelyn EU:ssa, ei arvioida olevan olennaista vaikutusta OP Ryhmän vakavaraisuuteen.

OP-yhteenliittymän vakavaraisuustaulukot 31.12.2021 julkaistaan viikolla 10 englanniksi.

Vakuutus

Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuusasema on vahva. Omia varoja vahvisti hyvä vakuutustekninen kate ja sijoitusten arvonnousu. Pääomavaadetta kasvatti markkinariskien kasvu. Myös korkotason nousu vahvisti osaltaan vakavaraisuutta.

	Vahinkovakuutus		Henkivakuutus	
	31.12. 2021	31.12. 2020	31.12. 2021	31.12. 2020
Omat varat, milj. €* [*]	1 464	1 205	1 656	1 436
Pääomavaade, milj. €* [*]	840	762	833	746
Solvenssisuhde, %* [*]	174	158	199	193
Solvenssisuhde, % (ilman siirtymäsäännöstä)	174	158	173	161

* siirtymäsäännökset huomioiden

EKP:n valvonta

OP Ryhmä on Euroopan keskuspankin (EKP) valvonnassa.

OP Ryhmä sai 25.4.2019 EKP:n päätöksen kiinteistövakuudellisten vähittäisvastuiden riskipainojen korotuksista osana sisäisten mallien läpikäyntiä (TRIM). Korotukset ovat voimassa toistaiseksi, kunnes päätöksessä esitetyt laadulliset vaatimukset on täytetty.

OP Ryhmä sai 19.2.2020 EKP:n päätöksen maksukyvyttömyyden määritelmän muutoksesta, jossa yritys- ja vähittäisvastuille asetettiin riskipainokertoimet. Riskipainokertoimet ovat voimassa, kunnes päätöksessä esitetyt laadulliset vaatimukset on täytetty.

OP Ryhmä sai 11.12.2020 EKP:n päätöksen vähittäisvastuiden riskipainojen korotuksista. Päätös korvasi aikaisemman 2.2.2017 annetun päätöksen.

OP Ryhmä sai 18.3.2021 EKP:n päätöksen yritys- ja vähittäisvastuiden riskiparametrin korotuksesta. Riskiparametrikertoimen on voimassa, kunnes päätöksessä esitetyt laadulliset vaatimukset on täytetty.

EKP on asettanut OP Ryhmälle valvojan arviointiin (SREP) perustuvan pääomavaatimuksen. EKP:n asettama lisäpääomavaatimus (P2R) on 2,25 prosenttia 1.1.2020 alkaen.

Kriisinratkaisusta annetun lain mukaiset velat

Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisua koskevan sääntelyn mukaan kriisinratkaisuviranomaisella on oikeus puuttua pankin liikkeeseen laskemien sijoitustuotteiden ehtoihin sijoittajan asemaan vaikuttavalla tavalla. OP Ryhmän kriisinratkaisuviranomainen on Brysselissä toimiva EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). SRB on vahvistanut OP Ryhmän kriisinratkaisustrategian, jossa kriisinratkaisutoimet kohdistettaisiin OP-yhteisliittymään ja

kriisinratkaisutilanteessa muodostettavaan uuteen OP Yrityspankkiin.

Kriisinratkaisuviranomainen päivitti 14.5.2021 OP Ryhmän omien varojen ja alentamiskelpoisten velkojen MREL-vaateen (Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities). Päivitetty MREL-vaade on 25,8 prosenttia kokonaisriskin (RWA) määrästä ja 10,12 prosenttia vähimmäisomavaraisuusasteen vastuiden (LRE) määrästä. Vaade tuli voimaan 1.1.2022.

Osana MREL-vaadetta kriisinratkaisuviranomainen on asettanut OP Ryhmälle EU:n kriisinratkaisuasetuksen mukaisen uuden subordinaatiovaateen. Subordinaatiovaateen perusteella määräytyy, kuinka suuri osa MREL-vaateesta on täytettävä omilla varoilla tai heikommassa etuoikeusasemassa olevilla veloilla. MREL-vaadetta täydentävä subordinaatiovaade on vuoden 2022 alusta alkaen 22 prosenttia kokonaisriskin määrästä ja 10,11 prosenttia vähimmäisomavaraisuusasteen vastuiden määrästä. Vuoden 2024 alusta alkaen subordinaatiovaade on 24 prosenttia kokonaisriskin määrästä ja 10,12 prosenttia vähimmäisomavaraisuusasteen vastuiden määrästä. Vaateisiin sisältyy 3,5 prosenttia lisäpääomavaatimuksia (CBR, Combined Buffer Requirement).

OP Ryhmän puskuri MREL-vaateeseen oli 6,5 miljardia euroa ja subordinaatiovaateeseen 1,1 miljardia euroa. MREL-vaade oli RWA-perusteinen ja subordinaatiovaade LRE-perusteinen. OP Ryhmän liikkeeseen laskemien senior non-preferred (SNP) -ehtoisten joukkovelkakirjalainojen määrä oli 3,9 miljardia euroa. SNP-lainat kattavat subordinaatiovaadetta.

Riskienhallinnan keskeiset periaatteet

Riskienhallintaan liittyvien tehtävien kannalta tärkein päätöksentekoeelin OP Ryhmässä on OP Osuuskunnan hallitus. Ne hallituksen päätökset, jotka koskevat OP Ryhmän riskinottohalua, vahvistaa OP Osuuskunnan hallintoneuvosto. Hallituksen riskivaliokunta avustaa hallitusta riskinottoon ja riskienhallintaan liittyvien tehtävien hoitamisessa. Johtokunta on pääjohtajan päätöksellä perustanut riskienhallintatoimikunnan, ohjaus- ja compliance -toimikunnan ja pankkitoiminnan tasehallintatoimikunnan, jotka hyväksyvät riskinoton periaatteita ja riskienhallinnan periaatteita tarkentavia riskienhallintaan liittyviä ohjeita ja menettelytapakuvauksia.

Toimiva johto valmistelee liiketoiminnan strategiset valinnat, jotka riskinoton suhteen perustuvat OP Osuuskunnan hallintoneuvoston vahvistamiin OP Ryhmän riskinoton periaatteisiin. Riskinoton periaatteissa linjataan ja perustellaan, mitä riskejä ja missä määrin liiketoiminta on valmis ottamaan. Toimiva johto päättää työnjaosta riskinoton suhteen: mitä riskejä eri ansaintalogiikkakokonaisuudet (tuote- ja palvelukokonaisuudet) voivat ottaa sekä mahdolliset tarkennukset siitä, mitä riskejä ansaintalogiikkakokonaisuuksien sisällä juridiset yhtiöt ja eri toiminnot voivat ottaa asiakkaita palvellessaan.

Hallintorakenne luo pohjan sille, että keskeiset toimintaa ohjaavat periaatteet ja niitä tarkentavat politiikat ja toimintaohjeet on valmisteltu ja päätetty asianmukaisesti ja että kutakin toimintaa arvioidaan ja valvotaan sen laatuun, laajuuteen ja monimutkaisuuteen nähden asianmukaisella tavalla liiketoiminnan oman seurannan lisäksi liiketoiminnasta riippumattomien tahojen toimesta.

OP Ryhmän palkitsemisjärjestelmät rakennetaan ryhmän tavoitteiden, perustehtävän ja arvojen mukaisiksi. Compliance ja riskienhallinta ovat mukana palkitsemisen periaatteiden, palkitsemispolitiikan ja palkitsemisjärjestelmien valmistelussa sekä palkitsemisen prosessien valvontamenettelyiden määrittelyssä. Keskinäisen vastuun edellyttämän ohjausjärjestelmän periaatteet määrittelevät ja linjaavat keskusyhteisön ja sen jäsenosuuspankkien keskinäisen vastuun edellyttämän pankkikohtaisen ohjausjärjestelmän. Lisäksi reunaehdot toimintatavoille asettavat periaatteet sisäisestä valvonnasta, luotettavasta hallinnosta, hyvistä liiketavoista ja yritysturvallisuudesta.

Riskiasema

OP Ryhmän riskinoton lähtökohtana on, että OP Ryhmä ottaa kantaakseen pääosin ryhmän perustehtävän hoitamisesta syntyviä riskejä. Riskinotossaan OP Ryhmä korostaa maltillisuutta, vastuullisuutta ja huolellista toimintatapaa. Riskinottoa suunnataan ja rajataan toimivan johdon valmistelemilla ja ylimmän johdon hyväksymillä periaatteilla ja limiiteillä.

OP Ryhmän menestys perustuu asiakkaiden ja muiden sidosryhmien luottamukseen, pääomien ja likviditeetin riittävyteen sekä monipuoliseen tietoon asiakkaista. Riskinotto perustuu siihen, että ymmärretään asiakkaiden tulevaan toimintaan ja menestykseen vaikuttavat seikat sekä nykyisen kaltaisessa toimintaympäristössä että tilanteissa, joissa toimintaympäristöön kohdistuu äkillinen shokki tai trendinomainen muutos.

Toimintaympäristöä analysoidaan osana jatkuvaa strategiaprozessia. Megatrendit ja tulevaisuudenkuvat strategian taustalla heijastavat muutosvoimia, jotka vaikuttavat OP Ryhmän ja sen asiakkaiden arkeen, olosuhteisiin ja tulevaisuuteen. Tällaisia toimintaympäristöä muovaavia tekijöitä ovat muun muassa kestävä kehitys ja vastuullisuus (ESG), väestön demografinen muutos ja teknologian nopea kehitys.

Esimerkiksi ilmasto- ja ympäristömuutoksia tarkastellaan huolellisesti, jotta ymmärretään niiden vaikutukset asiakkaiden tulevaan menestykseen. Neuvonnalla ja liiketoimintapäätöksillä rohkaistaan asiakkaita kehittämään tulevaisuuden kestävä ja menestyvä liiketoimintaa. Samalla varmistetaan, että OP Ryhmän toiminta on pitkällä tähtäimellä kannattavaa ja arvojen mukaista.

OP Ryhmän liiketoiminta kattaa laajasti finanssisektorin eri osa-alueet, joten taloudellisen toimintaympäristön ulkopuolelta tulevien yllättävien shokkien suorat ja epäsuorat vaikutukset OP Ryhmän asiakkaiden menestykseen sekä

OP Ryhmän toimitiloihin, tietotekniseen infrastruktuuriin ja henkilökuntaan voivat olla moninaiset. Realisoituessaan ne voivat vaikuttaa riskiasemaan, pääomitukseseen, likviditeettiin ja päivittäisen toiminnan jatkuvuuteen useilla tavoilla. Tällaisten potentiaalisten shokkien vaikutuksia tehdään näkyviksi skenaariotyöskentelyn keinoin.

Ryhmätasolla operatiiviset riskit pysyivät hyvin hallinnassa, ja niiden toteutumista aiheutui 10 miljoonan euron (8) bruttotappiot. Koronapandemian vaikutukset OP Ryhmän operatiivisiin riskeihin olivat tilikaudella lieviä kohdistuen pääasiassa osuuspankkeihin. Muiden riskien osalta riskiasemaa käydään läpi tarkemmin liiketoiminnoinnain.

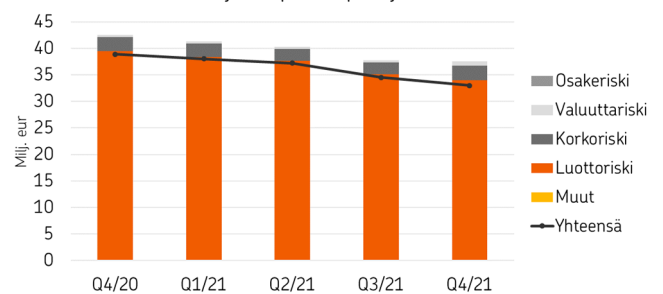
Vähittäispankki ja Yrityspankki

Pankkitoiminnan keskeiset riskit ovat asiakasliiketoiminnasta syntyvä luottoriski sekä markkinariski.

Pankkitoiminnan luottoriskiasema säilyi koronaviruspandemiasta huolimatta vakaana ja riskitasoltaan maltillisena.

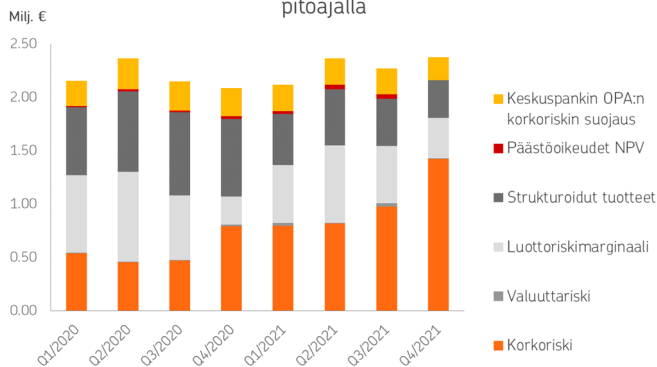
Yrityspankin pitkäaikaisen sijoitusten markkinariskitaso on laskenut tilikaudella. Omaisuuslajijakaumaan ei tehty merkittäviä muutoksia tilikaudella. Sijoitusten markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli tilikauden lopussa 33 miljoonaa euroa (39). VaR-tunnusluku sisältää likviditeettireservin ja pankkitoiminnan pitkäaikaiset joukkovelkakirjalainasijoitukset sekä niiden korkoriskiä suojaavat johdannaiset.

Yrityspankin markkinariskin VaR 95 % luottamustasolla ja 10 päivän pitoajalla

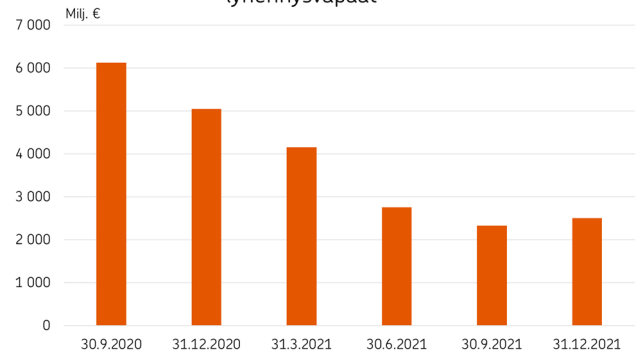

Markets-toiminnan ja sisäisen pankin korkoriskiposition markkinariskiä mittaava Expected Shortfall (ES) -luku kasvoi hieman. Erityisesti korkoriski ja sen osuus kokonaisriskistä kasvoi selvästi viimeisen vuosineljänneksen aikaisten markkinaliikkeiden seurauksena.

Markkinariskin ES 97,5 % luottamustasolla ja 1 päivän pitoajalla

Henkilöasiakkaiden voimassa olevat lyhennysvapaat

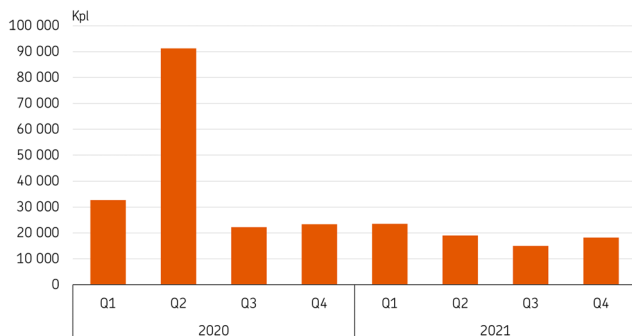

Kuvassa esitetään niiden vastuiden yhteismäärät (milj. €), joihin henkilöasiakkaiden voimassa olevat lyhennysvapaat kohdistuvat.

Henkilöasiakkaiden lyhennysvapaat

Vuoden 2021 neljännellä vuosineljänneksellä uusia lyhennysvapaita kohdistui 1,2 miljardin euron vastuisiin (1,4). Myönnettyjen henkilöasiakkaiden lyhennysvapaiden kappalemäärät palautuivat kesällä 2020 koronapandemiaa edeltäneelle tasolle. Enimmillään koronapandemian aikana lyhennysvapaita kohdistui 6,3 miljardin euron vastuisiin vuoden 2020 toisella vuosineljänneksellä.

Henkilöasiakkaiden lyhennysvapaat

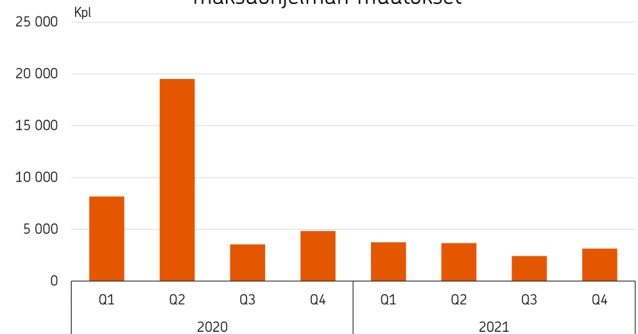
Kuvassa esitetään henkilöasiakkaiden toteutuneiden lyhennysvapaiden kappalemäärät (kpl) tilikaudelta ja vertailuvuodelta. Ajankohta määräytyy toimeenpanopäivämäärän mukaan.

Tilikauden lopussa voimassa olevat lyhennysvapaat kohdistuivat 2,5 miljardin euron (5,0) vastuisiin. Vuoden 2021 toisen vuosineljänneksen aikana päättyi runsaasti keväällä 2020 koronapandemian takia 12 kuukaudeksi myönnettyjä henkilöasiakkaiden lyhennysvapaita.

Yritysassiakkaiden lyhennysvapaat ja maksuohjelman muutokset

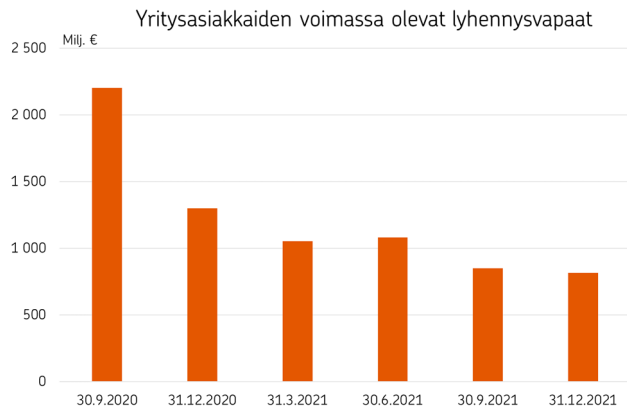
Vuoden 2021 neljännellä vuosineljänneksellä myönnetty lyhennysvapaat ja maksuohjelman muutokset kohdistuivat 1,9 miljardin euron vastuisiin (1,8). Seuranta on yhdenmukaistettu henkilöasiakkaiden seurannan kanssa ja vertailutietoja on oikaistu. Yritysassiakkaille myönnettyjen lyhennysvapaiden ja maksuohjelman muutosten kappalemäärät palautuivat kesän 2020 jälkeen koronapandemiaa edeltäneelle tasolle. Korkeimmillaan koronapandemian aikana vuoden 2020 toisella vuosineljänneksellä yrityksille myönnetty uudet lyhennysvapaat ja maksuohjelman muutokset kohdistuivat 4,3 miljardin euron vastuisiin.

Yritysassiakkaiden lyhennysvapaat ja maksuohjelman muutokset

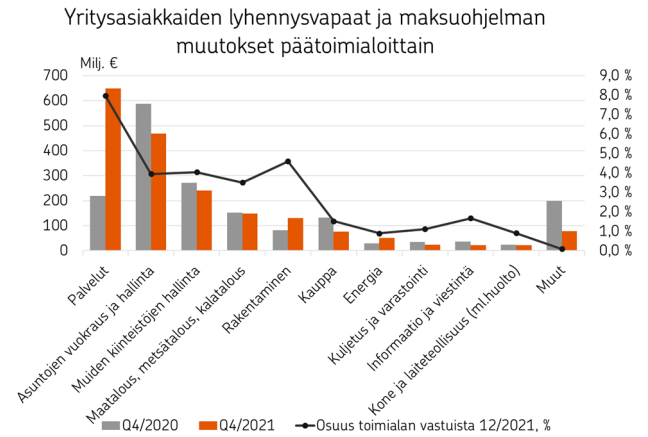
Kuvassa esitetään yritysasiakkaiden toteutuneiden maksuohjelman muutosten ja lyhennysvapaiden kappalemäärät (kpl) tilikauden ja vertailuvuoden kvartaaleilta. Ajankohta määräytyy muutoksen toteutumispäivämäärän mukaan. Seuranta on yhdenmukaistettu henkilöasiakkaiden seurannan kanssa ja vertailutietoja on oikaistu vuosineljännesten välillä.

Maksuohjelman muutokset ovat voimassa pääsääntöisesti lainan erääntymiseen asti, mutta lyhennysvapaat myönnetään tietyille ajanjaksolle. Tilikauden lopussa voimassa olevat yritysasiakkaiden lyhennysvapaat kohdistuivat 0,8 miljardin euron (1,3) vastuisiin.

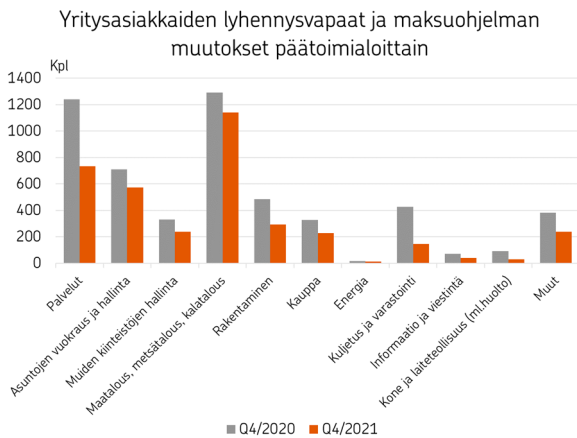

Kuvassa esitetään niiden vastuiden yhteismäärät (milj. €), joihin yritysasiakkaiden voimassa olevat lyhennysvapaat kohdistuvat.

Kuvassa esitetään yritysten vastuisiin kohdistuvat toteutetut lyhennysvapaat ja maksuohjelmien muutokset (kpl) toimialoitain neljännellä vuosineljänneksellä ja vertailukauden neljännellä vuosineljännekseltä.

Kuvassa esitetään toimialoitain yritysten vastuut (milj. €), joihin neljannen vuosineljänneksen ja vertailukauden neljannen vuosineljänneksen aikana toteutetut lyhennysvapaat ja maksuohjelmien muutokset kohdistuivat. Kuvassa esitetään myös toimialoitain prosentiosuudet vastuista, joihin tehtiin lyhennysvapaa tai maksuohjelman muutos tilikaudella.

Lainanhoitojoustot ja järjestämättömät saamiset

	Terveet lainanhoitojoustot (brutto)		Järjestämättömät saamiset (brutto)		Ongelma-saamiset (brutto)		Tappiota koskeva vähennyserä		Ongelma-saamiset (netto)	
	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020
Yli 90 pv erääntyneet saamiset, mrd. €			0,64	0,66	0,64	0,66	0,24	0,24	0,40	0,42
Todennäköisesti maksamatta jäävät saamiset, mrd. €			0,78	0,95	0,78	0,95	0,13	0,18	0,65	0,77
Lainanhoitojoustosaamiset, mrd. €	3,41	3,29	1,34	1,12	4,75	4,41	0,20	0,15	4,55	4,26
Yhteensä, mrd. €	3,41	3,29	2,76	2,73	6,17	6,02	0,58	0,57	5,59	5,45

Tunnuslukuja	OP Ryhmä		Vähittäispankki		Yrityspankki	
	31.12. 2021	31.12. 2020	31.12. 2021	31.12. 2020	31.12. 2021	31.12. 2020
Ongelmasaamiset vastuista, %	5,31	5,44	6,57	6,40	2,29	2,99
Järjestämättömät saamiset vastuista, %	2,37	2,47	2,61	2,56	1,77	2,22
Terveet lainanhoitajustosaamiset vastuista, %	2,93	2,97	3,95	3,84	0,52	0,77
Terveet lainanhoitajustosaamiset ongelmasaamisista, %	55,3	54,6	60,2	60,0	22,9	25,8
Tappiota koskeva vähennyserä (saamiset asiakkailta) ongelmasaamisista, %	11,9	11,5	7,5	7,6	41,5	32,1

Tunnusluvut muutettiin vuoden 2021 alusta nettomääräisistä bruttomääräisiksi, eli järjestämättömät saamiset eivät sisällä enää tappiota koskevaa vähennyserää. Samassa yhteydessä siirryttiin käyttämään kattavampaa ongelmasaamisten käsitettä, joka sisältää kaikki taseen ulkopuoliset järjestämättömät saamiset. Tunnuslukujen uusi nimittäjä sisältää luotto- ja takauskannan lisäksi siirtyvät korkosaamiset sekä käyttämättömät luottojärjestelyt. Vertailutiedot on oikaistu.

Yhdenkään asiakkaan asiakasriski ei vähennyserien ja muiden luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen ylittänyt kymmentä prosenttia OP Ryhmän omista varoista.

Tappiota koskeva vähennyserä toimialoittain

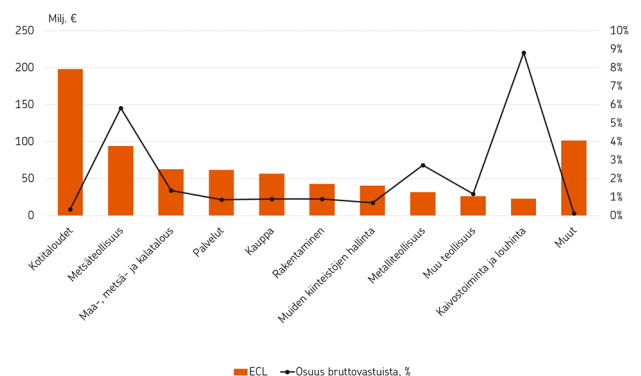

Kuvassa esitetään OP Ryhmän yritysluottojen jakautuminen toimialoittain prosentteina.

Vähittäispankin rahoitustaseen korkoriski mitattuna yhden prosenttiyksikön koronlaskun vaikutuksena 12 kuukauden korkokatteeseen oli joulukuun lopussa -90 miljoonaa euroa (-57). Korkotuloriski lasketaan yhden vuoden aikaperiodille jakamalla kolmen seuraavan vuoden korkotuloriskin summa kolmella.

OP Ryhmässä hallinnoitavien talletussuojan piiriin kuuluvien talletusten yhteismäärä joulukuun lopussa oli 43,0 miljardia euroa (41,2). Talletussuojarahastosta korvataan enintään 100 000 euroa yhtä OP Ryhmän asiakasta kohden.

Tappiota koskeva vähennyserä toimialoittain 31.12.2021

Kuvassa esitetään eri toimialojen tappiota koskeva vähennyserä tilikauden lopussa sekä tappiota koskevan vähennyserän prosenttiosuus toimialan kokonaisvastuista tilikauden lopussa.

Vakuutus

Vahinkovakuutus

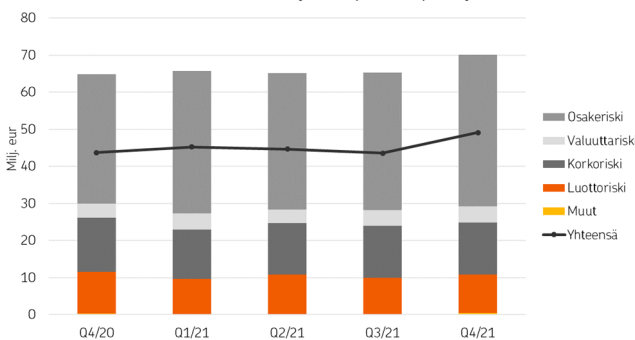
Vahinkovakuutuksen keskeiset riskit ovat vahinkokehitykseen liittyvät vakuutustekniset riskit, vakuutusvelan katteena olevien sijoitusten markkinariskit, eläkemutoisen vakuutusvelan edunsaajien eliniän odotteen ennakoitua nopeampi kasvu, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotasot sekä vakuutusvelan diskonttokoron ja markkinakorkojen välinen ero.

Eliniän odotteen kasvu yhdellä vuodella kasvattaisi eläkemutoista vakuutusvelkaa 45 miljoonaa euroa (48). Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason laskeminen 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 29 miljoonaa euroa (30). Vertailukauden luku on oikaistu vastaamaan nykyistä laskentaa.

Vahinkovakuutuksen vakuutusteknisissä riskeissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia tilikaudella. Vahinkovakuutuksen merkittävien markkinariski on markkinakorkojen laskun vakuutusvelan arvoa ja pääomavaadetta nostava vaikutus. Vakuutusvelan arvostamisessa käytettävän korkotason muutosten aiheuttamaa tulosvaihtelua vaimennetaan johdannaisopimuksilla.

Vahinkovakuutuksen sijoitustaseen markkinariskitaso on ollut kuluvan vuoden aikana vakaa. Riskiä mittaava VaR-tunnusluku oli tilikauden lopussa 49 miljoonaa euroa (44). Osakemarkkinoiden positiivinen kehitys on kasvattanut vahinkovakuutuksen sijoitustaseen osakeriskiä. VaR-tunnusluku sisältää yhtiön sijoitustaseen mukaan lukien sijoitukset, vakuutusvelan ja vakuutusvelan korkoriskiä suojaavat johdannaiset. Vertailuvuosien tiedot on oikaistu vastaamaan nykyistä seuranta.

Vahinkovakuutuksen markkinariskin VaR 95 % luottamustasolla ja 10 päivän pitoajalla

Henkivakuutus

Henkivakuutuksen keskeisimmät riskit ovat henkivakuutuksen sijoitusomaisuuden markkinariskit, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso, vakuutettujen eliniän odotteen ennakoitua nopeampi kasvu sekä asiakaskäyttötymisen muutoksista syntyvät raukeamis- ja takaisinostoriskit.

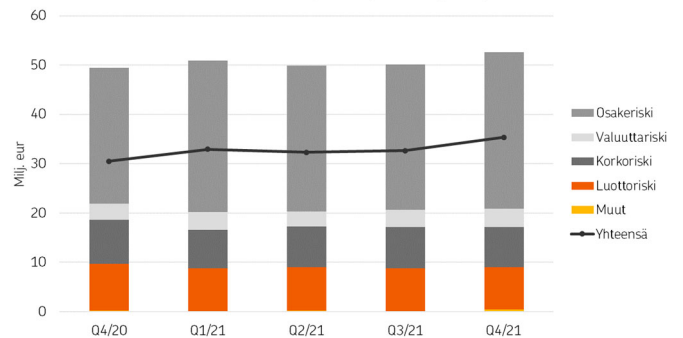
Eliniän odotteen kasvu yhdellä vuodella kasvattaisi vakuutusvelkaa 28 miljoonaa euroa (27). Vakuutusvelan arvostamisessa käytetyn korkotason laskeminen 0,1 prosenttiyksiköllä kasvattaisi vakuutusvelkaa 26 miljoonaa euroa (31).

Eriytettyjen vakuutuskantojen sijoitusriskejä ja asiakaskäyttötymisen muutokseen liittyviä riskejä on puskuroitu. Puskuri riittää kattamaan merkittävän negatiivisen sijoitusomaisuuden tuoton eriytetyille kannoille, minkä jälkeen OP Ryhmä kantaa kantojen riskit. Puskurit olivat yhteensä 292 miljoonaa euroa (281) tilikauden lopussa.

Henkivakuutuksen sijoitustaseen markkinariskitaso oli tilikauden lopussa lähes edellisen vuoden tasolla. Markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli tilikauden lopussa 35 miljoonaa euroa (31). Osakemarkkinoiden positiivinen kehitys on kasvattanut henkivakuutuksen

sijoitustaseen osakeriskiä. VaR-tunnusluku sisältää henkivakuutuksen sijoitustaseen mukaan lukien sijoitukset, vakuutusvelan ja vakuutusvelan korkoriskiä suojaavat johdannaiset. Laskenta ei huomioi henkivakuutuksen eriytettyjen kantojen markkinariskejä, niitä puskuroivia varoja tai asiakashyvityksiä. Vertailuvuosien tiedot on oikaistu vastaamaan nykyistä seuranta.

Henkivakuutuksen markkinariskin VaR 95 % luottamustasolla ja 10 päivän pitoajalla

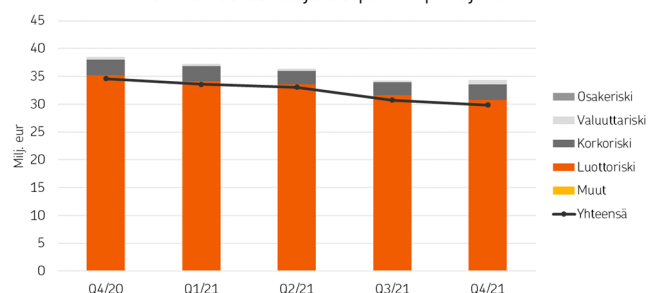
Muu toiminta

Muun toiminnan keskeiset riskit ovat likviditeettireservin luotto- ja markkinariskit sekä likviditeettiriskit. Merkittävin markkinariskitekijä on luottoriskimarginaalien muutosten vaikutus likviditeettireserviin sisältyvien saamistodistusten arvoon.

OP Ryhmän rahoitusasema ja maksuvalmius on vahva. Tammi-joulukuussa laskettiin liikkeeseen pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoja yhteensä 3,8 miljardia euroa (8,9).

Likviditeettireservin saamistodistusten markkinariski (VaR 95 %) laski tilikaudella. Omaisuuslajijakaumassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Likviditeettireservin markkinariskiä mittaava VaR-tunnusluku oli tilikauden lopussa 30 miljoonaa euroa (35). VaR-tunnusluku sisältää likviditeettireservin pitkäaikaiset joukkovelkakirjalainasijoitukset ja niiden korkoriskiä suojaavat johdannaisopimukset.

Likviditeettireservin markkinariskin VaR 95 % luottamustasolla ja 10 päivän pitoajalla

OP Ryhmä turvaa maksuvalmiutensa likviditeettireservillä, joka muodostuu pääasiassa talletuksista keskuspankkiin ja keskuspankkirahoituksen vakuudeksi kelpaavista saamisista.

Likviditeettireservi riittää kattamaan lyhyen aikavälin rahoitustarpeen tiedossa olevien ja ennakoitujen maksuvirtojen sekä likviditeettistressiskenaarion osalta.

OP Ryhmän maksuvalmiutta ja likviditeettireservin riittävyyttä seurataan muun muassa maksuvalmiusvaatimusta mittaavalla LCR-suhdeluvulla. Sääntelyn mukaan LCR-suhdeluvun on oltava vähintään 100 prosenttia. OP Ryhmän LCR-suhdeluku oli 212 prosenttia (197) tilikauden lopussa.

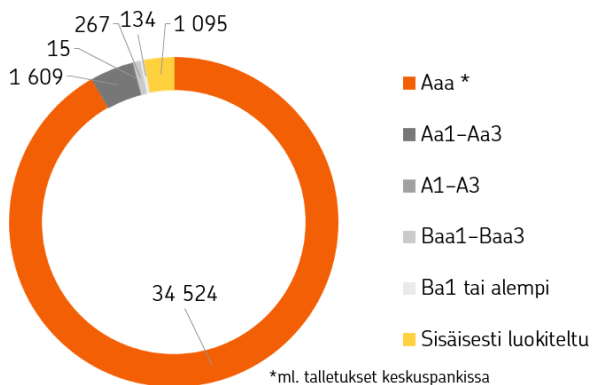
OP Ryhmän pitkäaikaisen rahoituksen riittävyyttä seurataan muun muassa rakenteellista rahoitusriskiä mittaavalla NSFR-suhdeluvulla. Sääntelyssä NSFR-suhdeluvulle on asetettu 100 prosentin vähimmäisvaatimus 30.6.2021 alkaen. OP Ryhmän NSFR-suhdeluku oli 130 prosenttia (123) tilikauden lopussa.

Likviditeettireservi

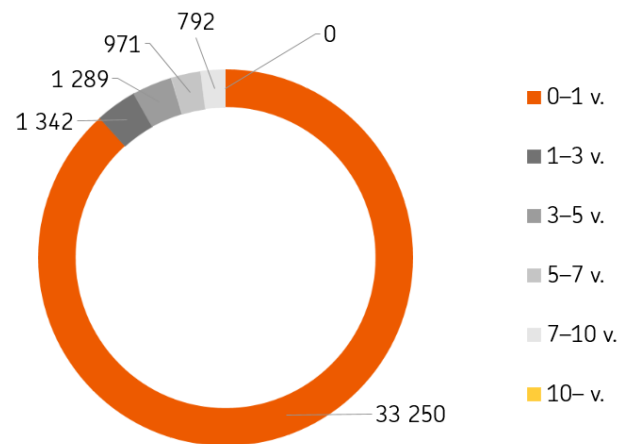
Mrd. €	31.12.2021	31.12.2020	Muutos, %
Talletukset keskuspankissa	32,6	21,6	51,3
Vakuuskelpoiset saamistodistukset	4,0	8,7	-53,5
Vakuuskelpoiset yritysluotot	0,0	-	-
Yhteensä	36,7	30,2	21,2
Ei-vakuuskelpoiset saamiset	1,0	1,0	-2,6
Likviditeettireservi markkina-arvoin	37,6	31,3	20,4
Vakuuden aliarvostus (Haircut)	-0,3	-0,5	-
Likviditeettireservi vakuusarvoin	37,3	30,8	21,3

Likviditeettireservi sisältää hyvän luottoluokituksen omaavien valtioiden, kuntien, rahoituslaitosten ja yritysten liikkeeseen laskemia saamistodistuksia ja arvopaperistettuja saamisia.

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen luottoluokitusjakauma 31.12.2021, milj.€

Likviditeettireserviin luettavien rahoitusvarojen maturiteettijakauma 31.12.2021, milj.€

Luottoluokitukset

31.12.2021

Luokituslaitos	Lyhyt varain-hankinta	Näkymä	Pitkä varain-hankinta	Näkymä
Standard & Poor's	A-1+	-	AA-	Vakaa
Moody's	P-1	Vakaa	Aa3	Vakaa

OP Yrityspankki Oyj:llä on luottoluokitukset Standard & Poor's Global Ratings Europe Limitedistä ja Moody's Investors Service (Nordics) AB:stä. OP Yrityspankin luottokelpoisuutta arvioidessaan luottoluokituslaitokset ottavat huomioon koko OP Ryhmän taloudellisen aseman.

Segmenttien tulos

OP Ryhmän liiketoimintasegmentit ovat Vähittäispankki (Pankkitoiminnan henkilö- ja pk-yrityksiä), Yrityspankki (Pankkitoiminnan yritys- ja instituutioasiakkaat) ja Vakuutus (Vakuutusasiakkaat). Liiketoimintasegmentteihin kuulumaton toiminta esitetään segmentissä Muu toiminta. Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP Ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita.

Vähittäispankki

- Tulos ennen veroja parani 304 miljoonaan euroon (115). Saamisten arvonalentumiset laskivat 88 miljoonaa euroa 84 miljoonaan euroon. Vertailukaudella saamisten arvonalentumisia kasvattivat maksukyvyttömyyden uuden määritelmän käyttöönotto ja koronaviruspandemian vaikutukset luottokannan laatuun.
- Tuotot kasvoivat 7,3 prosenttia 1 773 miljoonaan euroon. Asiakasliiketoiminnan tuotot kasvoivat yhteensä 8,3 prosenttia: korkokate kasvoi 3,7 prosenttia 959 miljoonaan euroon ja nettopalkkiotuotot kasvoivat 7,9 prosenttia 753 miljoonaan euroon.
- Kulut kasvoivat 5,9 prosenttia 1 221 miljoonaan euroon. Henkilöstökulut kasvoivat 8,3 prosenttia 447 miljoonaan euroon, poistot ja arvonalentumiset kasvoivat 14,8 prosenttia 69 miljoonaan euroon ja liiketoiminnan muut kulut 3,7 prosenttia 705 miljoonaan euroon.
- OP-bonukset omistaja-asiakkaille laskivat 165 miljoonaan euroon (214) OP-bonusten kertymiseen vuonna 2020 tehtyjen muutosten myötä.
- Luottokanta kasvoi 2,3 prosenttia ja talletuskanta 5,2 prosenttia.
- Järjestämättömät saamiset (brutto) olivat 2,6 prosenttia (2,6) vastuista.
- Merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat asiakaskokemuksen ja -prosessien parantamiseen sekä tili- ja rahoitusjärjestelmien uudistamiseen.

Avainlukuja

Milj. €	1-12/2021	1-12/2020	Muutos, %
Korkokate	959	925	3,7
Nettopalkkiotuotot	753	698	7,9
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-16	2	-
Muut tuotot	78	29	167,6
Tuotot yhteensä	1 773	1 653	7,3
Henkilöstökulut	447	412	8,3
Poistot ja arvonalentumiset	69	60	14,8
Liiketoiminnan muut kulut	705	680	3,7
Kulut yhteensä	1 221	1 152	5,9
Saamisten arvonalentumiset	-84	-172	-
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-165	-214	-
Tulos ennen veroja	304	115	165,3
Kulu-tuotto-suhde, %	68,8	69,7	-0,9*
Järjestämättömät saamiset vastuista, %**	2,6	2,6	0,0*
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauksista, %	0,12	0,24	-0,13*
Koko pääoman tuotto (ROA), %	0,26	0,11	0,15*
Koko pääoman tuotto ilman OP-bonusia, %	0,40	0,30	0,09*
Milj. €			
Nostetut asuntoluotot	8 805	7 429	18,5
Nostetut yritysluotot	2 639	2 411	9,5
Välitetyt asunto- ja kiinteistökaupat, kpl	13 177	11 998	9,8
Mrd. €	31.12.2021	31.12.2020	Muutos, %
Luottokanta			
Asuntoluotot	41,5	40,0	3,7
Yritysluotot	8,2	8,1	1,0
Asuntoyhteisöt ja muut luotot	21,3	21,3	0,1
Luottokanta yhteensä	71,0	69,4	2,3
Takauksista	0,9	0,9	6,2
Muut vastuut	9,6	8,7	10,0
Talletukset			
Käyttö- ja maksuliiketalletukset	41,4	39,3	5,4
Sijoitustalletukset	20,8	19,8	4,8
Talletukset yhteensä	62,2	59,1	5,2

* Suhdeluvun muutos ** Tunnusluvun sisältöä ja nimeä on muutettu Q1/2021. Vertailutiedot on oikaistu. Muutoksesta kerrotaan tarkemmin toimintakertomuksen Riskiasema-kappaleen Lainanhoitojoustot ja järjestämättömät saamiset -taulukon alla.

OP Ryhmän Vähittäispankki-segmentti muodostuu henkilö- ja pk-yrityssiakkaiden pankkitoiminnasta ja varallisuudenhoidosta osuuspankeissa sekä keskusyhteisökonserneissa.

Luottokanta kasvoi 2,3 prosenttia 71,0 miljardiin euroon. Uusia asuntoluottoja nostettiin 18,5 prosenttia vertailukautta enemmän. Asuntoluottokanta kasvoi 3,7 prosenttia 41,5 miljardiin euroon. Kannan kasvuun vaikutti erityisesti uusien lainojen kysyntä. Yritysluottokanta kasvoi prosentin 8,2 miljardiin euroon.

Asiakkaiden kiinnostus asuntoluottojen ja asuntoyhteisöluottojen suojaamiseen jatkui. Henkilöasiakkaiden asuntuloitoista oli tilikauden lopussa korkosuojattu 29,6 prosenttia (27,1).

OP Kodin välittämien asunto- ja kiinteistökauppojen määrä kasvoi 9,8 prosenttia vilkkaan asuntomarkkinan myötä.

Talletuskanta kasvoi 5,2 prosenttia 62,2 miljardiin euroon. Kasvu muodostui sekä käyttö- ja maksuliiketeleistä että sijoitustalletuksista. Kotitalouksien talletukset kasvoivat voimakkaimmin.

OP:n asiakkaiden kiinnostus säästämiseen ja sijoittamiseen jatkui ja oli tilikaudella ennätyskorkealla tasolla. OP-rahastot saivat 187 000 uutta osuudenomistajaa, joista suurin osa aloitti säännöllisen säästämisen. Myös osakekaupankäynnin volyyymi oli 14 prosenttia vertailukautta suurempaa. Maaliskuussa omistaja-asiakkaille lanseerattiin uusi sijoittamisen etukokonaisuus.

Käteisvolyymit pysyivät tilikaudella selvästi pandemiaa edeltävää aikaa alhaisemmalla tasolla. OP kehittää maksamisen palvelujaan jatkuvasti. Maaliskuussa OP toi asiakkaidensa käyttöön Apple Pay -palvelun, jonka avulla ostoksia voi maksaa Applen äylaitteilla. Asiakkaat ovat ottaneet palvelun nopeasti käyttöön. Kesäkuussa OP Ryhmän Pivo, Danske Bankin MobilePay ja norjalainen Vipps kertoivat suunnittelevansa uutta mobiilimaksamisen alustaa, joka yhdistäisi 11 miljoonan käyttäjän mobiililompakat yhdeksi Euroopan johtavista mobiilimaksamisen palveluista. Suunnitelman toteutuminen vaatii kilpailuviranomaisten hyväksynnän.

Tilikaudella merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat asiakaskokemuksen ja -prosessien parantamiseen sekä tili- ja rahoitusjärjestelmien uudistamiseen.

Maaliskuussa OP-Asuntoluottopankki laski liikkeeseen 750 miljoonan euron vihreän katetun joukkovelkakirjalainan (green covered bond) 10 vuoden maturiteetilla.

Useita osuuspankkien yhdistymishankkeita on vireillä eri puolilla Suomea. Tilikaudella päätettyjen sulautumisten toteutumisen jälkeen osuuspankkien lukumäärä vuoden 2021 lopussa oli 121 (137).

Syyskuun lopussa OP Helsingin, OP Itä-Uudenmaan ja OP Uudenmaan edustajistot päättivät pankkien yhdistymisestä. Tavoitteena on, että Suomen suurimmalla kasvualueella aloittaa yhtenäinen ja erinomaisen asiakaskokemuksen tarjoava osuuspankki elokuussa 2022.

Tilikauden tulos

Vähittäispankin tulos ennen veroja parani 304 miljoonaan euroon (115). Tuotot kasvoivat 7,3 prosenttia 1 773 miljoonaan euroon. Korkokate kasvoi 3,7 prosenttia 959 miljoonaan euroon ja nettopalkkiotuotot kasvoivat 7,9 prosenttia 753 miljoonaan euroon pääosin päivittäisasiainin ja varallisuudenhoidon palkkioiden kasvun myötä. Muiden tuottojen 49 miljoonan euron kasvu johtui segmentille kohdistetusta TLTRO III -rahoituksen lisämarginaalista.

Kulut kasvoivat 5,9 prosenttia 1 221 miljoonaan euroon. Henkilöstökulut kasvoivat 8,3 prosenttia 447 miljoonaan euroon, poistot ja arvonalentumiset kasvoivat vertailukautta suurempien arvonalentumispoistojen myötä 14,8 prosenttia 69 miljoonaan euroon sekä liiketoiminnan muut kulut 3,7 prosenttia 705 miljoonaan euroon riskienhallintaan ja talousrikollisuuden torjuntaan tehtyjen lisäpanostusten myötä.

Saamisten arvonalentumiset laskivat 88 miljoonaa euroa 84 miljoonaan euroon. Tilikauden saamisten arvonalentumisiin vaikuttivat pitkään järjestämättöminä saamisina olleiden vastuiden arvostamista koskeva tiukennettu käsittely sekä riskillisimpien vakuuskohteiden arvojen päivitys. Vertailukaudella asiakkaat hakivat aktiivisesti luottoihin lyhennysvapaita ja maksuaikojen muutoksia koronapandemian takia, mikä yhdessä odotettavissa olevien luottotappioiden laskennassa käytettävien makroekonomisten parametrien muutosten kanssa kasvatti odotettavissa olevia luottotappioita. Odotettavissa olevien luottotappioiden määrää kasvatti vertailukaudella myös käyttöönotettu maksukyvyttömyyden uusi määritelmä. Tilikaudella lopullisia nettoluottotappioita kirjattiin 67 miljoonaa euroa (52). Järjestämättömät saamiset olivat 2,6 prosenttia (2,6) vastuista.

OP-bonukset omistaja-asiakkaille laskivat 49 miljoonaa euroa 165 miljoonaan euroon, mihin vaikuttivat marraskuussa 2020 voimaan tulleet muutokset OP-bonuksien kertymiseen. Muutoksen jälkeen OP-bonuksia kerryttävät asuntolainat, opintolainat, vakuudelliset lainat, säästämisen tilit ja rahastosäästöt, sijoitussidonnaiset vakuutukset sekä vakuutusmaksut.

Yrityspankki

- Tulos ennen veroja parani 474 miljoonaan euroon (349).
- Tuotot kasvoivat 25,3 prosenttia 886 miljoonaan euroon. Korkokate kasvoi 5,0 prosenttia 414 miljoonaan euroon, nettopalkkiotuotot 33,7 prosenttia 204 miljoonaan euroon ja sijoitustoiminnan nettotuotot 19,6 prosenttia 171 miljoonaan euroon.
- Kulut kasvoivat 11,1 prosenttia 318 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 7,4 prosenttia 211 miljoonaan euroon EU:n vakaussmaksun kasvettua.
- Luottokanta kasvoi 6,9 prosenttia 25,7 miljardiin euroon ja talletukset 18,4 prosenttia 15,6 miljardiin euroon. Yrityspankki-segmentin hallinnoitavat varat kasvoivat 28,2 prosenttia 82,3 miljardiin euroon.
- Saamisten arvonalentumisten määrä oli 74 miljoonaa euroa (53). Järjestämättömät saamiset (brutto) olivat 1,8 prosenttia (2,2) vastuista.
- Merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat maksamisen ja varallisuudenhoidon järjestelmien uudistamiseen.

Avainlukuja

Milj. €	1-12/2021	1-12/2020	Muutos, %
Korkokate	414	394	5,0
Nettopalkkiotuotot	204	153	33,7
Sijoitustoiminnan nettotuotot	171	143	19,6
Muut tuotot	97	17	480,2
Tuotot yhteensä	886	707	25,3
Henkilöstökulut	93	71	31,3
Poistot ja arvonalentumiset	14	18	-26,2
Liiketoiminnan muut kulut	211	197	7,4
Kulut yhteensä	318	286	11,1
Saamisten arvonalentumiset	-74	-53	39,1
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-20	-18	8,1
Tulos ennen veroja	474	349	35,8
Kulu-tuotto-suhde, %	35,9	40,4	-4,6*
Järjestämättömät saamiset vastuista, %**	1,8	2,2	-0,4*
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %	0,25	0,20	0,05*
Koko pääoman tuotto (ROA), %	1,24	0,86	0,38*
Koko pääoman tuotto ilman OP-bonuksia, %	1,29	0,91	0,38*
Mrd. €	31.12.2021	31.12.2020	Muutos, %
Luottokanta			
Yritysluotot	14,5	14,4	0,4
Asuntoyhteisöt ja muut luotot	11,2	9,6	16,8
Luottokanta yhteensä	25,7	24,0	6,9
Takauskanta	3,5	2,6	35,9
Muut vastuut	5,7	5,4	0,3
Talletukset	15,6	13,1	18,4
Hallinnoitavat varat (brutto)			
Sijoitusrahastot	32,5	27,6	17,8
Instituutioasiakkaat	38,3	25,3	51,3
Private Banking	11,5	11,3	1,7
Hallinnoitavat varat (brutto) yhteensä	82,3	64,2	28,2
Milj. €	1-12/2021	1-12/2020	Muutos, %
Nettomyynti			
Private Banking -asiakkaat	-174	225	-
Instituutioasiakkaat	76	190	-60,2
Nettomyynti yhteensä	-98	415	-

* Suhdeluvun muutos

** Tunnusluvun sisältöä ja nimeä on muutettu Q1/2021. Vertailutiedot on oikaistu. Muutoksesta kerrotaan tarkemmin toimintakertomuksen Riskiasema-kappaleen Lainahoitojoustot ja järjestämättömät saamiset -taulukon alla.

OP Ryhmän Yrityspankki-segmentti muodostuu yritys- ja instituutioasiakkaiden pankkitoiminnasta sekä varallisuudenhoidosta. Segmentti sisältää OP Yrityspankki Oyj:n pankkitoiminnan, OP Varainhoito Oy:n, OP-Rahastoyhtiö Oy:n, OP Säilytys Oy:n ja OP Kiinteistösijoitus Oy:n.

Luottokanta kasvoi 6,9 prosenttia 25,7 miljardiin euroon. Talletuskanta kasvoi 18,4 prosenttia 15,6 miljardiin euroon.

Yrityspankin merkittävimmät kehityspanostukset kohdistuivat maksamisen, rahoituksen ja varainhoidon järjestelmien uudistamiseen. Maksamisen perusjärjestelmien uudistamista ja asiointipalvelujen parantamista jatketaan edelleen. Varainhoidossa uudistaminen kohdistuu rahastojen hallinnointiprosesseihin ja asiakaspalveluun.

Lokakuussa OP lanseerasi asiakkailleen osakesäästötilin OP-mobiiliin.

Tilikaudella OP mahdollisti ensimmäisenä pankkina Suomessa yritysten monipankkimaksut. OP:n monipankkiominaisuuden avulla yritykset voivat tehdä maksuja eri pankkien tileiltä ja tarkastella niiden tilitapahtumia. Uusi ominaisuus helpottaa yritysten arkea ja kassavirtojen hallintaa tuomalla aiempaa laajemman ja reaaliaikaisemman näkymän kassatilanteeseen. OP Yritystalouden käyttäjät ovat voineet ottaa monipankkiominaisuuden käyttöön kesäkuusta alkaen. OP Yritystalous on OP:n tarjoama digitaalinen talouden hallinnan palvelu yrityksille.

Yrityspankin tuotot kasvoivat laaja-alaisesti yhteensä 25,3 prosenttia 886 miljoonaan euroon. Varainhoidon nettomyynti jäi negatiiviseksi ja oli -98 miljoonaa euroa (415). Yrityspankki-segmentin hallinnoitavat varat kasvoivat 28,2 prosenttia 82,3 miljardiin euroon (64,2). Hallinnoitavat varat sisälsivät noin 24 miljardia euroa OP Ryhmään kuuluvien yritysten varoja (11).

OP-rahastojen osuudenomistajien määrä ylitti tilikaudella miljoonan osuudenomistajan rajan. Osuudenomistajien määrä bruttona kasvoi noin 187 000:lla 1 154 000 osuudenomistajaan. OP-rahastojen Morningstar-luokitus oli 3,17 (3,15).

Kiinnostus vastuullisiin rahastotuotteisiin on pysynyt vahvana, ja OP-Ilmasto-sijoitusrahasto oli edelleen selvästi suosituin sijoituskohde OP-rahastoista.

OP:n ja Euroopan investointipankin (EIP) toukokuussa allekirjoittaman sopimuksen myötä OP tarjoaa 300 miljoonaa euroa uutta rahoitusta keskiuurille suomalaisyrityksille. Uudella rahoituksella parannetaan yritysten investointimahdollisuuksia ja tarjotaan tukea koronapandemian vuoksi haasteisiin joutuneille yrityksille. EIP:n takaama ja OP:n välittämä rahoitus on tarkoitettu yritysten taloudellisesti kannattavien investointien ja käyttöpääoman rahoittamiseen.

Tilikauden tulos

Yrityspankin tulos ennen veroja parani 474 miljoonaan euroon (349). Tuotot kasvoivat 886 miljoonaan euroon (707) ja kulut 318 miljoonaan euroon (286). Kulu-tuotto-suhde oli 35,9 prosenttia (40,4).

Korkokate kasvoi 5,0 prosenttia 414 miljoonaan euroon (394). Yrityspankin nettopalkkiotuotot olivat 204 miljoonaa euroa (153). Sijoitusrahastoissa olevat hallinnoitavat varat kasvoivat vuodessa 17,8 prosenttia, mikä kasvatti rahastojen nettopalkkiotuottoja. Muut palkkiotuotot kasvoivat laaja-alaisesti, ja OP Ryhmän sisäisten palkkiokulujen määrä laski.

Yrityspankki-segmentin nettopalkkiotuotot

Milj. €	1-12/ 2021	1-12/ 2020	Muutos, %
Rahastot	137	112	22,3
Omaisuuksienhoito	28	17	66,9
Muut	40	24	63,1
Yhteensä	204	153	33,7

Sijoitustoiminnan nettotuotot kasvoivat 171 miljoonaan euroon (143) johdannaisliiketoiminnan tuottojen kasvun seurauksena. Markkinamuutokset, erityisesti pitkien korkojen nousu, pienensivät johdannaissaatavia ja niiden tulosaikutteisia arvostusvoikaisuja. Muita tuottoja kasvatti Checkout Finland Oy:n myyntivoitto sekä segmentille kohdistettu TLTRO III -rahoituksen lisämarginaali 50 miljoonaa euroa.

Kulut kasvoivat 11,1 prosenttia 318 miljoonaan euroon. Henkilöstökulut kasvoivat 31,3 prosenttia 93 miljoonaan euroon. Vertailukaudella lakisääteisen työeläkevastuun siirto laski eläkekuluja 11 miljoonaa euroa. Tilikaudella henkilöstökuluja nosti tulospalkkiovaraus. Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 7,4 prosenttia 211 miljoonaan euroon. EU:n vakausmaksu kasvoi 23,5 prosenttia 24 miljoonaan euroon, ja OP Ryhmän sisäiset veloituskulut kasvoivat 8 miljoonaa euroa.

Saamisten arvonalentumiset laskivat tulosta 74 miljoonaa euroa (53). Saamisten arvonalentumisia kasvatti erityisesti pitkään järjestämättöminä saamisina olleiden vastuiden arvostamista koskeva tiukennettu käsittely. Järjestämättömät saamiset olivat 1,8 prosenttia (2,2) vastuista.

Vakuutus

- Tulos ennen veroja parani 504 miljoonaan euroon (348). Vakuutuskate parani vakuutusmaksutuottojen kasvettua ja korvauskulujen laskettua. Sijoitustuottoja paransivat myyntivoitot.
- Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot kasvoivat 3,3 prosenttia 1 556 miljoonaan euroon ja operatiiviset korvauskulut laskivat 2,3 prosenttia 899 miljoonaan euroon.
- Kulut kasvoivat 28,4 prosenttia 493 miljoonaan euroon. Kasvu ilman vertailuvuoden eläkevastuun siirtoa oli 5,2 prosenttia.
- Tuotot sijoitustoiminnasta olivat 170 miljoonaa euroa (84). Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvo oli vahinkovakuutuksessa 222 miljoonaa euroa (25) ja henkivakuutuksessa 142 miljoonaa euroa (14).
- Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde parani 85,5 prosenttiin (87,8) ja operatiivinen riskisuhde 57,8 prosenttiin (61,1). Operatiivinen toimintakulusuhde oli 27,7 prosenttia (26,6).
- Henkivakuutuksen sijoitussidonnaiset vakuutussäästöt kasvoivat vuodenvaihteesta 16,4 prosenttia 13,1 miljardiin euroon. Riskihenkivakuutuksen maksutulo kasvoi 2,4 prosenttia.
- Kehityspanostukset kohdistuivat perusjärjestelmäuudistukseen sekä verkko- ja mobiilipalveluiden saavutettavuuden ja vakuutusten ostomahdollisuuksien parantamiseen.
- Pohjola Vakuutus keskittyy ydinliiketoimintaansa ja luopui sairaalaliiketoiminnasta.

Avainlukuja

Milj. €	1–12/2021	1–12/2020	Muutos, %
Vakuutuskate	754	582	29,7
Nettopalkkiotuotot	96	78	23,2
Sijoitustoiminnan nettotuotot	288	88	228,2
Muut nettotuotot	-2	8	-128,9
Tuotot yhteensä	1 135	755	50,4
Henkilöstökulut	160	140	14,3
Lakisääteisen työeläkevastuun siirto		-85	
Poistot ja arvonalentumiset	66	60	10,6
Liiketoiminnan muut kulut	267	269	-0,7
Kulut yhteensä	493	384	28,4
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-21	-19	13,7
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-117	-4	-
Tulos ennen veroja	504	348	44,5
Koko pääoman tuotto (ROA), %	1,64	1,16	0,48*
Koko pääoman tuotto ilman OP-bonuksia, %	1,71	1,22	0,49*

* Suhdeluvun muutos

OP Ryhmän Vakuutus-segmentti muodostuu vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnasta. Segmenttiin kuuluvat Pohjola Vakuutus Oy ja OP-Henkivakuutus Oy. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) hyväksyi 14.1.2022 yrityskaupan, jossa Pohjola Vakuutus myy Pohjola Sairaalan Pihlajalinna-konserniin kuuluvalla Pihlajalinna Terveydelle. Pohjola Sairaala siirtyi Pihlajalinnan omistukseen 1.2.2022.

Vahinkovakuutuksen perusjärjestelmäuudistuksen ensimmäinen käyttöönotto oli maaliskuussa 2021, kun työtapaturma- ja ammattitautivakuutusten uusmyynti siirtyi uudelle alustalle.

Tilikauden tulos

Tulos ennen veroja parani 504 miljoonaan euroon (348). Vakuutuskate kasvoi 29,7 prosenttia 754 miljoonaan euroon. Kulut kasvoivat 28,4 prosenttia 493 miljoonaan euroon. Vertailukaudella lakisääteisen työeläkevastuun siirto laski eläkekuluja 85 miljoonaa euroa, josta oikaistuna kulut kasvoivat 5,2 prosenttia. Henkilöstökulut kasvoivat 14,3

prosenttia korvauspalvelun henkilöstömäärän kasvun, toteutettujen sisäistysten sekä tulospalkkiovarausten kasvun takia.

Tuotot sijoitustoiminnasta, väliaikainen poikkeusmenettely mukaan lukien, olivat 170 miljoonaa euroa (84). Sijoitusten myyntivoitot olivat vahinkovakuutuksessa 67 miljoonaa euroa (23) ja henkivakuutuksessa 59 miljoonaa euroa (26).

Tuotot sijoitustoiminnasta

Milj. €	1-12/2021	1-12/2020
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta	45	47
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti	66	215
Jaksotettu hankintameno	-5	-5
Henkivakuutuserät*	186	-154
Diskonttauksen purkautuminen**	-17	-21
Osakkuusyhtiöt	14	4
Sijoitustoiminnan nettotuotot	288	88
Väliaikainen poikkeusmenettely	-117	-4
Yhteensä	170	84

* Sisältää korkohyvitykset asiakkaiden vakuutusäästöille, korkotäydennysten muutokset ja muut vakuutustekniset erät sekä sijoitussidonnaisten ja eriytettyjen taseiden sijoitusten käyvän arvon muutokset.

** Vahinkovakuutus.

Vahinkovakuutuksen operatiivinen tulos

Vahinkovakuutuksen tulos parani 382 miljoonaan euroon (314). Vakuutustekninen kate ja sijoitustoiminnan tulos paransivat tulosta.

Milj. €	1-12/2021	1-12/2020	Muutos, %
Vakuutusmaksutuotot	1 556	1 506	3,3
Korvauskulut	899	921	-2,3
Toimintakulut	431	401	7,5
Vakuutustekninen kate, operatiivinen	225	184	21,9
Perustemuutos	42	-45	194,4
Vakuutustekninen kate	267	139	91,6
Sijoitustuotot ja -kulut	189	99	89,8
Muut tuotot ja kulut	-11	79	-114,2
Väliaikainen poikkeusmenettely	-62	-4	-
Tulos ennen veroja	382	314	21,7
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde	85,5	87,8	
Operatiivinen riskisuhde	57,8	61,1	
Operatiivinen toimintakulusuhde	27,7	26,6	

Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutuotot

Milj. €	1-12/2021	1-12/2020	Muutos, %
Henkilöasiakkaat	879	857	2,5
Yritysassiakkaat	677	649	4,3
Yhteensä	1 556	1 506	3,3

Maksutuotot kasvoivat 3,3 prosenttia 1 556 miljoonaan euroon. Henkilöasiakkaissa vakuutusasiointinsa keskittäneiden etutalouksien määrä kasvoi. Yritysassiakkaiden maksutuotot kasvoivat 4,3 prosenttia.

Korvauskulut ilman laskuperustemuutoksia laskivat 2,3 prosenttia 899 miljoonaan euroon. Kuolevuusmallin muutos paransi vakuutusteknistä katetta 42 miljoonaa euroa. Vertailukaudella diskonttokoron lasku heikensi katetta 45 miljoonaa euroa. Tammi-joulukuussa kirjattiin 115 uutta omaisuuden ja toiminnan suurvahinkoa (119), joiden omalla vastuulla oleva korvausmeno oli yhteensä 134 miljoonaa euroa (131). Tähän luokkaan kuuluvat yli 0,3 miljoonan euron vahingot. Korvausmeno kasvattiivat koronapandemiaan liittyvät yritysten keskeytysvahingot. Muutokset aiempina vuosina tapahtuneisiin vahinkoihin, ilman kuolevuusmallin muutoksen vaikutusta, paransivat vakuutusteknistä katetta 91 miljoonaa euroa (39). Vahinkovakuutuksen operatiivinen riskisuhde ilman korvausten välillisiä hoitokuluja oli 57,8 prosenttia (61,1). Työtapaturma- ja matkavahinkojen korvausmeno jäi alhaiseksi. Lakisääteisten eläkkeiden korvausvastuun muutokset paransivat tulosta 30 miljoonaa euroa (10).

Vahinkovakuutuksen operatiivinen toimintakulusuhde, joka sisältää myös korvausten välilliset hoitokulut, oli 27,7 prosenttia (26,6).

Vahinkovakuutuksen operatiivinen yhdistetty kulusuhde parani 85,5 prosenttiin (87,8).

Vahinkovakuutuksen sijoitustoiminnan tunnuslukuja

Milj. €	1-12/2021	1-12/2020
Sijoitustaseen nettotuotto, milj. €*	222	25
Sijoitusten tuotto käyvin arvoin, %	2,7	4,8
Korkosijoitusten running yield, %	0,9	1,0
	31.12.2021	31.12.2020
Sijoituskanta, milj. €	4 287	4 102
Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus, %	92	92
Vähintään A-luokiteltuja saamisia, %	54	58
Modifioitu duraatio	3,3	3,5

* Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisien vakuutusvelan arvonmuutos.

Henkivakuutuksen operatiivinen tulos

Sijoitusmarkkinoiden kehitys oli vahvaa tilikaudella. Sijoitussidonnaiset vakuutusäästöt, 13,1 miljardia euroa, olivat 16,4 prosenttia vuoden 2020 lopun tilannetta suuremmat. Sijoitussidonnaisten vakuutusten nettomyynti oli 472 miljoonaa euroa (193). Henkivakuutuksen takaisinostot pysyivät maltillisella tasolla. Riskihenkivakuutuksen maksutulo kasvoi 2,4 prosenttia.

Tulos ennen veroja kaksinkertaistui 118 miljoonaan euroon (60). Tulosparannus johtui tuottojen kasvusta ja kulujen laskusta.

Milj. €	1-12/2021	1-12/2020	Muutos, %
Riskiliikkeen nettotuotot	34	25	31,1
Sijoitustoiminnan nettotuotot	98	14	600,0
Nettopalkkiotuotot	128	106	20,1
Muut tuotot	0	2	-
Tuotot yhteensä	260	148	75,7
Henkilöstökulut	10	9	10,6
Poistot ja arvonalentumiset	21	23	-5,5
Liiketoiminnan muut kulut	37	40	-10,8
Kulut yhteensä	68	72	-6,3
OP-bonukset	-19	-16	15,3
Väliaikainen poikkeusmenettely	-55	0	-
Tulos ennen veroja	118	60	97,3
Operatiivinen kulusuhde	34,0	42,1	

Henkivakuutuksen sijoitustoiminnan tunnuslukuja*

Milj. €	1-12/2021	1-12/2020
Sijoitustaseen nettotuotto, milj. €**	142	14
Sijoitusten tuotto käyvin arvoin, %	0,6	5,0
Korkosijoitusten running yield, %	0,9	1,0
	31.12.2021	31.12.2020
Sijoituskanta, milj. €	3 646	3 602
Investointitasolle luokiteltujen sijoitusten osuus, %	94	90
A-luokiteltuja saamisia vähintään, %	56	58
Modifioitu duraatio	3,0	3,2

* ilman eriytettyjä taseita

** Sijoitustaseen nettotuotto on laskettu vähentämällä koko sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtaisen vakuutusvelan arvonmuutos. Sijoitustase ei sisällä eriytettyjä taseita.

Vakuutusvelan korkoriskiä on suojattu korkotäydennyksillä ja korkojohdannaisilla. Henkivakuutuksen lyhytaikaisten korkotäydennysten nettomuutos oli 1 miljoona euroa (-2). Vakuutusvelan kertyneet korkotäydennykset ilman eriytettyjä taseita olivat tilikauden lopussa 355 miljoonaa euroa (490). Korkotäydennyksistä 45 miljoonaa euroa (44) oli lyhytaikaisia.

Muu toiminta

Avainlukuja

Milj. €	1-12/2021	1-12/2020	Muutos, %
Korkokate	10	-60	-
Nettopalkkiotuotot	-2	9	-119,7
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-5	12	-139,7
Liiketoiminnan muut tuotot	684	744	-8,0
Tuotot yhteensä	687	705	-2,5
Henkilöstökulut	216	177	22,1
Poistot ja arvonalentumiset	137	138	-1,0
Liiketoiminnan muut kulut	444	388	14,6
Kulut yhteensä	797	703	13,4
Saamisten arvonalentumiset	0	1	-20,0
Tulos ennen veroja	-109	3	-

Muu toiminta -segmentti sisältää liiketoimintasegmenttejä tukevat toiminnot. Segmenttiin kuuluvat OP Osuuskunta ja OP Yrityspankki Oyj:n keskuspankkitoiminnot.

Tilikauden tulos

Muu toiminta -segmentin tulos ennen veroja oli -109 miljoonaa euroa (3). Tuotot laskivat 2,5 prosenttia 687 miljoonaan euroon. Vertailukauden tulosta paransi Vallilan kiinteistön myynti 96 miljoonaa euroa.

Muu toiminta -segmentin korkokate oli 10 miljoonaa euroa (-60). Korkokatetta kasvatti 103 miljoonalla eurolla (18) TLTRO III -rahoituksen EKP:n talletuskoron ylittävä -0,5 % ehdollinen lisämarginaali. Lisämarginaalin ehtona olleiden nettoluotonannon kasvukriteerien täyttymisen seurauksena rahavirtalaskennassa muutettiin TLTRO III -rahoituksen tulevat rahavirrat. Muutoksessa lisättiin rahavirtoihin kuluva korkojakson ehdollinen lisämarginaali ja päivitettiin rahoituksen takaisinmaksuajankohdat. TLTRO-rahoituksen bruttomääräinen kirjanpitoarvo määritettiin IFRS 9 -standardin mukaisesti vastaamaan uudelleen arvioitujen rahavirtojen nykyarvoa diskonttaamalla ne rahoituserien alkuperäisillä efektiivisillä korkoprosenteilla. Tästä syntyvä oikaisu kirjattiin tulosvaikutteisesti IFRS 9:n mukaisesti.

Sijoitustoiminnan nettotuotot olivat -5 miljoonaa euroa (12). Liiketoiminnan muut tuotot laskivat 8,0 prosenttia 684 miljoonaan euroon. Vertailukaudella liiketoiminnan muita tuottoja kasvatti Vallilan kiinteistön myynti. Kaupasta kirjattiin myyntivoittoa 98 miljoonaa euroa vertailukauden liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluja 2 miljoonaa euroa liiketoiminnan muihin kuluihin. OP Ryhmä jatkaa toimintaansa kiinteistössä pitkäaikaisella vuokrasopimuksella.

Muu toiminta -segmentin kulut kasvoivat 13,4 prosenttia 797 miljoonaan euroon. Henkilöstökulut kasvoivat 22,1 prosenttia 216 miljoonaan euroon tulospalkkiovarausten, toteutettujen sisäistysten ja henkilöstömäärän kasvun myötä. Henkilöstömäärä kasvoi muun muassa kehittämisessä, riskienhallinnassa ja talousrikollisuuden torjunnassa. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä olivat vertailukauden tasolla, 137 miljoonaa euroa (138).

Liiketoiminnan muut kulut kasvoivat 14,6 prosenttia 444 miljoonaan euroon. Liiketoiminnan muita kuluja kasvatti 106 miljoonalla eurolla (0) TLTRO-rahoituksen EKP:n talletuskoron ylittävän marginaalin kohdistaminen Vähittäispankki- ja Yrityspankki-segmenteille. ICT-kulut laskivat 7,1 prosenttia 254 miljoonaan euroon.

OP Ryhmän senior- ja senior non-preferred -ehtoisen tukkuvarainhankinnan, TLTRO-varainhankinnan sekä katettujen joukkovelkakirjalainojen keskimarginaali oli joulukuun lopussa 16 korkopistettä (19). Katetut joukkovelkakirjalainat raportoidaan osana Vähittäispankki-segmenttiä.

OP Ryhmän rahoitusasema ja maksuvalmius on vahva.

OP Yrityspankki osallistui maaliskuussa TLTRO III:n seitsemänteen operaatioon 5,0 miljardilla eurolla ja kesäkuussa kahdeksanteen operaatioon 3,0 miljardilla eurolla. OP Yrityspankilla oli joulukuun lopussa TLTRO III -rahoitusta yhteensä 16,0 miljardia euroa.

Maaliskuussa OP Yrityspankki laski liikkeeseen kaksi senior non-preferred -ehtoista joukkovelkakirjalainaa ja kesäkuussa, syyskuussa ja lokakuussa yhden. Maaliskuussa liikkeeseen lasketut lainat olivat 500 miljoonaa euroa 5 vuoden maturiteetilla ja 300 miljoonaa euroa 10 vuoden maturiteetilla. Kesäkuussa ja syyskuussa liikkeeseen lasketut lainat olivat 500 miljoonan euron suuruisia 7 vuoden maturiteetilla ja lokakuussa liikkeeseen laskettu laina oli 400 miljoonaa Englannin puntia 5 vuoden maturiteetilla.

Tammi-joulukuussa OP Ryhmässä laskettiin liikkeeseen pitkäaikaisia joukkovelkakirjalainoja yhteensä 3,8 miljardia euroa (8,9).

Euroopan keskuspankin neuvosto muutti vuonna 2020 TLTRO III -rahoituksen ehtoja edistääkseen pankkien luotonantoa tahoille, joihin koronaviruspandemia on vakavimmin vaikuttanut. Muutettujen ehtojen mukaan korko aikavälillä 24.6.2020-23.6.2022 voi olla EKP:n talletuskorko (raportointihetkellä -0,50 %) miinus 0,50 %, ja tämän jälkeiselle lainan maturiteetille parhaimmillaan EKP:n

talletuskorko. Alennettu korko on ehdollinen nettoluotonannon kasvukriteerien täyttymiselle.

Korkojakson 24.6.2020–23.6.2021 osalta Suomen Pankki on vahvistanut, että OP Ryhmä on täyttänyt nettoluotonannon kasvukriteerit. Korkojakson 24.6.2021–23.6.2022 osalta OP Ryhmä arvioi täyttäneensä kriteerit, ja tästä seuraava tulosvaikutus käsitellään IFRS 9 -standardin mukaisesti. Lopullinen korko määräytyy TLTRO III -operaation erääntyessä.

ICT-investoinnit

OP Ryhmä investoi jatkuvasti toimintansa kehittämiseen ja asiakaskokemuksen parantamiseen. Keskusyhteisö tytäryhtiöineen vastaa OP Ryhmän palvelutoiminnan kehittämisestä. Palvelutoiminnan kehittämiseen liittyvistä kustannuksista merkittävä osa muodostuu ICT-investoinneista.

OP Ryhmän kehittämismenot olivat tammi-joulukuussa 294 miljoonaa euroa (282). Niihin sisältyvät lisenssimaksut, ostetut palvelut, muut hankkeisiin liittyvät ulkoiset kustannukset sekä omaa työtä. Kehittämismenoista 99 miljoonaa euroa (97) on aktivoitu. Yksityiskohtaisempaa tietoa OP Ryhmän investoinneista sisältyy tämän toimintakertomuksen tekstiosan liiketoimintasegmenttikohtaisiin osioihin.

OP Ryhmä solmi keväällä 2019 viisivuotisen sopimuksen Tata Consultancy Services Ltd:n (TCS) kanssa ICT-palveluiden tuottamisesta. Sopimus kattaa OP Ryhmän käyttämät ICT-infrastruktuuripalvelut kuten keskuskone-, palvelin- ja kapasiteettipalvelut. Lisäksi sopimukseen kuuluvat konesali- ja pilvipalvelut. ICT-infrastruktuuripalveluiden siirto TCS:lle vietiin loppuun suunnitellusti, ja se päättyi helmikuussa 2021.

OP Ryhmä allekirjoitti helmikuussa 2021 uuden viisivuotisen sopimuksen CGI:n kanssa IT-sovelluspalveluiden tuottamisesta erityisesti vakuutuksen ja osaamiskeskusten alueilla. OP Ryhmä allekirjoitti toukokuussa uuden viisivuotisen sopimuksen Accenturen kanssa IT-sovelluspalveluiden tuottamisesta erityisesti pankkitoiminnan alueella. Kesäkuussa OP Ryhmä allekirjoitti uuden kuusivuotisen sopimuksen Elisan kanssa työasema- ja tukipalveluiden tuottamisesta. Sopimukset ovat osa IT-operaatioiden toimintatapojen ja kumppanuusien tehostamista ja uudistamista.

Henkilöstö

OP Ryhmän palveluksessa oli tilikauden lopussa 13 079 henkilöä (12 604). Henkilöstöä oli keskimäärin 13 009 (12 486). Henkilöstön määrä kasvoi tilikaudella asiakaspalvelussa, kehittämisessä ja teknologioissa, korvauspalvelussa, riskienhallinnassa ja talousrikollisuuden torjunnassa.

Henkilöstö tilikauden lopussa

	31.12.2021	31.12.2020
Vähittäispankki	7 108	7 069
Yrityspankki	898	899
Vakuutus	2 550	2 260
Muu toiminta	2 523	2 376
Yhteensä	13 079	12 604

Tilikauden aikana OP Ryhmän palveluksesta siirtyi eläkkeelle 234 henkilöä (282). Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 62,0 vuotta (62,3).

Kaupallisen alan opiskelijat valitsivat OP Ryhmän ensimmäistä kertaa Suomen houkuttelevimmaksi työnantajaksi kevään 2021 Universumin työnantajakuivatutkimuksessa. Lisäksi OP Ryhmä säilytti asemansa finanssialan houkuttelevimpana työnantajana myös muiden alojen opiskelijoiden keskuudessa.

Universumin syksyn 2021 tutkimuksessa ammattilaiset valitsivat OP Ryhmän finanssialan vetovoimaisimmaksi työnantajaksi niin kaupallisella, IT-, laki- kuin humanistisilla aloilla. Kaupallisen alan ammattilaiset arvostivat OP:n Suomen toiseksi houkuttelevimmaksi työnantajaksi.

OP Ryhmän muuttuva palkitseminen koostui vuonna 2021 koko henkilöstöä koskevasta tulospalkkiojärjestelmästä ja henkilöstörahostosta. Yrityskohtaiset vuosisuunnitelman mukaiset tavoitteet sekä ryhmätasoiset strategiset tavoitteet huomioidaan tulospalkkiojärjestelmän ja henkilöstörahoston mittareissa. Palkitsemisjärjestelmiä laadittaessa on otettu huomioon finanssi- ja rahoitusalan palkitsemisjärjestelmiä koskeva sääntely.

OP Ryhmän toimielinten palkitsemisraportti 2021 ja OP Ryhmän toimielinten palkitsemispolitiikka julkaistaan omina raportteinaan viikolla 10.

OP Ryhmän rakenteessa tapahtuneet muutokset

OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdisteltiin tilikauden lopussa yhteensä 121 osuuspankkia (137) ja OP Osuuskunta - konserni. Tilikaudella osuuspankkien lukumäärää laskivat pankkien sulautumiset.

Ruukin Osuuspankki ja Vihannin Osuuspankki sulautuivat Raahen Seudun Osuuspankkiin 31.3.2021. Sulautumisten yhteydessä Raahen Seudun Osuuspankin toiminimi muuttui Raahentienon Osuuspankiksi.

Lokalahden Osuuspankki ja Taivassalon Osuuspankki sulautuivat Lounaisrannikon Osuuspankkiin 31.3.2021.

Mynämäen-Nousiaisten Osuuspankki sulautui Auranmaan Osuuspankkiin 30.4.2021. Sulautumisen yhteydessä Auranmaan Osuuspankin toiminimi muuttui Osuuspankki Vakka-Auranmaaksi.

Artjärven Osuuspankki sulautui Länsi-Kymen Osuuspankkiin 31.7.2021.

Oripään Osuuspankki sulautui Alastaron Osuuspankkiin 31.7.2021. Sulautumisen yhteydessä Alastaron Osuuspankin toiminimi muuttui Osuuspankki Harjuseudeksi.

Kurun Osuuspankki sulautui Tampereen Seudun Osuuspankkiin 31.8.2021.

Kiikoisten Osuuspankki sulautui Länsi-Suomen Osuuspankkiin 31.8.2021.

Himangan ja Perhon Osuuspankit sulautuivat Nivalan Osuuspankkiin 30.9.2021. Sulautumisen yhteydessä Nivalan Osuuspankin toiminimi muuttui Joki-Pohjanmaan Osuuspankiksi.

Oulaisten Osuuspankki sulautui Suomenselän Osuuspankkiin 30.9.2021.

Halsua-Ylipään, Toholammin ja Ullavan Osuuspankit sulautuivat Perhonjokilaakson Osuuspankkiin 31.10.2021. Sulautumisten yhteydessä Perhonjokilaakson Osuuspankin toiminimi muuttui Jokilaaksojen Osuuspankiksi.

Loimaan Osuuspankki sulautui Lounais-Suomen Osuuspankkiin 31.12.2021.

Luhangan Osuuspankki ja Keski-Suomen Osuuspankki ovat 7.9.2021 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Luhangan Osuuspankki sulautuu Keski-Suomen Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 28.2.2022.

Luopioisten Osuuspankki ja Kangasalan Seudun Osuuspankki ovat 14.10.2021 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Luopioisten Osuuspankki sulautuu Kangasalan Seudun Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.3.2022.

Sastamalan Osuuspankki, Satakunnan Osuuspankki ja Satapirkkan Osuuspankki ovat 13.10.2021 hyväksyneet sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Sastamalan ja Satapirkkan Osuuspankit sulautuvat Satakunnan Osuuspankkiin. Sulautumisen täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 30.4.2022. Sulautumisen yhteydessä Satakunnan Osuuspankin toiminimi muuttuu Satapirkkan Osuuspankiksi.

Itä-Uudenmaan Osuuspankki, Uudenmaan Osuuspankki ja Helsingin Seudun Osuuspankki ovat 29.9.2021 hyväksyneet sulautumissuunnitelmat, joiden mukaan Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan Osuuspankit sulautuvat Helsingin Seudun Osuuspankkiin. Sulautumisten täytäntöönpanon suunniteltu rekisteröintiajankohta on 31.7.2022. Sulautumisten yhteydessä Helsingin Seudun Osuuspankin toiminimi muuttuu Uudenmaan Osuuspankiksi.

OP Osuuskunta -konsernin rakenteen yksinkertaistaminen

OP Ryhmän keskusyhteisökonsernin juridisilla rakennejärjestelyillä on yksinkertaistettu konsermirakennetta, selkeytetty johtamista ja kevennetty kulurakennetta.

OP Asset Management Execution Services Oy on sulautunut tytäryhtiösulautumisella OP Varainhoito Oy:öön 30.4.2021.

OP Osuuskunta on myynyt tytäryhtiönsä Checkout Finland Oy:n koko osakekannan Paytrail Oy:lle. Yrityskauppa toteutui 30.4.2021.

OP-Korttiyhtiö Oy:n toiminimi on muuttunut 1.6.2021 alkaen OP Vähittäisasiakkaat Oy:ksi.

OP Yrityspankki Oy:n Baltian tytäryhtiöt OP Finance AS (Viro), OP Finance SIA (Latvia) ja AB OP Finance (Liettua) ovat sulautuneet rajat ylittävällä tytäryhtiösulautumisella emoyhtiönsä OP Yrityspankki Oy:öön 31.10.2021.

OP-Palvelut Oy on sulautunut tytäryhteisösulautumisella OP Osuuskuntaan 30.11.2021.

OP Yrityspankki Oy on jakautunut osittaisjakautumisella 29.11.2021 siten, että OP Yrityspankki Oy:n vahinkovakuutusliiketoimintaa harjoittavan tytäryhtiön, Pohjola Vakuutus Oy:n, osakkeet on siirretty OP Osuuskunnan suoraan omistukseen. Jakautuminen toteutettiin teknisesti siten, että OP Yrityspankki Oy jakautui osittaisjakautumisella 29.11.2021 OP Osuuskunnan 100-prosenttisesti omistamaan apuyhtiö OP Vakuutus Holding Oy:öön, joka sulautui 30.11.2021 tytäryhteisösulautumisella OP Osuuskuntaan.

Pohjola Vakuutus Oy on myynyt Pohjola Sairaala Oy:n osakekannan kokonaisuudessaan Pihlajalinna-konserniin kuuluvalla Pihlajalinna Terveys Oy:lle. Yrityskauppa julkistettiin 2.7.2021. Nettovelaton kauppahinta on 31,8 miljoonaa euroa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) on hyväksynyt yrityskaupan 14.1.2022. Pohjola Sairaala on siirtynyt Pihlajalinnan omistukseen 1.2.2022.

OP Yrityspankki Oy on myynyt tytäryhtiönsä OP Säilytys Oy:n koko osakekannan OP Osuuskunnalle 30.11.2021.

OP Osuuskunnan hallinto

OP Ryhmän keskusyhteisön eli OP Osuuskunnan hallituneuvosto valitsi 18.11.2020 jäsenet OP Osuuskunnan hallitukseen toimikaudelle 1.1.–31.12.2021. Hallituksen kokoonpanoon ei tullut muutoksia.

Hallituksessa jatkoivat vuonna 2021 kaikki entiset jäsenet: Leif Enberg (hallituksen puheenjohtaja, Oy Mapromec Ab), Jarna Heinonen (yrittäjyyden professori, Turun yliopiston kauppakorkeakoulu), Jari Himanen (toimitusjohtaja, OP Suur-Savo), Kati Levoranta (Executive Vice President, kaupallinen ja operatiivinen johtaja, P2X Solutions Oy), Pekka Loikkanen (hallitusammattilainen), Tero Ojanperä (hallituksen puheenjohtaja, Silo.AI), Riitta Palomäki (hallitusammattilainen), Jaakko Pehkonen (kansantaloustieteen professori, Jyväskylän yliopisto), Timo Ritakallio (pääjohtaja, OP Ryhmä), Olli Tarkkanen (toimitusjohtaja, Etelä-Pohjanmaan Osuuspankki) ja Mervi Väisänen (markkinoinnin lehtori, Kajaanin ammattikorkeakoulu).

Lisäksi hallitus valitsi 15.12.2020 keskuudestaan uudelle toimikaudelle puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä jäsenet hallituksen lakisääteisiin valiokuntiin. Hallituksen puheenjohtajana jatkoi Jaakko Pehkonen ja varapuheenjohtajana Jarna Heinonen. Hallituksen valiokuntien kokoonpanoihin ei tullut muutoksia.

Hallintoneuvosto valitsi 2.12.2021 uutena jäsenenä OP Osuuskunnan hallitukseen toimikaudelle 2022 kauppatieteiden tohtori Petri Sahlströmin. Leif Enberg luopui hallituksen jäsenen tehtävistä 31.12.2021. Muut hallituksen jäsenet jatkavat toimikaudella 1.1.–31.12.2022. Lisäksi hallitus valitsi 3.1.2022 keskuudestaan uudelle toimikaudelle puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä jäsenet hallituksen lakisäätöihin valiokuntiin. Hallituksen puheenjohtajana jatkaa Jaakko Pehkonen ja varapuheenjohtajana Jarna Heinonen.

OP Osuuskunta piti 21.4.2021 varsinaisen osuuskunnan kokouksen, jossa valittiin hallintoneuvoston jäsenet ja tilintarkastaja.

Hallintoneuvostossa on 36 jäsentä. Osuuskunnan varsinaisessa kokouksessa valittiin uudelleen seuraavat erovuorossa olleet hallintoneuvoston jäsenet: hankintapäällikkö Päivi Hakasuo, toimitusjohtaja Mika Helin, restonomi (AMK), MBA Mervi Hinkkanen, professori Juha-Pekka Junttila, yrittäjä Taija Jurmu, vanhempi maatalousekonomisti Päivi Kujala, KHT-tilintarkastaja Katja Kuosa-Kaartti, toimitusjohtaja Pekka Lehtonen, toimitusjohtaja Sirpa Leppäkoski, johtaja Timo Metsä-Tokila, Senior Manager Anssi Mäkelä, CFO Annukka Nikola, maa- ja metsätaloustieteiden tohtori Yrjö Niskanen, toimitusjohtaja Ulf Nylund, maatalousyrittäjä Johanna Pättiniemi, kehitysjohtaja Tiina Rajala, professori Petri Sahlström, yrittäjä Carolina Sandell, maatalousyrittäjä Timo Saukkonen, professori Markku Sotarauta, yrittäjä Timo Syrjälä, toimitusjohtaja Pauliina Takala ja toimitusjohtaja Ari Väänänen. Juha-Pekka Junttilan jäsenyys päättyi 20.9.2021 ja Petri Sahlströmin 31.12.2021.

Uusiksi hallintoneuvoston jäseniksi valittiin toimitusjohtaja Raili Hyvönen, apulaisprofessori Saara Julkunen, kehittämispäällikkö Mika Kainusalmi, toimitusjohtaja Matti Kiuru, aluekappalainen Toivo Loikkanen, maatalousyrittäjä Veijo Manninen, toimitusjohtaja Kaisa Markula, palveluesimies Jarmo Nurmela, toimitusjohtaja Heikki Palosaari, toimitusjohtaja Teuvo Perätalo, toimitusjohtaja Tuomas Puttonen, toimitusjohtaja Jyrki Rantala ja toimitusjohtaja Teemu Sarhema.

Järjestäytymiskokouksessaan hallintoneuvosto valitsi hallintoneuvoston puheenjohtajiston. Puheenjohtajana jatkaa CFO Annukka Nikola ja varapuheenjohtajina professori Markku Sotarauta sekä toimitusjohtaja Ari Väänänen.

Tilintarkastajaksi tilikaudeksi 2021 valittiin varsinaisessa osuuskunnan kokouksessa tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab. KPMG Oy Ab:n nimeämänä päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Juha-Pekka Mylén.

OP Ryhmän juridinen rakenne

Ryhmärakenne

OP Ryhmä on suomalainen osuustoiminnallinen finanssiryhmä, joka koostuu OP Osuuskunnasta OP Ryhmän keskusyhteisönä ja OP Osuuskunta -konsernin emoyrityksenä (jäljempänä keskusyhteisö), sen tytäryrityksistä ja itsenäisistä paikallisista ja alueellisista osuuspankeista. Keskusyhteisö, sen luottolaitostytäryritykset ja osuuspankit muodostavat talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa (599/2010, jäljempänä yhteenliittymälaki) tarkoitetun talletuspankkien yhteenliittymän (jäljempänä OP yhteenliittymä). OP Osuuskunta on EU:n vakavaraisuusasetuksen (Asetus (EU) No 575/2013) 10 artiklassa tarkoitettu keskuslaitos ja sen luottolaitostytäryritykset ja osuuspankit (jäljempänä jäsenluottolaitokset) mainitussa artiklassa tarkoitetulla tavalla keskuslaitokseen liittyneitä laitoksia.

Keskusyhteisön jäseninä voivat olla luottolaitokset, joiden säännöt tai yhtiöjärjestys vastaavat, mitä yhteenliittymälaisa säädetään, ja joiden säännöt tai yhtiöjärjestyksen keskusyhteisö on hyväksynyt. Jäseneksi ottamisesta päättää keskusyhteisön hallintoneuvosto. Jäsenluottolaitoksella on oikeus erota keskusyhteisön jäsenyydestä. Jäsenluottolaitos voidaan myös erottaa keskusyhteisön jäsenyydestä osuuskuntalain mukaisesti tai jos jäsenluottolaitos on keskusyhteisön säännöissä tarkemmin mainitulla tavalla laiminlyönyt velvollisuutensa yhteenliittymää kohtaan.

Keskusyhteisön jäsenluottolaitoksia ovat:

- keskusyhteisön tytäryritykset, jotka ovat luottolaitoksia (OP Yrityspankki, joka vastaa yritysrahoitusliiketoiminnasta ja lisäksi toimii Ryhmän keskuspankkina ja vastaa Ryhmän tukkuvarainhankinnasta, OP Vähittäisasiakkaat Oyj, joka hallinnoi OP Ryhmän myöntämiä luottokortteja, ja OP-Asuntoluottopankki, joka laskee liikkeeseen joukkovelkakirjalainoja, joiden vakuutena on osuuspankkien myöntämiä asuntoluottoja) sekä
- 121 vähittäispankkitoimintaa harjoittavaa osuuspankkia, jotka muodostavat OP Osuuskunnan jäsenistön ja käyttävät ylintä päätäntävaltaa OP Ryhmässä.

OP Ryhmään kuuluu OP-yhteenliittymän lisäksi keskusyhteisön tytäryrityksinä sijoituspalveluyritys (OP Varainhoito Oy), rahastoyhtiö (OP-Rahastoyhtiö Oy), henkivakuutusyhtiö (OP-Henkivakuutus Oyj), vahinkovakuutusyhtiö (Pohjola Vakuutus Oyj) ja joitain pienempiä yrityksiä sekä osuuspankkien yhdessä omistamat kiinteistönvälitystä harjoittavat OP Koti -yhtiöt.

OP-yhteenliittymä ja OP Osuuskunnan tytäryritykset, jotka ovat vakuutusyhtiöitä tai rahoituslaitoksia, muodostavat yhdessä direktiivissä 2002/87/EY ja rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (jäljempänä Raval) tarkoitetun pankkipainotteisen rahoitus- ja vakuutusryhmittymä. Euroopan keskuspankki on myöntänyt toistaiseksi voimassa olevan poikkeusluvan olla

soveltamatta RavaL:n mukaista valvontaa erikseen keskusyhteisökonsernin muodostamaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään.

OP Ryhmän hallintorakenne

Ylintä päätösvaltaa OP Ryhmässä käyttää jäsenluottolaitosten edustajista koostuva keskusyhteisön osuuskunnan kokous, joka valitsee keskusyhteisölle hallintoneuvoston (36 jäsentä). Hallintoneuvosto valitsee keskusyhteisön hallituksen, johon kuuluu OP Ryhmän pääjohtaja toimiaikanaan sekä 9–13 jäsentä. Hallituksen jäsenistä vähintään neljän on oltava keskusyhteisöstä ja muista OP Ryhmään kuuluvista yrityksistä riippumattomia. Hallitus on luottolaitosdirektiivissä (2013/36/EU) ja Euroopan pankkiviranomaisen ohjeissa tarkoitettulla tavalla sekä hallintotehtävää että valvontatehtävää hoitava hallintoelin.

Jäsenluottolaitokset ovat erillisiä oikeushenkilöitä, ja niillä on omat, yleisen yhtiölainsäädännön mukaiset hallintoelimensä. Ylintä päätösvaltaa jäsenosuuspankeissa käyttävät niiden osuuskunnan tai edustajiston kokoukset, jotka valitsevat osuuspankin hallintoneuvoston. Hallintoneuvosto valitsee osuuspankin hallituksen. Keskusyhteisön tytäryrityksillä on osakeyhtiölain mukainen hallitus, jonka jäsenet nimittää keskusyhteisö.

OP Ryhmän taloudellinen raportointi, viranomaisvalvonta ja sisäinen tarkastus

OP-yhteenliittymä

OP Ryhmä julkistaa vuosittain konsolidoidun tilinpäätöksen, joka kattaa kaikki Ryhmään kuuluvat olennaiset yritykset. Yhteenliittymälain mukaan OP Ryhmän tilinpäätös on laadittava noudattaen kirjanpitolaisissa tarkoitettuja kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja. Finanssivalvonta on antanut yksityiskohtaisempia määräyksiä OP Ryhmän tilinpäätöksen laatimisesta. Tilinpäätöksessä noudatetut laadintaperiaatteet on esitetty OP Ryhmän tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Keskusyhteisöllä on velvollisuus antaa ohjeita jäsenluottolaitoksille yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi OP Ryhmän tilinpäätöksen laatimisessa. Jäsenluottolaitoksilla on velvollisuus antaa keskusyhteisölle OP Ryhmän tilinpäätöksen yhdistelyä varten tarpeelliset tiedot.

Keskusyhteisön tilintarkastajat tarkastavat OP Ryhmän tilinpäätöksen noudattaen soveltuvin osin luottolaitostoiminnasta annetun lain (610/2014, jäljempänä luottolaitoslaki) säädöksiä. Keskusyhteisön tilintarkastajilla on oikeus saada OP Ryhmän tilinpäätöksen tarkastamista varten jäljennös jäsenluottolaitoksen tilintarkastusta koskevista asiakirjoista. Tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi keskusyhteisön varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

EKP valvoo OP-yhteenliittymää sen konsolidoidun taloudellisen aseman perusteella. OP Ryhmään kuuluvia vakuutusyhtiöitä valvoo Finanssivalvonta. Finanssivalvonta valvoo myös OP Ryhmän pankkitoiminnassa ja

varallisuudenhoidossa noudatettavien menettelytapojen lainmukaisuutta.

Yhteenliittymän on täytettävä yhteenliittymän konsolidoitua taloudellista asemaa koskevat luottolaitoslaissa ja EU:n vakavaraisuusasetuksessa säädetyt vaatimukset. Yhteenliittymällä on oltava omia varoja vähintään luottolaitostoiminnasta annetun lain 10 luvun 1 §:ssä tarkoitettu määrä.

OP Ryhmään kuuluvien yritysten sisäistä tarkastusta suorittaa OP Ryhmän pääjohtajan alainen Sisäinen tarkastus. Sisäinen tarkastus on OP Ryhmän muista toiminnoista riippumaton toiminto, joka tarkastaa OP Ryhmän sisäisten valvontajärjestelmien, riskienhallinnan sekä johtamis- ja hallintoprosessien riittävyttä ja tehokkuutta. Tarkastusjohtaja raportoi toiminnasta hallinnollisesti pääjohtajalle ja toiminnallisesti OP Osuuskunnan hallituksen tarkastusvaliokunnalle. Sisäisen tarkastuksen tehtäviin kuuluvat keskusyhteisön jäsenluottolaitosten ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvien yritysten sekä keskusyhteisön ja sen tytäryhtiöiden sisäinen tarkastus. Tarkastukset suoritetaan noudattaen sisäisen tarkastuksen kansainvälisiä ammattistandardeja ja eettisiä sääntöjä sekä OP Osuuskunnan hallituksen hyväksymiä Sisäisen tarkastuksen toimintaperiaatteita.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymä

OP Ryhmän muodostamaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymään ei RavaL 30 §:n nojalla sovelleta rahoitus- ja vakuutusryhmittymän tilinpäätöstä koskevia säännöksiä, koska ryhmittymän tilinpäätös laaditaan kansainvälisten IFRS-standardien mukaisesti.

EKP valvoo RavaL:n vaatimusten noudattamista rahoitus- ja vakuutusryhmittymässä, mukaan lukien ryhmittymän yhteenlaskettua vakavaraisuutta koskevat vaatimukset.

Jäsenluottolaitokset

Jäsenluottolaitokset laativat vuositilinpäätöksen keskusyhteisön ohjeiden mukaisesti, ja ne tilintarkastetaan luottolaitoslain mukaisesti. Jäsenluottolaitoksella ei ole velvollisuutta julkistaa luottolaitoslain 12 luvun 12 §:n mukaista osavuositarkastusta. Jäsenluottolaitoksella ei ole myöskään velvollisuutta julkistaa vakavaraisuuttaan koskevia tietoja (ns. Pileri III -tiedot) kokonaisuudessaan, vaan ne julkistetaan ainoastaan osuuspankkien yhteenliittymästä.

Yhteenliittymälain mukaan valvontaviranomainen voi antaa keskusyhteisölle luvan päättää omien varojen määrään, maksuvalmiusvaatimuksiin ja suuria asiakasriskejä koskeviin rajoituksiin sekä riskien laadulliseen hallintaan liittyvistä poikkeuksista jäsenluottolaitoksilleen. Jäsenluottolaitoksen on kuitenkin täytettävä yhteenliittymälaisissa säädetyt omien varojen määrää koskevat, muihin luottolaitoksiin sovellettavia vaatimuksia lievemmat vaatimukset. Keskusyhteisö ei saa antaa poikkeusta säännöksistä sellaiselle jäsenluottolaitokselle, joka on merkittävästi tai toistuvasti laiminlyönyt keskusyhteisön antamia yhteenliittymälain 17 §:ssä tarkoitettuja ohjeita tai poikkeusluvan ehtoja. Poikkeus voidaan antaa enintään kolmeksi vuodeksi. Keskusyhteisö on

antanut valvojan luvalla poikkeuksia jäsenluottolaitoksien asiakasriskeihin, maksuvalmiuteen ja riskien laadulliseen hallintaan liittyviin kohtiin.

Keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten tehtäväjako OP-yhteenliittymässä

OP Osuuskunta toimii OP yhteenliittymän lakisääteisenä keskusyhteisönä ja OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä.

Keskusyhteisöllä on lakisääteinen velvollisuus:

- valvoa jäsenluottolaitosten toimintaa
- antaa jäsenluottolaitoksille ohjeista niiden riskienhallinnasta, hyvästä hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta yhteenliittymän maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden turvaamiseksi
- antaa jäsenluottolaitoksille ohjeita yhtenäisten tilinpäätösperiaatteiden noudattamiseksi yhdistellyn tilinpäätöksen laatimisessa.

Keskusyhteisö voi myös sen säännöissä määrättyllä tavalla vahvistaa jäsenluottolaitoksille yhteenliittymän toiminnan kannalta tarpeellisia yleisiä periaatteita. Jäsenluottolaitoksia sitovat muun muassa keskusyhteisön hallituksen hyväksymät OP Ryhmän riskinottohalun ja riskinoton periaatteet ja niiden mukaiset riskipolitiikat. OP Ryhmän riskienhallintaa on kuvattu yksityiskohtaisemmin muualla tässä toimintakertomuksessa sekä OP Ryhmän riski- ja vakavaraisuusraportissa.

Keskusyhteisö valvoo, että jäsenluottolaitokset noudattavat niille annettuja ohjeita ja yhteenliittymän toimintaa koskevia yleisiä periaatteita. Keskusyhteisö valvoo erityisesti, että jäsenluottolaitokset eivät toiminnassaan ota niin suurta riskiä, että se vaarantaisi yhteenliittymän taloudellisen aseman. Jäsenluottolaitokset vastaavat keskusyhteisön vahvistamien ohjeiden ja yhteenliittymän toimintaa koskevien yleisten periaatteiden noudattamisesta keskusyhteisön vahvistamien keskinäisen vastuun edellyttämien periaatteiden mukaisesti. Keskusyhteisö voi näiden periaatteiden mukaisesti kohdistaa jäsenluottolaitoksiin valvontatoimia, jotka ulottuvat tehostetusta valvonnasta aina jäsenluottolaitoksen erottamiseen OP Ryhmästä.

Keskusyhteisö vastaa keskitettyjen palvelujen tuottamisesta jäsenluottolaitoksille, mukaan lukien strateginen ja pääomasuunnittelu, maksuvalmius ja jälleerahoitus, riskienhallinta, kirjanpito, taloudellinen ja viranomaisraportointi, lakiasiat, tietojärjestelmät mukaan lukien digitaalisten asiakaskanavien suunnittelu ja ylläpito, palvelumuotoilu ja palveluvalikoima sekä markkinointi. Jäsenluottolaitokset ovat toiminnallisesti riippuvaisia keskusyhteisön tarjoamista palveluista mutta vastaavat itsenäisesti pääomapohjansa ylläpidosta ja voitonjaosta (OP Ryhmän pääomasuunnitelman puitteissa) sekä asiakasvalinnasta ja yksittäisistä liiketoimintapäätöksistä.

Jäsenluottolaitosten keskinäinen vastuu ja keskusyhteisön maksuvelvollisuus

Yleiset periaatteet

OP-yhteenliittymän jäsenluottolaitosten keskinäisestä vastuusta säädetään talletuspankkien yhteenliittymästä annetussa laissa. Keskusyhteisö vastaa keskinäisen vastuun toimeenpanosta (jäsenluottolaitosten maksuosuuksien määrittely, maksujen kerääminen ja kerättyjen varojen välittäminen tukea tarvitsevalle jäsenluottolaitokselle) ja se vastaa viime kädessä jäsenluottolaitosten maksuvelvoitteiden täyttämisestä. Jäsenluottolaitoksilla on takautumisoikeus keskusyhteisöä vastaan tälle keskinäisen vastuun perusteella suorittamistaan maksuista. Keskusyhteisöllä on puolestaan oikeus periä takaisin jäsenluottolaitokselle antamansa tuki.

Keskinäinen vastuu koostuu seuraavista jäsenluottolaitosten velvoitteista:

- keskinäinen pääomatuki jäsenluottolaitokselle sen vakavaraisuuden varmistamiseksi tilanteessa, jossa jäsenluottolaitos ei täytä lakisääteisiä vakavaraisuusvaatimuksia
- jäsenluottolaitosten keskinäinen vastuu toistensa veloista sellaisen jäsenluottolaitoksen maksuvalmiuden varmistamiseksi, joka ei kykene suoriutumaan erääntyneistä sitoumuksistaan
- jäsenluottolaitoksen osuuskuntalain mukainen lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön konkurssissa.

Jäsenluottolaitoksen vastuu sen keskinäiseen vastuuseen perustuvista velvoitteista säilyy viisi vuotta sen jälkeen, kun jäsenluottolaitos on eronnut tai erotettu yhteenliittymästä.

Keskinäinen pääomatuki

Kukin jäsenluottolaitos on velvollinen antamaan tarvittaessa keskusyhteisölle luottoa vuosittain määrän, joka vastaa enintään 0,05 prosenttia jäsenluottolaitoksen viimeksi vahvistetun taseen loppusummasta, käytettäväksi sellaisen jäsenluottolaitoksen uudelleenpääomittamiseen, joka ei täytä lakisääteisiä vakavaraisuusvaatimuksia.

Jäsenluottolaitosten keskinäinen vastuu toistensa veloista

Velkoja, joka ei ole eräpäivänä saanut jäsenluottolaitokselta suoritusta erääntyneestä velastaan, voi vaatia maksua keskusyhteisöltä. Jäsenluottolaitosta ei saa asettaa konkurssiin velkojan vaatimuksesta ennen kuin velkoja on vaatinut saamistaan keskusyhteisöltä.

Muilla jäsenluottolaitoksilla on lakisääteinen velvollisuus antaa keskusyhteisölle luottoa määrän, jonka keskusyhteisö on maksanut edellä sanotulla tavalla jäsenluottolaitoksen puolesta. Kunkin jäsenluottolaitoksen osuus luotosta lasketaan samassa suhteessa kuin jäsenluottolaitoksen tase on kaikkien jäsenluottolaitosten yhteenlasketusta taseesta.

OP Yrityspankki hallinnoi keskitetysti OP Ryhmän likviditeettireserviä ja takaa kaikissa tilanteissa keskusyhteisön ja jäsenluottolaitosten maksuvalmiuden. Koska jäsenluottolaitosten keskinäinen vastuu toteutuu OP-

yhteenliittymässä tällä tavoin automaattisesti, siihen ei käytännössä ole tarpeen soveltaa yhteenliittymälain mukaisia menettelytapasäännöksiä

Jäsenluottolaitosten lisämaksuvelvollisuus keskusyhteisön konkurssissa

Jäsenluottolaitoksilla on keskusyhteisön jäsenenä osuuskuntalain 14 luvussa säädetty rajaton lisämaksuvelvollisuus jäsenluottolaitoksen konkurssissa. Kunkin jäsenluottolaitoksen suhteellinen osuus määräytyy sen taseen loppusumman perusteella.

Talletussuojarahaston ja sijoittajien korvausrahaston suoja

Talletussuojarahastoa koskevan lainsäädännön mukaan talletuspankkien yhteenliittymään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina.

Talletussuojarahaston varoista korvataan tallettajan saamiset OP yhteenliittymän yhdeltä tai useammalta jäsenluottolaitokselta yhteensä enintään 100 000 euroon asti.

Myös sijoittajien korvausrahastoa koskevan lainsäädännön mukaan talletuspankkien yhteenliittymää pidetään korvaussuojan osalta yhtenä pankkina. Korvaussuojarahaston varoista korvataan sijoittajan saamiset OP-yhteenliittymän yhdeltä tai useammalta jäsenluottolaitokselta yhteensä enintään 20 000 euroon saakka.

Talletussuojasta vastaa Rahoitusvakuusvirasto, joka hallinnoi valtion talousarvion ulkopuolista rahoitusvakuusrahastoa. Rahasto muodostuu luottolaitoksilta ja sijoituspalveluyrityksiltä vuosittain perittävillä vakuusmaksuilla kartutettavasta kriisinratkaisurahastosta ja talletuspankeilta vuosittain perittävillä talletussuojamaksuilla kartutettavasta talletussuojarahastosta.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Pohjola Vakuutus luopui sairaalaliiketoiminnasta

OP Ryhmään kuuluva Pohjola Vakuutus Oy on myynyt Pohjola Sairaala Oy:n osakekannan kokonaisuudessaan Pihlajalinna-konserniin kuuluvalle Pihlajalinna Terveys Oy:lle. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) hyväksyi 14.1.2022 yrityskaupan, joka toteutui 1.2.2022. Nettovelaton kauppahinta oli 31,8 miljoonaa euroa.

OP Yrityspankki Oyj laski liikkeeseen uuden vihreän joukkovelkakirjalainan

OP Yrityspankki Oyj laski liikkeeseen 500 miljoonan euron vihreän joukkovelkakirjalainan päivitetyn Green Bond Framework -viitekehysten mukaisesti. Lainalla tuetaan vihreää siirtymää, ja sen kautta hankitut varat kohdistetaan kestäväan yritysrahoitukseen. Kansainvälisille vastuullisille instituutiosijoittajille suunnattu laina on OP Yrityspankin ensimmäinen senior non-preferred -ehtoinen vihreä vakuudeton joukkovelkakirjalaina, jonka määrä on 500 miljoonaa euroa ja laina-aika 5,5 vuotta. Sen kautta rahoitettavia toimialoja ovat uusiutuva energia,

ympäristöystävällinen rakentaminen (green buildings) ja luonnonvarojen kestävä käyttö sisältäen maankäytön. Laina hinnoiteltiin 20.1.2022 ja laskettiin liikkeeseen 27.1.2022.

OP Ryhmä ottaa käyttöön standardimenetelmään perustuvan riskipainotettujen erien lattiataason vakavaraisuuslaskennassa

OP Ryhmä on päättänyt ottaa käyttöön standardimenetelmään perustuvan riskipainotettujen erien lattiataason vakavaraisuuslaskennassaan vuoden 2022 toisella neljänneksellä. Päätöksen taustalla ovat lisääntyneet sääntelyn vaatimukset ja Euroopan keskuspankin kanssa käydyt keskustelut sisäisten luottoluokittelumenetelmien (IRBA, Internal Ratings-Based Approach) soveltamisesta.

OP Ryhmän vakavaraisuus säilyy edelleen vahvana lattiataason käyttöönotosta huolimatta. Käyttöönotto heikentää OP Ryhmän CET1-vakavaraisuutta arviolta 3 prosenttiyksikköä ja Rava-vakavaraisuutta arviolta 30 prosenttiyksikköä. Käyttöönoton jälkeen CET1-vakavaraisuus ylittää sääntelyn edellyttämän minimitason arvion mukaan yli 5 prosenttiyksiköllä ja rahoitus- ja vakuutusryhmittymän Rava-vakavaraisuus noin 20 prosenttiyksiköllä.

Lattiataason käyttöönotto on väliaikainen laskentatekninen muutos, eikä se vaikuta OP Ryhmän riskiasemaan, joka on hyvä. Lattiataason vaikutus poistuu tulevina vuosina vaiheittain EKP:n hyväksytyistä sisäisten luottoluokittelumenetelmien kehitystoimenpiteet.

Toimenpiteellä ei ole olennaista vaikutusta OP Ryhmän vuoden 2022 joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskusuunnitelmaan.

Vuoden 2022 näkymät

Niin maailman kuin Suomen talous toipui vuonna 2021 koronapandemian aiheuttamasta kriisistä, ja talouskasvu muodostui heikon vertailutason vuoksi poikkeuksellisen voimakkaaksi. Vuoden viimeisellä neljänneksellä talouden vire jatkui hyvänä, vaikka voimakkain elpyminen oli jäänyt taakse. Energiaraaka-aineiden hinnat kallistuivat selvästi vuoden jälkipuoliskolla, mikä vauhditti useassa maassa inflaation korkeimpiin lukemiin vuosikymmeniin. Suomessa inflaatio kiihtyi monia maita maltillisemmin, mutta kuluttajahinnat nousivat silti nopeimmin vuosikymmeneen.

Rahoitusmarkkinoilla osakekurssit nousivat vuoden 2021 aikana voimakkaasti. Vuoden lopulla inflaation kiihtyminen ja keskuspankkien valmistautuminen rahapolitiikan kiristämiseen hermostuttivat markkinoita. Lyhyet korot säilyivät matalalla, mutta pidemmät korot nousivat vuoden aikana vähitellen.

Koronatartuntojen lisääntyminen ja siitä seuraavat rajoitukset hidastavat talouden kasvua vuoden alussa tilapäisesti. Talouden elpymisen odotetaan jatkuvan, mutta hidastuvan vähitellen. Inflaation kasvun ennakoidaan tasaantuvan, mutta tason säilyvän korkeana koko alkuvuoden. Rahapolitiikan odotetaan kiristyvän vähitellen, mutta Euroopan keskuspankin ei odoteta nostavan ohjaukorkojaan vuoden alkupuolella.

Talouden epävarmuus on yhä selvästi normaalia suurempaa. Koronapandemia voi hidastaa taloutta yllättävästi, tai aiheuttaa merkittäviä pullonkauloja tuotannossa. Inflaatio saattaa osoittautua arvioitua pitkäaikaisemmaksi myös talouskehityksen jäädessä vaisuksi, mikä voisi kiristää rahoitusoloja ja lisätä epävarmuutta rahoitusmarkkinoilla.

Pandemiakehityksen äkillinen paheneminen voisi vaikuttaa OP Ryhmään kolmella tavalla: epävarmuus lisääntyisi rahoitus- ja sijoitusmarkkinoilla sekä taloudessa, asiakkaiden taloudellisten vaikeuksien lisääntyminen kasvattaisi luottoriskiä sekä vähentäisi palveluiden kysyntää, ja lisäksi paheneva tautitilanne voisi vaikeuttaa OP Ryhmän oman toiminnan tehokasta toteuttamista.

OP Ryhmän vuoden 2022 tuloksen ennen veroja arvioidaan muodostuvan pienemmäksi kuin vuoden 2021 tulos. Tuloskehityksen merkittävimmät epävarmuustekijät liittyvät koronaviruspandemian ja inflaation myötä korko- ja sijoitusympäristön muutoksiin sekä arvonalentumisten kehitykseen. Ukrainan sota ja siihen liittyvät pakotteet ja vastapakotteet lisäävät osaltaan merkittävästi talouteen ja tuloskehitykseen liittyvää epävarmuutta.

Kaikki tässä toimintakertomuksessa esitetyt ennusteet ja arviot perustuvat tämänhetkiseen näkemykseen talouden kehityksestä. Toteutuvat tulokset voivat olla merkittävästi erilaiset.

Keskeiset tuloslaskelma- ja tase-erät sekä taloudelliset tunnusluvut

Milj. €	2021	2020	2019	2018	2017
Keskeiset tuloslaskelmaerät, milj. €					
Korkokate	1 409	1 284	1 241	1 186	1 102
Vakuutuskate	743	572	421	566	478
Nettopalkkiotuotot	1 034	931	936	887	879
Sijoitustoiminnan nettotuotot	376	184	530	211	522
Liiketoiminnan muut tuotot	54	132	53	61	83
Henkilöstökulut	914	715	781	516	758
Poistot ja arvonalentumiset	283	273	278	325	246
Liiketoiminnan muut kulut	810	852	844	839	764
Saamisten arvonalentumiset	-158	-225	-87	-46	-48
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-205	-251	-249	-226	-217
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	-118	-3	-105	26	-
Tulos ennen veroja	1 127	785	838	959	1 031
Keskeiset tase-erät – vastaavaa, milj. €					
Käteiset varat	32 846	21 827	11 988	12 350	12 937
Johdannaissopimukset	3 467	5 215	4 824	3 581	3 412
Saamiset luottolaitoksilta	541	306	246	183	504
Saamiset asiakkailta	96 947	93 644	91 463	87 026	82 193
Sijoitusomaisuus	22 945	23 562	23 509	23 050	23 324
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat	13 137	11 285	10 831	9 771	10 126
Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	1 658	1 944	1 930	2 227	2 353
Muut erät	2 569	2 424	2 232	2 107	2 355
Vastaavaa yhteensä	174 110	160 207	147 024	140 294	137 205

Keskeiset tase-erät – vastattavaa, milj. €

Velat luottolaitoksille	16 650	8 086	2 632	4 807	5 157
Johdannaisopimukset	2 266	3 424	3 316	2 992	3 026
Velat asiakkaille	77 898	73 422	68 289	66 112	65 549
Vakuutusvelka	8 773	9 374	9 476	9 476	9 950
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	13 210	11 323	10 862	9 812	10 158
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjalainat	34 895	34 706	34 369	30 458	26 841
Muut vieraan pääoman erät	6 233	6 761	5 510	4 896	5 440
Oma pääoma	14 184	13 112	12 570	11 742	11 084
Vastattavaa yhteensä	174 110	160 207	147 024	140 294	137 205

Tunnusluvut

Oman pääoman tuotto, ROE, %	6,6	5,0	5,5	6,5	7,7
Koko pääoman tuotto, ROA, %	0,5	0,4	0,5	0,5	0,6
Kulujen osuus tuotoista, %	55	59	60	58	58
Henkilöstömäärä keskimäärin*	13 009	12 486	12 376	12 339	12 212
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %	18,2	18,9	19,5	20,5	20,1
Vakavaraisuussuhde, %	20,4	21,7	21,1	22,1	22,5
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus, %	146	150	138	147	148

* Vuoden 2017 luvussa ei ole mukana kesäyöntekijöitä.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Vaihtoehtoisia tunnuslukuja esitetään kuvaamaan liiketoiminnan taloudellista kehitystä ja parantamaan vertailukelpoisuutta eri raportointikausien välillä. Käytettyjen vaihtoehtoisten tunnuslukujen laskentakaavat on esitetty alla. Tunnuslukukaavat ovat johdettavissa toimintakertomuksessa ja tilinpäätöksessä esitetyistä luvuista, joten erillisiä vaihtoehtoisten tunnuslukujen täsmäytyslaskelmia ei ole esitetty.

Vaihtoehtoiset tunnusluvut

Tunnusluku	Laskentakaava	Kuvaus
Oman pääoman tuotto (ROE), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$	Tunnusluku kertoo, kuinka paljon omalle pääomalle on kertynyt tuottoa tilikauden aikana.
Oman pääoman tuotto (ROE), ilman OP-bonuksia, %	$\frac{\text{Tilikauden tulos + OP-bonukset verojen jälkeen}}{\text{Oma pääoma (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$	Tunnusluku kertoo, kuinka paljon omalle pääomalle on kertynyt tuottoa tilikauden aikana, kun ei huomioida kuluksi kirjattuja omistaja-asiakkaille maksettavia OP-bonuksia.
Koko pääoman tuotto (ROA), %	$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$	Tunnusluku kertoo, kuinka paljon toimintaan sitoutuneelle pääomalle on kertynyt tilikaudella tuottoa.
Koko pääoman tuotto (ROA), ilman OP-bonuksia, %	$\frac{\text{Tilikauden tulos + OP-bonukset verojen jälkeen}}{\text{Taseen loppusumma keskimäärin (kauden alun ja lopun keskiarvo)}} \times 100$	Tunnusluku kertoo, kuinka paljon toimintaan sitoutuneelle pääomalle on kertynyt tilikaudella tuottoa, kun ei huomioida kuluksi kirjattuja omistaja-asiakkaille maksettavia OP-bonuksia.
Kulujen osuus tuotoista, %	$\frac{\text{Kulut yhteensä}}{\text{Tuotot yhteensä}} \times 100$	Tunnusluku kertoo, mikä on kulujen osuus tuotoista. Mitä matalampi tunnusluku on, sitä parempi.
Tuotot sijoitustoiminnasta	Sijoitustoiminnan nettotuotot + Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	Tunnusluku kuvaa kaikkien sijoitustoiminnan tuottojen kehittymistä. Osaan vakuutusyhtiöiden oman pääoman ehtoista sijoituksista sovelletaan väliaikaista poikkeusmenettelyä (overlay approach). Väliaikaisen poikkeusmenettelyn piirissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset esitetään oman pääoman käyvän arvon rahastossa.
Luottokanta	Tase-erä Saamiset asiakkailta	Taseen erässä Saamiset asiakkailta esitetään luottokanta.
Saamisten arvonalentumiset luotto- ja takauskannasta, %	$\frac{\text{Saamisten arvonalentumiset}}{\text{Luotto- ja takauskanta tilikauden lopussa}} \times 100$	Tunnusluvulla kuvataan tuloslaskelmalle kirjattujen saamisten arvonalentumisten määrää suhteessa luotto- ja takauskantaan. Mitä matalampi tunnusluku on, sitä parempi.
Talletukset	Tase-erän Velat asiakkaille sisältämät talletukset	Taseen erässä Velat asiakkaille esitetään talletukset.
Tappiota koskevan vähennyserän kattavuusaste (coverage ratio), %	$\frac{\text{Tappiota koskeva vähennyserä}}{\text{Saamiset asiakkailta (taseen ja taseen ulkopuoliset erät)}} \times 100$	Tunnusluvulla mitataan, paljonko odotettavissa olevien tappioiden määrä kattaa vastuun määrästä.
Maksukyvyttömyyden havainnointiaste (default capture rate), %	$\frac{\text{Uudet maksukyvyttömät sopimukset, jotka olivat vaiheessa 2 vertailukaudella}}{\text{Uudet maksukyvyttömät sopimukset tilikaudella}} \times 100$	Tunnusluvulla mitataan SICR-mallin (luottoriskin merkittävä kasvu) tehokkuutta, eli kuinka moni sopimus oli vaiheessa 2 ennen kuin se siirtyi vaiheeseen 3.
Asiakasliiketoiminnan tuotot	Korkokate + vakuutusKate + nettopalkkiotuotot	Asiakasliiketoiminnan tuotot kuvaavat korkokatteen, vakuutuskatteen ja nettopalkkiotuottojen kehittymistä. Suoraan asiakkailta saatavat tuotot esitetään pääosin näissä erissä.

Vahinkovakuutus:

Operatiivinen vahinkosuhte, %	$\frac{\text{Korvauskulut pl. laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$	Tunnusluku kertoo, kuinka suuri osuus maksutuotoista kuluu korvauksiin ja korvausten hoitamiseen. Tunnusluku lasketaan jälleenvakuuttajien osuuksien jälkeen.
Operatiivinen liikekulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot pl. laskuperustemuutokset (netto)}} \times 100$	Tunnusluku kertoo, kuinka suuri osuus maksutuotoista käytetään liikekuluihin (vakuutusten hankinta-, hoito- ja hallinto- menot). Tunnusluku lasketaan jälleenvakuuttajien osuuksien jälkeen.
Operatiivinen yhdistetty kulusuhde, %	Operatiivinen vahinkosuhte + operatiivinen liikekulusuhde Operatiivinen riskisuhte + operatiivinen toimintakulusuhde	Yhdistetty kulusuhde on keskeinen vahinkovakuutusyhtiön tehokkuutta kuvaava tunnusluku. Tunnusluku kertoo, riittävätkö maksutuotot tarkastelukaudella kattamaan yhtiön kulut.
Operatiivinen riskisuhte (ilman perustekorkokulua), %	$\frac{\text{Korvaukset pl. korvausten selvittelykulut ja laskuperustemuutokset}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$	Tunnusluku kertoo, kuinka suuri osuus maksutuotoista kuluu korvauksiin. Tunnusluku lasketaan jälleenvakuuttajien osuuksien jälkeen.
Operatiivinen toimintakulusuhde, %	$\frac{\text{Liikekulut ja korvausten selvittelykulut}}{\text{Vakuutusmaksutuotot (netto) pl. laskuperustemuutokset}} \times 100$	Tunnusluku kertoo yhtiön operatiivisen toiminnan kulujen (hankinta-, hoito-, hallinto ja vahinkojen hoitokulut) käytön suhteessa maksutuottoihin.
Henkivakuutus:		
Operatiivinen kulusuhde, %	$\frac{\text{Kulut yhteensä}}{\text{Kuormitustulo + hallinnointipalkkioiden palautus}} \times 100$	Tunnusluku kertoo yhtiön tehokkuudesta, eli kuinka hyvin vakuutuksista perityt kulut ja vakuutuksista saatavat hallinnointipalkkioiden palautukset riittävät kattamaan yhtiön liikekulut.

Erillislaskentaan perustuvat tunnusluvut

Vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Omat varat yhteensä}}{\text{Kokonaisriski}} \times 100$	Tunnusluku kuvaa luottolaitoksen vakavaraisuutta ja kertoo omien varojen suhteen kokonaisriskin määrään.
Tier 1 -vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (Tier 1)}}{\text{Kokonaisriski}} \times 100$	Tunnusluku kuvaa luottolaitoksen vakavaraisuutta ja kertoo ensisijaisen pääoman suhteen kokonaisriskin määrään.
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde, %	$\frac{\text{Ydinpääoma (CET1)}}{\text{Kokonaisriski}} \times 100$	Tunnusluku kuvaa luottolaitoksen vakavaraisuutta ja kertoo ydinpääoman suhteen kokonaisriskin määrään.
Solvenssisuhde, %	$\frac{\text{Oma varallisuus}}{\text{Vakavaraisuuspääomavaatimus (SCR)}} \times 100$	Tunnusluku kuvaa vakuutusyhtiön vakavaraisuutta ja kertoo oman varallisuuden suhteen kokonaisriskin määrään.
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	$\frac{\text{Ensisijainen pääoma (T1)}}{\text{Vastuiden määrä}} \times 100$	Tunnusluku kuvaa luottolaitoksen velkaantuneisuutta ja kertoo ensisijaisen pääoman suhteen vastuiden kokonaisuuteen.
Maksuvalmiusvaatimus (LCR), %	$\frac{\text{Likvidit varat}}{\text{Likviditeetin ulosvirtaukset - likviditeetin sisään virtaukset stressitilanteessa}} \times 100$	Tunnusluku kuvaa lyhyen aikavälin maksuvalmiusriskiä, joka edellyttää pankilta riittäviä korkealaatuisia likvidejä varoja 30 päivää kestävästä akuutista stressiskenaariosta selviämiseen.

Pysyvän varainhankinnan vaatimus (NSFR), %	$\frac{\text{Pysyvä varainhankinta}}{\text{Pysyvän varainhankinnan vaade}} \times 100$	<p>Pysyvän varainhankinnan tunnusluku kuvaa pitkän aikavälin likviditeettiriskiä, joka edellyttää pankilta riittävää määrää vakaita rahoituslähteitä suhteessa vakaita rahoituslähteitä edellyttäviin eriin. Tavoitteena on turvata varojen ja velkojen kestävää maturiteettirakennetta vuoden aikahorisontilla ja rajoittaa turvautumista liiaksi lyhytaikaiseen tukkuvarainhankintaan.</p>
Rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuussuhde*	$\frac{\text{Ryhmittymän omat varat yhteensä}}{\text{Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä}} \times 100$	<p>Tunnusluku kuvaa rahoitus- ja vakuutusryhmittymän vakavaraisuutta ja kertoo omien varojen suhteen omien varojen vähimmäismäärään.</p>
Järjestämättömät saamiset vastuista, %	$\frac{\text{Järjestämättömät saamiset (brutto)}}{\text{Vastuut tilikauden lopussa}} \times 100$	<p>Tunnusluku kuvaa vakavissa maksuongelmissa olevien asiakkaiden vastuiden osuutta koko vastuukannasta. Järjestämättömillä saamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamia ja muita riskillisiksi luokiteltuja saamia sekä tällaisiin saamiin kohdistuvia asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuvia lainanhoitajoustoja. Lainanhoitajoustot ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helputuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan, ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikkeuksista. Järjestämättömät saamiset esitetään bruttomääräisinä, niistä ei ole vähennetty odotettavissa olevia luottotappioita.</p>
Ongelmasaamiset vastuista, %	$\frac{\text{Ongelmasaamiset (brutto)}}{\text{Vastuut tilikauden lopussa}} \times 100$	<p>Tunnusluku kuvaa maksuongelmissa olevien asiakkaiden vastuiden osuutta koko vastuukannasta. Ongelmasaamisilla tarkoitetaan yli 90 päivää erääntyneitä saamia, muita riskillisiksi luokiteltuja saamia sekä tällaisiin tai terveisiin saamiin kohdistuvia asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuvia lainanhoitajoustoja. Lainanhoitajoustot ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helputuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan, ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikkeuksista. Järjestämättömien lainanhoitajoustojen lisäksi ongelmasaamiin sisältyvät koeajalla olevat järjestämättömistä saamisista jo tervehtyneet lainanhoitajoustosaamiset tai saamiset, joissa lainanhoitajousto on tehty sopimukseen, joka ei ollut järjestämätön. Muista kuin asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuneita maksuohjelmamuutoksia ei luokitella ongelmasaamisiksi. Ongelmasaamiset esitetään bruttomääräisinä, niistä ei ole vähennetty odotettavissa olevia luottotappioita.</p>
Terveet lainanhoitajoustosaamiset vastuista, %	$\frac{\text{Terveet lainanhoitajoustosaamiset (brutto)}}{\text{Vastuut tilikauden lopussa}} \times 100$	<p>Tunnusluku kuvaa terveiden lainanhoitajoustosaamisten osuutta koko vastuukannasta. Terveitä lainanhoitajoustosaamia ovat koeajalla olevat järjestämättömistä saamisista jo tervehtyneet lainanhoitajoustosaamiset tai saamiset, joissa lainanhoitajousto on tehty sopimukseen, joka ei ollut järjestämätön. Muista kuin asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuneita maksuohjelmamuutoksia ei luokitella lainanhoitajoustosaamisiksi.</p>
Terveet lainanhoitajoustosaamiset ongelmasaamisista, %	$\frac{\text{Terveet lainanhoitajoustosaamiset (brutto)}}{\text{Ongelmasaamiset tilikauden lopussa}} \times 100$	<p>Tunnusluku kuvaa terveiden lainanhoitajoustosaamisten osuutta ongelmasaamisista, joihin sisältyy terveiden lainanhoitajoustosaamisten lisäksi järjestämättömät saamiset. Terveitä lainanhoitajoustosaamia ovat koeajalla olevat järjestämättömistä saamisista jo tervehtyneet lainanhoitajoustosaamiset tai saamiset, joissa lainanhoitajousto on tehty sopimukseen, joka ei ollut järjestämätön. Muista kuin asiakkaan taloudellisista vaikeuksista johtuneita maksuohjelmamuutoksia ei luokitella lainanhoitajoustosaamisiksi.</p>

Tappiota koskeva vähennyserä (saamiset asiakkailta) ongelmasaamisista, %	$\frac{\text{Tappiota koskeva vähennyserä, joka kohdistuu tase-erään saamiset asiakkailta}}{\text{Ongelmasaamiset tilikauden lopussa}} \times 100$	Tunnusluku kuvaa odotettavissa olevien tappioiden osuutta kaikista ongelmasaamisista. Ongelmasaamisiin sisältyvät järjestämättömät saamiset sekä terveet lainanhoitajustosaamiset.
Luotto- ja takauskanta	Luottokanta + takauskanta	Tunnusluku kuvaa annettujen luottojen ja takausten yhteismäärää.
Vastuut	Luotto- ja takauskanta + korkosaamiset + käyttämättömät luottojärjestelyt	Ongelmasaamisten ja järjestämättömien saamisten suhteutusperusteena käytetään luotto- ja takauskannan, korkosaamisten sekä käyttämättömien luottojärjestelyiden (nostamattomat luotot ja nostovarot) summaa.
Muut vastuut	Korkosaamiset + käyttämättömät luottojärjestelyt	Luotto- ja takauskannan lisäksi vastuita muodostuu korkosaamisista sekä käyttämättömistä luottojärjestelyistä (nostamattomat luotot ja nostovarot).

* Rava-suhdeluvussa on huomioitu siirtymäsäännökset.

Vakavaraisuustaulukot

Luottolaitosvakavaraisuus

Omat varat, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
OP Ryhmän oma pääoma	14 184	13 112
Poistetaan vakuutusyhtiöiden vaikutus omasta pääomasta	-988	-498
Käyvän arvon rahasto, rahavirran suojaus	-96	-203
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	13 101	12 410
Aineettomat hyödykkeet	-351	-391
Eläkevastuun ylikate ja arvostusoikaisu	-132	-93
Omista varoista vähennettävät osuuspääomat	-160	-126
Ennakoitu voitonjako ja edellisen tilikauden maksamaton voitonjako	-96	-95
ECL - odotetut tappiot alijäämä	-356	-413
Järjestämättömien vastuiden kattamisvaatimuksesta puuttuva määrä	-41	
Ydinpääoma (CET1)	11 965	11 293
Pääomalainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä		40
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)		40
Ensisijainen pääoma (T1)	11 965	11 333
Debentuurilainat	1 308	1 599
Debentuurilainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	141	
Toissijainen pääoma (T2)	1 448	1 599
Omat varat yhteensä	13 413	12 933

Kokonaisriski, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Luotto- ja vastapuoliriski	57 361	54 522
Standardimenetelmä (SA)	4 822	4 562
Valtio- ja keskuspankkivastuut	298	347
Luottolaitosvastuut	5	9
Yritysvastuut	3 180	3 068
Vähittäisvastuut	1 142	1 026
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	6	32
Muut	190	80
Sisäisten luottoluokitusten menetelmä (IRB)	52 539	49 960
Luottolaitosvastuut	1 191	1 029
Yritysvastuut	29 808	26 461
Vähittäisvastuut	13 320	14 295
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset	7 112	7 036
Muut	1 109	1 140
Markkina- ja selvitysrisi, standardimenetelmä	1 380	1 096
Operatiivinen riski, standardimenetelmä	3 786	3 964
Vastuun arvonoikaus (CVA)	204	138
Muut riskit*	3 000	
Kokonaisriski yhteensä	65 731	59 720

* OP Ryhmä lisäsi riskipainotettujen erien määrää ennakoivasti (RWA add-on) huomioimaan tulevia muutoksia sisäisten mallien (IRBA) soveltamisalaan ja vakuutusyhtiöiden riskipainojen laskennassa käytettävään menetelmään.

Suhdeluvut, %	31.12.2021	31.12.2020
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	18,2	18,9
Tier1-vakavaraisuussuhde	18,2	19,0
Vakavaraisuussuhde	20,4	21,7
Suhdeluvut ilman siirtymäsäännöstä, %	31.12.2021	31.12.2020
Ydinpääoman (CET1) vakavaraisuussuhde	18,2	18,9
Tier1-vakavaraisuussuhde	18,2	18,9
Vakavaraisuussuhde	20,2	21,6
Pääomavaatimus, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Omat varat	13 413	12 933
Pääomavaatimus	9 041	8 213
Puskuri pääomavaatimukseen	4 373	4 719

Pääomavaatimus 13,8 prosenttia muodostuu minimivaatimuksesta 8 prosenttia, kiinteästä lisäpääomavaatimuksesta 2,5 prosenttia, 0-SII-pääomavaatimuksesta 1,0 prosenttia, EKP:n asettamasta pääomavaatimuksesta (P2R) 2,25 prosenttia, ja ulkomaisten vastuiden maakohtaisista muuttuvista lisäpääomavaatimuksista.

Velkaantuneisuus, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Ensisijainen pääoma (T1)	11 965	11 333
Vastuut yhteensä	161 415	144 799
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	7,4	7,8

Vähimmäisomavaraisuusaste (Leverage Ratio) kuvaa velkaantuneisuutta, mittarin minimitaso on kolme prosenttia.

OP Ryhmän rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetun lain mukainen vakavaraisuus

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
OP Ryhmän omat pääomat	14 184	13 112
Pääomalainat ja debentuurilainat	1 448	1 640
Muut omiin varoihin sisältyvät toimialakohtaiset erät	-392	-331
Liikearvo ja aineettomat hyödykkeet	-1 097	-1 147
Vakuutusliiketoiminnan arvostuserot*	794	623
Suunniteltu voitonjako ja edellisen tilikauden maksamaton voitonjako	-96	-95
Omista varoista vähennettävät IFRS-erät**	-181	-184
ECL - odotetut tappiot alijäämä	-330	-387
Ryhmittymän omat varat yhteensä	14 331	13 231
Luottolaitostoiminnan omien varojen vaade***	8 111	7 284
Vakuutusliiketoiminnan omien varojen vaade*	1 672	1 508
Ryhmittymän omien varojen vähimmäismäärä yhteensä	9 783	8 791
Ryhmittymän vakavaraisuus	4 547	4 439
Ryhmittymän vakavaraisuussuhde	146	150
(omat varat/omien varojen vähimmäismäärä) (%)		

* Vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuden mukaiset arvostuserot ja arvio SCR:sta
 ** Eläkevastuun ylikate, käyvän arvon rahastosta rahavirran suojauksen osuus
 *** Kokonaisriski x 13,8 %

Luvuissa on huomioitu siirtymäsäännökset.

Tuloslaskelma

Miij. €	Liite	2021	2020
Korkokate	5	1 409	1 284
Vakuutuskate	6	743	572
Nettopalkkiotuotot	7	1 034	931
Sijoitustoiminnan nettotuotot	8	376	184
Liiketoiminnan muut tuotot	9	54	132
Tuotot yhteensä		3 616	3 103
Henkilöstökulut*	10, 86	914	715
Poistot ja arvonalentumiset	11	283	273
Liiketoiminnan muut kulut	12	810	852
Kulut yhteensä		2 007	1 839
Saamisten arvonalentumiset	13	-158	-225
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	14	-205	-251
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	15	-118	-3
Tulos ennen veroja		1 127	785
Tuloverot	16	-224	-144
Tilikauden tulos		904	641
Jakautuminen:			
Omistajien osuus tilikauden tuloksesta		900	641
Määräysvallattomien omistajien osuus tilikauden tuloksesta		4	0
Yhteensä		904	641

* Lakisääteisen työeläkevastuun loppuosan siirto laski vuoden 2020 eläkekuluja 96 miljoonaa euroa.

Laaja tuloslaskelma

Milj. €	Liite	2021	2020
Tilikauden tulos		904	641
Erät, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot)	34	50	-47
Uudelleenarvostusrahaston muutos	36	15	
Erät, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Käyvän arvon rahaston muutos			
Käypään arvoon arvostamisesta	36	-57	81
Rahavirran suojauksesta	36	-135	78
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	36	118	5
Tuloverot			
Eristä, joita ei siirretä tulosvaikutteisiksi			
Etuuspohjaisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvista	28	-10	9
Uudelleenarvostusrahaston muutos	28	-3	
Eristä, jotka saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi			
Käypään arvoon arvostamisesta	36	11	-16
Rahavirran suojauksesta	36	27	-16
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)	36	-24	-1
Tilikauden laaja tulos		897	734
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen:			
Omistajien osuus tilikauden laajasta tuloksesta		893	734
tuloksesta		4	0
Yhteensä		897	734

Tase

Milj. €	Liite	31.12.2021	31.12.2020
Käteiset varat	17	32 846	21 827
Saamiset luottolaitoksilta	18	541	306
Johdannaissopimukset	19	3 467	5 215
Saamiset asiakkailta	20	96 947	93 644
Sijoitusomaisuus	21	22 945	23 562
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat	22	13 137	11 285
Aineettomat hyödykkeet	24	1 212	1 311
Aineelliset hyödykkeet	25	446	633
Muut varat	27	2 419	2 236
Verosaamiset	28	141	188
Myytäväinä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät	3	8	
Varat yhteensä		174 110	160 207
Velat luottolaitoksille	29	16 650	8 086
Johdannaissopimukset	19	2 266	3 424
Velat asiakkaille	30	77 898	73 422
Vakuutusvelka	31	8 773	9 374
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	32	13 210	11 323
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	33	34 895	34 706
Varaukset ja muut velat	34	3 134	3 431
Verovelat	28	1 109	1 069
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	35	1 982	2 261
Myytäväinä oleviin pitkäaikaisiin omaisuuseriin liittyvät velat	3	8	
Velat yhteensä		159 926	147 095
Oma pääoma			
OP Ryhmän omistajien osuus			
Osuuspääoma			
Jäsenosuudet		215	212
Tuotto-osuudet		3 244	2 962
Käyvän arvon rahasto		323	382
Muut rahastot		2 184	2 172
Kertyneet voittovarot		8 090	7 248
Määräysvallattomien omistajien osuus		128	137
Oma pääoma yhteensä	36	14 184	13 112
Velat ja oma pääoma yhteensä		174 110	160 207

Oman pääoman muutoslaskelma

Mili. €	Omistajille kuuluva oma pääoma				Yhteensä	Määräys-	Oma
	Osuus-	Käyvän	Muut	Kertyneet		vallattomien	
	pääoma	arvon	rahastot	voittovarot		omistajien	yhteensä
Oma pääoma 1.1.2020	3 238	251	2 185	6 730	12 404	166	12 570
Tilikauden laaja tulos		131		604	734	0	734
Tilikauden tulos				641	641	0	641
Muut laajan tuloksen erät		131		-38	93		93
Voitonjako				-98	-98	-11	-109
Jäsen- ja tuotto-osuuksien muutokset	-64				-64		-64
Rahastosiirrot			-14	14			
Muut				-1	-1	-18	-20
Oma pääoma 31.12.2020	3 174	382	2 172	7 248	12 975	137	13 112

Mili. €	Omistajille kuuluva oma pääoma				Yhteensä	Määräys-	Oma
	Osuus-	Käyvän	Muut	Kertyneet		vallattomien	
	pääoma	arvon	rahastot	voittovarot		omistajien	yhteensä
Oma pääoma 1.1.2021	3 174	382	2 172	7 248	12 975	137	13 112
Tilikauden laaja tulos		-59	12	939	893	4	897
Tilikauden tulos				900	900	4	904
Muut laajan tuloksen erät		-59	12	40	-7		-7
Voitonjako				-94	-94	-7	-101
Jäsen- ja tuotto-osuuksien muutokset	285				285		285
Muut				-3	-3	-5	-9
Oma pääoma 31.12.2021	3 459	323	2 184	8 090	14 057	128	14 184

Rahavirtalaskelma

Milj. €	Liite	2021	2020
Liiketoiminnan rahavirta			
Tilikauden tulos		904	641
Oikaisu tilikauden tulokseen	45	540	111
Liiketoiminnan varojen lisäys (-) tai vähennys (+)		-3 948	-2 878
Saamiset luottolaitoksilta	18	-114	-11
Johdannaissopimukset	19	169	-35
Saamiset asiakkailta	20	-3 663	-2 287
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat	22	-513	-8
Sijoitusomaisuus	21	430	-128
Muut varat	27	-256	-410
Liiketoiminnan velkojen lisäys (+) tai vähennys (-)		13 435	10 247
Velat luottolaitoksille	29	8 557	5 660
Johdannaissopimukset	19	248	-305
Velat asiakkaille	30	4 679	4 829
Vakuutusvelka	31	10	0
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista	32	368	98
Varaukset ja muut velat	34	-427	-34
Maksetut tuloverot		-135	-89
Saadut osingot		89	44
A. Liiketoiminnan rahavirta yhteensä		10 883	8 077
Investointien rahavirta			
Tytäryritysten hankinnat hankintahetken rahavaroilla vähennettynä	23	1	
Tytäryritysten myynnit myyntihetken rahavaroilla vähennettynä	84	35	
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	24, 25	-135	-131
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutukset	24, 25	11	637
B. Investointien rahavirta yhteensä		-88	506
Rahoituksen rahavirrat			
Velat, joilla on huonompi etuoikeus, muutos		-254	978
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, muutos	33	646	68
Osuus- ja osakepääoma, lisäykset		412	78
Osuus- ja osakepääoman vähennykset		-126	-142
Maksetut osingot ja osuuspääoman korot		-189	0
Vuokrasopimusvelat		-36	-34
C. Rahoituksen rahavirta yhteensä		451	948
Rahavarojen nettomuutos (A+B+C)		11 247	9 530
Rahavarat tilikauden alussa		22 055	12 168
Valuuttakurssien muutosten vaikutus		-173	357
Rahavarat tilikauden lopussa		33 129	22 055

Tilinpäätöksen liitetiedot

Liitetietojen sisällysluettelo

1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
2. OP Ryhmän riskienhallinnan periaatteet
3. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden ja esittämisen muutokset
4. Segmenttiraportointi

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

5. Korkokate
6. Vakuuskate
7. Nettopalkkiotuotot
8. Sijoitustoiminnan nettotuotot
9. Liiketoiminnan muut tuotot
10. Henkilöstökulut
11. Poistot ja arvonalentumiset
12. Liiketoiminnan muut kulut
13. Saamisten arvonalentumiset
14. OP-bonukset omistaja-asiakkaille
15. Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)
16. Tuloverot

Varoja koskevat liitetiedot

17. Käteiset varat
18. Saamiset luottolaitoksilta
19. Johdannaissopimukset
20. Saamiset asiakkailta
21. Sijoitusomaisuus
22. Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat
23. Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset
24. Aineettomat hyödykkeet
25. Aineelliset hyödykkeet
26. Vuokrasopimukset
27. Muut varat
28. Verosaamiset ja -velat

Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot

29. Velat luottolaitoksille
30. Velat asiakkaille
31. Vakuutusvelka
32. Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista
33. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
34. Varaukset ja muut velat
35. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
36. Oma pääoma

Muut tasetta ja taseen ulkopuolisia eriä koskevat liitetiedot

37. Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä
38. Annetut vakuudet
39. Saadut rahoitusvakuudet
40. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu
41. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti
42. Taseen ulkopuoliset sitoumukset
43. Ehdolliset velat ja varat
44. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely
45. Rahavirran liitetiedot

Riskienhallinnan liitetiedot

OP Ryhmän riskiasema

46. OP Ryhmän vastuiden maajakauma

Vähittäis- ja Yrityspankkitoiminnan riskiasema

47. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys
48. OP Ryhmän varainhankinnan rakenne
49. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan
50. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan
51. Korke- ja markkinariskin herkkyyshanalyysi
52. Likviditeettireservi

Vakuutustoiminnan riskiasema

53. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys
54. Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakauma
55. Vahinkovakuutuksen suurvahinkojen kehitys
56. Vahinkovakuutuksen vakuutusliikkeen kannattavuus
57. Vahinkovakuutuksen vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja
58. Vahinkovakuutuksen vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma
59. Vahinkovakuutuksen sijoitusten jakauma
60. Vahinkovakuutuksen sijoitusriskien herkkyyshanalyysi
61. Vahinkovakuutuksen korkosijoitusten riskiasema
62. Vahinkovakuutuksen sijoitusten valuuttariski
63. Vahinkovakuutuksen sijoitusten vastapuoliriski
64. Henkivakuutustoiminnan luonnetta kuvaavia tietoja ja vakuutusvelan herkkyyshanalyysi
65. Henkivakuutuksen vakuutusvelan purkautuminen kassavirroiksi
66. Henkivakuutuksen liiketoiminnan kannattavuus
67. Henkivakuutuksen sijoitusten jakauma
68. ETA 1 sijoitusten jakauma
69. ETA 2 sijoitusten jakauma
70. Henkivakuutuksen sijoitusriskien herkkyyshanalyysi
71. ETA 1 sijoitusriskien herkkyyshanalyysi
72. ETA 2 sijoitusriskien herkkyyshanalyysi
73. Henkivakuutuksen korkosijoitusten riskiasema
74. ETA 1 korkosijoitusten riskiasema
75. ETA 2 korkosijoitusten riskiasema
76. Henkivakuutuksen sijoitusten valuuttariski
77. ETA 1 sijoitusten valuuttariski
78. ETA 2 sijoitusten valuuttariski
79. Henkivakuutuksen sijoitusten vastapuoliriski
80. ETA 1 sijoitusten vastapuoliriski
81. ETA 2 sijoitusten vastapuoliriski
82. ETA 1 sijoitusten luottoriski
83. ETA 2 sijoitusten luottoriski

Muut liitetiedot

84. Omistukset tytäryrityksissä, strukturoiduissa yhteisöissä sekä yhteisissä toiminnoissa
85. Maakohtaiset tiedot
86. Lähipiiritapahtumat
87. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Liite 1. OP Ryhmän IFRS-tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

OP Ryhmä on talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain 9 §:ssä tarkoitettu taloudellinen kokonaisuus. OP Ryhmän tilinpäätös on laadittu OP Osuuskunnan ja sen tytäryhtiöiden ja jäsenluottolaitosten tilinpäätösten ja konsernitilinpäätösten yhdistelmänä.

OP Ryhmä ei muodosta kirjanpitoaissa määriteltyä konsernia, koska OP Osuuskunnalla ja sen jäsenosuuspankeilla ei ole toisiinsa nähden yleisten konsernilaskentaperiaatteiden tarkoittamaa määräysvaltaa. Tämän vuoksi OP Ryhmälle on määritelty tekninen emoyhtiö (Liite 84. Omistukset tytäryrityksissä, strukturoiduissa yhteisöissä sekä yhteisissä toiminnoissa).

OP Osuuskunta toimii koko OP Ryhmän strategisena omistusyhteisönä sekä ryhmäohjauksesta ja valvonnasta vastaavana keskusyhteisönä.

Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä määrätään, että OP Ryhmän keskusyhteisön OP Osuuskunnan on laadittava OP Ryhmän yhdistelty tilinpäätös. OP Osuuskunnan hallitus on vastuussa tilinpäätöksen laatimisesta sitä koskevien säännösten mukaisesti.

OP Osuuskunnan kotipaikka on Helsinki, ja sen rekisteröity osoite on Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

Jäljennös OP Ryhmän tilinpäätöksestä on saatavissa internet-osoitteesta www.op.fi tai ryhmän toimitiloista käyntiosoitteesta Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

OP Osuuskunnan hallitus hyväksyi OP Ryhmän tilinpäätöstiedotteen julkaistavaksi 9.2.2022 ja hallitus hyväksyi tilinpäätöksen 1.3.2022.

1. Laatimisperusta

OP Ryhmän tilinpäätös on laadittu kansainvälisten IFRS-standardien (International Financial Reporting Standards) mukaisesti. Tilinpäätöksen laadinnassa noudatetaan niitä IAS- ja IFRS-standardeja ja SIC- ja IFRIC-tulkintoja, jotka olivat voimassa 31.12.2021. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla viitataan niihin standardeihin ja tulkintoihin, jotka on hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1606/2002 mukaisesti. OP Ryhmän velvollisuus laatia tilinpäätös kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti perustuu lakiin talletuspankkien yhteenliittymästä. OP Ryhmän liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisölaainsäädännön vaatimusten mukaiset.

OP Ryhmä otti käyttöön vuonna 2021 seuraavat standardit ja tulkinnat:

- OP Ryhmä otti käyttöön 1.1.2021 Viitekorkouudistus-asiakirjan (vaihe 2), jolla muutettiin standardeja IFRS 9, IAS 39 ja IFRS 7, IFRS 4 ja IFRS 16. Nämä muutokset ovat jatkoa vuonna 2020 käyttöön otetulle Viitekorkouudistus-asiakirjalle (vaihe 1). Vaiheen 2 muutokset toivat kaksi käytännön helpotusta, ja niitä sovelletaan siitä hetkestä, kun viitekorkomuutos on tapahtunut. Ensimmäinen koskee jaksotettuun hankintamenuon arvostettavia rahoitusinstrumentteja niin, että sopimukseen perustuvien kassavirtojen muuttaminen viitekorkouudistuksen vuoksi käsitellään päivittämällä efektiivinen korko, jolloin muutoksesta ei aiheudu välitöntä voittoa tai tappiota. Tällä muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta OP Ryhmälle, sillä valtaosa saamisista ja veloista on euribor-sidonnaisia ja euribor on edelleen käytössä oleva viitekorko. Libor-sidonnaisia velkoja ja saamia on vain vähäisiä määriä. Toinen muutos koskee suojauslaskentaa, joka ei keskeydy, vaikka viitekorko muuttuu kesken suojaussuhteen, vaan suojattava riski ja siihen liittyvät kassavirrat määritetään uudelleen viitekoron muuttuessa. Vastaavasti suojaukseen liittyvä dokumentaatio muutetaan suojattavan riskin ja suojaavan instrumentin osalta. Tästä johtuva muutos arvostuksessa esitetään osana suojauksen tehottomuutta. Tällä muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta OP Ryhmälle, koska suojaukset ovat valtaosin euribor-sidonnaisia.

OP Ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenuihin perustuen lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavia rahoitusvaroja, suojauskohteita käyvän arvon suojauksessa (suojatun riskin osalta) ja sijoituskiinteistöjä, jotka on arvostettu käypään arvoon. Lisäksi etuuspohjaiset eläkejärjestelyt on käsitelty IAS 19 -standardin mukaisesti.

Tilinpäätöstiedot esitetään miljoonina euroina. Liitetaulukoiden erissä esitetty numero nolla tarkoittaa sitä, että erä sisältää saldoa, mutta se pyöristyy nolnaan. Mikäli erässä ei esitetä mitään (tyhjä), erän saldo on nolla.

Talletuspankkien yhteenliittymälain sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, kirjanpidollisten arvioiden muutoksia ja virheitä käsittelevän IAS 8 -standardin periaatteiden mukaisesti OP Osuuskunnan hallituksen on vahvistettava sellaiset sovellettavat tilinpäätösperiaatteet, joihin ei ole saatavissa ohjausta kansainvälisistä tilinpäätösstandardeista. Tämän mukaisesti OP Osuuskunnan hallitus on vahvistanut periaatteen, jonka mukaan OP Ryhmän laskentatekninen emoyhtiö muodostuu jäsenosuuspankeista.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 575/2013 mukaiset Pilari 3 -vakavaraisuustiedot esitetään OP-yhteenliittymän vakavaraisuustaulukoissa. OP Ryhmän toimintakertomuksessa esitetään kooste vakavaraisuudesta.

2. Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää johdolta arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Tilinpäätöstä laadittaessa tehdään tulevaisuutta koskevia arvioita ja oletuksia, joiden lopputulemat voivat poiketa toteumasta. Lisäksi joudutaan käyttämään harkintaa tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden soveltamisessa.

2.1 Odotettavissa olevat luottotappiot

Odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) laskentamallien määrittämiseen liittyy useita johdon harkintaa edellyttäviä tekijöitä, mm:

- Oikeiden ECL-mallien valinta niin, että mallit kuvaavat sopimuskannan odotettavissa olevia luottotappioita mahdollisimman hyvin
- Malleissa tehdyt erilaiset oletukset ja asiantuntija-arviot
- ECL-mallien parametrien estimointimenetelmien valinta
- Sopimuksen maturiteetin määrittäminen eräpäivättömille luotoille (valmiusluotot)
- Käytettävissä olevan mallinnusaineiston ja datan laatuun liittyvän malliriskin määrittäminen
- Sopimusten oikea ryhmittely eri segmentteihin siten, että niiden ECL lasketaan oikealla mallilla
- Makroekonomisten tekijöiden valinta niin, että niiden muutokset korreloivat sopimusten maksukyvyttömyyden todennäköisyyden kanssa
- Makroekonomisten skenaarioiden ja niiden todennäköisyyksien ennustaminen tulevaisuuteen
- Esimerkiksi koronaviruspandemian takia tiettyyn toimialaan kohdistetut johdon harkintaan perustuvat lisävaraukset
- Vakuuden maantieteellisen sijainnin perusteella tehdyt johdon harkintaan perustuvat vakuusarvon alennukset

Johdon harkintaa on käytetty myös luottoriskin merkittävän kasvun arvioinnissa, mm:

- Henkilöasiakkaiden suhteellisen luottoriskin muutoksen arvioinnissa käytetyssä asiantuntija-arviossa, jolla varmistetaan todenmukainen määrä sopimuksia siirtymään vaiheeseen 2 ennen siirtymistä vaiheeseen 3 (ns. default capture rate)
- Absoluuttisen rajan valinnassa, joka perustuu maksukyvyttömyyden historialliseen käyttäytymiseen sekä OP Ryhmän luottoriskiprosessiin
- Ajanjakson pituuden määrittämisessä, jonka aikana asiakkaan on osoitettava hyvää maksukäyttäytymistä, jotta arvonalentumisvaihe voi parantua vaiheesta 3 vaiheeseen 2 ja 1.

Varsinainen ECL-lukujen laskenta suoritetaan ECL-malleja käyttäen ilman johdon harkintaa, paitsi jos kyseessä on pääsääntöisesti vaiheessa 2 tai 3 ja tarkkailulistalla oleva suuri yritysvastuu, jolloin ECL lasketaan asiantuntija-arvioon perustuvalla kassavirtaperusteisella ECL-menetelmällä.

Johdon harkintaan perustuvat lisävaraukset suoraan ECL-lukuihin (ns. post model adjustments) on tarkoitettu vain väliaikaiseen käyttöön, kunnes varauksen aiheuttama ennakoimaton tapahtuma tai olosuhde on saatu huomioitua ECL-malleissa.

Nykyiset ECL-mallit eivät huomioi kestävä kehityksen Environmental, Social ja Governance ("ESG") riskejä erillisenä komponenttina. Liitetiedossa 37. Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä esitetään laskelmat tappiota koskevasta vähennyserästä.

2.2 Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot

Johdon on arvioitava, milloin rahoitusinstrumenttien markkinat eivät ole toimivat. Johdon on lisäksi arvioitava, onko yksittäinen rahoitusinstrumentti aktiivisen kaupankäynnin kohteena ja onko markkinoilta saatava hintatieto luotettava indikaatio instrumentin käyvistä arvoista. Kun rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritellään arvostusmenetelmän avulla, johdon harkintaa tarvitaan tällöin sovellettavan arvostusmenetelmän valintaan. Siltä osin, kun mallien tuottamiin tuloksiin ei ole käytettävissä markkinoilta saatavia syöttötietoja, johdon on arvioitava, kuinka paljon käytetään muita tietoja (Liite 41. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti).

2.3 Vakuutus sopimukset

Vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja epävarmuustekijöitä. Vahinkovakuutuksen osalta ulkoista toimintaympäristöä koskevien oletusten lisäksi arviointi pohjautuu pääosin omien vahinkotilastojen vakuutusmatemaattiseen analysointiin. Johdon harkintaa edellytetään erityisesti velan diskonttauskoron määrittämisessä sekä arvioitaessa jo sattuneiden vahinkojen korvausmenoa (Liite: 53. Vahinkovakuutustoiminnan riskiherkkyys).

Henkivakuutus sopimuksista aiheutuvan velan määrään sisältyy useita harkinnanvaraisia tekijöitä ja epävarmuustekijöitä. Henkivakuutuksen velkaa laskettaessa käytetään pääasiassa sopimuksen myöntöhetken oletuksia vakuutusriskien toteutumisesta, liikekuluista ja sijoitustoiminnan tuotoista. Tehtyjä oletuksia seurataan jatkuvasti, ja jos ilmenee, että näillä oletuksilla laskettava velka on liian pieni, velkaa täydennetään vastamaan uusia havaintoja. Johdon harkintaa edellytetään erityisesti velan diskonttauskoron, ihmisten kuolevuusoletuksen sekä vakuutusten hoidosta tulevaisuudessa aiheutuvien liikekulujen määrittämiseen (Liite: 64. Henkivakuutustoiminnan luonnetta kuvaavia tietoja ja vakuutusvelan herkkyyshanalyysi).

2.4 Strukturoidun yhteisöt

Strukturoituihin yhteisöihin tehtyjen sijoitusten tuottaman määräysvallan tarkastelussa arvioidaan sijoittajan valtaa ohjata sijoituskohteen merkityksellisiä toimintoja sekä sijoittajan altistumista muuttuville tuotoille. Merkityksellisiä toimintoja koskevan vallan ja muuttuville tuotoille altistumisen tarkastelu sisältää harkintaa. Määräysvallan syntymistä arvioidaan tarkemmin, kun sijoituksen tuottama osuus sijoituskohteen nettovarallisuudesta ja tuotosta ylittää 10–20 prosenttia. Sijoituskohte konsolidoidaan tytäryrityksenä viimeistään silloin, kun OP Ryhmän osuus yhtiön muuttuvasta tuotosta ylittää 37 prosenttia ja muuttuvan tuoton ja määräysvallan välillä todetaan yhteys (Liite 84. Omistukset tytäryrityksissä, strukturoiduissa yhteisöissä sekä yhteisissä toiminnoissa).

2.5 Arvon alentumistestaus

Liikearvo, taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomat hyödykkeet sekä keskeneräiset aineettomat hyödykkeet testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Arvon alentumistestauksessa määriteltävä kerrytettävissä oleva rahamäärä pohjautuu usein käyttöarvoon, jonka laskemisessa on tehtävä arvioita tulevista rahavirroista ja käytettävän diskonttauskoron suhteen (Liite 24. Aineettomat hyödykkeet).

2.6 Kiinteistöt

Sijoituskiinteistöjen arvostaminen käypään arvoon pohjautuu tietyiltä osin johdon tekemiin arvioihin kohteiden markkina-arvoista (Liite: 21. Sijoitusomaisuus). Omassa käytössä olevien kiinteistöjen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo perustuu johdon tekemään arvioon kiinteistön käyttöarvosta (Liite: 25. Aineelliset hyödykkeet).

2.7 Varallisuuden hoidon OP-bonukset

Varallisuuden hoidon OP-bonukset kertyvät pääosin asiakkaiden maksamista rahastojen hallinnointipalkkioista ja sijoitussidonnaisten vakuutusten palkkioista. Näiden erien OP-bonukset ovat lähellä IFRS 15 -standardin mukaisia asiakkaalle maksettavia vastikkeita, jotka käsitellään kirjanpidossa transaktiohinnan ja täten myyntituottojen vähennyksenä. Varallisuuden hoidon OP-bonusten netottaminen omaisuuden hoitopalkkiotuotoista johtaisi johdon harkinnan perusteella siihen, että OP Ryhmän tuloslaskelman kertyneet OP-bonukset eivät antaisi oikeata kuvaa niiden kokonaismäärästä. Tästä johtuen pankkitoiminnan ja vahinkovakuutuksen kertyneiden OP-bonusten lisäksi myös varallisuuden hoidon OP-bonukset esitetään tuloslaskelman rivillä OP-bonukset omistaja-asiakkaille (Liite 14. OP-bonukset omistaja-asiakkaille).

3. Yhdistelyperiaatteet

3.1 Laskentatekninen emoyhtiö

Laissa talletuspankkien yhteenliittymästä määrätään, että OP Ryhmän yhdistelty tilinpäätös on laadittava keskusyhteisö OP Osuuskunnan ja sen jäsenluottolaitosten tilinpäätösten tai konsernitilinpäätösten yhdistelmänä. Yhdistelty tilinpäätös käsittää myös sellaiset yhteisöt, joissa edellä tarkoitetuilla yhteisöillä yhdessä on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta. OP Ryhmän osuuspääoma muodostuu osuuspankkien jäsenten sellaisista osuusmaksuista, joita pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä lunastamasta. Edellä mainittujen periaatteiden mukaan OP Ryhmälle on muodostettu ns. laskentatekninen emoyhtiö (Liite 84. Omistukset tytäryrityksissä, strukturoiduissa yhteisöissä sekä yhteisissä toiminnoissa).

Laskentateknisen emoyhtiön keskinäinen omistus, sisäiset liiketapahtumat, keskinäiset saamiset ja velat, sisäinen voitonjako ja sisäiset katteet eliminoidaan.

3.2 Tytäryhtiöt, osakkuus- ja yhteisjärjestelyt

OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään laskentateknisen emoyhtiön sekä sen määräysvallassa olevien yhtiöiden tilinpäätökset. OP Ryhmällä on määräysvalta yrityksessä, jos OP Ryhmä olemalla osallisena yrityksessä altistuu sen muuttuvalle tuotolle tai on oikeutettu sen muuttuvaan tuottoon ja OP Ryhmä pystyy vaikuttamaan tähän tuottoon käyttämällä yritystä koskevaa valtaansa (strukturoidut yhteisöt mukaan luettuina). Suurin osa tytäryrityksistä on täysin OP Ryhmän omistuksessa, jolloin ryhmän määräysvalta perustuu äänivaltaan.

OP Ryhmä toimii sijoittajana ja sijoitusrahastojen hallinnoijana erilaisissa sijoitusrahastoissa saadakseen sijoitustuottoja sekä erilaisia palkkiotuottoja. Rahastot, jotka on luokiteltu strukturoiduksi yhteisöiksi, on konsolidoitu ryhmän tilinpäätökseen silloin, kun OP Ryhmän määräysvalta ei perustu äänioikeuksiin vaan merkityksellisten toimintojen ohjaamiseen, altistumiseen rahaston muuttuviin tuottoihin sekä rahaston hallinnon järjestämiseen. Määräysvallan muutoksia OP Ryhmään yhdistellyissä erilaisissa rahastosijoituksissa seurataan neljännesvuosittain. Määräysvallan tarkastelussa otetaan huomioon sijoittajan valta ohjata sijoituskohteen merkityksellisiä toimintoja sekä sijoittajan altistuminen muuttuville tuotoille. Kun OP Ryhmän määräysvalta lakkaa, jäljelle jäävä omistusosuus arvostetaan määräysvallan menettämispäivän käypään arvoon ja kirjanpitoarvon muutos kirjataan tulosvaikutteisesti. Tämä käypä arvo toimii alkuperäisenä kirjanpitoarvona, kun jäljelle jäävää osuutta myöhemmin käsitellään osakkuusyrityksenä, yhteisyrityksenä tai rahoitusvaroina. Lisäksi asianomaisesta rahastosta aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattuja määriä käsitellään ikään kuin OP Ryhmä olisi suoraan luovuttanut niihin liittyvät varat ja velat. Tämä voi tarkoittaa, että aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjatut määrät siirretään tulosvaikutteisiksi.

OP Ryhmän keskinäinen omistus on eliminoitu hankintamenetelmällä. Luovutettu vastike ja hankitun yhtiön yksilöitävissä olevat varat ja vastattavaksi otetut velat arvostetaan käypään arvoon hankintahetkellä. Nettovarat ylittävä osuus hankintamenosta esitetään liikearvona. Mikäli hankintameno on pienempi kuin nettovarojen käypä arvo, erotus kirjataan tulosvaikutteisesti.

Hankintaan liittyvät menot kirjataan toteutuessaan kuluksi. Mahdollinen lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon ja luokitellaan joko velaksi tai omaksi pääomaksi. Velaksi luokiteltu lisäkauppahinta arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti raportointikauden päättymispäivänä.

Osakkuusyhtiöt, joissa OP Ryhmään kuuluvilla yhtiöillä on huomattava vaikutusvalta, yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä. Huomattava vaikutusvalta syntyy pääsääntöisesti silloin, kun ryhmä omistaa 20–50 prosenttia toisen yhtiön äänivallasta tai kun ryhmällä muutoin on huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa. Pääomaosuusmenetelmää sovellettaessa sijoitus kirjataan alun perin hankintamenon määräisenä ja sitä lisätään tai vähennetään kirjaamalla sijoittajan osuus sijoituskohteen hankinta-ajankohdan jälkeisistä voitoista tai tappioista. OP Ryhmän osuudet osakkuusyrityksissä sisältävät myös hankinta-ajankohdasta määritetyn liikearvon. Jos konsernin osuus osakkuusyhtiön tappioista ylittää sijoituksen kirjanpitoarvon, sijoitus merkitään taseeseen nolla-arvoon eikä kirjanpitoarvon ylittäviä tappioita yhdistellä, ellei OP Ryhmä ole sitoutunut osakkuusyhtiön veloitteiden täyttämiseen. Osakkuusyrityksinä käsitellyt pääomasijoitusrahastot on arvostettu käypään arvoon tulosvaikutteisesti IFRS 9 -standardin mukaisesti IAS 28 -standardin sallimalla tavalla (Liite 21. Sijoitusomaisuus).

Yhteisjärjestely on järjestely, jossa kahdella tai useammalla osapuolella on yhteinen määräysvalta. Yhteinen määräysvalta on järjestelyä koskevan määräysvallan pitämistä yhteisenä sopimukseen perustuen, ja se vallitsee vain silloin, kun merkityksellisiä toimintoja koskevat päätökset edellyttävät määräysvallan jakavien osapuolten yksimielistä hyväksymistä. Yhteisjärjestely on joko yhteinen toiminto tai yhteisyritys. Yhteisyritys on järjestely, jossa OP Ryhmällä on oikeuksia järjestelyn nettovarallisuuteen, kun taas yhteisessä toiminnossa OP Ryhmällä on järjestelyyn liittyviä varoja koskevia oikeuksia ja velkoja koskevia veloitteita. Kiinteistöyhtiöt yhdistellään OP Ryhmän tilinpäätökseen yhteisinä toimintoina yhdistelemällä OP Ryhmän omistusosuutta vastaava osuus kiinteistöyhtiön omaisuuseristä ja veloista.

Tilikauden aikana hankitut tytär-, osakkuus- tai yhteisjärjestelyt yhdistellään siitä hetkestä lähtien, kun OP Ryhmä on saanut määräysvallan, yhteisen määräysvallan tai huomattavan vaikutusvallan. Vastaavasti tilikauden aikana myydyt tytär-, osakkuus- tai yhteisjärjestelyt yhdistellään siihen saakka, kunnes määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta lakkaa.

Sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat ja voitonjako eliminoidaan tilinpäätöstä laadittaessa.

3.3 Määräysvallattomien omistajien osuudet

Tilikauden tuloksen jakautuminen laskentateknisen emoyhtiön omistajien osuuteen ja määräysvallattomien omistajien osuuteen esitetään tuloslaskelmassa, ja laajan tuloksen jakautuminen esitetään erillisessä laajassa tuloslaskelmassa. Tilikauden tulos sekä laaja tulos kohdistetaan määräysvallattomille siinäkin tapauksessa, että se johtaisi siihen, että määräysvallattomien omistajien osuudesta tulisi negatiivinen. Määräysvallattomien omistajien osuus omasta pääomasta esitetään taseessa osana omaa pääomaa. Mikäli sijoituskohteen pääoma ei täytä IAS 32:n mukaisia oman pääoman kriteereitä, esitetään määräysvallattomien osuus nettovarallisuudesta velkana.

Määräysvallattomien omistajien osuus hankinnan kohteessa arvostetaan joko käypään arvoon tai suhteellisenä osuutena hankinnan kohteen nettovarallisuudesta. Arvostamisperiaate määritetään erikseen kullekin hankinnalle.

4. Ulkomaan rahan määräiset erät

OP Ryhmän tilinpäätös laaditaan euroina, joka on emoyhtiön toiminta- ja esittämisvaluutta. Ulkomaan rahan määräiset liiketoimet kirjataan euromääräisiksi tapahtumapäivän kurssiin tai kirjauskuukauden keskikurssiin. Tilinpäätöspäivänä ulkomaan rahan määräiset monetaariset tase-erät muutetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Ei-monetaariset tase-erät, jotka arvostetaan alkuperäiseen hankintamenuon, esitetään tapahtumapäivän kurssiin.

Ulkomaan rahan määräisten liiketapahtumien ja monetaaristen tase-erien muuttamisesta euroiksi syntyvät kurssierot kirjataan valuuttakurssivoitoina tai -tappioiden tuloslaskelman erään Sijoitustoiminnan nettotuotot (Liite 8. Sijoitustoiminnan nettotuotot).

5. Yhteenveto tuloslaskelmaerien esittämisestä tilinpäätöksessä

Korkokate	Korkoinstrumenttien saadut ja maksetut korot, saadut ja maksetut negatiiviset korot, jaksotettu nimellisarvon ja hankinta-arvon välinen erotus, korkojohdannaisten korot sekä arvonmuutos käyvän arvon suojauksessa. Palkkiot, joiden katsotaan olevan korvausta pankin ottamasta rahoitusinstrumenttiin liittyvästä riskistä ja joiden katsotaan kuuluvan kiinteäksi osaksi rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa.
Vakuutuskate	Vahinkovakuutusmaksutuotot ja vahinkovakuutuskorvaukset sekä henkivakuutuksen riskiliike.
Nettopalkkio-tuotot	Palkkiotuotot luotonannosta, talletuksista, maksuliikkeestä, arvopapereiden välityksestä, arvopapereiden liikkeeseenlaskusta, rahastoista, omaisuudenhoidosta, lainopillista tehtävistä, takauksista, asunnonvälityksestä, vakuutusten välityksestä, henkivakuutuksen kuormitustulosta sekä terveys- ja hyvinvointipalveluista. Palkkiokulut maksuliikkeestä, arvopapereiden välityksestä, arvopapereiden liikkeeseen laskusta, rahastoista, omaisuudenhoidosta, vakuutusten välityksestä sekä terveys- ja hyvinvointipalveluista.
Sijoitustoiminnan nettotuotot	Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien rahoitusvarojen realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot, korkotuotot, valuutta-arvostukset sekä arvonalentumiset ja niiden peruutukset. Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutokset sekä osingot ja osuudet. Lisäksi kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvarojen korkotuotot ja -kulut. Jaksotettuun hankintamenuon kirjattujen lainojen ja muiden saamisten tuotot sekä arvonalentumiset. Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset, vuokrat ja muut kiinteistöihin liittyvät kulut. Henkivakuutuksen korkohyvitykset asiakkaiden vakuutussäästöille ja vakuutusteknisten varausten muutos sekä vahinkovakuutuksen diskonttauksen purkautuminen. Käyvän arvon - ja pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävien osakkuusyhtiöiden tuotot.
Liiketoiminnan muut tuotot	Omassa käytössä olevien kiinteistöjen vuokra- ja myyntituotot sekä muut tuotot.
Henkilöstökulut	Palkat, palkkiot, eläkekulut ja henkilösivukulut.
Liiketoiminnan muut kulut	ICT-tuotanto- ja -kehittämiskulut, ostetut palvelut, toimitiloihin liittyvät kulut, viranomaismaksut, tietoliikenne, markkinointi, yhteiskuntavastuu ja muut kulut.
Saamisten	Odotettavissa olevat luottotappiot asiakkailta, taseen ulkopuolisista eristä ja saamistodistuksista sekä lopulliset arvonalentumiset luottotappiot ja niiden palautukset.

6. Tuloutusperiaatteet

6.1 Korkotuotot

Korollisten omaisuus- ja velkaerien korkotuotot ja -kulut kirjataan efektiivisen koron menetelmällä. Efektiivisen koron menetelmästä kerrotaan tarkemmin laatimisperiaatteiden kappaleessa 7.2.1 Jaksotettu hankintameno. Myös sellaisten saamisten korot tuloutetaan, joiden erääntyneitä maksuja on hoitamatta. Saamisen hankintameno ja sen nimellisarvon välinen ero jaksotetaan korkotuottoihin ja velasta saadun määrän ja sen nimellisarvon erotus korkokuluihin. Kiinteäkorkoisten joukkovelkakirjalainojen nimellisarvon ja hankintahinnan välinen erotus jaksotetaan lainan juoksuajalle korkotuottoihin ja -kuluihin.

Korkokatto- ja korkoputkiluottojen johdannaisehtojen asiakasmarginaali kertyy korkokatteeseen sitä mukaan, kun asiakas maksaa johdannaisehdon mukaista lisämarginaalia (Liite 5. Korkokate)

6.2 Nettopalkkiotuotot

Palkkioita, jotka eivät ole kiinteä osa rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa, käsitellään IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista - standardin mukaisesti. IFRS 15 -standardin mukaiset palkkiotuotot tuloutetaan, kun palvelun sovitut suoritevelvoitteet luovutetaan asiakkaalle ja keskeisenä kriteerinä on määräysvallan siirtyminen. Palkkiotuotot kirjataan siihen määrään, johon odotetaan olevan oikeutettu asiakkaalle luovutettavia luvuttuja palveluja vastaan. Palkkiokulut kirjataan suoriteperusteella nettopalkkiotuottoihin.

Vähittäispankki-segmentissä palkkioita peritään henkilöasiakkailta ja yritysasiakkailta. Palkkiotuotot koostuvat luotonannon ja maksuliikkeen palkkiotuotoista. Lisäksi vähittäispankkitoiminnassa peritään palkkioita muun muassa lainoillista tehtävistä, takauksista, rahastoista ja asunnonvälityksestä. Edellä mainitut erät koostuvat useasta sadasta erilaisesta palkkiotyypistä, joiden suoritevelvoitteet täyttyvät palkkion luonteen mukaisesti joko ajan kuluessa tai yhtenä ajankohtana. Luotonannon, takausten ja rahastojen palkkioiden suoritevelvoitteet täyttyvät pääosin ajan kuluessa, muiden vähittäispankkitoiminnan palkkioiden yhtenä ajankohtana. Vastikemäärä on palveluissa pääosin listahinta tai sopimuksessa sovittu. Omistaja-asiakkaat saavat päivittäisistä pankkipalveluista alennusta. Palkkiot peritään asiakkaalta kuukausittain tai palvelun suorittamisen jälkeen sopimusehtojen mukaisesti.

Yrityspankki-segmentissä palkkioita peritään henkilöasiakkailta ja yritysasiakkailta. Pankkitoimintaan liittyvät palkkiotuotot koostuvat luotonannon ja maksuliikkeen palkkiotuotoista. Lisäksi yrityspankkipankkitoiminnassa peritään OP Ryhmän ulkopuolisia palkkioita muun muassa takauksista ja arvopapereiden liikkeeseenlaskusta. Edellä mainitut erät koostuvat useasta sadasta erilaisesta palkkiotyypistä, joiden suoritevelvoitteet täyttyvät palkkion luonteen mukaisesti joko ajan kuluessa tai yhtenä ajankohtana. Luotonannon ja takausten palkkioiden suoritevelvoitteet täyttyvät pääosin ajan kuluessa, muiden pankkitoimintaan liittyvien palkkioiden yhtenä ajankohtana. Yrityspankki-segmentin varallisuudenhoitoon liittyvät palkkiotuotot koostuvat rahastojen ja omaisuudenhoidon palkkioista. Palkkiotuotot tuloutetaan pääosin ajan kuluessa sopimuskauden aikana, ja kuukausittain perittävä vastikemäärä on sopimuksen mukainen prosenttiosuus asiakkaan hallinnoitavista sijoituksista tai vakuutus säästöistä. Rahastojen ja omaisuudenhoidon palkkiot sisältävät tuottoerusteisia palkkioita, jotka on sidottu sijoitustoiminnan menestykseen. Tuottoerusteiset palkkiot tuloutetaan vasta, kun sijoitustoiminnan menestystä mittaavat kriteerit on täytetty erittäin todennäköisesti.

Vakuutus-segmentin sopimukset, jotka eivät sisällä vakuutusriskiä, tuloutetaan IFRS 15 -standardin mukaisesti ja esitetään nettopalkkiotuotoissa. Palkkiotuotot koostuvat pääosin henkivakuutuksen kuormitustulosta, sijoitussidonnaisten hallinnointipalkkioiden palautuksista, terveys- ja hyvinvointipalveluiden tuotoista sekä vakuutusten välityksen palkkioista. Henkivakuutuksen kuormitustulo sisältää vakuutusmaksusta perittävän merkintäpalkkion (ns. kappa-kuormitus) ja vakuutussäästöstä perittävän hoitopalkkion (ns. gamma-kuormitus). Muut henkivakuutuksen palkkiot tuloutetaan IFRS 4 -vakuutussopimusstandardin mukaisesti. Tuotot terveys- ja hyvinvointipalveluista kirjataan hoitokäyntikohtaisesti, kun palvelu on suoritettu. Palkkio veloitetaan asiakkaalta palvelun jälkeen hinnaston mukaan. Työterveyssovimuksissa tuotot tuloutetaan ajan kuluessa sopimuskauden aikana ja palkkio veloitetaan asiakkaalta kuukausittain sopimuksen mukaan. OP Ryhmä toimii terveys- ja hyvinvointipalveluissa IFRS 15 -standardin mukaisena päämiehenä, jolloin ammatinharjoittajille maksettava palkkio esitetään palkkiokuluissa. OP Ryhmän kumppanit maksavat vakuutusten välityksestä palkkiotuottoja sopimuksessa sovitun vastikkeen mukaisesti. Suoritevelvoitteet täyttyvät ajan kuluessa, ja palkkiot peritään asiakkaalta kuukausittain.

Muu toiminta -segmentin palkkiot koostuvat pääosin maksuliikkeen palkkioista. Suoritevelvoitteet täyttyvät ajan kuluessa, ja vastikemäärä on sopimuksessa sovittu. Palkkiot peritään toteutuneiden maksutapahtumien mukaisesti.

Myyntituotot asiakassopimuksista jaotellaan tilinpäätöksessä segmenttien mukaisesti (Liite 7. Nettopalkkiotuotot).

Osingot tuloutetaan pääsääntöisesti silloin, kun osinkoa jakavan yhtiön yhtiökokous on tehnyt osingonjakopäätöksen. Osinkotuotot esitetään sijoitustoiminnan nettotuotoissa.

7. Rahoitusinstrumentit

7.1 Käyvän arvon määrytyminen

Käypä arvo on se hinta, joka saataisiin omaisuuserän myynnistä tai maksettaisiin velan siirtämisestä markkinaosapuolten välillä arvostuspäivänä toteutuva tavanmukaisessa liiketoimessa (Liite 41. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti).

Rahoitusinstrumentin käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla tai, jos toimivia markkinoita ei ole, omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita. Rahoitusvarojen noteerattuna markkinahintana käytetään senhetkistä ostokurssia.

Mikäli markkinoilla on vakiintunut arvostuskäytäntö rahoitusinstrumentille, jolle ei saada suoraan markkinahintaa (esim. OTC-johdannaiset), niin käypä arvo perustuu markkinoilla yleisesti käytettyyn markkinahinnan laskentamalliin ja mallin käyttämien syöttötietojen markkinanoteerauksiin.

Mikäli arvostuskäytäntö ei ole markkinoilla vakiintunut, käytetään markkina-arvon määrytyksessä asianomaiselle tuotteelle laadittua omaa arvostusmallia. Arvostusmallit pohjautuvat yleisesti käytettyihin laskentamenetelmiin ja kattavat kaikki ne osatekijät, jotka markkinaosapuolet ottaisivat huomioon hintaa asettaessaan, sekä ovat yhdenmukaisia rahoitusinstrumenttien hinnoittelussa käytettävien hyväksytyjen taloudellisten menetelmien kanssa.

Arvostusmenetelminä käytetään markkinatransaktioiden hintoja, diskontattujen rahavirtojen menetelmää sekä toisen olennaisilta osin samanlaisen instrumentin tilinpäätöshetken käypää arvoa. Arvostusmenetelmissä otetaan huomioon arvio luottoriskistä, käytettävistä diskonttauskorroista, ennenaikaisen takaisinmaksun mahdollisuudesta ja muista sellaisista tekijöistä, jotka vaikuttavat rahoitusinstrumentin käyvän arvon määrittämiseen luotettavasti.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot jaetaan kolmeen eri hierarkiatasoon sen mukaan, miten käypä arvo on määritelty:

- täysin samanlaisille varoille tai veloille toimivilla markkinoilla noteeratut käyvät arvot (taso 1)
- käyvät arvot, jotka on määritetty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja, jotka ovat todennettavissa varoille tai veloille, joko suoraan (esim. hintoina) tai välillisesti (esim. johdettuina hinnoista) (taso 2)
- käyvät arvot on määritetty käyttäen varoille tai veloille syöttötietoja, jotka eivät perustu todennettavissa oleviin markkinahintoihin (taso 3).

Se käypien arvojen hierarkian taso, jolle tietty käypään arvoon arvostettu erä on kokonaisuudessaan luokiteltu, on määritetty koko kyseisen käypään arvoon arvostetun erän kannalta merkittävän alimmalla tasolla olevan syöttötiedon perusteella. Syöttötiedon merkittävyys on arvioitu kyseisen käypään arvoon arvostetun erän suhteen kokonaisuudessaan.

Epälikvideille tuotteille on tyypillistä, että hinnoittelumallilla laskettu hinta poikkeaa toteutuneesta kauppahinnasta. Toteutunut kauppahinta on kuitenkin paras osoitus tuotteen käyvästä arvosta. Toteutuneen kauppahinnan ja markkinahintoja käyttävän hinnoittelumallin avulla lasketun hinnan erotuksena saatu tulos, Day 1 profit/loss, jaksotetaan tuloslaskelmaan sopimuksen voimassaoloajalle. Jaksottamatta oleva osuus tuloutetaan kuitenkin heti, mikäli tuotteelle on saatavilla aito markkinahinta tai markkinoille muodostuu vakiintunut hinnoittelukäytäntö.

OP Ryhmän taseessa ei ole merkittävää määrää epälikvidejä rahoitusvaroja.

Ryhmän henkivakuutustoimintaan liittyvät epälikvidit rahoitusvelat (sijoitussopimukset) arvostetaan IFRS 9:n perusteella käypään arvoon. Sijoitussopimusten käyvän arvon laskennassa käytetään arvostusmenetelmää, joka ottaa huomioon mm. rahan aika-arvon ja katteena olevien rahoitusvarojen käyvän arvon. Velan arvo ei voi kuitenkaan alittaa sopimuksen takaisinostoarvoa. Nämä sopimukset on luokiteltu tasolle 3 käyvän arvon hierarkiassa.

7.2 Rahoitusvarat- ja velat

OP Ryhmän rahoitusvarat esitetään liitetiedoissa 17. Käteiset varat, 18. Saamiset luottolaitoksilta, 19. Johdannaisopimukset, 20. Saamiset asiakkailta, 21. Sijoitusomaisuus, 22. Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat ja 27. Muut varat. Rahoitusvelat esitetään liitetiedoissa 29. Velat luottolaitoksille 19. Johdannaisopimukset, 30. Velat asiakkaille, 32. Velat sijoitussidonnaisista vakuutus-

ja sijoitussopimuksista, 33. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat, 34. Varaukset ja muut velat ja 35. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla.

7.2.1 Jaksotettu hankintameno

Jaksotettu hankintameno on se määrä, johon rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka on arvostettu alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä, vähennettynä lyhennyksillä, lisätyn tai vähennettynä alkuperäisen määrän ja erääntyvän määrän välisen erotuksen kertyneillä, efektiivisen koron menetelmää käyttäen lasketuilla jaksotuksilla ja, kun on kyse rahoitusvaroista, oikaistuna tappiota koskevalla vähennyserällä.

Efektiivisen koron menetelmää käyttäen rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvelan odotettavissa olevana voimassaoloaikana saatavaksi tai suoritettavaksi arvioidut maksut tulevat diskontatuiksi täsmälleen rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräisen kirjanpitoarvon tai rahoitusvelan jaksotetun hankintamenon suuruisiksi. Efektiivistä korkoa laskettaessa rahavirrat arvioidaan ottamalla huomioon rahoitusinstrumentin kaikki sopimusehdot ilman odotettavissa olevia luottotappioita ("ECL"). Laskelma sisältää kaikki sellaiset sopimusosapuolten välillä suoritettavat tai saatavat palkkiot ja korkopisteet, jotka ovat kiinteä osa efektiivistä korkoa, transaktiomenot sekä kaikki muut yli- tai alikurssit. Palkkioita, jotka ovat kiinteä osa rahoitusinstrumentin korkoa, ovat esim. lainan nostoon liittyvät toimitus- ja järjestelypalkkiot, ja ne jaksotetaan rahoitusinstrumentin odotettavissa olevalle juoksuajalle tai lyhyemmälle ajanjaksolle, jos se on asianmukaista. Palkkioita, jotka eivät ole kiinteä osa rahoitusinstrumentin efektiivistä korkoa, käsitellään IFRS 15 -standardin mukaisesti, ja näitä ovat esim. lainan hoitoon liittyvät palkkiot.

Arviointeihin rahavirtoihin sisällytetään odotettavissa olevat luottotappiot, kun lasketaan luottoriskillä oikaistua efektiivistä korkoa rahoitusvarojille, joiden katsotaan alkuperäisenä kirjaamisajankohtana olevan luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja (ns. "POCI").

Korkotuotot

Korkotuotot on laskettu soveltamalla efektiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräiseen kirjanpitoarvoon, paitsi silloin, kun kyseessä ovat:

- a) ostetut tai alun perin myönnetyt luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneet rahoitusvarat, joiden osalta sovelletaan luottoriskillä oikaistua efektiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän jaksotettuun hankintamenuun.
- b) rahoitusvarat, jotka eivät ole ostettuja tai alun perin myönnettyjä luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja, mutta joista on myöhemmin tullut luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroja (tai jotka ovat vaiheessa 3). Näiden rahoitusvarojen osalta sovelletaan efektiivistä korkoa rahoitusvaroihin kuuluvan erän jaksotettuun hankintamenuun (eli nettomääräiseen kirjanpitoarvoon odotettavissa olevan luottotappion vähentämisen jälkeen).

7.2.2. Alkuperäinen kirjaaminen ja arvostaminen

Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä arvostetaan rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka käypään arvoon, ja jos kyseessä on muu kuin käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattava rahoitusvaroihin kuuluva erä tai rahoitusvelka, siihen lisätään tai siitä vähennetään rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai rahoitusvelan hankkimisesta tai liikkeeseenlaskusta välittömästi johtuvat transaktiomenot. Välittömästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen rahoitusvarasta kirjataan odotettavissa olevia luottotappioita koskeva vähennyserä, jos rahoitusvara arvostetaan jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta. Tämä aiheuttaa tuloslaskelmaan kirjanpidollisen tappion äskettäin myönneistä tai äskettäin ostetuista rahoitusvaroista.

7.3 Rahoitusvarojen luokittelu ja myöhempi arvostaminen

OP Ryhmä luokittelee rahoitusvarat seuraaviin ryhmiin:

- Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat (FVTPL - Fair Value Through Profit or Loss)
- Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat (FVOCI - Fair Value Through Other Comprehensive Income)
- Jaksotettuun hankintamenuun kirjattavat.

7.3.1 Luotot ja saamistodistukset

Luottojen ja saamistodistusten luokittelu ja myöhempi arvostaminen riippuvat seuraavista tekijöistä:

- a) OP Ryhmän liiketoimintamallista rahoitusvarojen hallinnoinnissa
- b) rahoitusvaroihin kuuluvan erän sopimukseen perustuvista rahavirtaominaisuuksista.

Näiden tekijöiden perusteella OP Ryhmä luokittelee luotot ja saamistodistukset kolmeen seuraavaan arvostusryhmään:

- 1) Jaksotettuun hankintamenoan arvostettavia rahoitusvaroja pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoitteena on rahoitusvarojen hallussapito sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Erän kirjanpitoarvo sisältää odotettavissa olevien luottotappioiden vähennyserän, ja korkotuotot kirjataan efektiivisen koron menetelmällä korkotuottoihin.
- 2) Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavia rahoitusvaroja pidetään hallussa sellaisen liiketoimintamallin mukaisesti, jonka tavoite saavutetaan keräämällä sopimukseen perustuvia rahavirtoja ja myymällä rahoitusvaroja. Lisäksi sopimusehdoissa määrätään tiettyinä ajankohtina toteutuvista rahavirroista, jotka ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua. Muutokset käyvässä arvossa kirjataan käyvän arvon rahastoon. Arvonalentumisvoitot tai -tappiot sekä valuuttakurssivoitot tai -tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti. Kun rahoitusvaroihin kuuluva erä kirjataan pois taseesta, siirretään käyvän arvon rahastoon kertynyt voitto tai tappio luokittelun muutoksesta johtuvana oikaisuna omasta pääomasta tulosvaikutteisesti eräksi sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Efektiivisen koron menetelmää käyttäen laskettu korko kirjataan korkotuottoihin tai sijoitustoiminnan nettotuottoihin (vakuutusyhtiöiden sijoitukset).
- 3) Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavia rahoitusvaroja pidetään kaupankäyntitarkoituksessa tai kun rahoitusvara ei täytä jaksotettuun hankintamenoan tai käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta kirjattavien kriteereitä. Voitot ja tappiot kirjataan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien saamistodistusten ja johdannaisten korkotuotot ja -kulut esitetään sijoitustoiminnan nettotuotoissa.

Liiketoimintamalli

Liiketoimintamallilla tarkoitetaan sitä, miten OP Ryhmä hallinnoi rahoitusvarojaan rahavirtojen kerryttämiseksi. OP Ryhmässä liiketoimintamallin ratkaisee, syntyvätkö rahavirrat pelkästään sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä vai sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämisestä sekä rahavirroista, jotka saadaan myymällä rahoitusvara, vai onko kyseessä kaupankäynti. Kaupankäyntiliiketoimintamalliin kuuluvat rahoitusvarat arvostetaan tulosvaikutteisesti. Liiketoimintamallia arvioidessaan OP Ryhmä ottaa huomioon tulevat toimenpiteet liiketoimintamallin tavoitteen saavuttamiseksi. Arviointiin kuuluu aikaisempi kokemus rahavirtojen keräämisestä, kuinka liiketoimintamallin ja sen mukaisesti hallussa pidettävien rahoitusvarojen tuloksellisuutta arvioidaan ja kuinka siitä raportoidaan yhteisön johtoon kuuluville avainhenkilöille, kuinka riskejä hallitaan ja kuinka liiketoiminnan johtajia palkitaan. Esimerkiksi OP Ryhmän myöntämiä asuntoluottoja pidetään hallussa sopimukseen perustuvien rahavirtojen keräämiseksi. Niitä voidaan myydä vain harvoissa tapauksissa OP Ryhmään kuuluvien yritysten kesken esim. takaamaan OP-Asuntoluottopankin liikkeelle laskemia asuntovakuudellisia joukkovelkakirjalainoja tai epänormaalissa maksuvalmiuskriisitilanteessa. Lisäksi OP Ryhmän likviditeettireservisialkun liiketoimintamallin tavoitteena on kerätä sopimukseen perustuvia rahavirtoja sekä rahoitusvarojen myynti.

Liiketoimintamallin muutokset

Liiketoimintamallin muutoksia odotetaan tapahtuvan harvoin sisäisten tai ulkoisten muutosten seurauksena, ja niiden täytyy olla OP Ryhmän toiminnan kannalta merkittäviä. Liiketoimintamallin muutoksista päättää OP Osuuskunnan hallitus. Liiketoimintamalli muuttuu silloin, kun OP Ryhmä hankkii tai luovuttaa jonkin liiketoiminta-alueen tai lopettaa sen toiminnan. Liiketoimintamallin muutos dokumentoidaan asianmukaisesti ko. liiketoimintayksikön toimesta, ja se käsitellään Taloudessa ja Riskienhallinnassa sen kirjanpitovaikutusten selvittämiseksi (ml. vaikutukset ECL:ään). Yhteisön liiketoimintamallin tavoitteen muutos täytyy toteuttaa ennen luokittelun muutospäivää.

Luokittelun muutosta sovelletaan prospektiivisesti luokittelun muutospäivästä eteenpäin. Luokittelun muutospäivä on seuraavan raportointikauden ensimmäinen päivä, jota ennen päätös luokittelun muutoksesta on tehty. Aikaisempia raportointikausia ei oikaista takautuvasti.

Seuraavassa taulukossa esitetään erilaisten luokittelujen muutosten kirjanpitovaikutukset:

Alkuperäinen arvostusluokka	Uusi arvostusluokka	Kirjanpitovaikutus
Jaksotettu hankintameno	FVTPL	Käypä arvo määritellään luokittelun muutospäivänä. Rahoitusvaroihin kuuluvan erän aikaisemman jaksotetun hankintamenon ja käyvän arvon välisestä erosta mahdollisesti aiheutuva voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti.
FVTPL	Jaksotettu hankintameno	Luokittelun muutospäivän käyvästä arvosta tulee uusi bruttomääräinen kirjanpitoarvo. Efektiiivinen korko määritellään luokittelun muutospäivän käyvän arvon perusteella.
Jaksotettu hankintameno	FVOCI	Rahoitusvaroihin kuuluvan erän aikaisemman jaksotetun hankintamenon ja käyvän arvon välisestä erosta mahdollisesti aiheutuva voitto tai tappio kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Efektiiivistä korkoa ja odotettavissa olevien luottotappioiden määrää ei oikaista luokittelun muutoksen seurauksena.
FVOCI	Jaksotettu hankintameno	Luokittelun muutospäivän käyvästä arvosta tulee uusi jaksotettu hankintameno. Aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattu kertynyt voitto tai tappio kuitenkin poistetaan omasta pääomasta ja kirjataan oikaisemaan rahoitusvaroihin kuuluvan erän käypää arvoa luokittelun muutospäivänä. Efektiiivistä korkoa ja odotettavissa olevien luottotappioiden määrää ei oikaista luokittelun muutoksen seurauksena.
FVTPL	FVOCI	Luokittelun muutospäivän käyvästä arvosta tulee uusi kirjanpitoarvo. Efektiiivinen korko määritellään luokittelun muutospäivän käyvän arvon perusteella.
FVOCI	FVTPL	Luokittelun muutospäivän käyvästä arvosta tulee uusi kirjanpitoarvo. Aiemmin muihin laajan tuloksen eriin kirjattu kertynyt voitto tai tappio siirretään luokittelun muutoksesta johtuvana oikaisuna omasta pääomasta tulosvaikutteiseksi luokittelun muutospäivänä.

Rahavirtaominaisuudet

Silloin kun OP Ryhmän liiketoimintamalli on muu kuin kaupankäynti, OP Ryhmä arvioi, ovatko sopimukseen perustuvat rahavirrat yhdenmukaisia perustyyppisen lainanantojärjestelyn kanssa. Perustyyppisessä lainanhoitojärjestelyssä sopimukseen perustuvat rahavirrat ovat yksinomaan pääoman ja jäljellä olevan pääomamäärän koron maksua ("SPPI"), jossa koron merkittävimmät osatekijät ovat korvaus rahan aika-arvosta, luottoriskistä, lainanantoon liittyvistä riskeistä ja voittomarginaalista. Valtaosa OP Ryhmän rahoitusvaroista on perustyyppisiä lainanantojärjestelyjä.

OP Ryhmän kaikki henkilöasiakkaille myönnetty luotot ja osa yritysasiakkaiden luotoista sisältävät mahdollisuuden ennenaikaiseen takaisinmaksuun. Ehdot ovat kuitenkin yhdenmukaisia perustyyppisen lainanantojärjestelyn kanssa, koska ennen eräpäivää maksettava määrä vastaa sopimuksen mukaista nimellismäärää ja kertynyttä (mutta maksamatonta) sopimuksen mukaista korkoa, joka voi sisältää lisäkorvauksen sopimuksen ennenaikaisesta päättämisestä.

Saamistodistusten rahavirtaominaisuudet testataan SPPI-työkalulla, jonka antaman palautteen pohjalta joko hyväksytään tai hylätään SPPI-testi ilman lisätutkimuksia (palautteena pass/fail) tai tutkitaan rahavirtaominaisuudet OP:n sisäisen ohjeistuksen mukaisella tavalla ennen luokittelupäätöstä (palautteena "further review required"). Menetelmä tunnistaa sopimusehdoista useita eri elementtejä, jotka vaikuttavat siihen, täytyykö SPPI-määritys.

Silloin kun sopimukseen perustuvat rahavirrat ovat alttiina esim. osakkeiden hintojen tai lainanottajan taloudellisen tuloksen muutoksille, ei kyseessä ole perustyyppinen lainanantojärjestely, ja tällaiset rahoitusvarat arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Tyypillisesti tällaisia ovat erilaiset rahastosijoitukset, jotka eivät täytä oman pääoman määritelmää IAS 32:n mukaisesti liikkeeseenlaskijan tilinpäätöksessä.

Rahoitusvaroihin sisältyviä kytkettyjä johdannaisia ei eroteta pääsopimuksesta, vaan ne huomioidaan sopimukseen perustuvien rahavirtojen kokonaisarviointissa.

Jos rahoitusvarojen hallinnoinnissa noudatettua liiketoimintamallia muutetaan, voidaan rahoitusvaroja joutua uudelleenluokittelemaan. Uudelleenluokittelua sovelletaan ei-takautuvasti luokittelun muutospäivästä lähtien. Tällaisia muutoksia odotetaan tapahtuvan hyvin harvoin.

7.3.2 Oman pääoman ehtoiset instrumentit

Oman pääoman ehtoiset instrumentit ovat instrumentteja, jotka osoittavat oikeutta osuuteen yhtiön varoista sen kaikkien velkojen vähentämisen jälkeen. Tyypillisesti tällaisia ovat osakesijoitukset.

Oman pääoman ehtoiset instrumentit arvostetaan myöhemmin käypään arvoon tulosvaikutteisesti, paitsi silloin kun OP Ryhmä on tehnyt alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä peruuttamattoman valinnan, jonka mukaan tietyt kaupankäyntiliiketoimintaan kuulumattomat sijoitukset oman pääoman ehtoihin instrumentteihin, jotka muutoin arvostettaisiin käypään arvoon tulosvaikutteisesti, käsitellään siten, että käyvän arvon myöhemmät muutokset esitetään muissa laajan tuloksen erissä. Tällaisia sijoituksia ei tällä hetkellä ole. Näiden sijoitusten myyntivoittoja tai -tappioita ei kirjata tulosvaikutteisesti, mutta niiden osingot kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin. Osingot kaupankäyntitaroituksessa pidettävistä oman pääoman ehtoista sijoituksista kirjataan tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottoihin.

7.3.3 Sopimukseen perustuvien rahavirtojen muuttaminen

Maksusuunnitelman muutoksia tehdään normaaliin asiakassuhteen hoitoon kuuluvana toimenpiteenä, mutta myös tilanteissa, joissa asiakkaan maksukyky on heikentynyt. Heikentyneen maksukyvyn takia annettu myönnytyks merkittään lainanhoitojoustoksi, joka on tyypillisesti lyhennysvapaa rajoitetuksi ajaksi. Yleensä näissä tilanteissa lainan sopimukseen perustuvat rahavirrat neuvotellaan uudelleen tai niihin tehdään muutoin muutoksia, eivätkä ne johda kyseisen lainan taseesta pois kirjaamiseen. Tällöin lasketaan lainan bruttokirjanpitoarvo uudelleen ja kirjataan tehdystä muutoksesta aiheutuva voitto tai tappio tuloslaskelmaan korkokatteeseen. Maksusuunnitelmien muutosten kehitystä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Jos lainaehtoihin tehtävät muutokset ovat merkittäviä tai laina muutoin neuvotellaan uudelleen, OP Ryhmä kirjaa alkuperäisen lainan pois taseesta ja kirjaa samalla taseeseen muutetun uuden lainan. Tällöin muutoksen tekemisajankohta on lainan alkuperäinen kirjaamisajankohta, kun muutettuun lainaan sovelletaan arvonalentumista koskevia vaatimuksia. Tyypillisesti tämä tarkoittaa, että tappiota koskevan vähennyserän määrä vastaa 12 kuukaudelta odotettavissa olevia luottotappioita. OP Ryhmä luokittelee muutoksen syyt ja vakavuusasteet sisäisellä luokituksella, jolla seurataan, onko taseesta pois kirjaamiseen yhteydessä ollut näyttöä siitä, että muutettu laina on alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä luottoriskin johdosta arvoltaan alentunut. Tällöin se kirjataan alun perin myönnettynä luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneena rahoitusvaroihin kuuluvana eränä. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi tilanteessa, jossa ongelmalliseen omaisuuserään on tehty huomattava muutos.

Muutoin rahoitusvaroihin kuuluvat erät kirjataan pois taseesta silloin, kun sopimukseen perustuvat oikeudet rahoitusvaroihin kuuluvan erän rahavirtoihin lakkaavat olemasta voimassa tai kun OP Ryhmä siirtää rahoitusvaroihin kuuluvan erän toiselle osapuolelle ja siirto täyttää taseesta pois kirjaamisen edellytykset.

7.3.4 Käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettavat vakuutusyhtiöiden rahoitusvarat

Rahoitusvaroihin kuuluva erä arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti, ellei sitä arvosteta jaksotettuun hankintamenuun tai käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta. OP Ryhmä on myös nimenomaisesti luokitellut rahoitusvaroja käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi (käyvän arvon optio), silloin kun näin toimimalla poistetaan tai vähennetään ns. kirjanpidollista epäsymmetriaa rahoitusvarojen ja niihin liittyvien rahoitusvelkojen arvostamisessa.

Henkivakuutustoiminnan sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset sekä ns. eriytettyjen taseiden sijoituksen luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi, koska vastaava vakuutusvelka tai sijoitussopimusten velka kirjataan käypään arvoon tulosvaikutteisesti.

7.3.5 Väliaikainen poikkeusmenettely

OP Ryhmän vahinko- ja henkivakuutuksen sijoitustoimintaan liittyvät oman pääoman ehtoiset instrumentit ja rahastosijoitukset luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviin rahoitusvaroihin. Merkittävään osaan näistä oman pääoman ehtoista instrumenteista OP Ryhmä soveltaa väliaikaista poikkeusmenettelyä (ns. overlay approach), joka palauttaa näiden instrumenttien tulosvaikutukset IAS 39 -standardin mukaisiksi. Näitä sijoituksia käsitellään kuten IAS 39 -standardin mukaisia myytävissä olevia rahoitusvaroja. Väliaikaisen poikkeusmenettelyn piirissä olevien sijoitusten käyvän arvon muutokset esitetään oman pääoman käyvän arvon rahastossa. Väliaikaisen poikkeusmenettelyn soveltaminen lopetetaan viimeistään silloin, kun IFRS 17 Vakuutus sopimukset -standardi tulee voimaan. Väliaikaisella poikkeusmenettelyllä pyritään sovittamaan yhteen IFRS 9 ja IFRS 17 -standardien eriaikaisesta voimaantulosta aiheutuva väliaikainen tulosvolatiliteetti, kun sijoitukset arvostetaan IFRS 9 -standardin mukaisesti käypään arvoon

tulosvaikutteisesti, mutta niihin liittyvää vakuutusvelkaa ei voida vielä arvostaa käypään arvoon tulosvaikutteisesti IFRS 17 -standardin mukaisesti.

IAS 39 -standardin mukaan myytävissä olevat rahoitusvarat kirjataan ostohetkellä taseeseen hankintameno, joka on niistä maksetun vastikkeen käypä arvo lisätynä hankintaan suoraan kohdistettavilla transaktiomenoilla. Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan taseessa käypään arvoon.

Arvonmuutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin, josta ne kirjataan tuloslaskelmaan, kun omaisuuserä kirjataan pois taseesta tai on objektiivista näyttöä siitä, että sen arvo on alentunut. Myytävissä olevien rahoitusvarojen kohdalla objektiiviseksi näytöksi katsotaan oman pääoman ehtoisen instrumentin osalta sen käyvän arvon merkittävä tai pitkäaikainen aleneminen alle sen hankintameno.

Jos arvopaperin markkina-arvo arvonalentumiskirjauksen jälkeen edelleen alentuu, kirjataan arvonalennus tuloslaskelmaan. Jos arvonalentuneen oman pääoman ehtoisen instrumentin käypä arvo myöhemmin nousee, arvonnousu kirjataan muihin laajan tuloksen eriin (Liite 15. Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)).

7.4 Arvonalentuminen

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan kaikista jaksotettuun hankintameno arvostettavista ja käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista tase-eristä (muut kuin oman pääoman ehtoiset instrumentit) sekä taseen ulkopuolisista luottositoumuksista ja takaussopimuksista (Liite 37. Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä). Odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan jokaisena raportointipäivänä, ja ne kuvastavat:

- vinoutumatonta ja todennäköisyyksillä painotettua rahamäärää, joka määritetään arvioimalla mahdollisten tulevien vaihtelualue
- rahan aika-arvoa ja
- järkevää ja perusteltavissa olevaa informaatiota, joka on raportointipäivänä saatavissa ilman kohtuuttomia kustannuksia tai ponnisteluja ja joka koskee toteutuneita tapahtumia, vallitsevia olosuhteita ja ennusteita tulevista taloudellisista olosuhteista.

7.4.1 Sopimusten luokittelu kolmeen arvonalentumisvaiheeseen

Sopimukset luokitellaan kolmeen eri vaiheeseen. Eri vaiheet kuvastavat luoton laadun heikkenemistä alkuperäisen kirjaamisen jälkeen.

- Vaihe 1: sopimukset, joiden luottoriski ei ole kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan 12 kuukauden ECL.
- Vaihe 2: sopimukset, joiden luottoriski on kasvanut merkittävästi alkuperäisestä ja joille lasketaan koko voimassaoloajan ECL.
- Vaihe 3: vuonna 2021 järjestämättömät sopimukset (vuonna 2020 maksukyvyttömät sopimukset), joille lasketaan myös koko voimassaoloajan ECL.

Maksukyvyttömyyden (default) määritelmä

OP Ryhmässä sovelletaan IFRS 9 -standardin mukaisessa laskennassa samaa maksukyvyttömyyden määritelmää kuin sisäisissä luottoriskimalleissa (IRB). Maksukyvyttömyyttä arvioidaan OP Ryhmän sisäisellä maksukäyttäytymiseen perustuvalla luokittelujärjestelmällä. Henkilöasiakkaissa maksukyvyttömyyden määritelmää sovelletaan sopimuskohtaisesti, kun taas yritysasiakkaissa tarkastellaan asiakaskokonaisuutta. Asiakas luokitellaan maksukyvyttömäksi, kun asiakkaan takaisinmaksua pidetään epätodennäköisenä, esimerkiksi kun asiakkaalla on julkinen maksuhäiriö tai sille on myönnetty lainanhoitojousto, jossa lainan nykyarvo pienenee enemmän kuin 1 prosenttia. Maksukyvyttömyys laajenee henkilöasiakkaissa maksukyvyttömän velallisen kaikkiin luottovelvoitteisiin, kun merkittävä osa (20 %) henkilöasiakkaan vastuista on maksukyvyttömiä. Lisäksi sopimus on maksukyvyttömän viimeistään silloin, kun rahoitusvaroihin kuuluvaan erään liittyvä maksu on viivästynyt yli 90 päivää.

Asiakkaan maksukyvyttömyys päättyy, kun se ei enää täytä maksukyvyttömyyden määritelmää ja sen jälkeinen 6–12 kuukauden koeaika on päättynyt.

Maksukyvyttömyyden määritelmä perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen EU N:o 575/2013 (CRR) artiklaan 178 sekä Euroopan pankkiviranomaisen (EBA) ohjeistukseen maksukyvyttömyyden määritelmän soveltamisesta EBA/GL/2016/07 ja EBA/RTS/2016/06).

Järjestämättömän (non-performing) vastuun määritelmä

Järjestämättömän vastuun määritelmä sisältää aiemmin käytetyn maksukyvyttömyyden määritelmän mukaisten vastuiden lisäksi järjestämättömien lainanhoitojoustollisten saamisten koeajat, ennen kuin ne voidaan luokitella terveiksi (performing). OP Ryhmä on muuttanut 31.12.2021 järjestämättömän vastuun arvonalentumisvaiheen 3 luokittelun kriteeriksi aiemman maksukyvyttömän vastuun sijasta. Vertailutietoja ei ole oikaistu.

Lisäksi sopimukset, jotka on alun perin myönnetty arvoltaan alentuneina, ovat aina koko voimassaoloajan odotetun tappion laskennan piirissä (POCI).

Luottoriskin merkittävä lisääntyminen

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan sopimuskohtaisesti joko 12 kuukaudelle tai koko voimassaoloajalle riippuen siitä, onko instrumentin luottoriski lisääntynyt raportointipäivänä merkittävästi alkuperäisestä. Luottoriskin merkittävää lisääntymistä arvioidaan sopimuskohtaisesti sekä laadullisilla että määrällisillä kriteereillä. Lainanhoitojousto pidetään laadullisena kriteerinä. Muut laadulliset tekijät koostuvat erilaisista luottoriskin mittareista (esim. kovenanttirikkomuksista), ja ne huomioidaan luokittelumalleissa tai maksukäyttäytymisen luokan arvioinnissa.

OP Ryhmä on sisällyttänyt suhteellisia ja absoluuttisia kynnysarvoja luottoriskin merkittävän luottoriskin määrällisen lisääntymisen määrittämiseen ottaen huomioon kaikki olennainen ja perusteltavissa oleva informaatio.

Määrällinen muutos arvioidaan koko voimassaoloajan PD-lukujen (PD-käyrä) suhteellisen muutoksen perusteella. Alkuperäinen koko voimassaoloajan PD-käyrä lasketaan luoton myöntöhetkellä huomioiden makroekonomiset tekijät. Seuraavaksi määritellään luonnollinen hyväksyttävä vaihteluväli sille, milloin luottoriskin ei katsota lisääntyneen merkittävästi lainan jäljellä olevan maturiteetin aikana. Hyväksyttävä vaihteluväli on mallinnettu erikseen henkilö- ja yritysasiakkaille. Tuloksena saadaan ns. kynnysarvokäyrä, johon kunakin raportointipäivänä verrataan senhetkistä jäljellä olevaa koko voimassaoloajan PD-käyrää: jos kynnysarvo ylittyy, luottoriski on kasvanut merkittävästi ja luotosta kirjataan koko luoton juoksuajalle laskettu luottotappio. Tämän suhteellisen muutoksen rajan lisäksi edellytetään, että luottoluokassa on tapahtunut heikennys alkuperäisestä, jotta siirtyminen koko voimassaoloajan ECL-laskentaan ei tapahdu vain ajan kulumisen perusteella. Lisäksi heikoimpiin luottoluokkiin (E+, E, E-, 9,0, 9,5 ja 10,0) sovelletaan absoluuttista luottoluokan rajaa.

Edellä mainittujen kriteerien lisäksi rahoitusvaroihin kuuluvaan erään liittyvä luottoriski on lisääntynyt merkittävästi alkuperäisen kirjaamisen jälkeen, jos sopimukseen perustuvat maksut ovat viivästyneet yli 30 päivää tai luottoon on myönnetty lainanhoitojousto.

OP Ryhmä ei ole soveltanut luottoriskin merkittävän lisääntymisen arvioinnissa IFRS 9 -standardin sallimaa siirtymäsääntöä alhaisen luottoriskin olettamasta niille sopimuksille, joille ei ilman kohtuuttomia kustannuksia ja työmäärää saada laskettua alkuperäistä koko voimassaoloajan PD:tä.

OP Ryhmä seuraa säännöllisesti, miten tehokkaasti edellä mainitut kriteerit havaitsevat luottoriskin merkittävän lisääntymisen ennen kuin sopimukseen perustuvat maksut ovat erääntyneet yli 30 päivää, ja että sopimukset eivät yleensä siirry arvonalentumisvaiheesta 1 suoraan arvonalentumisvaiheeseen 3, ja tekee suhteellisen muutoksen laskutapaan tarvittavat kalibroinnit.

7.4.2 Laskentamenetelmät

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan pääosin järjestelmäperusteisesti maksukyvyttömyyden todennäköisyys/tappio-osuus -menetelmällä (PD/LGD-menetelmä) sopimuskohtaisesti kaikille henkilö- ja yritysasiakkaiden vastuille. Tämän lisäksi suurimmille vaiheessa 3 oleville yritys vastuille käytetään asiantuntija-arvioon perustuvaa kassavirtaperusteista ECL-laskentamenetelmää.

7.4.2.1 PD/LGD-menetelmä

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan käyttäen mallinnettuja riskiparametreja ja kaavalla $\text{probability of default (PD)} \times \text{loss given default (LGD)} \times \text{exposure at default (EAD)}$ kaikille portfolioille sopimuskohtaisesti, ja ne kuvastavat odotuksia tulevasta luottotappioista raportointipäivänä. PD kuvaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä yllä kuvatun maksukyvyttömyyden määritelmän mukaisesti. LGD kuvaa tappio-osuutta maksukyvyttömyyshetkellä, ja siihen vaikuttaa mm. vakuuksien ja erilaisten takauksien määrä ja tyyppi. EAD kuvaa vastuun määrää maksukyvyttömyyshetkellä sisältäen taseessa olevan vastuun (pääoman ja kertyneen koron) sekä odotetun käytön taseen ulkopuolisista eristä maksukyvyttömyyshetkellä.

ECL-laskenta perustuu kolmeen eri skenaarioon. Riskiparametrit PD, LGD ja EAD lasketaan vuosikohtaisesti kussakin skenaariossa. Vuosittaiset ECL-luvut diskontataan raportointipäivään, ja eri skenaarioiden luvuista lasketaan todennäköisyyksillä painotettu ECL. Diskonttaustekijänä käytetään sopimuksen efektiivistä korkoa tai sen arviota. Sopimuksen jäljellä oleva maturiteetti on rajoitettu laskennassa maksimissaan 30 vuoteen.

Sopimuksen koko voimassaoloajan maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (lifetime PD) mallit on tehty erikseen henkilöasiakkaille ja yritysasiakkaille. PD-malleihin vaikuttaa keskeisesti sopimuksen luottoluokka, luoton ikä (henkilöasiakkaat) sekä mallin alasegmentti, joka määräytyy yritysasiakkaille luokittelumallin perusteella ja henkilöasiakkaille tuotetyypin perusteella. Lisäksi PD-estimaatit ovat riippuvaisia makrotaloudellisista tekijöistä ja niiden ennusteista kussakin skenaariossa. Yritysvastuiden lifetime PD -mallissa makrotaloudellisia selittäviä tekijöinä käytetään BKT:n muutosta ja reaalkorkoa. Henkilöasiakkaiden lifetime PD -mallissa makrotaloudelliset tekijät on jaettu tarkemmin segmentteittäin ja esimerkiksi asuntoluotoissa käytetään BKT:n muutosta ja Euribor 12 kk -korkoa, josta on poistettu

BKT:n ja inflaation vaikutus, ja valmiusluotoissa BKT:n muutosta ja Euribor 3 kk -reaalikorkoa (vertailuvuonna esimerkiksi asuntoluotoissa BKT:n muutos ja 12 kk Euribor -korko ja valmiusluotoissa työttömyysasteen muutos ja 12 kk Euribor -korko). Vertailutietoja ei ole muutettu.

Sopimuksen koko voimassaoloajan tappio-osuusmalli (lifetime LGD) koostuu kolmesta komponentista: 1) maksukyvyttömyystilasta toipumisen todennäköisyydestä, 2) vakuudellisesta palautusosuudesta ja 3) vakuudettomasta palautusosuudesta. Eri komponenttien arvot riippuvat keskeisesti tuotetyypistä, toimialasta (yritykset), vakuustyyppistä ja ajasta, kuinka kauan sopimus on ollut maksukyvyttömänä. Arvon alentumisvaiheen 3 vakuudettoman palautusosuuden sekä toipumisosuuden estimaatit ovat ajasta riippuvaisia siten, että ne laskevat maksukyvyttömyys- tai perintäajan kasvaessa.

Makrotaloudelliset tekijät ja niiden ennusteet vaikuttavat kahteen ensimmäiseen komponenttiin.

Sopimuksen koko voimassaoloajan vastuu maksukyvyttömyyshetkellä (lifetime EAD) perustuu tuotetyypistä riippuen sopimuksen mukaisiin kassavirtoihin, odotettuun käyttöasteeseen, ennaikaisen takaisinmaksun todennäköisyyteen ja maturiteettimalliin.

Sopimuksen voimassaoloajan määrittäminen

Sopimuksen voimassaoloaika on velkakirjalainoilla sopimuksen mukainen maturiteetti, joka ottaa huomioon maksusuunnitelman mukaiset lainan lyhennykset. Ennaikaisen takaisinmaksun mallia sovelletaan vakuudellisiin velkakirjalainoihin (pl. maksukyvyttömät), mutta se ei lyhennä sopimuksen maturiteettia vaan huomioidaan osana sopimuksen EAD:tä.

Valmiusluotot (esim. luottokortit) ovat toistaiseksi voimassa olevia sopimuksia, ja niille on mallinnettu odotettu maturiteetti. Mallinnettu maturiteetti riippuu tuotetyypistä ja luottoluokasta, ja se on keskimäärin n. 15 vuotta.

Tulevaisuuteen suuntautuva informaatio

Laskentamalliin sisällytetään tulevaisuuteen suuntautuvaa informaatiota ja makroekonomisia skenaarioita. OP Ryhmän ekonomistit päivittävät makroekonomiset skenaariot neljännesvuosittain, ja ne ovat samoja, joita muutoinkin käytetään OP Ryhmän taloudellisessa suunnittelussa. Makrotaloudelliset ennusteet kattavat 2–3 vuotta taloudellisten skenaarioiden perusrasta. Tämän jälkeen skenaario konvergoituu kohti talouden pitkän aikavälin tasapainoa. Pitkän aikavälin tasapainossa BKT ja osa muista muuttujista lasketaan tuotantofunktiomenetelmällä. Vaihtoehtoiset skenaariot perusuran uran ympärillä määritellään käyttämällä vektoriautoregressiivistä mallia, jossa muuttujien yhteistodennäköisyysjakaumasta ratkaistaan kunkin muuttujan urat halutuilla todennäköisyyksillä. Muuttujien todennäköisyysjakauma perustuu historiassa havaittuihin taloudellisiin sokkeihin ja muuttujien välisiin korrelaatioihin. Vaihtoehtoisia skenaarioita määriteltäessä huomioidaan myös OP:n talousennusteen ennustevirheet. Käytettäviä skenaarioita on kolme: perus, vahva ja heikko. Käytetyt makroekonomiset tekijät ovat: BKT:n kasvu, työttömyysaste, investointien kasvu, inflaatio, ansiotason muutos, 12 kk Euribor -korko ja 3 kk Euribor -reaalikorko. Lisäksi asuntojen hintaindeksiä käytetään LGD-malleissa.

Makroekonomisten ennusteiden laatiminen ja niiden heijastaminen tulevaisuuteen aina 30 vuoteen saakka sisältää suuren määrän epävarmuutta, ja siten toteutuneet tulokset voivat merkittävästi poiketa ennustetusta. OP Ryhmä on analysoinut, että ECL-laskennassa käytettävien riskiparametrien komponenttien ja makroekonomisten tekijöiden muutoksen suhde ei ole lineaarinen. Näin ollen makroekonomiset ennusteet edustavat OP Ryhmän parasta näkemystä mahdollisista skenaarioista ja lopputulemista.

7.4.2.2 Asiakaskohtainen asiantuntija-arvioon perustuva kassavirtaperusteinen ECL-menetelmä

Asiantuntija ECL -testausmenetelmällä arvioitavien asiakkaiden kohdejoukkona on tarkkailulistalla R-ratingmallin piirissä olevat yritysvastapuolet, joiden vastuut ovat lähtökohtaisesti päätyneet ECL-laskennan vaiheeseen 2 tai 3. Asiantuntija-arvio laaditaan rating- tai luottopäätöksen yhteydessä.

Laskennassa hyödynnettävä eteenpäin katsova informaatio on osa luottoanalytiikan laatimaa yrityksen luottokelpoisuusarviota ja rating-esitystä, jossa otetaan kantaa liiketoiminnan, markkinoiden, kilpailutilanteen sekä ennustetun kassavirran kehitykseen. Laskennassa otetaan huomioon myös makrotaloudellisten muuttujien vaikutusta kuvaavat skenaariot (vahva, perus ja heikko), ja niiden perusteella lasketaan asiakkaan painotettu odotettu luottotappio. Skenaarioiden määrittelyssä hyödynnetään PD/LGD-mallissa käytettyjä skenaarioita.

Kun asiakaskohtaisessa asiantuntija-arvioon perustuvassa ECL-laskennan piirissä oleva asiakas ei enää täytä maksukyvyttömän kriteereitä ja se on rating-prosessin yhteydessä tunnistettu ja luokiteltu "terveeksi" vastapuoleksi, se poistuu tämän menetelmän piiristä ja palautuu normaalin PD/LGD-mallin mukaiseen odotettu luottotappion laskennan piiriin.

7.4.3 Saamistodistusten arvonalentuminen

Käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta kirjattavien saamistodistusten odotettu tappio kirjataan tulosvaikutteisesti ja oikaisemaan käyvän arvon rahastoa.

OP Ryhmä käyttää saamistodistusten odotetun tappion laskennassa luottoluokitustietoihin pohjautuvaa mallia.

Mallissa haetaan ostoterille sekä hankintahetken että raportointihetken luottoluokitukset ja konvertoidaan ne PD-luvuiksi. Ensisijaisesti käytetään ulkoisten luottoluokitusten keskiarvoja, toissijaisesti sisäistä luottoluokitusta, mikäli ulkoisia luokituksia ei ole.

PD:t vastaavat historiallisia toteutuneita maksukyvyttömyyksiä luottoluokitusluokittain kullekin aikavälille luottoluokituksen antohetkestä. Historiadata, johon määritetty vastaavuus pohjautuu, on kattava ja pitkältä aikaväliltä. LGD:t vastaavat myös tutkittuja historiallisia toteumia sijoitus-/vakuuslajeittain (senioriteetti, covered bond-status) eikä niitä erikseen arvioida liikkeeseenlaskija- tai sijoituskohtaisesti. Koska ulkoiset luottoluokitukset mittaavat PD:n sijaan kokonaisluottoriskiä (ECL), vaikuttaa niiden tapauksessa LGD ainoastaan ECL:n jakautumiseen PD- ja LGD-komponenttien välillä.

7.4.3.1 Saamistodistusten luokittelu arvonalentumisvaiheisiin

Vaiheeseen 2 siirretään sellaiset sijoitukset, joiden yhden vuoden PD on kaksinkertaistunut siten, että prosenttiyksiköissä muutos on vähintään 0,2, sijoitukseen on myönnetty lainanhoitojousto tai sen maksut ovat yli 30 päivää erääntyneet. Vaiheeseen 3 luokitellaan maksukyvyttömään liikkeeseenlaskijaan liittyvät sijoitukset, jos sen maksut ovat erääntyneet yli 90 päivää tai jos asiakas on ongelma-asiakas.

7.4.4 Taseen ulkopuolisten erien arvonalentuminen

Useisiin OP Ryhmän tarjoamiin tuotteisiin kuuluu vakiona tai jossain elinkaaren vaiheessa nostovara, limiitti tai muu taseen ulkopuolinen luottositoumus. Esimerkiksi valmiusluottoihin, kuten luottokortteihin ja luotollisiin tileihin, sisältyy sekä laina että sitoutuminen nostamattomaan osuuteen. Lisäksi OP Ryhmä on myyjäosapuolena erilaisissa takauksissa kuten rahoitustakauksissa sekä muissa kaupallisissa tai viranomaistakauksissa, joihin kaikkiin sovelletaan IFRS 9 -standardin arvonalentumisen sääntöjä. Luottositoumusten ja takaussopimusten osalta alkuperäisen kirjaamisen katsotaan arvonalentumista koskevia vaatimuksia sovellettaessa tapahtuneen päivänä, jona OP Ryhmästä tulee peruuttamattoman sitoumuksen osapuoli. Näin ollen odotetun tappion laskennassa huomioidaan vain OP Ryhmää sitovat erät.

Näille erille lasketaan odotettu tappio samoilla periaatteilla kuin luotoille. Samoin luottoriskin merkittävää lisääntymistä arvioidaan samoin perustein. Tällaisille tuotteille mallinnetaan EAD, joka ennustaa vastuuden määrää maksukyvyttömyshetkellä. Se sisältää sekä käyttöasteen että luottovasta-arvokertoimen. Lisäksi toistaiseksi voimassa oleville sopimuksille sovelletaan maturiteettimallia. Mallissa huomioidaan tilanteet, joissa OP Ryhmällä on sopimukseen perustuva mahdollisuus vaatia takaisinmaksua ja peruuttaa nostamatonta osuutta koskeva sitoumus, mutta se ei rajoita altistumista luottotappioille sopimuksen mukaisena irtisanomisaikana.

7.4.5 Odotettavissa olevien luottotappioiden kirjaaminen

Pääsääntöisesti odotettavissa olevia luottotappioita varten kirjataan tappiota koskeva vähennyserä lainan kirjanpitoarvon vähennykseksi erilliselle tilille. Kun on kyse luottositoumuksista ja takaussopimuksista, tappiota koskeva vähennyserä kirjataan varaukseksi. Niihin tuotteisiin, joihin sisältyy sekä lainasaaminen (ts. rahoitusvaroihin kuuluva erä) että sitoumus nostamattomaan osuuteen (ts. luottositoumus), eikä OP Ryhmän ole mahdollista yksilöidä nostamatonta osuutta koskevaan sitoumukseen liittyviä odotettavissa olevia luottotappioita erillään rahoitusvaroja koskevasta komponentista, luottositoumukseen liittyvät odotettavissa olevat luottotappiot kirjataan yhdessä rahoitusvaroihin kuuluvan erän tappiota koskevan vähennyserän kanssa.

7.4.6 Lopullisen luottotappion kirjaaminen

Lopullisen luottotappion kirjaaminen on taseesta pois kirjaamiseen johtava tapahtuma. Silloin kun rahoitusvaroihin kuuluvaa erää ei voida kohtuudella odottaa saavan perityksi kokonaan tai osaksi, kirjataan lopullinen luottotappio pienentämään suoraan rahoitusvaroihin kuuluvan erän bruttomääräistä kirjanpitoarvoa.

Laina kirjataan pois taseesta, kun vakuudet on realisoitu tai kun konkurssipesän loppukokous on pidetty, velkajärjestely tai yrityssaneeraus on päättynyt tai kun perintä on lopetettu. Taseesta pois kirjaamisen jälkeen saadut suoritukset kirjataan saamisten arvonalentumisten oikaisuiksi.

7.5 Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta (Liite 17. Käteiset varat).

7.6 Rahoitusvelkojen luokittelu ja myöhempi arvostaminen

Rahoitusvelkoja ovat talletukset ja muut velat luottolaitoksille ja asiakkaille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja muut rahoitusvelat.

Rahoitusvelat luokitellaan jaksotettuun hankintamenuon efektiivisen koron menetelmällä lukuun ottamatta johdannaisvelkoja, jotka arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Lisäksi velat vakuutusyhtiöiden myöntämistä sijoitus sopimuksista, joilla ei ole oikeutta harkinnanvaraiseen lisäetuun, luokitellaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi. Kaupankäyntivelkoihin luokitellaan myös velvoitteet toimittaa vastapuolelle arvopapereita, jotka on myyty, mutta jotka eivät ole omistuksessa myyntihetkellä (lyhyeksi myynti).

OP Ryhmä ei ole alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä nimenomaisesti luokitellut rahoitusvelkoja käypään arvoon tulosvaikutteisesti arvostettaviksi.

Rahoitusvelat (tai rahoitusvelan osa) poistetaan taseesta silloin, kun velka on lakannut olemasta olemassa – toisin sanoen, kun sopimuksessa yksilöity velvoite on täytetty tai kumottu tai sen voimassaolo on lakannut.

Jos OP Ryhmä vaihtaa rahoitusvelkoja alkuperäisten lainantajien kanssa ja jos niiden ehdot poikkeavat huomattavasti toisistaan, vaihtoa on käsiteltävä alkuperäisen rahoitusvelan kuoletuksena. Tällöin syntyneet menot tai palkkiot kirjataan osana kuolettamisesta johtuvaa voittoa tai tappiota. Jos vaihtoa tai muutosta ei käsitellä kirjanpidossa kuoletuksena, lasketaan muutetun rahoitusvelan jaksotettu hankintamenu uudelleen diskonttaamalla muutetut sopimusperusteiset rahavirrat käyttämällä alkuperäistä efektiivistä korkokantaa. Rahoitusvelan jaksotetun hankintamenuon muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti. Syntyneillä menoilla tai palkkioilla oikaistaan velan kirjanpitoarvoa, ja ne kirjataan kuluiksi ehdoiltaan muuttuneen velan jäljellä olevana juoksuaikana. OP Ryhmä ei ole tehnyt rahoitusvelkojen vaihtoja olemassa oleviin rahoitusvelkoihin.

7.7 Nettoutus

Taseessa nettoutetaan sellaiset rahoitusvarat ja -velat, joissa OP Ryhmällä on tarkasteluhetkellä laillisesti toimeenpantavissa oleva kuitausoikeus tavanomaisessa liiketoiminnassa sekä laiminlyönti-, maksukyvyttömyys- ja konkurssitapauksissa, ja se aikoo toteuttaa suoritukset nettomääräisesti (Liite 44. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely).

7.8 Johdannaissopimukset

Johdannaissopimukset luokitellaan suojaaviin ja kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviin, ja ne sisältävät korkojohdannaiset, valuuttajohdannaiset, osakejohdannaiset ja luottojohdannaiset. Johdannaiset arvostetaan aina käypään arvoon (Liite 19. Johdannaissopimukset).

Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing Housen kanssa EMIR-asetuksen (EU 648/2012) mukaisesti. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittäisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli (CCP). Selvitystapana käytetään ns. clearing brokerista riippuen joko settled-to-market (STM) tai collateralised-to-market (CTM) käytäntöä. Molemmassa käytännössä netotetaan keskusvastapuolen kanssa johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan käteissuorituksella johdannaisten käyvän arvon muutos (variation margin). STM-käytännössä päivittäinen suoritus on sopimusperusteisesti määritetty lopulliseksi maksuksi ja osaksi johdannaissopimuksen rahavirtoja. Päivittäinen suoritus kirjataan tulosvaikutteisesti käyvän arvon muutokseksi. Tällöin johdannaissopimukselle ei jää muuta käyvän arvon muutosta kuin OP:n ja CCP:n välinen arvostusero. Ero kirjataan taseeseen johdannaisarvoihin tai -velkoihin. CTM-käytäntö poikkeaa STM-käytännöstä siten, että päivittäistä suoritusta ei ole sopimusperusteisesti määritetty lopulliseksi maksuksi vaan vakuudeksi. Se kuitenkin nettoutetaan taseessa johdannaisten käyvän arvon kanssa. Muut johdannaiset esitetään taseessa bruttoperiaatteella, jolloin positiiviset arvonmuutokset esitetään johdannaisarvoina ja negatiiviset arvonmuutokset johdannaissovelkoina.

7.8.1 Suojaavat johdannaiset

OP Ryhmässä on laadittu suojauslaskennassa käytettävät menetelmät ja sisäiset periaatteet, joiden mukaisesti rahoitusinstrumentti voidaan määrittellä suojaavaksi. Suojausperiaatteiden mukaisesti OP Ryhmässä voidaan suojautua korkoriskiltä, valuuttakurssiriskiltä ja hintariskiltä soveltamalla käyvän arvon tai rahavirran suojausta. Käyvän arvon suojauksella suojaudutaan suojattavan kohteen käyvän arvon muutoksilta ja rahavirran suojauksella suojaudutaan tulevien rahavirtojen vaihtelulta. OP Ryhmässä suojattavat riskikategoriat ovat käyvän arvon ja rahavirran korkoriskit sekä valuuttariski.

Sopimuksia ei käsitellä suojauslaskennan sääntöjen mukaisesti kirjanpidossa, mikäli IAS 39:n edellyttämä suojausinstrumentin ja siihen liittyvän suojauskohteen välinen suojaussuhde ei täytä standardin kriteerejä. OP Ryhmässä tehdään myös johdannaissopimuksia, joilla tosiasiaa suojaudutaan taloudellisilta riskeiltä, mutta jotka eivät täytä näitä kriteerejä.

7.8.2 Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävistä koronvaihtosopimuksista saatujen ja niistä maksettujen korkojen erotus merkitään tuloslaskelman Sijoitustoiminnan nettotuottoihin ja niitä vastaavat siirtyvät korot taseen johdannaissopimuksiin. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien Johdannaisten arvonmuutokset kirjataan tuloslaskelman erään Sijoitustoiminnan nettotuotot. Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset arvonmuutokset kirjataan varoiksi erään Johdannaissopimukset, varat ja negatiiviset erään Johdannaissopimukset, velat.

7.9 Suojauslaskenta

Suojauslaskennalla todennetaan, että suojaussuhteessa olevan suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutokset kumoavat suojatun kohteen vastaavat muutokset kokonaan tai osittain. Henkivakuutuksen suojaustoimista on kerrottu kappaleessa 13.3.2.

Suojaavien ja suojattavien instrumenttien välinen yhteys dokumentoidaan määrämuotoisesti. Dokumentaatio sisältää tiedot riskienhallinnan periaatteista, suojausstrategiasta ja menetelmistä, joilla suojauksen tehokkuus osoitetaan. Suojauksen tehokkuus osoitetaan suojauksen tekohetkellä ja suojausperiodin aikana vertailemalla suojaavan instrumentin ja suojattavan erän käypien arvojen tai rahavirtojen muutoksia keskenään. Suojaus katsotaan tehokkaaksi, kun suojaavan instrumentin käyvän arvon tai rahavirtojen muutos eliminoi suojauksen kohteena olevan sopimuksen tai portfolion käyvän arvon tai rahavirtojen muutoksesta 80–125 prosenttia.

Kuitenkin viitekorkouudistuksesta johtuen, jos retrospektiivisen tehokkuustestin todellinen tulos on kyseessä olevien rajojen ulkopuolella, arvioidaan, voiko suojauslaskenta jatkua vai tuleeko se lopettaa. Tämä sisältää muun muassa sen, että suojauksen odotetaan edelleen olevan prospektiivisesti tehokas ja että suojaussuhteen tehokkuus voidaan laskea luotettavasti. Prospektiivisessä tehokkuustestauksessa arvioitaessa, onko suojaus edelleen erittäin todennäköinen, viitekorkoa ei muuteta viitekorkouudistuksen vuoksi. Tehokkuustestauksen yhteydessä arvioidaan myös viitekorkouudistuksen myötä mahdollisia markkinaosapuolista johtuvia vaikutuksia OP Ryhmän suojaussuhteisiin. OP Ryhmä lopettaa soveltamasta muutoksia suojaussuhteiden tehokkuustesteihin silloin, kun viitekorkouudistuksesta johtuva epävarmuus lakkaa vaikuttamasta suojattavan erän tai suojaavan johdannaisten viitekorkoihin perustuviin rahavirtoihin tai kun suojaussuhde lopetetaan. OP Ryhmä soveltaa IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa ja siihen liittyviä viitekorkouudistuksen tuomia muutoksia.

OP Ryhmään perustettiin viitekorkotyöryhmä, jonka tehtävänä on seurata viitekorkojen uudistusprosessin etenemistä ja vaikutuksia OP Ryhmälle. OP Ryhmässä on tehty vertailuarvoasetuksen edellyttämä jatkuvuussuunnitelma, jossa määritellään varakorko sopimuksille, jos viitekorkoja ei ole saatavilla, ja jossa tunnistetaan olemassa olevat sopimusehdot tuotteittain. Suunnitelmaa päivitetään sitä mukaa, kun viitekorkouudistus etenee. OP Ryhmä ottaa käyttöön uudistettuja viitekorkoja markkinakäytännön mukaan uusissa sopimuksissa. Vanhan sopimuskannan osalta muutokset toteutetaan ottamalla käyttöön markkinoilla sovellettavia käytäntöjä IBOR-korkojen korvaamiselle.

7.9.1 Käyvän arvon suojauslaskenta

Korkoriskin käyvän arvon suojaus kohdistuu pitkäaikaisiin, kiinteäkorkoisiin velkoihin (kuten keskuspankkivelat, omat emissiot ja eräät määräaikaistalletusten emissiot), yksittäisiin joukkovelkakirjalaina- ja luottoportfolioihin sekä yksittäisiin luottoihin. Käyvän arvon portfoliosuojausmallia sovelletaan tiettyjen korkokatto- ja korkoputki luottojen tai kiinteäkorkoisten avista-ehtoisten käyttö- ja säästötilien korkoriskin suojaukseen. Suojausinstrumentteina käytetään korko-optioita, koronvaihtosopimuksia sekä koron- ja valuuttavaihtosopimuksia (OTC swap -sopimuksia). Valuutariskin suojaus kohdistuu vahinko- ja henkivakuutuksen ulkomaan valuutan määräisiin sijoituksiin.

Johdannaissopimusten, jotka on dokumentoitu käypää arvoa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksena tehokkaita, käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös suojauksen kohteena olevat omaisuus- ja velkaerät arvostetaan suojauksen aikana suojatun riskin osalta käypään arvoon, ja käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Käyvän arvon suojauslaskennassa suojaavan instrumentin ja suojattavan erän arvonmuutokset kirjataan pankkitoiminnassa tuloslaskelman korkokatteeseen ja sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Vahinko- ja henkivakuutuksissa ne kirjataan sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Suojaussuhteesta aiheutuva mahdollinen tehottomuus voi aiheutua suojaavan instrumentin ja suojattavan erän rahavirtojen ajallisesta eriaikaisuudesta, ja se kirjataan vastaavasti edellä mainittuihin eriin.

Euribor-koron laskentaperiaatteet muuttuivat 2019 aikana. Heinäkuussa 2019 Belgian finanssiviranomainen (FSMA) ja Markkinaviranomainen (Markets Authority) myönsivät Euriboriin liittyvän valtuutuksen European Union Benchmark Regulation nojalla. Tämä mahdollisti sen, että markkinaosapuolet voivat jatkaa Euriborin käyttöä 1.1.2020 jälkeen sekä nykyisille että uusille sopimuksille. OP Ryhmä odottaa, että Euribor tulee pysymään viitekorkona myös tulevaisuudessa eikä odota muuttavansa suojattavaa riskiä toiseksi viitekoroksi. Näistä syistä OP Ryhmä ei näe, että viitekorkomuutos suoraan vaikuttaisi käyvän arvon suojauksiin, joissa viitekorkona on Euribor.

7.9.2 Rahavirran suojauslaskenta

Rahavirran suojauksella suojataan vaihtuvakorkoisten velkakirjalainojen tai muiden vaihtuvakorkoisten varojen ja velkojen korkorahavirtoja. Lisäksi rahavirran suojausta käytetään korkosidonnaisuuksittain määritellyn luottokannan tulevien korkovirtojen suojaukseen. Suojaavina instrumentteina käytetään pääasiassa koronvaihtosopimuksia.

Johdannaissopimukset, jotka on dokumentoitu rahavirtaa suojaaviksi ja jotka ovat suojauksessa tehokkaita, arvostetaan käypään arvoon. Käyvän arvon muutoksesta tehokkaan suojauksen osuus kirjataan muihin laajan tuloksen eriin. Suojaussuhteesta aiheutuva mahdollinen tehottomuus voi aiheutua suojaavan instrumentin ja suojattavan erän rahavirtojen eriaikaisuudesta, ja se kirjataan tuloslaskelman korkokatteeseen. Omaan pääomaan kertyneet käyvän arvon muutokset kirjataan tulokseen sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

OP Ryhmä on arvioinut missä määrin rahavirran suojaukset ovat riippuvaisia viitekorkouudistukseen liittyvästä epävarmuudesta raportointipäivänä. Suojattavat erät ja suojaavat johdannaiset jatkavat indeksointia viitekorkoon, jota ei muuteta ja jonka noteeraukset jatkuvat päivittäin ja jonka rahavirrat vaihdetaan vastapuolten kanssa kuten ennenkin. LIBOR-korko odotetaan korvattavan uudella viitekorolla ja tähän siirtymään ja uuteen viitekorkoon liittyy vielä epävarmuutta, joka voi myöhemmin vaikuttaa suojaussuhteen tehokkuuteen tai erittäin todennäköinen -ehdon arviointiin. Myöskään rahavirran suojausten osalta OP Ryhmä ei näe viitekorkouudistuksen aiheuttavan epävarmuutta ajoitukseen tai Euribor-rahavirtoihin raportointipäivänä 31.12.2021.

8. Sijoituskiinteistöt

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on omistajayhtiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä, luetaan sijoituskiinteistöiksi. Omassa tai henkilökunnan käytössä olevaa osuutta ei kuitenkaan lueta sijoituskiinteistöksi silloin, kun tämä osa on myytävissä erikseen. OP Ryhmän taseessa sijoituskiinteistöt esitetään sijoitusomaisuutena (Liite 21. Sijoitusomaisuus).

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen alun perin hankintamenoon, joka sisältää transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon. Myös rakenteilla olevat sijoituskiinteistöt arvostetaan käypään arvoon edellyttäen, että käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan sijoitustoiminnan nettotuottojen sijoituskiinteistöjen nettotuottoihin.

Jos vertailukelpoista markkinatietoa arvioitavaa kohdetta vastaavien kiinteistöjen toteutuneista kauppahinnoista ei ole saatavilla, käytetään liike-, toimisto- ja teollisuuskiinteistöjen käyvän arvon määrittelyn pohjana tuottoarvolaskentaa ja kohdekohtaiseen nettotuottoon perustuvia sisäisiä laskentamalleja. Tuottoarvon laskennassa hyödynnetään OP Ryhmän sisäistä ja ulkoista tietoa. Kohteen nettotuotto muodostuu vuokratuottojen ja hoitokulujen erotuksesta ja perustuu voimassa olevien vuokrasopimusten mukaiseen tuottoon tai, sikäli kuin kun voimassa olevaa vuokrasopimusta ei ole, keskimääräisiin markkinavuokriin. Tuotoista vähennettävät kulut perustuvat pääosin toteutuneisiin kuluihin. Laskennassa huomioidaan myös oletus kohteen vajaakäytöstä. Tuottoarvon laskentaa varten markkinavuokra- ja kustannustasoista hankitaan tietoa OP Ryhmän oman asiantuntemuksen lisäksi ulkopuolisista lähteistä. Sijoituskiinteistöjen tuottovaatimukset määräytyvät kohteen käyttötarkoituksen, sijainnin ja kunnan/ajanmukaisuuden perusteella, ja ne perustuvat riippumattoman ulkopuolisen asiantuntijan toimittamiin markkinatietoihin.

Asuntojen ja maa-alueiden käypä arvo arvioidaan pääasiassa kauppaa-arvomenetelmällä perustuen vastaavanlaisten kohteiden toteutuneisiin kauppahintatietoihin ja OP Ryhmän sisäiseen asiantuntemukseen. Rakentamattomien tonttien arvossa on huomioitu arviointihetken kaavoitus- ja markkinatilanne. Merkittävimpien kohteiden käypä arvo perustuu ulkopuolisten, AKA-auktorisoitujen arvioitsijoiden laatimiin arviokirjoihin. Ulkopuoliset arvioitsijat käyttävät arviointinsa pohjana kassavirta-analyysejä (Liite 41. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti).

9. Aineettomat hyödykkeet

Taseen aineettomien hyödykkeiden ryhmässä esitetään liikearvo, tuotemerkit, hankitut vakuutusmaksat, asiakassuhteet, tietojärjestelmät ja muut aineettomat hyödykkeet (Liite 24. Aineettomat hyödykkeet). Aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisesta kerrotaan kappaleessa 8.1 Aineellisen ja aineettoman omaisuuden arvonalentumiset.

9.1 Liikearvo

Liiketoimintojen yhdistämisissä syntyvä liikearvo kirjataan määrään, jolla luovutettu vastike, määräysvallattomien omistajien osuus käyvin arvo in hankinnan kohteessa ja aiemmin omistettu osuus yhteenlaskettuna ylittävät OP Ryhmän osuuden hankitun nettovarallisuuden käyvästä arvosta.

Ennen nykyisen IFRS 3 -standardin voimaantuloa tapahtuneissa hankinnoissa liikearvo vastaa sitä osaa hankintamenosta, joka ylittää OP Ryhmän osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien varojen, velkojen ja ehdollisten velkojen nettomääräisestä käyvästä arvosta hankinta-ajankohtana.

Liikearvo arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoön vähennettynä kertyneillä arvonalentumistappioilla. Arvonalentumistestausta varten liikearvo kohdistetaan rahavirtaa tuottaville yksiköille, jotka ovat joko liiketoimintasegmenttejä, niihin kuuluvia yrityksiä tai niiden sisäisiä liiketoiminta-alueita. Liikearvo kohdistetaan hankinta-ajankohdasta lähtien niille rahavirtaa tuottaville yksiköille tai rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmille, joiden odotetaan hyötyvän liiketoimintojen yhdistämisestä johtuvista synergiaeduista, ja lisäksi sellaiselle alimmalle tasolle, jolla liikearvoa seurataan sisäistä johtamista varten. Mikäli OP Ryhmän sisäistä raportointirakennetta uudelleen organisoidaan, liikearvo allokoidaan muutoksen kohteena oleville rahavirtayksiköille niiden käypien arvojen suhteessa tai muun menetelmän perustella, mikä kuvastaisi luovutettuun toimintoon liittyvää liikearvoa paremmin.

9.2 Liikearvon arvonalentumistestaus

Rahavirtaa tuottavalle yksikölle, jolle on kohdistettu liikearvoa, tehdään arvonalentumistesti vuosittain ja aina kun esiintyy jokin viite siitä, että rahavirtayksikön arvo saattaa olla alentunut. OP Ryhmän rahavirtayksikköjen arvo on liikearvojen testausta varten määriteltä käyttämällä yli-/alijäämän nykyarvomenetelmää. Menetelmässä kuluvan tilikauden ja tulevien tilikausien kerrytettävissä olevista rahavirroista vähennetään oman pääoman tuottovaatimus. Mahdollinen ylijäävä tuotto diskontataan oman pääoman tuottovaatimusta vastaavalla diskonttokorolla rahavirtojen nykyarvon määrittämiseksi.

Rahavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat seuraavan viiden tulevan vuoden kassavirtaodotuksiin sekä testausyksikön terminaaliarvoon, jotka diskontataan nykyarvoon. Rahavirtalaskelmien ennusteet johdetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston vahvistamasta OP Ryhmän kehittämisen suuntaviivat määrittävästä strategiaprozessista, ja niistä johdetuista odotuksista liiketoimintojen kehittämisestä tulevaisuudessa.

Liikearvosta kirjattua arvonalentumistappiota ei peruuteta missään tilanteessa.

9.3 Hankitun vakuutuskannan arvo

Hankitusta vakuutuskannasta kirjataan hankitun vakuutuskannan arvoa vastaava aineeton hyödyke silloin, kun vakuutuskanta hankitaan joko suoraan toiselta vakuutusyhtiöltä tai tytäryhtiön hankinnan kautta. Hankittujen vakuutussopimusten käypäarvo määritetään arvioimalla tulevien rahavirtojen nykyarvo hankintahetken vakuutuskannan mukaan. Alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä hankittujen vakuutussopimusten käypäarvo jaetaan kahteen osaan eli vakuutussopimuksiin liittyvään velkaan, joka arvostetaan siihen hankintahetkellä sovellettavia periaatteita noudattaen, sekä aineettomaan hyödykkeeseen. Hankinnan jälkeen aineeton hyödyke kirjataan liiketoiminnasta riippuen joko etupainotteisina poistoina tai tasapoistoina kuluksi hankittujen sopimusten arvioituna vaikutusaikana. Vaikutusaika tarkistetaan vuosittain ja arvo poistetaan vahinkovakuutuksessa 1–4 vuodessa ja henkivakuutuksessa 10–15 vuodessa. Aineeton hyödyke testataan vuosittain vakuutussopimuksiin liittyvän velan riittävyystestin yhteydessä.

9.4 Asiakassuhteet

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat asiakassuhteet arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Asiakassuhteista muodostuva aineeton hyödyke kirjataan tasapoistoina kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. OP Ryhmässä hankittujen asiakassuhteiden taloudelliseksi vaikutusajaksi on arvioitu 5–15 vuotta.

9.5 Tuotemerkit

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankitut yksilöitävissä olevat tuotemerkit arvostetaan hankinnan yhteydessä käypään arvoon. Tuotemerkin taloudellinen vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, koska ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan. Näistä ei kirjata poistoja. OP Ryhmän tuotemerkit ovat syntyneet kokonaisuudessaan Pohjola-Yhtymä Oyj:n liiketoimintojen hankinnasta. Arvonalentumistestaus on suoritettu erikseen IAS 36:n mukaisesti Pohjola- sekä A-Vakuutus-tuotemerkeille.

Tuotemerkkien arvoa testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Tuotemerkkien arvo on määritetty soveltaen menetelmää, jossa tuotemerkkien arvoksi määriteltiin tuotemerkin omistamisesta tulevaisuudessa kertyvät nykyhetken diskontatut rojalteisäätöt. Tuotemerkkien testauksessa diskonttokorkona käytetään vahinkovakuutusliiketoiminnalle määritettyä markkinaehtoista oman pääoman kustannusta lisättynä hyödykekohtaisella 3 prosentin riskipreemiolla. Tuotemerkkien testausperiodin pituudeksi on määritetty IAS 36 -standardin mukainen 5 vuotta.

9.6 Muut aineettomat hyödykkeet

Muut aineettomat hyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Ohjelmistojen ja lisenssien osalta poisto-aika on pääsääntöisesti 4 vuotta ja muiden aineettomien hyödykkeiden osalta 5 vuotta.

Sisäisesti aikaansaatuisten aineettomien hyödykkeiden (ohjelmistot) kehittämisestä johtuvat menot aktivoidaan siitä lähtien, kun ne ovat luotettavasti määritettävissä, hyödykkeen valmiiksi saaminen on teknisesti toteutettavissa ja pystytään käyttämään hyödykettä tai myymään se sekä on todettu, että ohjelmistosta saadaan tulevaisuudessa taloudellista hyötyä. Aktivoidaviin menoihin sisältyvät mm. lisenssimaksut, ostetut palvelut, muut hankkeisiin liittyvät ulkoiset kustannukset sekä omaa työtä. Hyödykettä poistetaan siitä lähtien, kun se on valmis käytettäväksi. Hyödyke, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, arvioidaan vuosittain arvonalentumisen varalta. Tutkimusmenot kirjataan tilikaudella kuluksi.

9.7. Pilvipalvelut

Pilvipalveluissa eli SaaS (Software as a Service), PaaS (Platform as a Service) tai IaaS (Infrastructure as a Service) ohjelmistotoimittajalla on määräysvalta osittain tai kokonaan kyseiseen ohjelmistoon tai palveluun, eikä OP Ryhmä aktivoi toimittajan määräysvallassa olevista ohjelmistoista tai palveluista suoritettavia maksuja aineettomiksi hyödykkeiksi.

Pilvipalveluiden kehittämisestä, ennen palvelun käyttöönottoa, johtuvat menot kirjataan muiden varojen ennakkomaksuihin. Ennakkomaksuihin aktivoidava määrä on käyttöönottoprojektiin liittyvät ja palvelun kustomointiin kohdistuvat menot, jotka tehdään palveluntoimittajan toimesta ennen kuin palveluntoimittaja pystyy tuottamaan palvelua OP Ryhmälle. Ennakkomaksuihin aktivoidavat menot ovat kiinteä osa palvelua, eivätkä ne ole erotettavissa itse palvelusta. Ennakkomaksua puretaan sopimuksen ajan kuluessa siitä lähtien, kun palvelu on valmis käytettäväksi.

10. Aineelliset hyödykkeet

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintamenoon. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Maa-alueista ei tehdä poistoja. Hyödykkeeseen liittyvät alkuperäisen hankinnan jälkeen syntyvät menot aktivoidaan hyödykkeen kirjanpitoarvoon vain, jos on todennäköistä, että hyödykkeestä kertyy alun perin arvioitua suurempaa taloudellista hyötyä (Liite 25. Aineelliset hyödykkeet).

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Rakennukset	20–50 vuotta
Varavoimalaitteet ja generaattorit	15 vuotta
Koneet ja kalusto	3–10 vuotta
ICT-laitteistot	3–5 vuotta
Autot	2–6 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	3–10 vuotta

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikaistaan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtuneita muutoksia.

10.1 Aineellisen ja aineettoman omaisuuden arvonalentumiset

Jokaisen tilinpäätöksen yhteydessä arvioidaan, onko omaisuuden arvonalentumisesta viitteitä. Jos viitteitä on, arvioidaan kyseisestä omaisuuserästä kerrytettävissä oleva rahamäärä. Viitteiden olemassaolosta riippumatta kerrytettävissä oleva rahamäärä arvioidaan vuosittain keskeneräisistä hyödykkeistä, liikearvosta ja niistä aineettomista hyödykkeistä, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton (tuotemerkit). Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin arvio sen tulevaisuudessa kerryttämästä rahamäärästä, ylittävä osa kirjataan kuluksi.

Kerryttävissä oleva rahamäärä on omaisuuserän käypä arvo vähennettynä myynnistä johtuvilla menoilla (nettomyyntihinta) tai sitä korkeampi käyttöarvo. Kerryttävissä oleva rahamäärä pyritään lähtökohtaisesti määrittämään omaisuuserän nettomyyntihinnan kautta. Jos nettomyyntihintaa ei voida määrittää, omaisuuserälle määritellään käyttöarvo. Käyttöarvo on niiden vastaisten rahavirtojen nykyarvo, jonka omaisuuserän odotetaan kerryttävän. Diskonttauskorkona käytetään ennen veroa määritettyä korkoa, joka kuvastaa markkinoiden näkemystä rahan aika-arvosta ja omaisuuserään liittyvistä erityisriskeistä. Edellä mainittujen vuosittain testattavien omaisuuserien arvonalentumistarve määritellään aina käyttöarvon laskennan kautta.

Mikäli omaisuuserälle ei voida määrittää nettomyyntihintaa eikä se kerrytä itsenäistä, muista eristä riippumatonta rahavirtaa, määritellään arvonalentumistarve sen rahavirtaa tuottavan yksikön eli liiketoimintasegmentin tai siihen kuuluvan yrityksen kautta, johon omaisuuserä kuuluu. Tällöin verrataan yksikköön sisältyvien omaisuuserien kirjanpitoarvoja koko rahavirtaa tuottavan yksikön kerryttävissä olevaan rahamäärään.

Arvonalentumistappio peruutetaan, jos olosuhteissa on tapahtunut muutos ja hyödykkeen kerryttävissä oleva rahamäärä on muuttunut arvonalentumisen kirjaamisajankohdasta. Arvonalentumistappiota ei peruuteta enempää kuin mikä hyödykkeen kirjanpitoarvo olisi ilman arvonalentumistappion kirjaamista.

Omassa käytössä olevien kiinteistöjen osalta arvioidaan tilinpäätöksen yhteydessä, onko viitteitä siitä, että jonkin kiinteistön arvo on alentunut. Viitteitä arvon alentumisesta ovat merkittävä markkina-arvon alentuminen sekä todisteet epäkuranttiudesta tai fyysisestä vahingoittumisesta. Jos omassa käytössä olevan kiinteistön todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämän tulon arvioidaan olevan vielä poistamatonta hankintamenoa pienempi, erotus kirjataan arvonalennuksena kuluksi.

11. Vuokrasopimukset

OP Ryhmä arvioi sopimuksen syntymisajankohtana onko sopimus vuokrasopimus tai sisältääkö se vuokrasopimuksen. Kyseessä on IFRS 16:n mukaisesti käsiteltävä vuokrasopimus, mikäli seuraavat ehdot täyttyvät kaikilta osin:

- sopimus perustuu yksilöidyn omaisuuserän käyttöä koskevaan määräysvaltaan niin, että OP Ryhmään kuuluvilla yhtiöillä tai sen työntekijöillä on oikeus päättää omaisuuserän käytöstä koko vuokrakauden aikana silloin, kun OP Ryhmä on vuokralle ottajana, ja asiakkaalla tai sen konserniin kuuluvilla yhtiöillä on päätäntävalta kohteen käytöstä silloin, kun OP Ryhmä on vuokralle antajana
- sopimuksella sovitaan oikeuksista ja velvollisuuksista ja niihin liittyvistä maksuista
- sopimuksella yksilöity omaisuuserä on vain OP Ryhmään kuuluvien yhtiöiden ja työntekijöiden käytössä silloin, kun OP Ryhmä on vuokralle ottajana, ja asiakkaan tai sen konserniin kuuluvien yhtiöiden käytössä silloin, kun OP Ryhmä on vuokralle antajana.

Vuokralle annettujen hyödykkeiden kirjaaminen

OP Ryhmä luokittelee vuokralle annetut hyödykkeet sopimuksen syntymisajankohtana rahoitusleasingsopimuksiksi tai operatiivisiksi vuokrasopimuksiksi liiketoimen tosiasiallisen sisällön mukaan. Vuokrasopimus on rahoitusleasingsopimus, mikäli se siirtää vuokralaiselle olennaisilta osin omistamiselle ominaiset riskit ja edut. Muutoin se on operatiivinen vuokrasopimus. Vuokrasopimukset luokitellaan sopimuksen syntymisajankohtana.

Rahoitusleasingsopimuksilla vuokralle annetut hyödykkeet kirjataan taseeseen saamisina asiakkailta. Saaminen kirjataan määrään, joka on yhtä suuri kuin vuokrasopimuksen nettosijoitus. Sopimuksesta saatava rahoitustuotto kirjataan korkotuottoihin siten, että se tuottaa vuokralle antajan jäljellä olevalle nettosijoitukselle kultakin tilikaudelta samansuuruisen tuottoasteen.

Operatiivisella vuokrasopimuksella vuokralle annetut hyödykkeet esitetään aineellisissa hyödykkeissä, ja ne poistetaan tasapoistoin vuokra-ajan kuluessa. Vuokratuotot esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa, ja ne kirjataan tasaerinä vuokra-ajan kuluessa. Vuokralle annettujen sopimusten vuokra-ajaksi määritetään sopimuksessa määritetty kiinteä kesto, jota ei voi jatkaa tai keskeyttää ilman painavaa syytä tai sanktiota.

Vuokralle otettujen käyttöoikeusomaisuuserien kirjaaminen

Vuokralle otetut käyttöoikeusomaisuuserät esitetään aineellisissa hyödykkeissä ja ne poistetaan pääsääntöisesti vuokra-aikana. Vastaava vuokrasopimusvelka esitetään muissa veloissa ja niiden korkokulut korkokatteessa. Vuokrasopimuksiin liittyvät palvelukorvaukset, jotka erotetaan vuokranmäärästä, esitetään liiketoiminnan muissa kuluissa. Palvelukorvauksen erottaminen tehdään käyttöoikeusomaisuuseräluokkakohtaisesti.

OP Ryhmä määrittelee vuokralle otettujen sopimusten vuokra-ajaksi sopimuksen

- kiinteän keston, jota ei voi jatkaa tai keskeyttää ilman painavaa syytä tai sanktiota tai
- johdon arvion mukaan korkeintaan 3 vuotta, kun kyseessä on toistaiseksi voimassa oleva toimitilasopimus, jonka irtisanomisaika on molemminpuolinen. Jos sopimus on ensin kiinteä ja jatkuu sen jälkeen toistaiseksi voimassaolevana kuten edellä kuvattiin, on vuokra-aika näiden yhdistelmä. Kun tällainen sopimus on irtisanottu, vuokra-ajaksi määritellään irtisanomisaika. OP arvioi vuokra-aikaa määrittäessään olevan kohtuullisen varmaa, että toimitiloissa ollaan pidempään, koska toimitilasopimusten kohteet ovat sijainniltaan keskeisiä eikä vastaavia korvaavia tiloja ole välttämättä saatavilla.
- vuokralle antajan irtisanomisajan, jos kyseessä on toistaiseksi voimassa oleva muu kuin toimitilasopimus, jonka irtisanomisaika on molemminpuolinen. Sopimuksen vuokra-aikaa jatketaan aina irtisanomiskauden päätyttyä uudella irtisanomisajalla, ellei sopimusta ole irtisanottu. OP arvioi vuokra-aikaa määrittäessään olevan kohtuullisen varmaa, että sopimukset on tehty pidemmäksi ajaksi, koska tällaisten sopimusten jatkuva päättäminen ja uusiminen ei olisi taloudellisesti kannattavaa. Tai vuokraohteen käyttöä, jos se on lyhempi kuin edellä mainituilla tavoilla määritetyt vuokra-ajat.

Vuokrasopimusvelan laskennassa OP Ryhmä käyttää yleensä vuokralle ottajan lisäluoton korkoa. Lisäluoton korkona käytetään OP Ryhmän keskuspankin noteeraamaa korkoa, jolla keskuspankki antaa luottoa osuuspankeille ja OP Ryhmän tytäryrityksille.

OP Ryhmä soveltaa vuokralle ottajalle sallittuja kirjaamista koskevia helpotuksia. Arvoltaan vähäisistä ja lyhytaikaisista vuokrasopimuksista tilikauden kulut kirjataan liiketoiminnan muihin kuluihin. Näihin vuokrasopimuksiin sisältyy kannettavia tietokoneita, matkapuhelimia ja pienempiä koneita ja laitteita sekä kertaluonteisesti vuokrattuja koneita ja laitteita.

OP Ryhmä soveltaa IAS 36 -standardia Omaisuuserien arvon alentuminen sen määrittämiseen, onko käyttöoikeusomaisuuserän arvo alentunut. OP Ryhmä arvioi jokaisena raportointikauden päättymispäivänä onko jotain viitteitä siitä, että omaisuuserän arvo on alentunut. Jos tällaisia viitteitä esiintyy, OP Ryhmä arvioi omaisuuserästä kerrytettävissä olevaa rahamäärää. Omaisuuserän arvo on alentunut silloin, kun sen kirjanpitoarvo ylittää siitä kerrytettävissä olevan rahamäärän.

OP Ryhmän vuokralle otetut sopimukset ovat pääosin toimitilojen, työsuhteutojen ja turvalaitteiden vuokrasopimuksia (Liite 26. Vuokrasopimukset).

12. Työsuhde-etuudet

12.1 Eläke-etuudet

OP Ryhmän yhtiöiden työntekijöiden lakisääteinen eläketurva hoidetaan Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisessa. Osa lakisääteisestä eläketurvasta hoidettiin OP-Eläkekassassa vuoden 2020 loppuun asti. OP Ryhmä siirsi pääosan OP-Eläkekassan lakisääteisestä eläkekannasta Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi 31.12.2018, ja loput eläkekannasta siirrettiin 31.12.2020. Eräät OP Ryhmän yritykset ovat järjestäneet työntekijöille lisäeläketurvan joko OP-Eläkesäätiön tai vakuutusyhtiön kautta.

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisessa hoidetut eläkejärjestelyt ovat maksupohjaisia. Vakuutusyhtiöissä hoidetut järjestelyt voivat olla joko etuus- tai maksupohjaisia. OP-Eläkesäätiössä hoidetut järjestelyt ovat kokonaisuudessaan etuuspohjaisia.

Eläkejärjestelyistä johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelman erään "henkilöstökulut". Maksupohjaisissa järjestelyissä vakuutusmaksut maksetaan vakuutusyhtiölle ja kirjataan kuluksi sille tilikaudelle, jota veloitus koskee. Maksupohjaisissa järjestelyissä muita maksuveloitteita ei ole. Etuuspohjaisen eläkejärjestelyn supistaminen, veloitteen täytyminen tai muuttaminen kirjataan tulosvaikutteisesti tapahtumahetkellä.

Etuuspohjaiset järjestelyt vakuutusyhtiöissä ja OP-Eläkesäätiössä rahoitetaan suorituksilla, jotka perustuvat vakuutusmatemaattisiin laskelmiin.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä velkaeränä esitetään järjestelystä johtuvien veloitteiden nykyarvo tilinpäätöspäivänä vähennettynä OP-Eläkesäätiön ja hyväksyttävien vakuutusten järjestelyihin kuuluvien varojen käyväällä arvolla.

Etuuspohjaisten eläkejärjestelyjen veloitteet on laskettu kustakin järjestelystä erikseen. Laskenta on suoritettu ennakoituun etuusoikeyyksikköön perustuvalla menetelmällä (projected unit credit method). Eläkemenot kirjataan kuluksi henkilöiden palvelusajalle auktorisoitujen vakuutusmatemaatikkojen suorittamien laskelmien perusteella. Eläkeveloitteen nykyarvoa laskettaessa käytetty diskonttaus korko on määritelty yritysten liikkeeseen laskemien korkealaatuisten joukkovelkakirjalainojen raportointikauden päättymispäivän markkinatuoton perusteella.

Eläkevelvoitteen uudelleen määrittämisestä johtuvat erät kirjataan muihin laajan tuloksen eriin kaudella, jonka aikana ne syntyvät. Kirjattaessa uudelleen määrittämisestä johtuvia eräiä muihin laajan tuloksen eriin, ei näitä eräiä enää siirretä tulosvaikutteisesti myöhemmillä tilikausilla.

12.2 Lyhytaikaiset työsuhte-etuudet

OP Ryhmässä on käytössä lyhyen aikavälin palkitsemisjärjestelmä, jonka perusteella siihen kuuluvat henkilöt voivat saada palkitsemista joko pelkästään rahana tai OP Osuuskunnan hallituksen päättämään viiteinstrumenttiin sidottuna ja rahan yhdistelmänä. Palkkiota maksetaan ansaintavuoden aikana tehdyistä työsuorituksista. Palkitsemisjärjestelmän arvioitu maksimimäärä lasketaan järjestelmän myöntämishetkellä. Kuluksi kirjattava määrä jaksetetaan henkilöstökuluihin ja siirtovelkoihin oikeuden syntymisajanjakson kuluessa.

Saavutettujen tavoitteiden mukaista toteutuneen palkkion määrää tarkistetaan neljännesvuosittain. Alkuperäisiin arvioihin tehtävien tarkistusten mahdolliset vaikutukset kirjataan henkilöstökuluna tuloslaskelmaan, ja vastaava oikaisu tehdään siirtovelkoihin.

OP Ryhmällä on henkilöstörahasto. Rahastolle maksetaan voittopalkkiota ennalta sovittujen periaatteiden mukaan riippuen OP Ryhmän tavoitteiden saavuttamisesta. Rahastoon maksettavat voittopalkkioerät kirjataan tuloslaskelman erään Palkat ja palkkiot, vastaerä kirjataan siirtovelaksi, kunnes se maksetaan (Liite 10. Henkilöstökulut).

13. Vakuutustoiminnan varat ja velat

Liitetiedoissa 31. Vakuutusvelka ja 32. Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitus sopimuksista on eritelty vakuutustoimintaan liittyvät velat. Liitetiedoissa 21. Sijoitusomaisuus ja 22. Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat on esitetty vakuutustoimintaan liittyvät sijoitukset.

13.1 Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen luokittelu

Vakuutustoiminnan rahoitusvarojen luokittelu on esitetty kohdassa Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja kirjaaminen OP Ryhmän taseessa.

13.2 Vakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten luokittelu ja ryhmittely

Vakuutus sopimuksia ovat sopimukset, joilla siirretään sopimuksen omistajalta vakuutusyhtiölle merkittävä vakuutusriski siten kuin se on määritelty IFRS 4 -standardissa. Muut sopimukset, joita vakuutusyhtiö saa toimilupansa perusteella myöntää, ovat sijoitus- tai korvauksenhoitosopimuksia. Jos sopimuksessa ei ole tilinpäätöshetkellä merkittävää vakuutusriskiä, mutta sopimuksen omistajalla on oikeus muuttaa sopimusta siten, että sopimus siirtää merkittävän vakuutusriskin yhtiölle, niin sopimus luokitellaan vakuutus sopimukseksi. Sopimukset luokitellaan sopimuksittain tai sellaisien sopimuslajien mukaan, joiden sisältämät riskit ovat homogeenisia. Jos useampi sopimus tehdään samanaikaisesti saman vastapuolen kanssa tai sopimukset riippuvat toisistaan, nämä sopimukset käsitellään kuitenkin yhdessä.

Vakuutus sopimuksissa säästö- ja vakuutusosaa ei eroteta toisistaan erikseen käsiteltäviksi.

Vahinkovakuutusyhtiöiden myöntämät sopimukset ovat lähes kaikki vakuutus sopimuksia. Sopimukset, joissa toteutuneiden ja ennakoitujen vahinkojen erotus tasataan lisämaksulla, ja jotka eivät sisällä vakuutusriskiä, on luokiteltu korvaustenhoitosopimuksiksi.

Henkivakuutusyhtiöiden myöntämät kapitalisaatiosopimukset ja sellaiset säästö- tai eläkesopimukset, joista vakuutetun kuoleman sattuessa maksetaan edunsaajille vakuutussäästö tai siitä vähäisesti poikkeava määrä, luokitellaan sijoitus sopimuksiksi, sillä ne eivät sisällä merkittävää vakuutusriskiä eikä niissä ole vakuutuksenottajalla oikeutta muuttaa sopimuksia vakuutusriskiä sisältäviksi.

Vakuutus sopimukset jaetaan sopimuksen riskin mukaan ryhmiin siten, että kussakin ryhmässä sopimusten riskit ovat homogeenisia. Vahinkovakuutus sopimusten ryhmittelyssä otetaan huomioon vakuutettu kohde, eroavuudet sopimuskausien pituuksissa tai siinä, kuinka kauan keskimäärin kuluu vakuutustapahtuman sattumisesta siihen, että se on kokonaan korvattu (vahingon selviämisenopeus). Henkivakuutuksessa otetaan huomioon, kertyykö vakuutukseen säästöä, miten kertyneen säästön tuottokomponentti määräytyy sekä onko sopimus elämän- vai kuolemanvaran vakuutus.

Vakuutus sopimusten pääryhmät ovat lyhytkestoiset vahinkovakuutus sopimukset, pitkäkestoiset vahinkovakuutus sopimukset sekä henkivakuutus sopimukset.

Lyhytkestoisten vahinkovakuutus sopimusten voimassaoloaika on yleensä 12 kuukautta tai vähemmän, hyvin harvoin yli kaksi vuotta. Etenkin yksityishenkilöiden vakuutukset, ajoneuvovakuutukset ja lakisääteiset tapaturmavakuutukset ovat yleensä jatkuvia vuosivakuutuksia, jotka luetaan lyhytkestoisiksi.

Pitkäkestoisiksi vahinkovakuutus sopimuksiksi luokitellaan ne vakuutus sopimukset, joiden keskimääräinen voimassaoloaika on vähintään kaksi vuotta. Näitä ovat ainaisvakuutukset sekä asuntokauppalaan mukaiset rakennusvirhevakuutukset.

Henkivakuutus sopimuksia ovat säästöpainotteiset kerta- ja jatkuvamaksuiset henkivakuutukset, joissa on tarkoitus maksaa vakuutus summa vakuutuksen päättyessä, yksilölliset eläkevakuutukset, ryhmäeläkevakuutukset, jotka täydentävät lakisääteistä eläketurvaa, sekä riskivakuutukset, jotka on myönnetty kuoleman varalta. Henki- ja eläkevakuutusten säästöt voivat olla joko takuukorkoisia, joilla on oikeus harkinnanvaraiseen osuuteen yhtiön ylijäämästä, tai sijoitussidonnaisia, joissa sijoitusriski on siirretty vakuutuksenottajille.

13.3 Vakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten kirjaaminen ja arvostaminen

Sopimukset kirjataan silloin, kun yhtiöllä alkaa velvollisuus maksaa niistä korvaus mahdollisen vakuutus tapahtuman sattuessa.

Vakuutus sopimukset ja sijoitus sopimukset, joissa sopimuksen omistajalla on oikeus harkinnanvaraiseen lisäetuun tai oikeus siirtää säästönsä takuukorkoiseksi ja siten oikeus saada harkinnanvaraista lisäetua, arvostetaan ja käsitellään vakuutus sopimus standardi IFRS 4:n mukaan. Muut sijoitus sopimukset arvostetaan IFRS 9 -standardin mukaan.

Vakuutusyhtiöiden myöntämien vakuutus sopimus standardin mukaan arvostettavista sopimuksista aiheutuva velka lasketaan pääosin kansallisin laatimisperiaattein. Tasoitus määrää ei kuitenkaan lueta velkaan, ja se huomioidaan omassa pääomassa. Lisäksi osa vakuutus velasta arvostetaan huomioiden tarkastelu hetken markkinakorko.

Velka koostuu vakuutus maksuvastuusta ja korvaus vastuusta. Henkivakuutuksen vakuutus maksuvastuu on nettoperusteinen, voimassa olevien sopimusten jäljellä olevien vakuutus aikojen odotettavissa olevista korvauksista ja liikekuluista sekä tulevien vakuutus maksujen vähentämisen jälkeen aiheutuva velka. Vahinkovakuutuksen vakuutus maksuvastuu on voimassa olevien sopimusten jäljellä olevien vakuutus kausien odotettavissa olevista korvauksista ja muista kuluista aiheutuva velka. Korvaus vastuun on jo sattuneiden tunnettujen tai tuntemattomien vakuutus tapahtumien aiheuttamista korvaus- ja selvittely kuluista aiheutuva velka.

13.3.1 Vahinkovakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten arvostaminen

Vakuutus maksut tuloutetaan vakuutus sopimuksen voimassaoloaikana pääsääntöisesti ajan kulumisen suhteessa. Rakennusvirhevakuutuksissa ja ainaisvakuutuksissa tuloutus tapahtuu kuitenkin vakuutus riskin jakautumisen suhteessa. Näissä vakuutuksissa tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutus maksutulosta merkitään taseeseen vakuutus maksuvastuuna ja jaksotetaan vakuutus maksutuotoksi riskiä vastaavasti sopimuksen voimassaolo kaudelle.

Asiakkaalle maksettavat korvaukset ja vahingon selvittelystä aiheutuvat välittömät ja välilliset kustannukset kirjataan korvauskuluksi vahingon sattumishetken perusteella. Jo sattuneista vahingoista tilinpäätöshetkellä vielä maksamatta olevat korvaukset ja niiden selvittelykulut, myös vielä ilmoittamatta olevien vahinkojen osalta, varataan korvaus vastuuseen. Korvaus vastuun muodostuu sekä tapauskohtaisesti varatuista vahingoista että tilastollisesti varatuista vahingoista. Korvaus vastuuseen sisältyvä varaus jo sattuneiden vahinkojen vielä toteutumattomia vahingon selvittely kuluja varten perustuu korvauskäsittelyn arvioituihin kustannuksiin.

Lakisääteisen rakennusvirhevakuutuksen ja ainaisvakuutusten vakuutus maksuvastuu sekä eläke muotoisiin korvauksiin liittyvä vakuutus velka diskonttataan. Diskonttaus koron määrittämisessä otetaan huomioon yleinen korkokehitys. Eläke muotoisten korvausten vakuutus velan diskonttaus koron muutos huomioidaan yhtenä jatkuvasti päivitettävänä kirjanpidollisen arvion muuttujana. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden tuotto-odotusta eikä viranomais määräyksillä säädettyä tasoa. Ajan kulumisesta johtuva velan lisäys (diskonttaus koron purkautuminen) esitetään tulos laskelmassa omana eräänään sijoitus toiminnan nettotuotoissa vahinkovakuutuksen erissä.

Vahinkovakuutuksen vakuutus velan korkoriskiä pienennetään hankkimalla korkojohdannaisia ja suoria korkosijoituksia, jotka arvostetaan taseessa käypään arvoon tulos vaikutteisesti. Johdannaisten arvo sisältyy vakuutus velkaan, jotta vakuutus velka reagoi markkinakorkojen muutoksiin.

Johdannaisten myyntivoitto tai -tappio jaksotetaan vakuutus velan jäljellä olevalle juoksuajalle pääsääntöisesti alentamalla tai korottamalla diskonttaus korkoa. Johdannaisten myyntitappio voidaan jaksottaa korottamalla diskonttaus korkoa vain, jos suunnitelman mukaista korkotasoa ei ylitetä. Vakuutus velkaa suojaavien sijoitus instrumenttien myynnillä voidaan kattaa diskonttaus koron

suunnitelmallista laskemista vain rajoitetusti. Rajoituksena on enimmillään arvonmuutos, joka on kertynyt kyseisen hetken tavoitetason ylittävästä korkoliikkeestä.

13.3.2 Henkivakuutusyhtiöiden myöntämien sopimusten arvostaminen

Riskivakuutusten tilinpäätöspäivän jälkeiseen aikaan kohdistuva osuus vakuutusmaksutulosta vähennettynä mahdollisesti saamatta olevilla vakuutusmaksuilla merkitään taseeseen vakuutusmaksuvastuuna.

Säästömuotoisten vakuutus sopimusten ja vakuutus sopimusstandardi IFRS 4:n mukaan arvostettavien sijoitussopimusten velka lasketaan tulevien etuuksien, sopimuksen hallinnointiin liittyvien kulujen ja tulevien vakuutusmaksujen pääoma-arvona. Pääoma-arvon laskennassa käytetään pääosin hinnoittelun korkoutuvuutta, kuolevuutta ja liikekuluoletuksia. Päätetyt asiakashyvitykset huomioidaan velkaa laskettaessa.

Korvausvastuu on jo sattuneiden tunnettujen tai tuntemattomien vakuutustapahtumien aiheuttamista korvaus- ja selvittelykuluista aiheutuva velka.

Velan diskonttaus korko on vakuutusyhtiölain mukaan enintään se korko, jota on käytetty vakuutuksen hinnoittelussa. Korko ei saa ylittää vastuuta kattavan omaisuuden tuotto-odotusta eikä viranomais määräyksillä säädettyä tasoa.

Yhtiön riskillä on säästöjä, joissa on korkotakuu 0,5–4,5 prosenttia. Niiden sopimusten, joiden korkotakuu on 4,5 prosenttia, vakuutusvelkaa on täydennetty niin, että tilinpäätöksen vakuutusvelan diskonttaus korkona on pysyvästi perustekorko 3,5 prosenttia. Tämän lisäksi korkotäydennyksien avulla on koko takuukorkoisen kannan diskonttaus korkoa laskettu määräajaksi. Muun henkivakuutuksen kuin eläkevakuutuksen korvausvastuuta ei diskontata.

Henkivakuutuksen vakuutusvelan korkoriskiä pienennetään hankkimalla korkojohdannaisia ja suoria korkosijoituksia, jotka arvostetaan taseessa käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Johdannaisten arvo sisältyy vakuutusvelkaan, koska johdannaisista saatava etu käytetään sopimusten taattuuihin kassavirtoihin.

Sijoitussidonnaisten vakuutus sopimusten ja sijoitussopimusten velkaa arvostettaessa keskeinen oletus on, että vakuutukselle hyvitetään tuottona vakuutusvelkaa kattavien varojen markkinaehtoinen tuotto.

Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset esitetään tase-erässä Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista.

13.4 Vakuutus sopimukseen liittyvän velan riittävyystesti

Tilinpäätöspäivänä arvioidaan, onko taseeseen merkitty velka riittävä. Testauksessa käytetään tarkasteluhetken arvioita vakuutus sopimusten tulevista rahavirroista. Jos arviointi osoittaa, että vakuutus sopimuksista aiheutuvan velan kirjanpitoarvo ei ole riittävä, velan määrää kasvatetaan vajauksella ja vajuus kirjataan tulokseen.

13.5 Vakuutus maksutulo

Tuloslaskelman vakuutus kateeseen sisältyvä vakuutus maksutulo on vastike kauden aikana alkaneesta vakuutus turvasta.

Vakuutus maksutulosta on vähennetty vakuutus maksuvero mutta ei palkkioita eikä vakuutus maksusaamisten luottotappioita.

Vahinkovakuutus sopimusten vakuutus maksut kirjataan vakuutus maksutuloksi vakuutus kauden alkaessa.

Henkivakuutuksen vakuutus- ja sijoitussopimusten maksut kirjataan vakuutus maksutuloon suoriteperusteisesti siten, että muista sopimuksista kuin etuusperusteisista ryhmäeläkevakuutuksista ei muodostu vakuutus saamisia. Vakuutus maksutulosta ei vähennetä palkkioita eikä luottotappioita (Liite 6. Vakuutus kate).

13.5.1 Vakuutus sopimukseen liittyvät saamiset ja velat

Vahinkovakuutuksen vakuutus maksusaamiset kirjataan vakuutus kauden alkaessa, kun oikeus saamiseen syntyy. Saamiset ovat pääasiassa saamisia vakuutus enottajilta ja vähäisessä määrin vakuutus edustajilta. Etukäteen maksetut vakuutus maksut merkitään muihin velkoihin erään velat ensivakuutus toiminnasta.

Vahinkovakuutuksen vakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä saamisen arvonalentumisesta, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti. Saamisista vähennetään sekä lopullisiksi todetut arvonalentumiset (luottotappiot) että veloituksen perimisvaiheen perusteella tilastollisesti todetut arvonalentumiset.

13.6 Vahinkotavara ja regressisaamiset

Korvausselvittelyn yhteydessä yhtiön haltuun otettu vahingoittunut omaisuus tai vahinkoihin liittyvät riidattomat regressisaamiset vähennetään vakuutusvelasta.

13.7 Jälleenvakuutus sopimukset

OP Ryhmän ottamalla jälleenvakuutuksella tarkoitetaan sopimusta, joka täyttää vakuutus sopimuksen määritelmän ja jonka perusteella OP Ryhmä voi saada korvauksia toiselta vakuutusyhtiöltä, mikäli OP Ryhmä joutuu itse muiden vakuutus sopimusten perusteella korvausvelvolliseksi.

Jälleenvakuutus sopimukseen perustuvat saamiset testataan tilinpäätöksen yhteydessä arvonalentumisen varalta. Jos on objektiivista näyttöä siitä, ettei OP Ryhmä saa mahdollisesti kaikkia rahamääriä, joihin sillä on oikeus sopimuksen ehtojen mukaan, saamisen kirjanpitoarvo alennetaan tulosvaikutteisesti kerrytettävissä olevaa rahamäärää vastaavalle tasolle.

Vahinkovakuutuksessa jälleenvakuutus sopimusten perusteella saatavat suoritukset merkitään taseessa erään muut varat, saamiset jälleenvakuutus toiminnasta. Viimeksi mainitut saamiset vastaavat jälleenvakuuttajien osuutta OP Ryhmän jälleenvakuuttamien vakuutus sopimusten vakuutusmaksu- ja korvausvastuusta. Jälleenvakuuttajille maksamatta olevat vakuutusmaksut kirjataan taseen erään muut velat, velat jälleenvakuutus toiminnasta.

Henkivakuutuksessa jälleenvakuutukseen liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen sopimusten velkojen ja saamisten kanssa ja merkitään taseeseen joko erään muut varat tai muut velat.

13.8 Rinnakkaisvakuutus ja poolit

OP Ryhmä osallistuu joihinkin rinnakkaisvakuutusjärjestelyihin yhdessä muiden vakuutuskenantajien kanssa. Rinnakkaisvakuutus sopimuksista OP Ryhmä käsittelee vakuutus sopimuksena vain sopimuksessa tarkoitetun OP Ryhmän oman osuuden. OP Ryhmän vastuu rajoittuu tähän osuuteen.

OP Ryhmä merkitsee osuuksia vakuutus sopimuksista myös poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimukseen, jotka vahvistetaan vuosittain. OP Ryhmä käsittelee vakuutus sopimuksina oman suhteellisen osuutensa poolien hoitamisesta ensivakuutusliikkeestä ja poolilta jäsenille tulevasta jälleenvakuutusliikkeestä.

Poolin osuus näistä vakuutus sopimuksista käsitellään jälleenvakuutuksena. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen veloitteista omien osuuksiensa suhteessa. OP Ryhmä kirjaa yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisoituminen on todennäköistä.

13.9 Henkivakuutuksen kohtuusperiaate

Henkivakuutus sopimusten sijoitussidonnaisia osia lukuun ottamatta lähes kaikki henkivakuutukset ja osa kapitalisaatiosopimuksista ovat oikeutettuja taattujen etujen lisäksi harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä, joka voi olla merkittävä osa sopimuksen mukaisista kokonaiseduista, mutta jonka määrä ja ajoittuminen ovat sopimuksen mukaan yhtiön harkittavissa. Osalla sijoitussidonnaisia vakuutus osia on mahdollisuus harkinnanvaraiseen osuuteen ylijäämästä. Lisäetuja jaetaan lisätuottoina laskuperustekorona päälle, lisäetuina kuolemantapaussummiin tai maksunalennuksina.

Ylijäämä perustuu vakuutusyhtiölain kohtuusperiaatteeseen, joka edellyttää, että kohtuullinen osa lisäetuihin oikeutettujen sopimusten tuottamasta ylijäämästä palautetaan lisäetuina näille vakuutuskenottajille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät estä lisäetujen antamista. Lisäetujen tason suhteen on pyrittävä jatkuvuuteen. Kohtuusperiaatteesta ei kuitenkaan muodostu velkasaamisoikeutta vakuutuskenottajille. OP Ryhmä on julkaissut henkivakuutuksen lisäetuperiaatteensa ja sen toteutumisen verkkosivuillaan.

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomesta siirtyneistä säästöhenkivakuutuksista ja yksilöllisistä eläkevakuutuksista on muodostettu eriytetty taseet, joilla on muista poikkeava voitonjakopolitiikka. Määrä, jolla eriytettyjen taseiden varat ylittävät markkinaehtoisesti swap-korkokäyrällä diskonttaamalla arvostetut vakuutusvelat, varataan tulevien lisäetujen vastuuna.

14. Varaukset ja ehdolliset velat

Veloitteen perusteella kirjataan varaus, mikäli velvoite perustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on todennäköistä, mutta toteutumisaikajankohta tai toteutuva määrä on epävarma. Lisäksi veloitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen veloitteeseen ulkopuolista kohtaan. Jos osasta velvoitetta on mahdollista saada korvaus joltakin kolmannelta osapuolelta, korvaus kirjataan erilliseksi omaisuuseräksi, mutta vasta siinä vaiheessa, kun korvauksen saaminen on käytännössä varmaa.

Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta OP Ryhmän määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapahtuman realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edellytä maksuveloitteen täyttämistä tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti. Ehdollinen velka esitetään liitetietona (Liite 34. Varaukset ja muut velat).

15. Oma pääoma

OP Ryhmä luokittelee liikkeeseen laskemansa instrumentit niiden luonteen perusteella joko omaksi pääomaksi tai vieraaksi pääomaksi (rahoitusvelaksi). Menot, jotka liittyvät omien oman pääoman ehtoisten instrumenttien liikkeeseenlaskuun tai hankintaan, esitetään oman pääoman vähennyseränä.

Oman pääoman ehtoisiksi instrumenteiksi luokitellaan osuuspääomat, jotka jakaantuvat osuuspankkien jäsenten jäsenosuusmaksuihin ja Tuotto-osuuksiin. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä sekä jäsenosuuden että Tuotto-osuuden palauttamisesta. Osuuspääomia voidaan kuitenkin vuosittain palauttaa osuuspankin päätöksen mukaisesti ja viranomaisen antamissa rajoissa.

Jäsenosuusmaksu ja siitä seuraava asiakasomistajuus antaa mahdollisuuden osallistua osuuspankin päätöksentekoon. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä jäsenosuuden palauttamisesta. Jäsenosuudelle ei makseta korkoa.

Tuotto-osuudella ei ole äänivaltaa. Osuuspankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä Tuotto-osuuden pääoman ja koron maksusta. Tuotto-osuuksille mahdollisesti maksettava korko on kaikille Tuotto-osuuksille samansuuruinen. Korko kirjataan velaksi ja vähennetään omasta pääomasta, kun päätös maksusta on tehty (Liite 36. Oma pääoma).

16. Tuloverot

Tuloslaskelman veroihin sisältyvät OP Ryhmän yhtiöiden tilikauden verotettavaan tuloon perustuvat verot, aikaisempien tilikausien verot ja laskennallinen verokulu tai -tuotto. Verot kirjataan tulosvaikutteisesti, paitsi milloin ne liittyvät suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin tai muihin laajan tuloksen eriin. Tällöin myös vero kirjataan kyseisiin eriin. Kauden verotettavaan tuloon perustuva vero lasketaan verotettavasta tulosta kunkin maan voimassaolevan verokannan perusteella ja laskennalliset verot voimassa olevan verokannan tai tilinpäätöspäivään mennessä hyväksytyyn, tulevia vuosia koskevan verokannan perusteella.

Laskennallinen verovelka lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä veronalaisista väliaikaisista eroista. Laskennallinen verosaaminen lasketaan kirjanpidon ja verotuksen välisistä vähennyskelpoisista väliaikaisista eroista ja verotuksessa vahvistettavista tappioista. Mikäli verotettavan tulon kertymisen ansiosta on todennäköistä, että saaminen voidaan hyödyntää, se kirjataan. Laskennallista verosaamista ei kirjata siltä osin, kun ei todennäköisesti synny verotettavaa tuloa, jota vastaan verotuksellisia tappioita taikka hyvityksiä voidaan hyödyntää. OP Ryhmässä merkittävimmät väliaikaiset erot syntyvät verotuksellisista varauksista (mm. luottotappiovarauksesta), sijoitusten arvostamisesta käypään arvoon sekä vahinkovakuutuksen tasoitusmäärän eliminoinnista.

Laskennalliset verovelat ja -saamiset netotetaan yhtiöittäin. Yhdistelytoimenpiteistä aiheutuneita laskennallisia verovelkoja ja -saamia ei netoteta. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakkoidaan olevan voimassa väliaikaisen eron purkautuessa (Liite 16. Tuloverot).

17. Viranomaismaksut

OP Ryhmä maksaa eri viranomaisille maksuja. Talletussuojasta vastaa Rahoitusvakausvirasto. Pankkivalvonnasta vastaa Euroopan keskuspankki. Vakuutus-, menettelytapa- ja makrovalvonnasta vastaa Finanssivalvonta. Kriisinratkaisusta vastaa EU:n kriisinratkaisuneuvosto (Single Resolution Board, SRB). Viranomaismaksut kirjataan vuoden alussa kokonaisuudessaan liiketoiminnan muihin kuluihin (Liite 12. Liiketoiminnan muut kulut)

17.1 Vakausmaksu

Vakausmaksuja kerätään euroalueen kriisinratkaisurahastoon (Single Resolution Fund, SRF) vuoteen 2023 asti siten, että rahaston tavoitetaso, vähintään 1 prosenttia korvattavien talletusten määrästä, saavutetaan. Kriisinratkaisurahastoa hallinnoi EU:n

kriisintarkkaisuineuvosto, joka päättää myös vakaussuorituksen määrästä. SRF varmistaa, että rahoitussektori rahoittaa rahoitusjärjestelmän vakauttamisen. Vakausmaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella.

17.2 Talletussuojamaksu

Vanhaan talletussuojarahastoon kerätyt varat ylittävät tällä hetkellä talletussuojan tasoa koskevat EU-vaatimukset. Sääntöjensä nojalla vanha talletussuojarahasto huolehtii jäsenpankilleen määrättävistä talletussuojamaksuista uuteen talletussuojarahastoon siinä suhteessa, kun kukin jäsenpankki on vuosien kuluessa kartuttanut vanhaa talletussuojarahastoa. Rahoitusvakaussuoritus määrää maksun jokaiselle jäsenpankille mutta laskuttaa sen suoraan vanhalta talletussuojarahastolta. Talletussuojamaksusta ei tullut OP Ryhmälle kuluvaikutusta vuosina 2020 ja 2021.

17.3 Rahoitusvakaussuorituksen hallintomaksu

Rahoitusvakaussuorituksen hallintomaksu perustuu samaan laskentamenetelmään kuin Finanssivalvonnan valvontamaksu.

17.4 Finanssivalvonnan valvontamaksu

Finanssivalvonnan valvontamaksu koostuu suhteellisesta valvontamaksusta, joka perustuu taseen loppusummaan, sekä kiinteästä perusmaksusta.

17.5 Euroopan keskuspankin valvontamaksu

EKP:n valvontamaksu määräytyy pankin merkittävyyden ja riskiprofiilin perusteella.

18. OP-bonukset omistaja-asiakkaille

Tuloslaskelmassa OP-bonukset omistaja-asiakkaille esitetään omana eränään. Osuuspankkien omistaja-asiakkaiden pankki-, vahinkovakuutus- ja varallisuudenhoitoasioinnista kertyy OP-bonuksia. OP-bonukset kirjataan ansaintakaudella kuluksi tuloslaskelmaan ja siirtovelkoihin taseeseen. Kertyneet bonukset käytetään automaattisesti pankki- ja varallisuudenhoitopalveluiden palvelumaksuihin sekä vahinkovakuutusmaksuihin vanhimmista tapahtumista alkaen, jolloin siirtovelka puretaan (Liite 14. OP-bonukset omistaja-asiakkaille).

19. Julkiset avustukset

Julkiset avustukset ovat julkista tukea, joka toteutetaan siirtämällä voimavaroja yhteisölle, joka on saamansa tuen vastikkeeksi noudattanut tai noudattaa tulevaisuudessa tiettyjä sen liiketoimintaa koskevia ehtoja. Hyötyä, joka saadaan julkisen vallan markkinakorkoa alemmalla korolla myöntämästä lainasta, käsitellään julkisena avustuksena. Markkinakorkoa alemmalla korolla myönnetystä lainasta saatava hyöty on määritettävä lainan alkuperäisen kirjanpitoarvon ja saatujen maksujen erotuksena. Julkinen avustus kirjataan kuitenkin vasta, kun on kohtuullisen varmaa, että yhteisö täyttää siihen liittyvät ehdot ja että avustus tullaan saamaan. Tuottoihin liittyvät avustukset vähennetään tilinpäätöksessä niitä vastaavista kuluista ja kirjataan tulosvaikutteisesti niillä kausilla, joilla kulut kirjataan menoiksi, joita avustus on tarkoitettu kattamaan.

20. Uudet standardit ja tulkinnat

IASB (International Accounting Standards Board) on julkaissut seuraavia tulevia merkittäviä standardimuutoksia.

20.1 IFRS 17 Vakuutus sopimukset -standardi

Vakuutus sopimusstandardi IFRS 17 julkaistiin 18.5.2017, ja se korvaa nykyisen IFRS 4 -vakuutus sopimusstandardin.

Standardin tärkein päämäärä on yhtenäistää vakuutusvelan arvostus globaalisti; nykyisen vakuutus sopimusstandardin arvostus perustuu kansallisiin arvostuksiin. IFRS 17:n mukaan arvostus perustuu ajantasaisiin estimaatteihin kuten vakuutusyhtiöiden vakavaraisuuslaskentakin. IFRS 17 -standardi eroaa kuitenkin vakavaraisuuslaskennasta tarkoituksensa ja periaatepohjaisuutensa osalta.

Vakuutus sopimukset arvostetaan yleisen arvostusmallin (GMM) mukaan jokaisena raportointipäivänä käyttäen seuraavia kolmea osaa:

- Vastaisten rahavirtojen arvioita, jotka oikaistaan aika-arvolla
- OP Ryhmän riskinottohalukkuutta kuvaavaa muuta riskiä kuin rahoitusriskiä koskevaa riskioikaisua ja
- Palvelumarginaalia, joka määritellään sopimusta kirjattaessa siten, että sopimuksesta ei synny kirjaushetkellä voittoa, mutta tappio kirjataan heti. Palvelumarginaali edustaa kertymätöntä voittoa, ja se tuloutetaan vakuutuskauden aikana perustuen siihen, miten vakuutuspalvelu tuotetaan.

Nykyinen käytäntö, jossa vakuutusvelka voi sisältää implisiittisiä marginaaleja riskin kantamisesta ja tulevista voitoista, lakkaa ja johtaa siihen, että velan muutokset esitetään läpinäkyvästi.

IFRS 17 sallii vakuutus sopimusten arvostamiseen myös vaihtoehdoisen yksinkertaistetun vakuutusmaksujen kohdistamiseen perustuvan lähestymistavan (PAA) sopimuksille, joiden vakuutuskausi on enintään yksi vuosi. Tämän tyyppisiä sopimuksia ovat esimerkiksi vahinkovakuutus tuotteet.

Lisäksi standardissa on yleisestä arvostusmallista modifioitu muuttuvaan palkkioon perustuva lähestymistapa (VFA), jota tulee soveltaa sopimuksille, joilla on suora oikeus osuuteen sopimuksen ylijäämästä. VFA-mallissa yhtiön osuus alla olevien sijoitusten käyvän arvon muutoksista sisältyy palvelumarginaaliin, joka muuttuu jokaisena raportointipäivänä. Tyypillisesti tällaisia sopimuksia ovat esimerkiksi henkivakuutuksen sijoitussidonnaiset sopimukset.

Rahoitusriskiä koskevista oletusmuutoksista ja markkinamuutoksista aiheutuvia velan muutoksia voidaan puskuroida tuloksessa varojen vastaavilla muutoksilla. Standardi antaa oikeuden luokitella uudelleen vakuutusyhtiöiden rahoitusvaroja hetkellä, kun standardi otetaan käyttöön.

Uusi standardi tuo muutoksia vakuutus sopimusten arvostustapaan sekä taseen että tuloksen esittämistapaan. Taseen esittämistä varten vakuutus sopimusten oikeudet ja veloitteet netotetaan ja esitetään joko varoissa tai veloissa. Tuloslaskelmassa esitetään välisummana vakuutus palvelutulos ja lisäksi erikseen sijoitustoiminnan tuotto, joka erotetaan säästömuotoisesta henkivakuutuksesta.

Lisäksi uusi standardi tuo lisää laadullisia ja määrällisiä liitetietovaatimuksia, mm. täsmäytyslaskelmia vakuutus sopimusten nettomääräisten kirjanpitoarvojen muutoksista kauden aikana ja arvostuskomponenttikohtaisen vakuutus palvelutuoton analyysin.

IFRS 17 ja IFRS 9 -standardien ensi kertaa tapahtuva soveltaminen ja vertailuvuoden tiedot (julkaistiin 9.12.2021) astuu voimaan 1.1.2023. Muutos koskee myös jo IFRS 9:n soveltajia ja se tuo vapaaehtoisien rahoitusvarojen luokittelua koskevan poikkeusmenettelyn, joka mahdollistaa vertailuvuoden tietojen esittämisen kuten rahoitusvarojen luokittelu ja arvostaminen olisi tehty IFRS 9:n mukaan. Tällä poistetaan mahdollinen kirjanpidollinen epäsymmetria vakuutusvelan ja niihin liittyvien rahoitusvarojen välillä IFRS 17:n soveltamisen aloittamisajankohtana. Muutosta ei ole vielä hyväksytty EU:ssa.

IFRS 17 -standardilla on vaikutuksia OP Ryhmän vahinko- ja henkivakuutus tuotteiden arvostamiseen ja kirjaamiseen sekä niiden esittämiseen tilinpäätöksessä. OP Ryhmä on organisoinut hankkeen, jossa työstetään standardin käyttöönottoa, muutostarpeita sekä arvioidaan IFRS 17 -standardin vaikutusta OP Ryhmän taloudelliseen asemaan ja tulokseen.

IFRS 17 -standardia on sovellettava 1.1.2023 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. IFRS 17 -standardi on hyväksytty Euroopan unionissa 19.11.2021.

20.2 Muut tulevat standardimuutokset

Standardeihin IAS 37, IFRS 16 ja IFRS 3 tehdyt muutokset tulevat voimaan 1.1.2022. Muutoksilla ei ole merkittävää vaikutusta OP Ryhmän tilinpäätökseen.

Liite 2. OP Ryhmän riskienhallinnan periaatteet

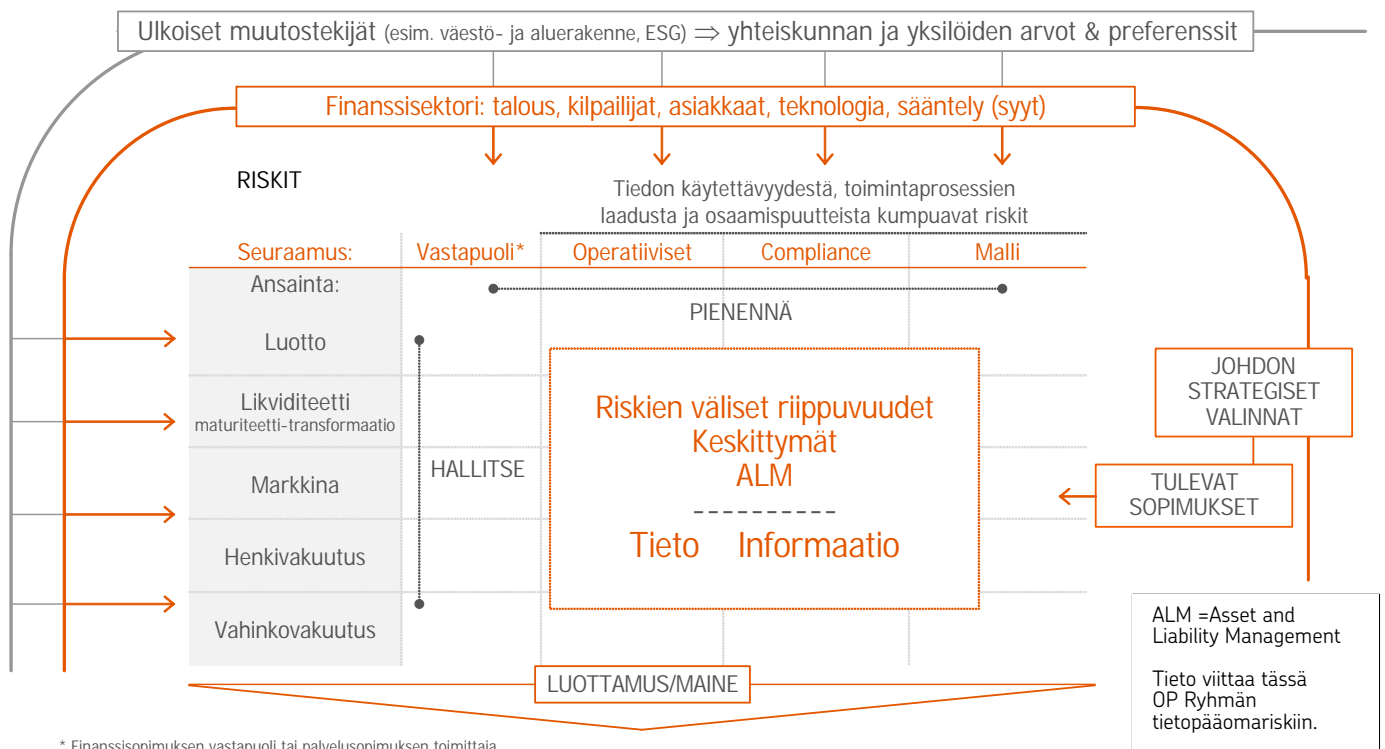
1 OP Ryhmän merkittävät riskit: yleiskatsaus

OP Ryhmässä riskinoton ja riskienhallinnan yleiset periaatteet laaditaan kaikkia toimintoja koskeviksi, ja riskienhallinnan yleisiä periaatteita tarkennetaan vielä ansaintalogiikoittain (tuote- ja palvelukokonaisuuksittain). Ansaintalogiikkakohtaisia kokonaisuuksia muodostettaessa lähtökohtia ovat asiakkaille tarjottavat palvelut, palvelujen tuottamisessa ja toiminnan analysoinnissa ja raportoinnissa tarvittavat prosessit sekä se, mitä riskejä OP Ryhmälle näiden palvelujen tarjoamisesta aiheutuu.

OP Ryhmän liiketoiminnan ja toimialan ominaispiirteiden vuoksi riskeillä on kaksi toisistaan poikkeavaa peruseriaatetta: OP Ryhmä voi hankkia ansaintaa riskeillä (ansaintariskit) tai riskit voivat olla seurausta jostakin (seuraamusriskit). Koska ansaintariskien tarkastelu edellyttää OP Ryhmän kriittisten menestystekijöiden tarkastelua liiketoiminnan kannalta, ansaintariskien lähteitä ja hallintaa ryhmitellään merkittävien riskien tarkemmissa kuvauksissa ansaintalogiikoittain, lukuun ottamatta ryhmätasoisia riskejä, jotka koskevat kaikkia ansaintalogiikoita. Koska suurin osa seuraamusriskeistä on ryhmätasoisia ja koska seuraamusriskeissä keskeisenä tarkastelun kohteena on riskin mahdollisen toteutumisen negatiivisten vaikutusten pienentäminen, näitä riskejä ryhmitellään merkittävien riskien tarkemmissa kuvauksissa ryhmätasolla. Alla olevassa kuvassa esitetään yhteenvetona OP Ryhmän merkittävät riskit ja niiden lähteet. Kuvan taulukon ulkokehällä harmaalla ja oranssilla esitetään merkittävien riskien lähteet ja juurisyyt. Vastaavasti taulukon ulkopuolella on myös kuvattu riskien mahdollisen toteutumisen negatiivinen vaikutus OP Ryhmän luottamukseen ja maineeseen.

Kuvan taulukossa on keskeistä huomata seuraavaa:

- Ansaintariskien ottamisella voidaan aikaansaada seuraamusriskejä OP Ryhmän ulkoisten riskien lähteiden ja syiden lisäksi.
- Ansainta- ja seuraamusriskien yhteisvaikutuksesta voi syntyä uusia ryhmätasoisia riskejä muun muassa riskien välisten keskittymien ja riippuvuuksien vuoksi.
- Ansainta- ja seuraamusriskien erilaisen tarkoituksen vuoksi ansaintariskejä pyritään ensi sijassa hallitsemaan, kun taas seuraamusriskejä pyritään ensi sijassa pienentämään.

Pankkitoiminta-ansaintalogiikkakokonaisuus sisältää sekä Vähittäispankki- että Yrityspankki-liiketoimintasegmentin. Pankkitoiminta-ansaintalogiikkakokonaisuus ryhmitellään riskienhallinnassa kolmeen ansaintalogiikkaan: Tasepankki-, Markets- ja Varainhoito-ansaintalogiikoihin. Henki- ja vahinkovakuutus-ansaintalogiikat kuuluvat Vakuutus-liiketoimintasegmenttiin.

OP Ryhmän riskienhallinta ja sääntelymukaisuuden varmistaminen (compliance) perustuu kolmen puolustuslinjan periaatteelle. Ensimmäisen puolustuslinjan muodostavat liiketoiminnot, toisen puolustuslinjan liiketoiminnoista riippumattomat riskienhallinta- ja compliance-toiminnot sekä kolmannen puolustuslinjan sisäinen tarkastus. Jokaisella puolustuslinjalla on oma roolinsa riskienhallintaprosessin tehokkaassa toteuttamisessa.

OP Ryhmässä riskienhallinnan ensimmäinen ja toinen puolustuslinja tekevät jatkuvaa yhteistyötä. Näin varmistetaan, että käytössä on etukäteen kaikki toiminnan kehittämiseen ja hallintaan tarvittava osaaminen. Puolustuslinjat rakentavat yhdessä riskienhallintaprosessin, jossa on otettu huomioon OP Ryhmän toiminnan erityispiirteet. Ensimmäisen ja toisen puolustuslinjan vastuut on selkeästi jaettu.

- Liiketoiminnot toteuttavat OP Ryhmän strategiaa, vastaavat toimintansa suunnittelusta, tehokkaasta ja laadukkaasta toimeenpanosta sekä sisäisestä valvonnasta. Vain liiketoiminta tekee liiketoimintapäätöksiä vastaten asiakaspalvelun laadusta, toimintansa jatkuvuudesta sekä tuloksestaan ja riskeistään.
- Toinen puolustuslinja valmistelee ryhmän johdon päätettäväksi riskienhallintakehikon, jonka asettamissa puitteissa ensimmäinen puolustuslinja toteuttaa riskinottoa ja päivittäiseen liiketoimintaan liittyvää riskienhallintaa. Toinen puolustuslinja tukee ensimmäistä puolustuslinjaa konsultoimalla heitä etenkin omaan erityisosaamiseensa kuuluvissa asioissa. Toinen puolustuslinja myös valvoo riskienhallintakehikon noudattamista ja tekee riippumatonta analyysia tuloksen, riskien ja puskureina toimivien pääoman ja likviditeetin tasapainosta sekä toiminnan jatkuvuuden turvaamisesta myös häiriötilanteissa.
- Kolmantena puolustuslinjana toimii muista puolustuslinjoista riippumaton sisäinen tarkastus.

2 OP Ryhmän merkittävät riskit: lähteet ja hallinta

2.1 Merkittävien riskien määritelmät ja lähteet

Alla on kuvattu yhteenvedona OP Ryhmän merkittävien riskien määritelmät ja lähteet.

Luottoriskit	Luottoriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että rahoitusinstrumentin sopimusosapuoli ei pysty täyttämään sopimuksenmukaisia takaisinmaksuvelvoitteitaan ja aiheuttaa täten toiselle osapuolelle taloudellisen tappion.
Likviditeettiriskit	Likviditeettiriski aiheutuu rahoituksen myöntämisen ja hankkimisen kassavirtojen ajoituksen ja määrien epätasapainosta, rahoituksen hankinnassa tarvittavien vakuuksien riittämättömyydestä, rahoituksen ajallisesta sekä vastapuoli- tai instrumenttikohtaisesta keskittymisestä. Em. voi johtaa yrityksen oman maksuvalmiuden heikkenemiseen, jos sen maksuvalmiusvarautuminen ei ole riittävää. Likviditeettiriskeihin sisältyy myös markkinoiden likvidiysriski, jolla tarkoitetaan riskiä siitä, että markkinatransaktiota ei saada toteutettua halutussa ajassa ja/tai arvioituun hintaan.
Markkinariskit	Markkinariskillä tarkoitetaan sopimuksen arvoon tai sopimuksen ansaintaan kohdistuvaa epäedullista muutosta, joka aiheutuu rahoitusmarkkinoilla havaittavien hintojen muutoksista. Markkinariskeihin kuuluvat taseen ja taseen ulkopuolisten erien korko-, valuutta-, volatilitteetti-, luottospread-, osake-, kiinteistöriski ja mahdolliset muut hintariskit.
Vahinkovakuutusriskit	Vahinkovakuutusriskit muodostuvat vahinko- ja varausriskeistä. Vahinkoriski syntyy siitä, että vahinkoja tapahtuu keskimääräistä enemmän tai ne ovat poikkeuksellisen suuria. Varausriski syntyy siitä, että jo tapahtuneiden vahinkojen korvausmenot ovat suuremmat kuin on ennakoitu tai maksusuoritusten ajoitus poikkeaa ennakoidusta.
Henkivakuutusriskit	Henkivakuutusriskit muodostuvat biometrisistä riskeistä sekä kustannus- ja asiakaskäyttämisen riskeistä. Biometrinen riski syntyy siitä, että ennusteet vakuutettujen eliniästä poikkeavat elämänvarariskiä sisältävissä vakuutustuotteissa tai ennusteet vakuutettujen kuolevuudesta (esim. katastrofin aiheuttama kuolevuuden ennustamaton kasvu) poikkeavat kuolemanvarariskiä sisältävissä tuotteissa. Biometristä riskiä syntyy myös siitä, että ennusteet vakuutettujen työkyvyttömyyden alkavuudesta poikkeavat työkyvyttömyysriskiä sisältävissä tuotteissa, mutta OP-Henkivakuutuksessa em. työkyvyttömyysriski on hyvin pieni.
Vastapuoliriskit	Vastapuoliriskillä tarkoitetaan riskiä siitä, että sopimuskumppani ei täytä taloudellisia velvoitteitaan. Vastapuoliriski voi liittyä johdannaisopimukseen, kaupankäyntiin tai jälleenvakuutusopimukseen.
Operatiiviset riskit	Operatiivista riskiä aiheutuu kaikesta liiketoiminnasta, ja se voi aiheutua puutteellisista tai virheellisistä menettelytavoista, prosesseista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä. OP Ryhmässä operatiivisiin riskeihin kuuluvat myös ICT- ja turvallisuusriskit. Operatiivisiin riskeihin luettavalla tietopääomariskillä tarkoitetaan mahdollista tappiota, maineen menetystä tai toiminnan heikentymistä aiheutuen tietoon ja siitä johdettuun informaatioon kohdistuvasta epävarmuudesta päätöksenteossa, johtamisessa ja raportoinnissa.
Compliance-riskit	Riski, joka aiheutuu ulkoisen sääntelyn, sisäisten menettelytapojen, asiakassuhteessa asianmukaisten menettelytapojen tai eettisten periaatteiden noudattamatta jättämisestä.

Malliriskit	Malliriskillä tarkoitetaan mahdollista tappiota tai maineen menetystä aiheutuen sellaisista mallien tulosten perusteella tehdyistä päätöksistä, joissa syynä on mallien kehittämisen, täytäntöönpanon tai käytön virheet. Mallilla tarkoitetaan kvantitatiivista menetelmää, jolla lähtötiedot muunnetaan matematiikan, tilastotieteen tai asiantuntija-arvioiden pohjalta liiketoimintapäätöksiä ohjaavaksi tai taloudellista tai riskiasemaa koskevaksi kvantitatiiviseksi tiedoksi.
Maineriskit	Riski maineen tai luottamuksen heikkenemisestä, joka johtuu negatiivisesta julkisuudesta tai on seurausta jonkin riskin toteutumisesta.
Keskittymäriskit	Riskit, joita voi syntyä liiketoiminnan liiallisesta keskittymisestä yksittäisille asiakkaille, tuotteille, toimialoille, maturiteettijaksoille tai maantieteellisille alueille. Keskittymäriski voi syntyä myös palveluntarjoajien tai prosessien muodostamista keskittymistä.
Tulevan liiketoiminnan riskit	Riski siitä, millä ehdoin ja volyymin solmitaan uusia joko nykyisenkaltaisia tai kokonaan uudenlaisia sopimuksia. Tämän taustalla voi olla puutteellinen reagointi ja joustamattomuus muuttua, kun liiketoiminta- ja kilpailuympäristössä tai asiakkaiden arvoissa ja teknologiassa tapahtuu muutoksia. Tulevan liiketoiminnan riskien tärkein hallintakeino on johdon valinnat.

Vastapuoliriskejä ja tulevan liiketoiminnan riskejä ei käsitellä omana kokonaisuutenaan, koska tulevan liiketoiminnan riskit voivat ilmetä eri merkittävien riskien muodossa, ja vastapuolirismit ilmenevät eri riskilajien yhteydessä.

Asiakaskäyttätymisriski voi toteutua useassa eri riskilajissa (asiakkaiden käyttäytymisen muutoksen vaikutus esimerkiksi vakuutus sopimusten arvoon, talletusten määrään tai sopimusten ennakaisiin takaisinmaksuihin).

Jäännösriski on jäljellejäävä riski, jota ei voida tai haluta poistaa. Jäännösriski-sanaa voidaan pitää synonyymina riskille. Jäännösriski ei siten ole rinnasteinen käsite yllä luetuille merkittävillä riskeille, vaan jäännösriskin voidaan katsoa koskevan mitä tahansa yllä lueteltua merkittävää riskiä.

Toimintaympäristön muutostekijät

Toimintaympäristön yleiset muutostekijät, kuten ilmastonmuutos ja muut kestävyystekijät eli ESG-tekijät (environmental, social, governance; ympäristö, yhteiskuntavastuu, hallintotapa), vaikuttavat asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeisiin ja preferensseihin. Nämä yhdessä muun muassa teknologian kehityksen ja demografisten muutosten kanssa voivat vaikuttaa finanssisektorin kysyntä- ja tarjontatilanteeseen, joka puolestaan ohjaa OP Ryhmän tekemien uusien sopimusten ehtoja. Ulkoisia muutostekijöitä tarkastellaan, jotta ymmärretään asiakkaan tulevan menestyksen reunaehdot. Asiakkaiden tulevan menestyksen varmistaminen on keskeistä ryhmän tulevan menestyksen kannalta.

Toimintaympäristön muutostekijät eivät ole riskejä itsessään, vaan ne kanavoituvat erilaisten vaikutusketjujen kautta taloudellisiksi riskeiksi pankki- ja vakuutusliiketoiminnalle. Sen lisäksi, että ulkoiset muutosajurit voivat tarjota mahdollisuuksia, ne voivat myös vaarantaa joidenkin toimialojen toiminnan edellytykset. Esimerkiksi siinä missä ilmastonmuutos voi edistää kotimaisen maatalouden toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä, se voi aiheuttaa jollakin alalla heikentyvää kannattavuutta asiakaskäyttätymisen muutoksen myötä, vakuuksien arvojen alentumista tietyillä alueilla ja sääntelyyn liittyvien kustannusten ennakoitua suurempaa kasvua. Luottolaitokseen edellä mainitut vaikutukset heijastuvat suoraan tai välillisesti mm. luotto-, likviditeetti-, maine- ja operatiivisena riskinä.

Olennaista on arvioida, miten ulkoisen toimintaympäristön muutos vaikuttaa pitkällä tähtäimellä. Kehitys voi johtaa asiakaskäyttätymisen muutokseen, joka vaikuttaa kysyntään ja siten tuotetarjontaan. Pitkällä tähtäimellä toimintaympäristön muutostekijät voivat olla uhka jatkuvuudelle (esim. rahoituksen hinta ja saatavuus). Saman muutostekijän vaikutukset voivat olla samaan aikaan sekä hyvin paikallisia että maailmanlaajuisia kehityskulkuja. Vaikutukset voivat yhtäällä tarjota mahdollisuuksia, siinä missä toisaalla ne voivat kaventaa toimintaedellytyksiä.

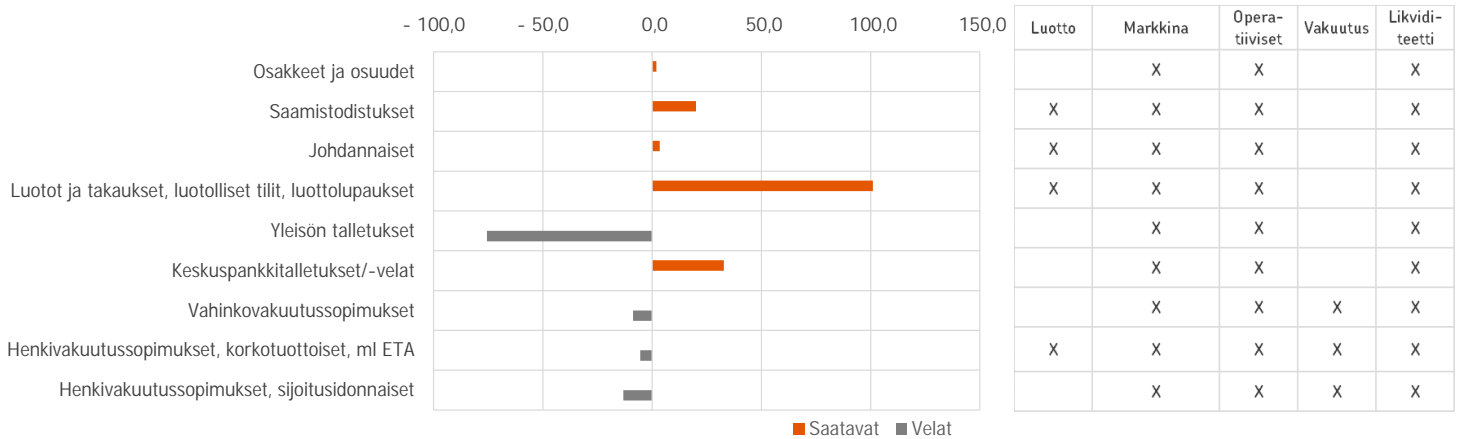
Asiakastasolla riskejä hallitaan neuvomalla asiakkaita ja seuraamalla asiakkuuden kehittymistä. Hinnottelu on riskiperusteista. Rahoitettavien ESG-hankkeiden ja/tai -sijoitusten tulee olla taloudellisesti kestäviä. Asiakkaiden tulevasta

menestyksestä huolehtiminen varmistaa, että ryhmän liiketoiminta säilyy kannattavana myös pitkällä tähtäimellä ja että toimintaa varten tarvittavat riskipuskurit pääoman ja likviditeetin osalta ovat riittävät. Asiakkaita neuvomalla pyritään tuottamaan lisäarvoa, joka näyttäytyy asiakkaiden entistä parempana taloudellisena asemana ja hyvinvointina.

Keskeiset instrumentit ja riskilajit

Alla oleva kaavio kuvaa keskeisiin rahoitusinstrumentteihin liittyvät riskilajit sekä havainnollistaa riskilajien merkittävyyttä kunkin rahoitusinstrumentin tasearvojen (31.12.2021) avulla.

Keskeiset instrumentit, niihin liittyvät riskilajit ja instrumenttien tasearvot, mrd.€

2.2 Pankkitoiminnan riskit

Luottoriskit

OP Ryhmässä luottoriskiä hallitaan ryhmätason ohjeilla ja linjauksilla sekä määrällisillä riskilimiiteillä. Niitä tarkennetaan Pankkitoiminnan riskipolitiikassa riskinoton linjauksilla, limiiteillä ja valvontarajoilla, laadullisilla ja määrällisillä tavoitteilla sekä asiakasvalintaa, vakuuksia ja kovenantteja koskevilla periaatteilla. Määrälliset ja laadulliset tavoitetasot tasapainottavat liiketoimintatavoitteita ja maltillista riskinottohalukkuutta keskenään. Limiitit ja valvontarajat asettavat riskinotolle ylärajat. Niiden avulla varmistetaan luottosalkun riittävä hajautuminen ja vältetään liian suurien riskikeskittymien syntyminen. Luottoriskin hallinta perustuu huolelliseen asiakasvalintaan, asiakassuhteen aktiiviseen hoitoon, asiakkaan hyvään tuntemiseen, vahvaan ammattitaitoon ja kattavaan dokumentointiin. Keskeisessä asemassa luottoriskien hallinnassa on päivittäinen luottoprosessi ja sen laatu. Luottoriskiä hallitaan myös tuotevalikoiman ja -ehtojen valinnalla. Uusluotonannon riskiä hallitaan harkitulla asiakasvalinnalla ja riskikeskittymien välttämällä, minkä lisäksi luottoriskin vähentämistekniikoita (vakuudet, takaukset) sekä kovenantteja hyödynnetään aktiivisesti. Luottosalkun riskiä hallitaan hyvällä asiakkuuksien johtamisella ja ongelmatilanteiden ennakoivalla ja johdonmukaisella hoidolla.

Kaiken luotonmyönnön perusedellytys on asiakkaan riittävä velanhoitokyky. Asiakaskokonaisuuden muodostaminen oikein luo perustan luottoriskien hallinnalle. Ilman selkeää kuvaa siitä, mistä osallisista kokonaisuus muodostuu, millainen on kokonaisuuden rakenne ja mistä sen velanhoitokyky muodostuu, ei rahoitettavasta kokonaisuudesta voi saada oikeaa kuvaa ja ymmärtää sitä riskiä, mikä sen rahoittamisesta syntyy. Liiketoiminta tunnistaa asiakaskokonaisuudet ja niiden sisällä olevat riippuvuudet ja kuvaa ne OP Ryhmän järjestelmiin.

Kaikista luottoriskiä synnyttävistä asiakkaista on kerättävä riittävästi ajantasaista tietoa luottokelpoisuuden arviointia varten. Luottokelpoisuus muodostuu sekä asiakkaan maksuhalusta että maksukyvyistä, joilla molemmilla on vaikutus asiakkaan luottoluokkaan. Riittäväillä ja oikeilla perustiedoilla varmistetaan, että asiakas saadaan luokiteltua oikealla luottoluokittelumallilla ja että luottoluokka antaa oikean kuvan asiakkaan luottokelpoisuuteen liittyvästä riskistä. Liiketoiminta huolehtii siitä, että asiakkaiden luottoluokat ovat jatkuvasti voimassa ja ajan tasalla, sekä tarvittaessa päivittää luottoluokkaa asiakkaan tilanteen muuttuessa. Näin sekä pankin että koko OP Ryhmä -tason luottosalkkua voidaan seurata ajantasaisesti.

Vakuushallinta perustuu riippumattomaan vakuusarviointiin, panttausten pätevytyteen ja vakuuksien realisoitavuuteen, jotta voidaan jatkuvasti ylläpitää realistinen näkymä saatavia turvaavista vakuuksista. Saatavien vakuudeksi pantattujen kohteiden arvojen on annettava oikea ja ajantasainen kuva niin yksittäisen asiakkaan kuin koko luottosalkun vakuusasemasta. Epälikvidien vakuuksien arvostamisessa on huomioitava vakuuskohteen omistajan taloudellinen asema. Mitä heikompi kohteen omistajan taloudellinen asema on, sitä suurempi realisaatioarvon painoarvon tulee olla vakuuskohteen arvostamisessa.

Rahoituspäätöksenteko pohjautuu eriyttämisen periaatteeseen, jossa rahoituksen valmistelija ei voi tehdä rahoituspäätöstä yksin. Rahoituspäätökset ovat päätöksiä riskin ottamisesta, ja siksi päätöksentekijöillä on oltava päätöstä tehdessään tiedossa kaikki päätöksentekoon olennaisesti vaikuttava tieto. Kaikki luottoriskinottoa koskevat päätökset ovat liiketoimintaperusteisia. Päätöksentekoa ohjaa OP Ryhmän riskinottohalu ja riskipolitiikassa määritetty tavoiteriskiasema. Päätökset, jotka poikkeavat riskipolitiikassa määritellystä tavoiteriskiasemasta, pitää perustella laajemmin. Keskusyhteisön riskienhallinta arvioi merkittävimpien rahoitushankkeiden riskipolitiikan mukaisuutta ja raportoi tilannekuvaa riskipolitiikan noudattamisesta luotonannossa OP Ryhmän ja pankkitoimintaa harjoittavien yhteisöjen johdolle.

Pankin toimiva johto ja hallinto seuraavat tarkasti pankin luottoriskiasemaa. Pankin johdolla on vastuu pitää hallinto ajan tasalla pankin operatiivisessa riskinotossa tapahtuvista mahdollisista poikkeamista suhteessa hallinnon vahvistamaan riskipolitiikkaan, jotta hallitus voi roolinsa mukaisesti valvoa pankin riskiaseman kehittymistä ja tarvittaessa ohjata operatiivista johtoa riskinottamisen suhteen.

Pankin näkökulmasta luottoriski realisoituu tilanteessa, jossa asiakas ajautuu maksukyvyttömäksi eikä selviydy luottovelvoitteistaan ilman, että pankki ryhtyy toimenpiteisiin, kuten vakuuksien realisoimiseen. Tämän takia on tärkeää, että asiakkaat, joiden velanhoitokyky on heikentynyt tai joiden velanhoitokykyyn kohdistuu merkittävä uhka, tunnistetaan viivytyksettä niin rahoitus- kuin asiakkuudenhoitoprosesseissa.

Asiakkaat, jotka ovat pankin kannalta merkittävimpiä ja joiden riski maksukyvyttömyydestä on selvästi kasvanut tai joiden velanhoitokykyyn liittyy muu merkittävä uhka, on siirrettävä erityisseurantaan. Näiden asiakkaiden osalta pankin on laadittava toimintasuunnitelma siitä, millä toimin asiakkaan tilanne pyritään pankin näkökulmasta ratkaisemaan ja pankille mahdollisesti realisoituva riski minimoimaan. Merkittävien potentiaalisten tai varsinaisten ongelma-asiakkaiden seuranta ja dokumentointi on riskittömämpiä asiakkaita tiiviimpää ja kattavampaa, jotta asiakkaan tilanteesta tapahtuvista muutoksista ollaan aktiivisesti tietoisia ja muuttuneeseen tilanteeseen pystytään reagoimaan välittömästi.

Luottoriskin mittaus

Luottoriskiä mitataan OP Ryhmä -tasolla luottoriskin taloudellisen pääomatarpeen osuudella vastuiden määrästä maksukyvyttömyyshetkellä, järjestämättömien saamisten osuudella luotto- ja takauskannasta sekä odotettavissa olevien luottotappioiden osuudella luotto- ja takauskannasta. Lisäksi mitataan yritysvastuiden osuutta eri luottoluokkakoreissa sekä yritysvastuiden keski-ratingia. Näille mittareille on asetettu riskipolitiikassa limiitit. Lisäksi luottosalkun keskittymiä seurataan asiakkaittain, toimialoittain ja maittain. Myös luottokannan ja luottoriskin taloudellisen pääomatarpeen kasvueroa mitataan kasvun ja riskinoton tasapainon varmistamiseksi. Pankkitoimintaa harjoittaville liiketoimintasegmenteille on asetettu ryhmätasoisista limiiteistä johdettuja limiittejä.

Riskipolitiikassa asetettuja limiittejä voidaan täydentää segmenttien toimintaohjeistuksessa asetetuilla laadullisilla tavoitteilla, jotka voivat olla segmentti- tai yhteisökohtaisia. Tavoitteita voidaan asettaa koko luottosalkulle tai erikseen henkilö- tai yritysasiakasrahoitukselle. Lisäksi voidaan asettaa luottoriskiprosessin laatua mittaavia tavoitteita.

Luottoportfolion riittävän hajautuksen ja tehokkaan pääoma-allokaation varmistamiseksi luottoportfolion ohjaamisessa hyödynnetään asiakassegmentointia. Asiakassegmentit on määritelty siten, että yksittäinen asiakassegmentti sisältää luottoriskiltään homogeenisia saamisia ja on siten ohjattavissa riskipolitiikassa kokonaisuutena. Segmentointia ja luottoluokkakorikohtaista jaottelua hyödyntäen esitetään riskipolitiikassa luottosalkun tavoitetila, mikä ei ole liiketoimintaa sitova, mutta liiketoiminnan tulisi ohjata luottoriskin ottoa siten, että tavoitetila saavutetaan.

Riskien arvioinnissa OP Ryhmä hyödyntää sisäisiä luottoriskimalleja. Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD, Probability of Default) arviointimallien lisäksi luottoriskin mittaamisessa käytetään tappio-osuuden ja vastuun määrän ennustemalleja. Vastuun määrä maksukyvyttömyyshetkellä (EAD, Exposure at Default) on ennuste pankin saatavan määrästä maksukyvyttömyyden alkaessa. Taseen ulkopuolisten sitoumusten määrä maksukyvyttömyyshetkellä määräytyy luottovasta-arvokertoimien (CF, Conversion Factor) perusteella. Tappio-osuus (LGD, Loss Given Default) on arvio pankille aiheutuvasta taloudellisesta tappiosta, osuutena EAD:sta maksukyvyttömyyden toteutuessa. Luottoriskin arvioinnissa käytettäviin malleihin sovelletaan malliriskien hallinnan mukaisia menettelyjä.

OP Ryhmän sisäinen luottoluokittelujärjestelmä

Luottoluokittelulla tarkoitetaan malleja ja menetelmiä, prosesseja, valvontaa, tietojen keruuta ja tietotekniikkajärjestelmiä, joilla tuetaan luottoriskien hallintaa, luottoriskin arviointia, vastuiden luokittamista luokkiin tai ryhmiin sekä tietuystyypisille vastuille kehitettyjen maksukyvyttömyys- ja tappioestimaattien määrittelyä. OP Ryhmän luottoluokittelujärjestelmä on ryhmätasoinen. OP Osuuskunnan hallitus hyväksyy luottoluokitusjärjestelmän periaatteet osana Riskienhallinnan periaatteet -asiakirjaa.

Henkilöasiakkaiden sopimusten maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä arvioidaan sisäisellä 16-portaisella asteikolla A–F, joista luokassa F on maksukyvyttömät sopimukset. Kaikkien henkilöasiakkaiden sopimusten maksukyvyttömyyden todennäköisyys arvioidaan kuukausittain luottokannan luokittelumallilla. Luottokannan luokittelu perustuu asiakkaan perustietoihin, maksukäyttäytymiseen ja muihin asiointihistoriatietoihin. Kullekin luottoluokalle on johdettu keskimääräiset maksukyvyttömyyden todennäköisyydet yhden vuoden aikaperiodille.

Luottopäätöksentekoa, luottoriskin arviointia ja uusluotonannon hinnoittelua tuetaan toistaiseksi hakemusvaiheen luokittelumalleilla. Osuuspankeille, ryhmän rahoitusyhtiötuotteille ja vakuudettomille kulutusluotoille on käytössä omat hakemusvaiheen mallit.

Yritysasiakkaiden maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä arvioidaan 20-portaisella asteikoilla 1,0–12,0, joista luokkiin 11–12 luokitellaan maksukyvyttömät asiakkaat.

Keskisuurten ja suurten yritysasiakkaiden R-luokittelu perustuu yrityksen taloudellisiin tunnuslukuihin ja laadullisiin taustatietoihin, joiden pohjalta tilastollinen malli tuottaa luokitusehdotuksen. Asiakkaaseen perehtynyt asiantuntija tekee rating-esityksen mallin tuottaman luokitusehdotuksen ja muun käytettävissä olevan tiedon pohjalta. Mahdolliset tulevaisuuden näkyymiin liittyvät muutokset ja epävarmuudet otetaan huomioon varoitusmerkkeinä ja mallin antamaan luokitteluun tehtävinä poikkeuksina. Luottoluokka päätetään keskusyhteisön riippumattomassa riskienhallinnassa rating-esityksen pohjalta vähintään vuosittain, heikkojen asiakkaiden osalta puolivuositain.

Pienten yritysasiakkaiden A-luokittelun perustana on Suomen Asiakastiedon automaattiluokittelumalli Rating Alfa. Rating Alfian muuttujina on yrityksen ja sen vastuuhenkilöiden maksuhäiriö- ja maksutapatietoja, tilinpäätöstunnuslukuja ja asiakkaan perustietoja. Rating Alfian riskipisteistä ja maksukyvyttömyyteen johtavista OP Ryhmän sisäisistä maksukäyttäytymistä kuvaavista tiedoista muodostetaan OP Ryhmän luottoluokat, joita tarvittaessa muutetaan asiantuntija-arvioiden perusteella. A-luokiteltujen asiakkaiden luottoluokan oikeellisuus on arvioitava vähintään vuosittain; heikkojen luottoluokkien ja tarkkailulista-asiakkaiden osalta arviointi on tehtävä puolivuositain. Vastuu arvioinnista on vastuupankilla. Arvioitu luottoluokka hyväksytään keskusyhteisön riskienhallinnassa merkittävempien A-luokiteltujen asiakkaiden osalta.

Yritysasiakkaat, joilla on vähäiset vastuut, luokitellaan pienten vastuiden luokittelumallilla (P). Luokittelumalli on kuukausittain laskettava automaattiluokittelu, joka muodostetaan asiakkaan perustietojen, asiointitietojen ja maksukäyttäytymistietojen perusteella.

Luottolaitosvastapuolten maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä arvioidaan 20-portaisella asteikoilla 1,0–12,0, joista luokkiin 11–12 luokitellaan maksukyvyttömät asiakkaat.

Luottolaitosvastapuolten maksukyvyttömyyden todennäköisyyden arvioinnissa käytössä oleva L-luokittelumallirakenne vastaa yritysten R-luokittelumallia. Luottoluokittelun pohjana oleva tilastollinen malli perustuu tilinpäätöstunnuslukuihin ja laadullisiin taustatietoihin. Luokitusta voidaan asiantuntijan toimesta korjata varoitusmerkein, ja luokitukseen vaikuttaa usein myös pankkikonsernin emon tuki ja ns. sovereign ceiling -periaate, jonka mukaan vastapuoli ei voi olla luottokelpoisuudeltaan toimintavaltiotaan parempi. Luottolaitosten luokitukset päätetään vähintään vuosittain.

Riskienhallintatoiminto ylläpitää tarkempaa kuvausta sisäisestä luottoluokittelujärjestelmästä ja raportoi säännöllisesti sen toimivuudesta osana OP Ryhmän riskianalyysiä sekä erikseen johtokunnan riskienhallintatoimikunnalle.

Likviditeettiriskit

Likviditeettiriskien tunnistaminen

OP Ryhmän keskuspankki ja muut liiketoimintayksiköt sekä riskienhallinta tunnistavat ja arvioivat jatkuvasti varainhankintaan ja liiketoimintaan sekä muuhun toimintaympäristöön sisältyviä riskejä. Uusien tuotteiden, palvelujen, toimintamallien, prosessien ja järjestelmien riskiarvioinnissa liiketoiminnan tulee ottaa huomioon myös likviditeettiriskit. Vähintään vuosittain riskienhallinta yhteistyössä liiketoimintojen edustajien kanssa tekee kattavan likviditeettiriskien kartoituksen sen varmistamiseksi, että likviditeetin riittävyden arviointimenettelyt (ILAAP) ovat asianmukaiset ja riittävät suhteessa ryhmän likviditeettiriskeihin.

Likviditeettiriski liittyy keskeisesti pankkitoimintaan, jossa rahoituksen sisään- ja ulosvirtaukset eivät ajoitu samanaikaisesti. Pankki altistuu tällöin jälleenrahoitusriskille johtuen pääasiassa maturiteetiltaan pitkän antolainauksen ja asiakas-käyttäytymisestä riippuvan talletusvarainhankinnan maturiteetin eroista ja saamisten epälikvidiydestä. Samanaikaisesti pankki altistuu varainhankinnan keskittymäriskille talletus- ja tukkuhankinnan vastapuolten, rahoituksen saatavuuden ja maturiteetin suhteen. Markkinalikvidiyden puute voi pienentää pankin omistuksessa olevien likvidien varojen määrää.

Arviointi ja mittaus

Saamisten, velkojen ja taseen ulkopuolisten sitoumusten tulevia kassavirtoja arvioidaan sopimuksen eräpäivän tai lyhennysohjelman mukaisesti, asiantuntija-arviolla tai asiakaskäyttäytymisen historiaan perustuvilla tilastollisilla malleilla.

Rakenteellista rahoitusriskiä mitataan sisään tulevien ja ulos maksettavien kassavirtojen erotuksena eri aikaluokissa. Lisäksi lasketaan sääntelyn mukaista pysyvän varainhankinnan vaatimuksen tunnuslukua (NSFR, Net Stable Funding Ratio), joka määrittelee, miten paljon pitää olla vakaita, yli yhden vuoden pituisiksi arvioituja rahoituslähteitä suhteessa pysyvää varainhankintaa edellyttäviin eriin.

Maksuvalmiusriskiä mitataan viranomaisnäkökulmasta maksuvalmiusvaatimuksen (LCR, Liquidity Coverage Ratio) mukaisella tunnusluvulla. Maksuvalmiusvaatimuksen ajallista riittävyyttä arvioidaan erääntyvällä taseella, jolloin sopimuksia ei uusita niiden erääntyessä vaan ne päättyvät eräpäivänään. Taloudellisen näkökulman perusteella mitataan stressitestaukseen pohjautuvaa likviditeettireservin riittävyyttä.

Varainhankinnan keskittymäriskiä mitataan laskemalla liukuvan 12 kuukauden ja liukuvan 3 kuukauden aikana erääntyvä pitkäaikainen joukkovelkakirjalainamuotoinen varainhankinnan määrä. Alle vuoden aikahorisontissa mitataan lyhyen ja pitkän tukkuvarainhankinnan muodostaman kokonaistukkuvarainhankinnan määrä 3 kuukauden aikana. Talletusvarainhankinnan osalta seurataan suurimpien talletusvolyyymien muodostamaa keskittymää. Lisäksi seurataan vastapuoli- ja instrumenttikohtaisia keskittymiä.

Taseen sitoutuneisuutta mitataan suhteuttamalla taseen kiinnitettyjä varoja taseen varojen ja vakuuksien yhteenlaskettuun määrään.

Likviditeettireservin sijoitustoiminnan riskien arviointi- ja mittausmenetelmiä kuvataan markkinariskien yhteydessä.

Likviditeetin stressitestausta

OP Ryhmän likviditeettireservin ja varautumiserien riittävyyttä arvioidaan erilaisten skenaarioiden avulla. Stressiskenaarioina käytetään niin OP Ryhmä -kohtaista kuin markkinakohtaisia skenaarioita sekä niiden yhdistelmää. Skenaarioiden tulee kattaa sekä lyhyen että pitkän aikavälin stressitilanteita. Jäsenpankkikohtaisen rakenteellisen rahoitusriskin mittaauksessa huomioidaan pankkikohtaisesti viranomaisen stressiskenaarioon perustuva maksuvalmiusvaade maksuvalmiustalletuksena keskuspankkiin. Ryhmän elvytysuunnitelman yhteydessä hyödynnetään käänteistä stressitestiä. Toimiva johto vahvistaa käytettävät skenaariot, stressitestausten tulosten käytön ja raportoinnin.

Varainhankintasuunnitelma

OP Ryhmän varainhankintasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon jäsenpankkien arvio tulevien vuosien rahoitustarpeesta. Varainhankintasuunnitelmassa määritellään suuntaviivat seuraavien vuosien tukkuvarainhankinnalle. Suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti ja sitä päivitetään vuoden aikana tarpeen mukaan. Talletusvarainhankintaa tehdään ensisijaisesti liiketoimintastrategian ja -suunnitelman pohjalta. Varainhankintasuunnitelmassa määritellään tukkuvarainhankinnan lähteet ja esitetään, miten ryhmän rahoitustarve tärkeimpien tukkurahoituslähteiden osalta katetaan huomioiden markkinoiden syvyys ja riittävä hajautus sekä määritellään päätöksentekovaltuudet. Varainhankintasuunnitelman pitää ottaa huomioon myös usean vuoden epäsuotuisat skenaariot ja keskeisten varainhankintaerien äkilliset muutokset.

Valuuttamääräisen likviditeetin hallinta

OP Ryhmässä valuuttamääräistä varainhankintaa tehdään varainhankinnan lähteiden hajauttamisen vuoksi. Koska ryhmän saamiset ovat lähes kokonaan euromääräisiä, valuuttamääräinen varainhankinta muunnetaan pääsääntöisesti johdannaisilla liikkeeseenlaskun yhteydessä euroiksi.

Likviditeettisääntelyn mukaan valuutta on merkittävä, jos velat tietyssä valuutassa ylittävät 5 % yhteenliittymän taseen loppusummasta. Merkittäviä valuuttoja seurataan valvojalta muodostettavan likviditeettiraportoinnin yhteydessä kuukausittain. Valuuttojen osuus taseesta on pieni ja toimintamallista johtuen valuutan saatavuudesta johtuva likviditeettiriski on minimoitu.

Päivänsisäisen likviditeetin hallinta

OP Ryhmän keskuspankki seuraa päivänsisäisesti käytössä olevia rahoituslähteitä sekä ennakoi ja seuraa päivänsisäisesti tapahtuvien maksujen toteutumista. Päivänsisäisiä rahoituslähteitä pidetään sen verran, että pankkipäivän aikana toteutuvista maksuista suoriudutaan.

Likviditeetin hallinnan varautumissuunnitelman mukaisesti voidaan valmiustasoa tarvittaessa nostaa myös päivänsisäisen likviditeetin häiriytyessä. Tällä varmistetaan tehokas toiminta kriisin uhan kasvaessa.

Likviditeettireservi

Taloudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna likviditeettireservi koostuu talletuksista Suomen Pankkiin sekä sitomattomista OP Yrityspankin hallussa olevista keskuspankkivakuuskelpoisista saamistodistuksista. Lisäksi siihen kuuluvat muut OP Yrityspankin hallussa olevat jälkimarkkinakelpoiset saamistodistukset ja sitomattomat keskuspankkivakuuskelpoiset yritysluotot.

Viranomaisnäkökulmasta tarkasteltuna OP Ryhmän likviditeettireservi koostuu maksuvalmiusvaatimusta koskevan säännösten kriteerit täyttävästä likviditeettireservistä (LCR-reservi).

Ryhmän keskuspankki vastaa sijoitussuunnitelman laatimisesta vähintään vuosittain. Siihen sisältyvät keskuspankin hallussa olevat likviditeettireservin joukkolainasijoitukset. OP Yrityspankin hallitus hyväksyy suunnitelman. Sijoitussuunnitelma noudattaa OP Ryhmän riskinoton periaatteissa (RAS) sekä riskipolitiikassa asetettuja rajoitteita ja tavoitteita markkinariskille, luottoriskille ja maksuvalmiusriskille. Sijoitussuunnitelmassa luodaan soveltuville osin puitteet saamistodistusten likviditeetin testaukselle.

Sijoituksia hajautetaan sekä sisäisen riskinottohalukkuuden että ulkoisen sääntelyn vaatimukset huomioiden muun muassa tuotteittain, vastapuolittain ja maittain.

Vakuuksien hallinta ja varojen sitoutuneisuus

Vakuuksilla tarkoitetaan tässä yhteydessä OP Ryhmän varoja, joita käytetään vakuutena likviditeettitarpeista suoriutumiseen joko normaali- tai stressitilanteessa. Ryhmän keskuspankki seuraa keskitetysti vakuuksia ja vastaa vakuuksien käytöstä ja niiden siirrosta.

Suurin taseen sitoutuneisuutta aiheuttava erä on OP-Asuntoluottopankki Oyj:n vakuudellisten joukkolainojen vakuutena olevat asuntoluotot. Tämän lisäksi sitoutuneisuutta aiheuttavat pääasiassa keskuspankkioperaatiot ja johdannaisliiketoiminta. Likviditeettitarpeisiin varautumisen näkökulmasta varojen sitoutuneisuutta rajoitetaan määrällisellä limiitillä riskipolitiikassa.

Likviditeettipotentialin kasvattamiseksi on oleellista tunnistaa taseen saatavien kelpoisuus rahoituksen vakuutena ja kehittää valmiuksia saatavien käyttämiseksi rahoituksen vakuutena.

Likviditeetin turvaaminen stressitilanteissa

OP Ryhmän likviditeetin varautumissuunnitelmalla luodaan viitekehys, jolla turvataan ryhmän kyky selvitä maksuvelvoitteistaan myös maksuvalmiuskriisin aikana. Suunnitelma luo selkeät operatiiviset ohjeet ja toimintamallit lisääntyneen likviditeettiriskin havaitsemiseen sekä ohjaa oikea-aikaisiin ja oikein mitoitettuihin toimenpiteisiin likviditeettiriskin vähentämiseksi varmistamalla tehokas organisoituminen ja toiminta kriisin uhan kasvaessa. Varautumissuunnitelma määrittelee kullekin maksuvalmiuden valmiustasolle ohjaus- ja seurantamenettelyt, jotka tiukentuvat valmiustason noustessa.

Lisäksi OP Ryhmän elvytysuunnitelma sisältää likviditeetin hallinnan elvytystoimet.

Likviditeettiriskien raportointi

Keskusyhteisön johdolle raportoidaan likviditeettiriskeistä säännöllisesti, ja maksuvalmiustilanteen valmiustason noston myötä siirrytään tarvittaessa viikoittaiseen tai päivittäiseen tilanneraportointiin. OP Ryhmän yritykset raportoivat likviditeettiriskistä hallituksille säännöllisesti vähintään asetettujen valvontarajojen ja limiittien tasolla.

OP Ryhmän riskianalyyssissä riskienhallinta raportoi neljännesvuosittain keskusyhteisön hallituksen riskivaliokunnalle likviditeettistrategian ja Pankkitoiminnan riskipolitiikan linjausten toteutumisen. Raportoinnissa arvioidaan lähtökohtaisesti yhteenliittymätasolla varainhankinnan muutoksia suhteessa asiakasliiketoiminnan rahoitustarpeeseen sekä erikseen talletusten ja tukkuhankinnan muutoksia ja niihin liittyvää asiakaskäyttäytymistä. Lisäksi arvioidaan stressitestauksen kautta sisäisten likviditeettipuskurien riittävyttä lyhyellä ja pitkällä aikavälillä, pankkitoiminnan rakenteellista rahoitusasemaa sekä viranomaisvaateiden muutoksia.

Likviditeettiriskien hallinnassa hyödynnettävien mallien toimivuus varmistetaan malliriskien yhteydessä kuvattujen malliriskien hallinnan periaatteiden mukaisesti.

Likviditeetin hallinta ja ohjaus yhteenliittymässä

Likviditeettisääntelyä ei sellaisenaan sovelleta yhteenliittymän yrityksiin, vaan EKP:n luvalla keskusyhteisö voi myöntää jäsenpankeilleen luvan poiketa likviditeettisääntelystä. OP Osuuskunta osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisönä on myöntänyt jäsenluottolaitoksilleen talletuspankkien yhteenliittymälain mukaisen poikkeusluvan, johon nojaten jäsenluottolaitoksiin ei sovelleta EU:n vakavaraisuusasetuksen kuudennessa osassa mainittuja luottolaitoksen maksuvalmiudelle asetettuja vaatimuksia. Asetuksen mukaista maksuvalmiutta valvotaan ja raportoidaan osuuspankkien yhteenliittymän tasolla. Poikkeusluvan myöntämisen edellytyksenä on se, että keskusyhteisö antaa ohjeet yhteenliittymän yrityksille maksuvalmiuden turvaamiseksi tarvittavasta riskienhallinnasta ja muista laadullisista vaatimuksista ja valvoo näiden ohjeiden noudattamista.

Keskusyhteisön toimiva johto vastaa OP Ryhmän keskitetystä likviditeettiriskien hallinnan järjestämisestä likviditeettistrategian linjausten mukaisesti. Sen on huolehdittava, että yhteenliittymän likviditeetin hallinta ja sen valvonta ovat jatkuvasti sopusoinnussa liiketoiminnan laajuuden ja laadun kanssa sekä täyttävät sääntelyn vaatimukset. Otto- ja antolainauksen myynnin ohjauksessa johto kiinnittää huomiota kasvu- ja kannattavuustavoitteiden lisäksi tuotteiden likviditeettiominaisuuksiin. Asiakaspalveluun liittyvän tuotekehityksen avulla on pyrittävä myös siihen, että likviditeetti- ja rahoitusrakenteen riskejä saadaan vähennettyä.

OP Ryhmän likviditeetti- ja tukkuvarainhankintasuunnitelman sekä valtuutukset varainhankinnan toteuttamiseksi pääomamarkkinoilla hyväksyvät OP Yrityspankin ja OP-Asuntoluottopankin hallitukset. Keskusyhteisön toimiva johto hyväksyy Likviditeetin varautumissuunnitelman, joka sisältää valmiustasopohjaisen maksuvalmiustilanteen ohjaus- ja valvontamenettelyt sekä rahoituslähteet.

OP Ryhmän keskuspankkina toimiva OP Yrityspankki Oyj turvaa niin koko ryhmän kuin kunkin osuuspankin tai muun ryhmään kuuluvan yrityksen maksuvalmiuden. Ryhmän keskuspankin Suomen Pankissa olevalle sekkitilille kerätään ryhmän yhteisöjen likviditeetti. Näin ollen koko ryhmän maksuvalmiusasema hoidetaan aina keskitetysti sekkitilin kautta. OP Ryhmän keskuspankki vastaa ryhmän tukkuvarainhankinnasta, hallitsee ryhmän lyhytaikaista likviditeettiä ja ylläpitää maksuvalmiusreserviä, hoitaa keskitetysti ryhmän vähimmäisvarantovelvoitteen sekä vastaa päivänsisäisen likviditeettiriskien hallinnasta. OP Yrityspankki hoitaa keskitetysti ryhmän vieraan pääoman ehtoisen ja oman pääoman ehtoisen tukkuvarainhankinnan, ja OP-Asuntoluottopankki Oyj asuntolainavakuudellisen tukkuvarainhankinnan.

Hallituksen tai sen valtuuttaman toimielimen päätöksellä keskuspankki voi hyödyntää normaalitilanteessa koko OP Ryhmässä olevia vakuuksia. Raha- ja pääomamarkkinoiden häiriöistä tai muista syistä johtuvassa vakavassa maksuvalmiuskriisissä tai siihen varautumisessa keskusyhteisön hallitus tai sen valtuuttama toimielin velvoittaa yhteenliittymän jäsenpankit joko myymään luottoja OP-Asuntoluottopankki Oyj:hin tai asettamaan luottokantaansa OP-Asuntoluottopankki Oyj:n liikkeeseen laskeman katetun joukkovelkakirjalainan vakuudeksi väliluoton kautta. Tarvittavien luottojen määrä pohjautuu ryhmätasoiseen tarpeeseen ja määritellään pankkikohtaisesti. Päätös voidaan panna toimeen

keskusyhteisön hallituksen tai sen valtuuttaman toimielimen päätöksellä. Jäsenpankit sitoutuvat toteuttamaan päätökseen liittyvät toimenpiteet välittömästi.

Osuuspankkien antolainauksen ensisijaiset rahoituslähteet ovat oma pääoma, talletusvarainhankinta ja väliluottorahoitus OP-Asuntoluottopankilta. Väliluottorahoituksen käyttö vähentää OP Ryhmän senior varainhankinnan tarvetta.

Mikäli osuuspankin asiakasliiketoiminnassa syntyy likviditeettiylijäämää, se ohjataan ryhmän keskuspankin tarjoamiin sijoitustuotteisiin tukemaan koko OP Ryhmän perustehtävän toteutusta. Osuuspankkien perustehtävään ei kuulu sijoitustoiminta.

Likviditeettiriskin kustannusten allokointi yhteenliittymässä

Tukkuvarainhankinnan ja likviditeettireservin ylläpidon kustannukset jaetaan jäsenpankeille keskusyhteisön toimivan johdon hyväksymän aiheuttamisperiaatteen pohjalta. Maksuvalmiuden ylläpidosta aiheutuvat kustannukset allokoidaan maksuvalmiustalletuksen kautta ja tukkuvarainhankinnan kustannukset OP-luottojen/-talletusten pohjakoron päälle lisättävällä marginaalilla tai jollakin muulla menettelyllä.

Ulkoisen tukkuvarainhankinnan kustannusten tulee heijastua asiakasliiketoiminnan hinnoitteluun.

Markkinariskit

Rahoitustaseen korkoriskin hallinnan strategia

OP Ryhmän tuotoista noin kolmasosa muodostuu korkokatteesta. Rahoitustaseen korkoriskin hallinnan strategia muodostaa näin ollen keskeisen elementin ryhmän tulosvakauden varmistamisessa. Rahoitustaseen korkoriski on määritelty osana markkinariskejä yhdeksi OP Ryhmän merkittäväksi riskiksi.

Rahoitustase muodostuu niistä OP Ryhmän pankkitoiminnan tase- ja taseen ulkopuolisista eristä, joita ei ole määritelty kaupankäyntivarastoon kuuluviksi eriksi. Rahoitustaseen korkoriski on rakenteellinen korkoriski, joka syntyy toiminnan luonteen vuoksi. Rahoitustaseen korkoriskiä suojataan ryhmän keskuspankin tarjoamilla tuotteilla. Jäsenpankilla tulee olla riittävä osaaminen johdannaisten käytöstä suojauksessa.

Rahoitustaseen korkoriskilimiitit asetetaan tasoille, jotka eivät kannusta liian suureen lyhytaikaisen eikä pitkäaikaisen korkoriskin ottamiseen suhteessa kunkin jäsenpankin riskinkantokykyyn.

Rahoitustaseen korkoriskin hallinnan periaatteet luovat edellytykset myös IRRBB-sääntelyvaateiden (Interest Rate Risk in the Banking Book) täyttämiseksi. Niiden mukaisesti:

- Toimivalla johdolla on vastuu OP Ryhmän pankkitoiminnan rahoitustaseen korkoriskien hallinnan järjestämisestä korkoriskin hallinnan strategian linjausten mukaisesti.
- Korkoriskin hallinnan käytännöt ovat perusteltuja, vankkoja ja dokumentoituja.
- Kukin yhteenliittymän jäsenpankki kantaa oman rahoitustaseensa korkoriskin ja vastaa sen hallinnasta.
- Varoihin ja velkoihin sisältyvät optionaalisuudet otetaan huomioon korkoriskin mittauksessa käytettävissä malleissa. Mallien toimivuus varmistetaan malliriskien yhteydessä kuvattujen malliriskien hallinnan periaatteiden mukaisesti.
- Korkoriskiä mitataan korkokäyrän tason muutoksille ja stressitesteissä myös korkokäyrän muodon muutoksille.
- Korkotuloriskimittarilla mitataan korkokateriskiä ja nykyarvoriskimittarilla taseen ja taseen ulkopuolisiin eriin koko juoksuajalle sisältyvää korkoriskiä.
- Rahoitustaseen korkoriskille varataan taloudellista pääomaa suhteessa korkorisktiin.
- Korkoriskin stressitestejä suoritetaan säännöllisesti.
- Kiinteäkorkoisia luottoja on tällä hetkellä vähän. Saatavat ovat pääosin vaihtuviin viitekorkoihin sidottuja, joten pankin ansainta ei merkittävässä määrin perustu lyhyen ja pitkän koron välisen korkoeron hyödyntämiseen. Pankin ansainta voi kuitenkin osittain perustua myös pitkän ja lyhyen koron välisen korkoeron hyödyntämiseen nykyistä enemmän korkoriskilimiittien asettamisissa puitteissa.

Kukin jäsenpankki hoitaa rahoitustaseen korkoriskiä riskipolitiikan linjausten ja rajausten, keskusyhteisön antaman muun ohjeistuksen ja tavoiteasetannan sekä tili-, talletus- ja luottoehtojen määrittämissä puitteissa. Jäsenpankit laativat vuosisuunnittelun yhteydessä tasehallintasuunnitelman, joka sisältää myös rahoitustaseen korkoriskin hallintasuunnitelman.

OP Ryhmän uusien tuotteiden, palvelujen, toimintamallien, prosessien ja järjestelmien riskiarviointimenettelyllä varmistetaan, että korkoriskin hallinnan piirteet on ymmärretty ja asianmukaisesti kuvattu.

Merkittävään osaan luottoja sovelletaan luottoehtojen perusteella viitekorkojen alarajana nollaa. Nollalattioiden arvioidaan teknisesti pitävän suurella todennäköisyydellä, sillä niistä luopumisesta ei käydä keskustelua toimialan sisällä eikä julkisuudessa. Nollalattioiden poistamisen toteuttaminen edellyttää lainsäädäntöön muutoksen, jossa määritellään, miten negatiivinen viitekorko asiakkaalle hyvitetään ja miten sitä verotuksessa käsitellään. Nollalattioiden poistamisen vaikutuksia arvioidaan stressitesteillä.

Omaa pääomaa pidetään liiketoimintaa rahoittavana eränä. Tuotto-osuuksien korot otetaan asiakaslupauksen ja pääomalainat sopimuskoron mukaan huomioon riskilaskennassa. Osakepääoma on korotonta, samoin kuin osuuspääoma ja kertyneet voittovarot.

Keskusyhteisö varmistaa korkoriskinsiirron liiketoiminnan luonnetta vastaavan kuvautumisen ryhmän ja sen keskeisten yritysten tilinpäätöksiin keskitetyllä suojauslaskennalla.

OP Ryhmän riskianalyyssissä riskienhallintatoiminto raportoi neljännesvuosittain keskusyhteisön hallituksen riskivaliokunnalle Pankkitoiminnan riskipolitiikan linjausten toteutumisesta.

Tasepankkitoiminnan muiden markkinariskien hallinta

Pankkitoiminta taseen kautta -ansaintalogiikan muut markkinariskit syntyvät lähinnä OP Ryhmän likviditeettireservin hoidosta sekä OP Yrityspankin joukkovelkakirjalainasalkusta.

OP Yrityspankin keskuspankkitoiminto hallinnoi OP Ryhmän pankkitoiminnan likviditeettireserviä. Sääntelyn mukainen maksuvalmiusvaatimus (LCR) määrittää reunaehdot likviditeettireservin koolle ja allokaatiolle. Likviditeettireserviin kuuluu keskuspankkitalletuksen ohella likviditeettireservisalkku, johon kuuluvien erien on täytettävä sääntelyn luottokelpoisuus- ja likvidiysvaateet. Tämän vuoksi salkku sisältää arvopapereita, joista luottotappioiden realisoituminen on erittäin epätodennäköistä. Nämä arvopaperit ovat useimmiten kiinteäkorkoisia, eli niiden arvo elää markkinakorkojen ja luottospreadien liikkeiden myötä. Salkun arvopaperit on päätetty kirjata käypään arvoon muun laajan tuloksen kautta kirjattavien luokkaan, joten niiden arvon muutokset kirjautuvat omiin varoihin luettavaan käyvän arvon rahastoon ja vaikuttavat siten vakavaraisuuteen.

Likviditeettireservisalkkua seurataan ja hallinnoidaan markkinariskin hallinnan keinoin:

- Likviditeettireservisalkun ansainta perustuu luottospread- ja likviditeettiriskin kantamiseen. Korkoriski suojataan johdannaisilla. Johdannaiset voidaan tehdä OP Yrityspankin sisäisesti, jolloin korkoriski siirtyy ryhmän keskuspankin hallinnoitavaksi.
- Pankkitoiminnan riskipolitiikka määrittelee riskien mittaamenetelmät ja riskinoton limiitit ja muut rajoitteet.
- Sijoitussalkulle laaditaan sijoitussuunnitelma, jossa kuvataan sijoitustoiminnan tavoitteet ja salkunhoidossa noudatettavat periaatteet. OP Yrityspankin hallitus hyväksyy sijoitussuunnitelman. Sijoitussuunnitelmassa kuvatun lisäksi voidaan tehdä lyhytaikaisia sijoituksia kuntatodistuksiin.
- Salkun riittävä hajautus varmistetaan liikkeeseenlaskijakohtaisilla rajoituksilla.

Lisäksi OP Yrityspankki sijoittaa yritysten joukkolainoihin. Yrityspankin joukkovelkakirjalainasalkku on OP Yrityspankin kannalta luotonannon vastine. Salkulle laaditaan sijoitussuunnitelma, jossa kuvataan sijoitustoiminnan tavoitteet ja salkunhoidossa noudatettavat periaatteet.

Pankkitoiminnan osake- ja kiinteistöriskiä hallitaan ensisijaisesti ohjeistuksella, jossa riskinotto on tarkkaan rajattua. Kiinteistöriski muodostuu lähinnä osuuspankkien omassa käytössä olevista kiinteistöistä. Pankkitoiminnan nykyisiin liiketoimintamalleihin ei kuulu osake- tai kiinteistöriskin kasvattaminen.

Autokaupan rahoituksessa voidaan tarjota tuotteita, joissa riski auton jälleenmyyntiarvosta sopimuskauden lopussa on OP Yrityspankilla. Jos toteutunut myyntihinta alittaa sopimuksen hinnoittelussa käytetyn arvion, ansainta jää tavoitellusta tai syntyy tappiota. Riskin hallitsemiseksi on tärkeää rajata rahoitettavat kohteet sellaisiksi, että niiden hintakehitys on ennustettavaa ja realisointi sujuvaa.

Markets-toiminnan riskienhallinta

OP Ryhmän kaupankäynti pääomamarkkinatuotteilla on keskitetty OP Yrityspankin Markets-toiminnalle. Tähän kuuluvat osuuspankkien ja OP Yrityspankin myöntämiin lainoihin tehtyjen korkosuojaustuotteiden hinnoittelu ja suojaaminen markkinoille, erilliset korkosuojaukset, valuuttakauppa, strukturoidut sijoitustuotteet, kaupankäynti joukkovelkakirjalainoilla sekä hyödykejohtannaiset. Otettuja riskejä ovat korkoriski eri valuutoissa, valuuttariski, optioiden volatilitteettiriski, luottospread-riski ja vastapuoliriski. Strukturoitujen sijoitustuotteiden takaisinostoista syntyy myös jonkin verran osakeriskiä. Markets vastaa ryhmän valuuttaposition hoidosta ja tekee tarpeen mukaan valuuttakauppoja markkinoille. Marketsin riskiasemia hallitaan käymällä aktiivista kauppaa markkinoilla. Marketsin riskin ja tuloksen seuranta on päivittäistä. Lisäksi Riskienhallinta raportoi Marketsin riskeistä hallituksen riskivaliokunnalle ja toimivalle johdolle osana OP Ryhmän riskianalyysia.

Marketsin riskejä mitataan expected shortfall -mittareilla sekä erilaisilla tuote- ja positiokohtaisilla herkkyy- ja nimellisarovmittareilla. Toiminnan kannalta merkityksellisten markkinaliikkeiden vaikutuksia arvioidaan stressitestauksella, jotta ymmärretään harvinaisten ja vaikutukseltaan suurten markkinamuutosten riskit. Marketsin markkinariskit sisältyvät taloudelliseen pääomatarpeeseen. Riskipolitiikka asettaa liiketoimintamalleille limiitit ja rajaukset. Riskipolitiikka laaditaan niin, että riskit ovat näkyvissä liiketoimintamalleittain ja että liiketoimintamallien ulkopuolinen riskinotto on tarkkaan rajattua.

Johdannaissopimusten solmimisesta aiheutuu vastapuoliriskiä, jota rajoitetaan asiakaskohtaisilla limiiteillä. Limiiteistä päätetään OP Yrityspankin luottopäätösten prosessissa. Riskin huomioimiseksi johdannaisten arvostuksia korjataan luottoriskin arvostusoikaisulla (CVA ja DVA). Arvostusoikaisun suuruuteen vaikuttaa johdannaisten luottoriskiton arvostus, korkotaso, valuuttakurssit, korko-optioiden volatilitteetti ja luottoriskin markkinahinta. Luottoriskin arvostusoikaisun korkotason vaihtelusta johtuvaa heiluntaa vähennetään tekemällä johdannaissopimuksia.

Luottoihin kytketyistä korkosuojista syntyvät riskit siirretään Marketsiin, joka kattaa ne markkinoille. Toimintaan liittyviä riskejä ovat korko- ja volatilitteettiriski. Joissakin tuotteissa asiakkaiden ennustetulla käyttäytymisellä on merkittävä vaikutus tuotteen hinnoitteluun ja riskin suojaamiseen. Jos asiakkaiden käytös kokonaisuutena poikkeaa merkittävästi ennustetusta, toteutunut asiakkuustuotto voi olla odotettua pienempi tai suurempi sekä riskiasema yli- tai alisuojattu. Asiakaskäyttäytymisriski poikkeaa markkinariskeistä siinä, että riskiä ei voi suojata pankkien välisillä markkinoilla. Riskin hallinta perustuu asiakassuhteen hoitoon osuuspankeissa, asiakaskäyttäytymisen ajantasaiseen seurantaan sekä kertyneen tiedon hyödyntämiseen ennustemallien kehityksessä.

Varainhoito-liiketoimintamallin riskienhallinta

Varainhoito-liiketoiminnan tärkeimmät riskit ovat toiminnan järjestämiseen liittyvät operatiiviset riskit ja compliance-riskit. Varainhoidon tuotteiden myyntiin kohdistuu yksityiskohtaista sääntelyä, jolla pyritään varmistamaan, että asiakas ymmärtää sijoituspäätöksensä riskit ja kustannukset sekä ympäristö- ja sosiaaliset vaikutukset. Sijoitustuotteiden myyntiin liittyy maineriski. Markkinakehityksen vaikutus hallinnoitaviin varoihin altistaa liiketoiminnan ansainnan markkinariskeille.

Riskejä hallitaan parantamalla prosessien laatua ja varmistamalla, että tuotetarjooma vastaa asiakaskysyntää ja -tarpeita. Monipuolinen tuotetarjooma parantaa asiakaspysyvyyttä tilanteessa, jossa asiakas haluaa vaihtaa tai hajauttaa sijoituskohteita. Riskeille varataan pääomatarvetta osana muut arvioitavat riskit -riskilajia.

Compliance-organisaatio raportoi compliance-riskeistä ja Riskienhallintatoiminto muista Varainhoito-ansaintalogiikkakokonaisuuden riskeistä hallituksen riskivaliokunnalle ja toimivalle johdolle osana OP Ryhmän riskianalyysia.

2.3 Vakuustoitominnan riskit

Henkivakuutusriskit

Henkivakuutus tuotteiden sisältämät biometriset riskit johtuvat siitä, että kuolemantapausten tai työkyvyttömyyden perusteella korvauksia maksetaan enemmän kuin on ennakoitu tai eläkkeitä maksetaan ennakoitua pidempään. Kuolevuus ja jäljellä olevan eliniän odote vaikuttavat henkivakuutusyhtiön riskiasemaan kuolemanvaravakuutuksissa ja eläkevakuutuksissa. Varsinkin etuusperusteisessa ryhmäeläkevakuutuksessa ja muissa elinikäisiä eläkevakuutuksia sisältävissä kannoissa pitkäikäisyysriski on suuri, sillä nämä sopimukset eivät sisällä merkittävästi riskiasemaltaan vastakkaista kuolevuusriskiä.

Vakuutuksenottajien asiakaskäyttäytymisestä syntyvät raukeamisriski ja takaisinostoriski. Vakuutuksenottajalla on oikeus lopettaa vakuutusmaksujen maksaminen, lopettaa sopimus ennaikaisesti tai muuttaa sopimusta sopimukseen sisältyvän option perusteella siten, että muutetussa sopimuksessa yhtiöllä on aiempaa suurempi riski. Yksi esimerkki edellä mainituista optioista on asiakkaan oikeus vaihtaa varojensa tuotto sijoitussidonnaisesta laskuperustekorkoiseksi, mikä kasvattaa korkokuluja. Toinen esimerkki on eläkkeen lykkääminen, mikä kasvattaa sekä pitkäikäisyysriskiä että raukeamisriskiä. Asiakaskäyttäytymiseen liittyvälle takaisinostoriskille alttiita ovat erityisesti säästövakuutukset ja kapitalisaatiosopimukset, joissa asiakkaalla on takaisinosto-oikeus sekä riskivakuutukset, jotka vakuutuksenottaja voi päättää milloin vain niin halutessaan. Eläkevakuutuksissa takaisinosto on mahdollinen vain poikkeustapauksissa.

Kustannusriskillä tarkoitetaan tilannetta, jossa toteutuvat vakuutus sopimusten hallinnoinnin, hoidon ja korvaustoiminnan kustannukset eroavat hinnoittelussa arvioiduista kustannuksista. Vakuutusten ennaikainen raukeaminen voi myös vaarantaa vakuutusten hinnoittelussa käytettyjen kustannusoletusten pitävyyden ja siten myötävaikuttaa kustannusriskin toteutumiseen.

Henkivakuutusriskien edellyttämää pääomien tarvetta arvioidaan vakavaraisuuspääomavaateella (SCR) ja taloudellisella pääomatarpeella. Arviota täydennetään stressitesteillä.

Henkivakuutuksen vakuutusriskejä hallitaan huolellisella riskinvalinnalla ja hinnoittelulla sekä varmistamalla vakuutusvelan tarkka ja turvaava arvostus. Asiakas- ja riskinvalintalinjaukset kuvataan säännöllisesti päivitettävässä asiakas- ja riskivalintaohjeessa.

Kuolevuuteen ja pitkäikäisyyteen liittyvät riskit hinnoitellaan vakuutuksen myöntämishetken olosuhteiden ja tilanteen perusteella turvaavasti. Yhtiöllä on hyvin vähäiset oikeudet muuttaa näiden pitkäaikaisten sopimusten hintoja. Tästä syystä riski hinnoitteluperusteiden mahdollisesta muuttumisesta myöhemmin jää vakuutusyhtiön kannettavaksi siten, että uusmyynnin maksuja korotetaan ja yhtiö kirjaa myydylle kannalle vakuutusvelan täydennyksen. Riskiasemaltaan vastakkaisten vakuutusten tarjoaminen vähentää koko vakuutuskannan nettoriskiä.

Asiakaskäyttäytymiseen liittyvää ennaikaista raukeamisriskiä ja riskiä asiakkaan optiosta vaihtaa varojensa tuottoa takuukorkoiseksi hallitaan kilpailukykyisellä tuotevalikoimalla, sopivilla tuoterakenteilla sekä kannusteilla ja sanktioilla sopimusehdoissa.

Kustannusriskiä hallitaan riittävällä kulukurilla sekä turvaavalla hinnoittelulla. Hinnoittelussa tehtyjen oletusten toteutumista seurataan jatkuvasti ja tarvittaessa uusmyynnin maksuja korotetaan ja myydyn vakuutuskannan osalta kirjataan vakuutusvelan täydennys.

Riskiä rajoitetaan myös jälleenvakuutuksella, jonka taso määritetään OP-Henkivakuutuksen hallituksen hyväksymissä jälleenvakuutusperiaatteissa. Jälleenvakuutusperiaatteissa asetetaan rajat enimmäisomapidätykselle sekä katastrofisuojan kapasiteetille. Jälleenvakuutusperiaatteet rajoittavat myös jälleenvakuutuksen vastapuoliriskin ottovaltuuksia, sillä dokumentissa asetetaan limiitit vastapuolen luottoluokituksen ja jälleenvakuutuksen sopimustyyppin (sopimusliike, fakultatiivinen) perusteella.

Vastuullinen vakuutusmatemaatikko antaa vuosittain yhtiön hallitukselle selvityksen vakuutusvelan vaatimusten jatkuvasta noudattamisesta, vakuutusliikkeen luonteeseen asettamista vaatimuksista sekä aktuaaritoiminnon lausunnot vakuutuspolitiikasta ja jälleenvakuutusjärjestelyistä.

Vakuutusriskien sitomaa taloudellista pääomatarvetta limitoidaan suhteessa OP Ryhmän sisäiseen pääomaan. Vakuutusriskien määrää ohjaa osaltaan myös pääomasuunnitelmassa asetettu tavoite oman varallisuuden ja vakavaraisuuspääomavaateen suhteelle.

Vahinkovakuutusriskit

Vakuutustoiminta perustuu riskin ottamiseen ja sen hallintaan. Merkittävimmät vakuutusriskit liittyvät riskin valintaan ja hinnoitteluun, jälleenvakuutussuojan hankkimiseen ja vakuutusvelan riittävyteen. Vahinkovakuutuksessa vakuutusvelkariski liittyy erityisesti sellaisiin vakuutuslajeihin, joissa vahingot selviävät hitaasti. Biometrisiä riskejä muodostuu myös vahinkovakuutusyhtiöiden sellaisten vahinkovakuutusten myöntämisestä, joissa vakuutustapahtuman seurauksena maksetaan jatkuvaa eläkettä.

Vahinkovakuutusriskejä arvioidaan vakavaraisuuspääomavaateella (SCR) ja taloudellisella pääomatarpeella. Arviota täydennetään stressitesteillä.

Vahinkovakuutusriskejä hallitaan huolellisella riskinvalinnalla ja hinnoittelulla sekä varmistamalla vakuutusvelan tarkka ja turvaava arvostus.

Vakuutusten hinnoittelu perustuu riskivastaavuuteen, jolla tarkoitetaan sitä, että vakuutuksen riskimaksu vastaa vähintään vakuutuksesta aiheutuvia korvauskustannuksia. Vakuutusmaksu sisältää myös komponentit toimintakuluille ja pääoman kustannukselle.

Vastuuvallinnan perusteet (asiakasvalinta ja sen kriteerit sekä lajikohtaiset päätöksentekorajat) määritellään vuosittain päivitettävässä riskipolitiikassa sekä sitä täydentävässä ohjeistuksessa. Dokumentit määrittävät päätöksentekovaltuudet porrastetusti vakuutusriskin suuruuden mukaan sekä vakuutuslajeittain riskit, joita merkitään vain rajoitetusti ja Vakuutusasiakkaat-johtoryhmän harkinnalla.

Vahinkovakuutuksen vakuutuskaudet ovat pääsääntöisesti vuosivakuutuksia tai sitä lyhyempiä, ja vakuutusriskitason muutokset pystytään useimmiten siirtämään vakuutuksen hintoihin nopeasti. Sellaisten pitkäkestoisten vakuutuslajien osalta, joissa riskien keskinäinen riippumattomuus ei ehkä toteudu, riskiä hallitaan asettamalla vuosittaiset merkitsemislimiitit.

Riskiä rajoitetaan myös jälleenvakuutuksella, jonka taso määritetään hallitusten hyväksymissä jälleenvakuutusperiaatteissa. Jälleenvakuutus toteutetaan pääosin riski- (vakuutettu kohde) ja vahinkotapahtumakohtaisin jälleenvakuutussuojin. Mahdolliset aukot jälleenvakuutusturvassa estetään huolellisella UW-ohjeistuksella. Jälleenvakuutusten saatavuuden muodostamaa riskiä valvotaan tiiviisti. Vakuutuslajista riippumatta suuret yksittäiset riskit, kuten luonnonkatastrofien tai ihmisen toiminnan mahdollisesti aiheuttamat vahinkokumulaatiot, jälleenvakuutetaan.

Jälleenvakuutusperiaatteissa asetetaan rajat enimmäisomapidätykselle sekä katastrofisuojan kapasiteetille. Jälleenvakuutusperiaatteet rajoittavat myös jälleenvakuutuksen vastapuoliriskin ottovaltuuksia, sillä dokumentissa asetetaan limiitit vastapuolen luottoluokituksen ja jälleenvakuutuksen sopimustyyppin (sopimusliike, fakultatiivinen, fronting) perusteella. Paikalliset riskikeskittymät otetaan huomioon omaisuus- ja keskeytysriskien EML-arvioissa (Estimated Maximum Loss, suurin todennäköinen vahinko) ja jälleenvakuutussuojaan sisältyvässä EML-murtumasuojaissa.

Vakuutusvelan määrä arvioidaan turvaavasti niin, että se riittää vakuutussopimuksista aiheutuvien veloitteiden suorittamiseen. Tämä toteutetaan siten, että vakuutusvelalle arvioidaan ensin odotusarvo, jonka päälle on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä. Vastuullinen vakuutusmatemaatikko antaa vuosittain yhtiön hallitukselle selvityksen vakuutusvelan vaatimusten jatkuvasta noudattamisesta, vakuutusliikkeen luonteen asettamista vaatimuksista sekä aktuaaritoiminnon lausunnot vakuutuspolitiikasta ja jälleenvakuutusjärjestelyistä.

Vakuutusriskien sitomaa taloudellista pääomatarvetta limitoidaan suhteessa ryhmän sisäiseen pääomaan. Vakuutusriskien määrää rajoittaa osaltaan myös pääomasuunnitelmassa asetettu tavoite oman varallisuuden ja vakavaraisuuspääomavaateen suhteelle.

Markkina- ja vastapuoliriskien hallinta henki- ja vahinkovakuutustoiminnassa

Rakenteellisen korkoriskin ja sijoitustoiminnan muiden riskien hallinta

Henki- ja vahinkovakuutuksen markkinariskien hallinta kattaa koko taseen markkinariskit, mikä käsittää vakuutusvelan, sijoitukset ja johdannaiset. Sijoitustoiminnan tarkoitus on asiakastuoton varmistaminen, vakuutusvelan katteena toimiminen ja katteen tuottava sijoittaminen.

Rakenteellisen korkoriskin eli korkotaseen riskin tarkastelu alkaa siitä, miten hyvin korkosijoitusten ja vakuutusvastuiden kassavirrat on sovitettu toisiinsa (Asset and Liability Management = ALM). Korkojen muutoksella on vaikutus sekä vakuutusvelojen että sijoitusten ja suojaavien johdannaisten arvoon.

Solvenssi II -kehikossa ja taloudellisen pääomatarpeen mallissa vakuutusvelan diskonttokäyrään sisältyy volatiliteettikorjaus, mikä altistaa korkotaseen myös luottomarginaaliriskille. Korkojen lasku ja luottoriskimarginaalien kaventuminen nostavat vakuutusvelan nykyarvoa. Korkotaseen luottomarginaaliriskin tason kannalta oleellista on varojen ja velkojen riskiprofiilien yhdenmukaisuus. Vakuutusvelan korkoriskin suojausta voidaan toteuttaa sekä suorilla korkosijoituksilla että korkojohdannaisia käyttäen, joten nettokorkoriski muodostuu sekä vakuutusvelan korkoriskistä että vakuutusvelan katteena olevien korkosijoitusten ja johdannaissuojien riskiprofiilista.

Sijoitustoiminnassa otetaan huomioon muun muassa vakuutusvelan kassavirtarakenteesta syntyvä rakenteellinen korkoriski sekä vakuutusvelan asettamat muut vaatimukset sijoitusomaisuudelle ja sen likviditeetille. Myös kohtuusperiaatteen soveltaminen henkivakuutuksessa vaikuttaa sijoitustoiminnan tavoitteisiin ja riskinoton määrään.

Markkinariskien suuruutta mitataan ja rajataan Value at Risk -mittarilla ja erilaisin herkkyysmittarein sekä taloudellisen pääomatarpeen ja vakavaraisuuspääomavaateen (SCR) määrällä. Arviota täydennetään stressitesteillä. Omaisuuslajiallokaatiojakaumaa tarkastelemalla arvioidaan vakuutusyhtiöiden riskikeskittymiä omaisuusluokatasolla.

Korkotaseen markkinariskejä rajoitetaan ansaintalogiikkakohtaisten riskipolitiikkojen mukaisissa yhtiön hallituksen vahvistamissa sijoitussuunnitelmissa markkina- ja keskittymäriskilimiitein. Omaisuusluokkarajoitteet asetetaan likvideille ja epälikvideille sijoituksille. Suomi-yhtiöstä OP-Henkivakuutukseen siirtyneelle henkivakuutuskannalle (ETA 1) ja eläkevakuutuskannalle (ETA 2) laaditaan kummallekin omat erilliset sijoitussuunnitelmat. Sijoitussuunnitelmissa vakuutusyhtiöiden hallitukset hyväksyvät myös johdannaisten käytön periaatteet. Ryhmän riskipolitiikan linjausten ja limitoinnin lisäksi sijoitussalkkuja rajaavat myös yhtiöiden hallitusten vahvistamat vastuullisen sijoittamisen linjaukset.

Vakuutusyhtiöiden vakuutusvelasta ei lähtökohtaisesti aiheudu valuuttariskiä, koska niiden vakuutusvelka on pääsääntöisesti euromääräinen ja OP-Henkivakuutuksen osalta kokonaan euromääräinen. Tästä syystä myös merkittävä osa vakuutusvelan katteena olevista sijoituksista allokoidaan euromääräisiin arvopapereihin.

Vastapuoliriskien hallinta

Jälleenvakuuttajien vastapuoliriskiä hallitaan luottoluokka- ja vastapuolikohtaisilla limiiteillä sijoitussuunnitelmien ja hallituksen vahvistamien jälleenvakuutusperiaatteiden mukaisesti.

Sijoitussalkun vastapuoliriskiä rajoitetaan luottoluokakohtaisilla allokaatiolimiiteillä.

Vastapuoliriskiin varataan pääomia sekä taloudellisen pääomatarpeen mallissa että SCR-laskennassa.

Liite 3. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden ja esittämisen muutokset

1. TLTRO III -rahoituksen efektiivinen korko

Efektiivinen korko on laskettu TLTRO-rahoitukselle perustuen johdon arvioon nettoluotonannon kriteerien täytymisestä tulevilla tarkastelujaksoilla. Jos tähän johdon arvioon tulee myöhemmin muutoksia, käsitellään ne lainan kirjanpitoarvon muutoksina. Lainan bruttomääräinen kirjanpitoarvo lasketetaan uudelleen siten, että se vastaa uudelleen arvioitujen rahavirtojen nykyarvoa, joka on määritetty diskonttaamalla käyttäen lainan alkuperäistä efektiivistä korkoa. Tästä syntyvä oikaisu kirjataan tulosvaikutteisesti.

Vuonna 2021 korkokatetta kasvatti 103 miljoonalla eurolla (18) TLTRO III -rahoituksen EKP:n talletuskoron ylittävä -0,5 % ehdollinen lisämarginaali. Lisämarginaalin ehtona olleiden nettoluotonannon kasvukriteerien täyttymisen seurauksena rahavirtalaskennassa muutettiin TLTRO III -rahoituksen tulevat rahavirrat. Muutoksessa lisättiin rahavirtoihin kuluvan korkojakson ehdollinen lisämarginaali ja päivitettiin rahoituksen takaisinmaksuajankohdat. TLTRO-rahoituksen bruttomääräinen kirjanpitoarvo määritettiin IFRS 9 standardin mukaisesti vastaamaan uudelleen arvioitujen rahavirtojen nykyarvoa diskonttaamalla ne rahoituserien alkuperäisillä efektiivisillä korkoprosenteilla. Tästä syntyvä oikaisu kirjattiin tulosvaikutteisesti IFRS 9:n mukaisesti.

Liitetiedossa 3. Korkokate esitetään TLTRO III -rahoituksen EKP:n talletuskoron ylittävän ehdollisen lisämarginaalin tuloutus. Segmenttiraportilla lisämarginaalin tuloutus esitetään Muu- toimintasegmentin korkokatteessa, josta se kohdistettiin Muu-toimintasegmentin liiketoiminnan muiden kulujen kautta Vähittäispankki- ja Yrityspankki-segmenteille liiketoiminnan muihin tuottoihin.

2. Viitekorkouudistuksen vaikutus laatimisperiaatteisiin

OP Ryhmä on ottanut käyttöön 1.1.2021 Viitekorkouudistus-asiakirjan (vaihe 2), jolla muutetaan standardeja IFRS 9, IAS 39 ja IFRS 7, IFRS 4 ja IFRS 16. Nämä muutokset ovat jatkoa vuonna 2020 käyttöön otetulle Viitekorkouudistus-asiakirjalle (vaihe 1).

Vaiheen 2 muutokset tuovat kaksi käytännön helpotusta, ja niitä sovelletaan siitä hetkestä, kun viitekorkomuutos on tapahtunut. Ensimmäinen koskee jaksotettuun hankintamenuun arvostettavia rahoitusinstrumentteja niin, että sopimukseen perustuvien kassavirtojen muuttaminen viitekorkouudistuksen vuoksi käsitellään päivittämällä efektiivinen korko, jolloin muutoksesta ei aiheudu välitöntä voittoa tai tappiota. Tällä muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta OP Ryhmälle, sillä valtaosa saamisista ja veloista on euribor-sidonnaisia ja euribor on edelleen käytössä oleva viitekorko. Libor-sidonnaisia velkoja ja saamia on vain vähäisiä määriä. Toinen muutos koskee suojauslaskentaa, joka ei keskeydy, vaikka viitekorko muuttuu kesken suojaussuhteen, vaan suojaattava riski ja siihen liittyvät kassavirrat määritetään uudelleen viitekorkon muuttuessa. Vastaavasti suojaukseen liittyvä dokumentaatio muutetaan suojaattavan riskin ja suojaavan instrumentin osalta. Tästä johtuva muutos arvostuksessa esitetään osana suojauksen tehottomuutta. Tällä muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta OP Ryhmälle, koska suojaukset ovat valtaosin euribor-sidonnaisia.

3. Pohjola Sairaalan luokittelu myytävänä olevaksi pitkäaikaiseksi omaisuuseräksi

OP Ryhmä luokitteli Pohjola Sairaalan myytävänä olevaksi pitkäaikaiseksi omaisuuseräksi tehtyjen päätösten perusteella toisella vuosineljänneksellä. Pohjola Sairaala on ortopediaan eli tuki- ja liikuntaelinsairauksien ja -tapaturmien hoitoon erikoistunut sairaalaketju, joka toimii viidellä yliopistosairaalaosastokunnalla: Helsingissä, Tampereella, Turussa, Oulussa ja Kuopiossa. Yhtiön palveluksessa työskenteli vuonna 2020 keskimäärin 266 työntekijää. Pohjola Sairaala esitettiin kokonaisuudessaan Vakuutus-segmentin taseessa 31.12.2021.

Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät eriteltyinä:

Varat, milj. €	31.12.2021
Aineelliset hyödykkeet	0
Aineettomat hyödykkeet	1
Muut varat	8
Varat yhteensä (A)	8
Velat, milj. €	31.12.2021
Varaukset ja muut velat	8
Velat yhteensä (B)	8
Nettotasearvo (A-B)	1

Pohjola Vakuutus Oy on myynyt Pohjola Sairaala Oy:n osakekannan kokonaisuudessaan Pihlajalinna-konserniin kuuluvalla Pihlajalinna Terveys Oy:lle. Yrityskauppa julkistettiin 2.7.2021. Nettovelaton kauppahinta oli 31,8 miljoonaa euroa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) hyväksyi yrityskaupan 14.1.2022. Pohjola Sairaala siirtyi Pihlajalinnan omistukseen 1.2.2022. Myynnistä kerrotaan enemmän tilikauden jälkeisissä tapahtumissa.

4. Pilvipalvelujärjestelyiden konfigurointi- ja räätälöintimenojen kirjanpitokäsittely

IFRS-tulkintakomitea antoi huhtikuussa 2021 lopullisen agendapäätöksen pilvipalvelujärjestelyiden konfigurointi- ja räätälöintimenojen kirjanpitokäsittelystä. Agendapäätöksessä tulkintakomitea tarkasteli, kirjataanko IAS 38 -standardia soveltaen sovelluksen konfiguroinnista ja räätälöinnistä aineeton hyödyke, ja mikäli aineetonta hyödykettä ei kirjata, kuinka kirjataan kyseiset konfigurointi- ja räätälöintimenot. OP Ryhmä analysoi syksyn 2021 aikana agendapäätöksen vaikutuksen pilvipalveluiden käyttöönottomeneihin sovellettuihin laatimisperiaatteisiin. Analyysin perusteella ei ollut tarvetta tehdä oikaisuja OP Ryhmän aiemmin raportointiin lukuihin. OP Ryhmän laatimisperiaatteet päivitettiin pilvipalvelujärjestelyiden osalta seuraavasti.

Pilvipalvelut

Pilvipalveluissa eli SaaS (Software as a Service), PaaS (Platform as a Service) tai IaaS (Infrastructure as a Service) ohjelmistotoimittajalla on määräysvalta osittain tai kokonaan kyseiseen ohjelmistoon tai palveluun, eikä OP Ryhmä aktivoi toimittajan määräysvallassa olevista ohjelmistoista tai palveluista suoritettavia maksuja aineettomiksi hyödykkeiksi.

Pilvipalveluiden kehittämisestä, ennen palvelun käyttöönottoa, johtuvat menot kirjataan muiden varojen ennakkomaksuihin. Ennakkomaksuihin aktivoitava määrä on käyttöönottoprojektiin liittyvät ja palvelun kustomointiin kohdistuvat menot, jotka tehdään palveluntoimittajan toimesta ennen kuin palveluntoimittaja pystyy tuottamaan palvelua OP Ryhmälle. Ennakkomaksuihin aktivoitavat menot ovat kiinteä osa palvelua, eivätkä ne ole erotettavissa itse palvelusta. Ennakkomaksua puretaan sopimuksen ajan kuluessa siitä lähtien, kun palvelu on valmis käytettäväksi.

Liite 4. Segmenttiraportointi

Liiketoimintasegmentit

OP Ryhmän liiketoimintasegmentit ovat Vähittäispankki, Yrityspankki ja Vakuutus. Liiketoimintasegmentteihin kuulumaton toiminta esitetään segmentissä "Muu toiminta". Segmenttiraportointi laaditaan noudattaen OP Ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Segmenttijako ja esittämistapa perustuvat johdon raportointiin. Segmenttien tulosta ja kannattavuutta seurataan tulos ennen veroja -tasolla.

Yhtiöinä Vähittäispankki-segmenttiin sisältyvät osuuspankit, OP Kodit, OP Vähittäisasiakkaat Oyj, OP-Asuntoluottopankki Oyj ja Pivo Wallet Oy. Korkokate on segmentin merkittävin tuottoerä. Tuottoja kertyy myös palkkiotuotoina ja sijoitustoiminnasta. Kulut muodostuvat pääosin henkilöstö- ja ICT-kuluista sekä toimipaikkaverkoston aiheuttamista kuluista ja OP-bonuksista omistaja-asiakkaille. Liiketoiminnan merkittävin riskilaji on luottoriski, mutta liiketoimintaan sisältyy myös markkinariskejä ja operatiivisia riskejä.

Yhtiöinä Yrityspankki-segmenttiin kuuluvat OP Yrityspankki Oyj (pl. keskuspankkitoiminnot), OP Säilytys Oy, OP Varainhoito Oy, OP Kiinteistösisjoitus Oy ja OP-Rahastoyhtiö Oy. Korkokate on segmentin merkittävin tuottoerä. Tuottoja kertyy myös pankkitoiminnan ja varallisuudenhoidon palkkiotuotoina sekä sijoitustoiminnasta. Kulut muodostuvat pääosin henkilöstö- ja ICT-kuluista. Liiketoiminnan merkittävin riskilaji on luottoriski, mutta liiketoimintaan sisältyy myös markkinariskejä ja operatiivisia riskejä.

Vakuutus-segmenttiin sisältyy OP Ryhmän vahinkovakuutusyhtiö Pohjola Vakuutus Oyj sekä henkivakuutusyhtiö OP-Henkivakuutus Oy. Segmentin tuotteisiin kuuluvat yritys- ja yksityisasiakkaalle myytävät vahinko- ja henkivakuutukset. Liiketoiminnan tuotot muodostuvat pääosin vakuutusmaksutuotoista, palkkiotuotoista ja sijoitustoiminnan nettotuotoista. Segmenttiin kuuluu myös Pohjola Sairaala Oy, jonka tulos syntyy lääkäripalkkioista sekä toimenpiteiden ja diagnostiikan tuotoista. Vakuutus-segmentin merkittävimmät riskit ovat vakuutus- ja sijoitusriskit.

Muu toiminta -segmentti sisältää muita segmenttejä tukevat toiminnot. Segmenttiin kuuluvat pääosa OP Osuuskunnasta ja OP Yrityspankki Oyj:n keskuspankkitoiminnot. Liiketoimintasegmenttejä tukevien palveluiden kustannukset kohdistuvat segmenteille palveluveloituksina. Muu toiminta -segmentin tuotot koostuvat pääosin keskuspankkitoiminnan tuotoista ja liiketoiminnan muihin tuottoihin kirjattavista OP Ryhmän sisäisistä veloituksista.

Segmenttiraportoinnin laatimisperiaatteet

Segmenttiraportointi noudattaa OP Ryhmän tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Segmenteille on kohdistettu ne tuotot, kulut, varat ja velat, joiden on katsottu välittömästi kuuluvan ja olevan järkevällä perusteella kohdistettavissa segmenteille. Ne tuotot, kulut, sijoitukset ja pääomat, joita ei ole kohdistettu segmenteille, sekä segmenttien väliset konsernieliminoinnit raportoidaan sarakkeessa "Konsernieliminoinnit".

Tulos tammi-joulukuu 2021, milj. €	Vähittäis- pankki	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Korkokate	959	414	-2	10	29	1 409
josta sisäiset nettotulokset ennen veroja		-9		9		
Vakuutuskate			754		-11	743
Nettopalkkiotuotot	753	204	96	-2	-18	1 034
Sijoitustoiminnan nettotuotot	-16	171	288	-5	-62	376
Liiketoiminnan muut tuotot	78	97	0	684	-804	54
Tuotot yhteensä	1 773	886	1 135	687	-866	3 616
Henkilöstökulut	447	93	160	216	-1	914
Poistot ja arvonalentumiset	69	14	66	137	-2	283
Liiketoiminnan muut kulut	705	211	267	444	-819	810
Kulut yhteensä	1 221	318	493	797	-822	2 007
Saamisten arvonalentumiset	-84	-74	0	0	0	-158
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-165	-20	-21			-205
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)			-117		-1	-118
Tulos ennen veroja	304	474	504	-109	-46	1 127

OP Yrityspankin Baltian sivuliikkeiden nettotuotot olivat yhteensä 29 miljoonaa euroa.

Tulos tammi-joulukuu 2020, milj. €	Vähittäis- pankki	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Korkokate	925	394	-1	-60	27	1 284
josta sisäiset nettotulokset ennen veroja		-25		25		
Vakuutuskate			582		-10	572
Nettopalkkiotuotot	698	153	78	9	-6	931
Sijoitustoiminnan nettotuotot	2	143	88	12	-61	184
Liiketoiminnan muut tuotot	29	17	9	744	-667	132
Tuotot yhteensä	1 653	707	755	705	-717	3 103
Henkilöstökulut	412	71	55	177	0	715
Poistot ja arvonalentumiset	60	18	60	138	-3	273
Liiketoiminnan muut kulut	680	197	269	388	-683	852
Kulut yhteensä	1 152	286	384	703	-686	1 839
Saamisten arvonalentumiset	-172	-53	0	1	0	-225
OP-bonukset omistaja-asiakkaille	-214	-18	-19		0	-251
Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)			-4	0	0	-3
Tulos ennen veroja	115	349	348	3	-31	785

OP Yrityspankin Baltian sivuliikkeiden nettotuotot olivat yhteensä 29 miljoonaa euroa.

Tase 31.12.2021, milj. €	Vähittäis- pankki	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Käteiset varat	57	183	0	32 606		32 846
Saamiset luottolaitoksilta	26 228	138	1 908	13 950	-41 683	541
Johdannaissopimukset	324	3 441	85	271	-653	3 467
Saamiset asiakkailta	70 952	25 666	0	580	-251	96 947
Sijoitusomaisuus	624	492	9 472	21 714	-9 356	22 945
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat			13 137			13 137
Aineettomat hyödykkeet	27	189	768	234	-5	1 212
Aineelliset hyödykkeet	299	4	13	137	-7	446
Muut varat	397	567	988	827	-360	2 419
Verosaamiset	48	0	26	19	49	141
Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät			8			8
Varat yhteensä	98 957	30 679	26 405	70 337	-52 267	174 110
Velat luottolaitoksille	12 196	111	68	43 439	-39 163	16 650
Johdannaissopimukset	285	2 553	27	117	-715	2 266
Velat asiakkaille	62 222	15 448		2 801	-2 573	77 898
Vakuutusvelka			8 773			8 773
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitus sopimuksista			13 210			13 210
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	16 420	1 406		21 355	-4 286	34 895
Varaukset ja muut velat	707	776	430	1 454	-232	3 134
Verovelat	471	11	226	399	1	1 109
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla			380	1 994	-392	1 982
Myytävänä oleviin pitkäaikaisiin omaisuuseriin liittyvät velat			8			8
Velat yhteensä	92 301	20 304	23 123	71 559	-47 360	159 926
Oma pääoma						14 184

OP Yrityspankin Baltian sivuliikkeiden nettovarar olivat 1 677 miljoonaa euroa.

Tase 31.12.2020, milj. €	Vähittäis- pankki	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Käteiset varat	63	224	0	21 540		21 827
Saamiset luottolaitoksilta	20 668	103	1 653	11 845	-33 965	306
Johdannaissopimukset	722	5 144	341	209	-1 199	5 215
Saamiset asiakkailta	69 362	24 701	0	495	-915	93 644
Sijoitusomaisuus	676	494	9 597	19 053	-6 257	23 562
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat			11 285			11 285
Aineettomat hyödykkeet	35	207	782	291	-3	1 311
Aineelliset hyödykkeet	341	4	130	165	-9	633
Muut varat	278	588	979	627	-235	2 236
Verosaamiset	91	2	10	45	40	188
Varat yhteensä	92 237	31 467	24 777	54 270	-42 543	160 207
Velat luottolaitoksille	11 117	564		28 709	-32 303	8 086
Johdannaissopimukset	425	4 082	2	192	-1 278	3 424
Velat asiakkaille	59 436	13 118		3 221	-2 352	73 422
Vakuutusvelka			9 374			9 374
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitus sopimuksista			11 323			11 323
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	13 932	855		21 207	-1 288	34 706
Varaukset ja muut velat	903	774	682	1 254	-183	3 431
Verovelat	496	4	176	395	-1	1 069
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-6		380	2 294	-407	2 261
Velat yhteensä	86 302	19 396	21 937	57 271	-37 811	147 095
Oma pääoma						13 112

OP Yrityspankin Baltian sivuliikkeiden nettovarar olivat 1 502 miljoonaa euroa.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Liite 5. Korkokate

Milj. €	2021	2020
Korkotuotot		
Saamiset luottolaitoksilta	0	1
Saamiset asiakkailta		
Lainat	1 238	1 254
Rahoitusleasingsaamiset	31	30
Arvoltaan alentuneet lainat ja muut sitoumukset		0
Yhteensä	1 269	1 285
Saamistodistukset		
Arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	0	1
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	52	62
Jaksotettu hankintameno	0	3
Yhteensä	52	66
Johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus	-144	-128
Rahavirran suojaus	49	49
Rahavirran suojauksen tehoton osuus	-4	-3
Yhteensä	-99	-83
Velat luottolaitoksille		
Negatiiviset korot	172	43
Velat asiakkaille		
Negatiiviset korot	35	22
Muut	12	10
Yhteensä	1 441	1 344
Korkokulut		
Velat luottolaitoksille	-1	3
Velat asiakkaille	12	55
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	136	226
Velat, joilla on huonompi etuoikeus		
Pääomalainat	0	0
Muut	58	53
Yhteensä	58	53
Johdannaissopimukset		
Käyvän arvon suojaus	-262	-267
Muut	-35	-87
Yhteensä	-296	-354
Saamiset luottolaitoksilta		
Negatiiviset korot	120	68
Muut	5	6
Yhteensä	34	58
Korkokate ilman suojauslaskennan arvostuseriä	1 408	1 286
Suojaavat johdannaiset	-154	96
Suojauskohteiden arvonmuutokset	156	-99
Korkokate yhteensä	1 409	1 284

Efektiviisen koron menetelmää käyttäen lasketut korkotuotot olivat yhteensä 1 472 (1 351) miljoonaa euroa.

Korkokatetta kasvatti 103 miljoonalla eurolla (18) TLTRO III -rahoituksen EKP:n talletuskoron ylittävä -0,5 % ehdollinen lisämarginaali. Lisämarginaalin ehtona olleiden nettoluotonannon kasvukriteerien täyttymisen seurauksena rahavirtalaskennassa muutettiin TLTRO III -rahoituksen tulevat rahavirrat. Muutoksessa lisättiin rahavirtoihin kuluva korkojakson ehdollinen lisämarginaali ja päivitettiin rahoituksen takaisinmaksuajankohdat. TLTRO-rahoituksen bruttomääräinen kirjanpitoarvo määritettiin IFRS 9 -standardin mukaisesti vastaamaan uudelleen arvioitujen rahavirtojen nykyarvoa diskonttaamalla ne rahoituserien alkuperäisillä efektiivisillä korkoprosenteilla. Tästä syntyvä oikaisu kirjattiin tulosvaikutteisesti IFRS 9:n mukaisesti.

Liite 6. Vakuutuskate

Milj. €	2021	2020
Vahinkovakuutusmaksutuotot, netto		
Vakuutusmaksutulo	1 543	1 499
Jälleenvakuuttajien osuus	14	7
Vakuutusmaksuvastuun muutos	-13	-8
Jälleenvakuuttajien osuus	0	-1
Yhteensä	1 545	1 497
Vahinkovakuutuskorvaukset, netto		
Maksetut korvaukset	-892	-954
Jälleenvakuuttajien osuus	47	27
Korvausvastuun muutos*	-5	-24
Jälleenvakuuttajien osuus	17	8
Yhteensä	-834	-943
Vahinkovakuutuksen muut erät	-1	-7
Henkivakuutuksen riskiliike	34	26
Vakuutuskate yhteensä	743	572

* Erään sisältyy vakuutusvelan laskuperustemuutosten seurauksesta -42 miljoonaa euroa (45).

Liite 7. Nettopalkkiotuotot

Tammi-joulukuu 2021, milj. €	Vähittäis- pankki	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Palkkiotuotot						
Luotonanto	96	51		0	-1	146
Talletukset	21	3		0	0	24
Maksuliike	282	39		12	-12	321
Arvopapereiden välitys	11	28			-10	28
Arvopapereiden liikkeeseenlasku	0	6			0	6
Rahastopalkkiot	47	253	95	0	-115	279
Omaisuudenhoito	30	40		1	-25	45
Lainopilliset palvelut	25	0			0	25
Takaukset	11	13		0	0	24
Asunnonvälitys	78				0	78
Vakuutusten välitys	106		24		-76	53
Henkivakuutuksen kuormitustulo			104			104
Terveys- ja hyvinvointipalvelut			14		0	14
Muut	84	2		1	-81	7
Yhteensä	790	436	237	13	-321	1 155
Palkkiokulut						
Luotonanto	0	1		0	-1	0
Maksuliike	27	5	1	3	-10	25
Arvopapereiden välitys		4	0	0	0	4
Arvopapereiden liikkeeseenlasku	0	2		1	-2	1
Rahastot		116	0		-115	1
Omaisuudenhoito		10	0	4	0	14
Takaukset		0				0
Vakuutusten välitys	-6		134		-76	53
Terveys- ja hyvinvointipalvelut			5		0	5
Muut	16	93	0	8	-98	20
Yhteensä	37	231	141	15	-303	121
Nettopalkkiotuotot yhteensä	753	204	96	-2	-18	1 034

Tammi-joulukuu 2020, milj. €	Vähittäis- pankki	Yritys- pankki	Vakuutus	Muu toiminta	Konserni- eliminoinnit	OP Ryhmä
Palkkiotuotot						
Luotonanto	92	47		5	-1	144
Talletukset	1	3		0	0	3
Maksuliike	273	36		14	-13	310
Arvopapereiden välitys	9	27			-8	27
Arvopapereiden liikkeeseenlasku	0	11		0	0	11
Rahastopalkkiot	38	211	82	0	-99	233
Omaisuu denhoito	38	27		0	-13	52
Laino pilliset palvelut	23	0			0	23
Takaukset	8	12		0	0	21
Asunnonvälitys	72					72
Vakuutusten välitys	94		23		-67	50
Henkivakuutuksen kuormitustulo			90			90
Terveys- ja hyvinvointipalvelut			13		0	12
Muut	85	7		1	-86	6
Yhteensä	732	381	207	21	-287	1 054
Palkkiokulut						
Luotonanto	0	1		0	0	1
Maksuliike	26	6	1	3	-11	25
Arvopapereiden välitys		12	0	0	-1	11
Arvopapereiden liikkeeseenlasku	0	2		0	-2	0
Rahastot		100	0		-99	0
Omaisuu denhoito		9	0	1	0	10
Takaukset		0			0	0
Vakuutusten välitys	-7		117		-61	49
Terveys- ja hyvinvointipalvelut			5		0	4
Muut	16	98	0	7	-100	21
Yhteensä	34	228	122	12	-274	123
Nettopalkkiotuotot yhteensä	698	153	85	9	-13	931

Liite 8. Sijoitustoiminnan nettotuotot

Milj. €	2021	2020
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavien nettotuotot		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	37	50
Muut tuotot ja kulut	-3	-14
Myyntivoitot ja -tappiot	14	22
Valuutta-arvostusvoitot ja -tappiot	18	-26
Arvon alentumiset ja niiden peruutukset*	2	5
Yhteensä	67	37
* Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL) vakuutustoiminnan saamistodistuksista.		
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot	2021	2020
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat		
Saamistodistukset		
Korkotuotot ja -kulut	3	5
Arvostusvoitot ja -tappiot	-5	4
Yhteensä	-2	8
Osakkeet ja osuudet		
Arvostusvoitot ja -tappiot	1	0
Osingot ja voitto-osuudet	4	12
Yhteensä	5	12
Johdannaiset		
Korkotuotot ja -kulut	35	118
Arvostusvoitot ja -tappiot	-130	242
Yhteensä	-95	360
Yhteensä	-92	380
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	18	23
Arvostusvoitot ja -tappiot	-55	7
Yhteensä	-38	29
Osakkeet ja osuudet		
Arvostusvoitot ja -tappiot	219	-22
Osingot ja voitto-osuudet	71	30
Yhteensä	290	8
Yhteensä	252	37
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi		
Saamistodistukset		
Korkotuotot	37	31
Arvostusvoitot ja -tappiot	-57	29
Yhteensä	-20	61
Osakkeet ja osuudet		
Arvostusvoitot ja -tappiot	-4	-26
Osingot ja voitto-osuudet	7	11
Yhteensä	3	-15
Johdannaiset		
Arvostusvoitot ja -tappiot	-15	-25
Yhteensä	-15	-25
Yhteensä	-32	21
Yhteensä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavien rahoitusvarojen nettotuotot	129	438

Sijoituskiinteistöjen nettotuotot

Vuokratuotot	51	54
Arvostusvoitot ja -tappiot	31	-35
Vastike- ja hoitokulut	-37	-51
Muut	1	1
Sijoituskiinteistöjen nettotuotot yhteensä	45	-30

Jaksotettuun hankintameroon kirjattavien nettotuotot
Lainat ja muut saamiset

Korkotuotot	8	8
Korkokulut	-8	-4
Myyntivoitot ja -tappiot		0
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	3	1
Lainat ja muut saamiset yhteensä	3	4

Vahinkovakuutuserät

Diskonnttauksen purkautuminen, vahinkovakuutukset	-17	-21
---	-----	-----

Ajan kulumisesta johtuva vahinkovakuutuksen diskontatun vakuutusvelan lisäys on diskonnttauksen purkautuminen. Diskonnttauksen purkautuminen lasketaan kuukausittain käyttäen edellisen kuukauden lopun diskonnttauskorkoa ja kuukauden alun diskonnttattua vakuutusvelkaa. Diskonnttauskorko oli 0,85 prosenttia (0,85).

Henkivakuutuserät

Korkohyvitykset asiakkaiden vakuutussäästöille	-79	-82
Korkotäydennysten muutos	135	-65
Muut vakuutustekniset erät**	66	-116
Yhteensä	122	-263

** Muut vakuutustekniset erät sisältää muiden vakuutusteknistien varausten kuin korkotäydennysten muutokset.

Osakkuus- ja yhteisyritykset

Käyvän arvon menetelmällä käsiteltävät	18	4
Pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltävät	10	15
Yhteensä	27	18

Sijoitustoiminnan nettotuotot yhteensä

376	184
------------	------------

Liite 9. Liiketoiminnan muut tuotot

Milj. €	2021	2020
Oman käytön kiinteistöjen vuokratuotot	9	10
Oman käytön kiinteistöjen myyntivoitot	3	5
Leasingsopimukset	1	1
ICT-tuotot	1	0
Perintätoiminta	2	1
Muut*	39	114
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	54	131

* Liiketoiminnan muita tuottoja kasvatti Checkout Finland Oy:n myynti Paytrail Oy:lle 30.4.2021. Vertailuvuonna myyntivoittoja kasvatti Vallilan kiinteistön myynti. Kaupasta kirjattiin myyntivoittoa 98 miljoonaa euroa liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluja 2 miljoonaa euroa liiketoiminnan muihin kuluihin.

Liite 10. Henkilöstökulut

Milj. €	2021	2020
Palkat ja palkkiot	653	616
Muuttuva palkitseminen	105	54
Eläkekulut*		
Maksupohjaiset järjestelyt	113	90
Etuuspohjaiset järjestelyt**	8	-76
Muut henkilösivukulut	36	30
Henkilöstökulut yhteensä	914	715

* Lakisääteisen työeläkevastuun loppuosan siirto Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmariselle vuoden 2020 lopussa laski vertailuvuoden eläkekuluja 96 miljoonaa euroa.

** Liite 34.

Henkilöstöraho

OP Ryhmän henkilöstörahoon kuuluu noin 95 prosenttia koko henkilöstöstä.

OP Ryhmän henkilöstörahoon maksettava voittopalkkioerä vuonna 2021 perustui seuraavien tavoitteiden saavuttamiselle: OP Ryhmän tuottojen ja kulujen kasvuero 50 %:n painolla ja keskitittäjäasiakkaiden määrän nettokasvu 50 %:n painolla.

Henkilöstörahoon tehtävän palkkiosirron määrä vuodelta 2021 on noin 3 % (2,5 %) rahaston jäsenten palkkasummasta. Vuonna 2021 kirjattiin palkkioita yhteensä 19 miljoonaa euroa (9).

Pitkäaikaiset palkitsemisjärjestelmät

OP Osuuskunnan hallintoneuvosto päätti kesäkuussa 2019, että uutta johdon pitkän aikavälin palkitsemisjärjestelmän ansaintajaksoa ei aloiteta vuonna 2020. OP Ryhmän muuttuva palkitseminen koostuu jatkossa tulospalkkiojärjestelmästä ja henkilöstörahosta. Ryhmätasoiset strategiset tavoitteet tullaan huomioimaan lyhyen aikavälin palkitsemisen ja henkilöstörahoon mittareissa.

Järjestelmien kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetken asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin. Järjestelmistä kirjattiin velkaa 31.12.2021 0,8 miljoonaa euroa (1,3).

Tulospalkkiojärjestelmä

Tulospalkkiojärjestelmän ansaintajakso on 6 tai 12 kuukautta. Tulospalkkio perustuu vuosisuunnitelmasta johdettuihin yritys-, tiimi- tai henkilökohtaisiin tavoitteisiin ja kattaa koko OP Ryhmän henkilöstön.

Palkkio on porrastettu vaativuusluokan mukaan ja palkkiomaksimit vastaavat 1-12 kuukauden palkkaa vuositasona.

Tulospalkkiojärjestelmän ansaintamittarit vuonna 2021

OP Keskusyhteisökonsernissa tavoitteiden saavuttamisen perusteella muodostuneeseen palkkioon sovelletaan kerointa, joka perustuu OP Ryhmän tulokseen ennen veroja. Tulokorteilla olevat vuosisuunnittelusta johdetut tavoitteet päätetään liiketoiminnoissa/toiminnoissa.

Osuuspankkien lyhyen tulospalkitsemisen perustuu pankkitasoisin yhteisiin tavoitteisiin sekä henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Mittaristossa näkyy vahvasti mm. asiakaskokemus, myynti sekä strategiasta johdetut tavoitteet.

Tulospalkkiojärjestelmän ansaintamittarit vuonna 2021

OP Keskusyhteisökonsernissa tavoitteiden saavuttamisen perusteella muodostuneeseen palkkioon sovelletaan kerrointa, joka perustuu Keskusyhteisökonsernin tulokseen ennen veroja. Tulokorteilla olevat vuosisuunnittelusta johdetut tavoitteet päätetään liiketoiminnoissa/toiminnoissa.

Osuuspankkien tulospalkitseminen perustuu pankkitasoisin yhteisiin tavoitteisiin sekä henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Mittaristossa näkyy vahvasti mm. asiakaskokemus, myynti sekä strategiasta johdetut tavoitteet.

Muuttuvan palkitsemisen maksamisen edellytykset vuonna 2021

Palkkion maksun edellytyksenä on, että OP Ryhmän CET1-vakavaraisuus on maksuhetkellä yli CET1-tason, jonka ylittämällä ei tule voitonjakorajoitteita + 2 % ja LCR-tunnusluku on palkkion maksua edeltävän vuoden tilinpäätöksessä yli 110 %. Lisäksi edellytetään, että henkilö on OP Ryhmän palveluksessa maksuhetken saakka ja OP Ryhmään kuuluvan yrityksen tulos tai asiakasliiketoiminnan tulos on voitollista.

Henkilön tuloskortin perusteella ansaittua palkkiota alennetaan ennen palkkion maksua, mikäli ryhmässä tai tehtävässä noudatettavia sitovia sisäisiä ohjeita tai sääntelyn vaatimuksia ei ole huomioitu ja riskienhallinnallisia elementtejä on toteutunut. Mikäli rikkeet tai huolimattomuudet tulevat ilmi vasta palkkionmaksun jälkeen, voidaan palkkion alentamista tai takaisinperintää soveltaa myös takautuvasti.

Järjestelmän kulut jaksotetaan ansaintajakson alusta maksuhetken asti (oikeuden syntymisjaksolle) henkilöstökuluihin ja vastaava velka kirjataan siirtovelkoihin.

OP Osuuskunnan hallitus päättää OP Ryhmän tulospalkkiojärjestelmän ehdot, vaativuusluokkien mukaiset palkkiomaksimit sekä rakenteellisen viitekehikon, jonka puitteissa ryhmään kuuluvat yritykset voivat valita järjestelmän mittarit ja asettaa näille tavoitteita.

Muuttuvan palkkion maksamisen viivästäminen

Muuttuvien palkkioiden maksamisesta henkilöille, joiden toiminnasta voi aiheutua yritykselle merkittävää riskiä ("riskiprofiiliin vaikuttava henkilö") on säädetty laissa Luottolaitostoiminnasta (233/2021) ja sijoituspalvelulaisissa (213/2012). Riskiprofiiliin vaikuttavaan henkilöryhmään kuuluu OP Ryhmässä mm. toimitusjohtajat ja muut toiminnan johtamiseen osallistuvat henkilöt sekä sisäiseen valvontatoimeen kuuluvat henkilöt.

Mikäli riskiprofiiliin vaikuttavan henkilön palkkiot ansaintavuodelta ylittävät 50.000 € tai muodostavat vähintään kolmasosan vuotuisista yhteenlasketuista palkkioista, maksetaan palkkiosta ansaintavuotta seuraavana vuonna 60 % ja loppuosa 40 % palkkiosta maksetaan seuraavien neljän (johtokunnan jäsenillä viiden) vuoden aikana neljässä (viidessä) yhtä suuressa erässä niin, että maksusuoritusten välillä on vähintään vuosi. Muuttuvasta palkkiosta puolet maksetaan rahana ja puolet sidotaan OP Osuuskunnan hallituksen päättämän viiteinstrumentin arvoon. Viiteinstrumentin arvoon sidottu palkkio maksetaan henkilölle vuoden odotusajan jälkeen.

Valvontatoimissa työskentelevien henkilöiden palkitseminen

Riippumattomissa valvontatoiminnoissa, kuten riskienhallinnassa, sisäisessä tarkastuksessa sekä compliance- ja aktuaari-toiminnoissa työskentelevien henkilöiden palkitsemisen tavoitteet eivät saa vaarantaa tehtävän riippumattomuutta. Muuttuvan palkkion tulee muodostua valvottavasta liiketoiminnasta riippumatta eikä riskienhallintajohtajan mittareissa saa olla suoria myynnillisiä tavoitteita.

OP Ryhmän palkitsemisen seuranta

OP Ryhmä seuraa kokonaispalkitsemisen markkinaehtoisuutta säännöllisesti eri palkkatutkimusten avulla.

OP Osuuskunnan hallitus seuraa vuosittain, miten maksetut palkkiot suhteutuvat OP Ryhmän menestykseen suhteessa vertailuyhtiöihin ja suhteessa asiakkaille maksettuihin palautuksiin. Myös ryhmätason sisäistä vertailua palkitsemisesta ja rakenteista tehdään säännöllisesti.

Muuttuvasta palkitsemisesta kirjatut kulut*

Milj. €	2021	2020
Henkilöstörahasto	19	9
Tulospalkkiot	86	45
Pitkän aikavälin ohjelmat:		
vuoden 2014–2016 ohjelma		2
vuoden 2017–2020 ohjelma	1	0
Yhteensä	105	55

* Ilman sosiaalikuluja.

Lisätietoja palkitsemisjärjestelmistä on saatavilla www.op.fi > OP Ryhmä > Hallinnointi > Palkitseminen

Liite 11. Poistot ja arvonalentumiset

Milj. €	2021	2020
Poistot		
Rakennukset	17	20
Koneet ja kalusto	10	11
Yrityskaupan yhteydessä muodostuneet aineettomat hyödykkeet	10	11
Tietojärjestelmät ja muut	192	184
Käyttöoikeusomaisuuserät	31	30
Vuokralle annettu omaisuus	-1	0
Muut	1	3
Yhteensä	260	260
Arvonalentumiset		
Oman käytön kiinteistöt	17	10
Tietojärjestelmät	0	2
Käyttöoikeusomaisuuserät	4	
Muut	1	
Yhteensä	22	13
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	283	273

Liite 12. Liiketoiminnan muut kulut

Milj. €	2021	2020
ICT-kulut		
Tuotanto	231	268
Kehittäminen	133	127
Toimitilat	53	48
Viranomais- ja tilintarkastusmaksut*	69	58
Ostetut palvelut	115	130
Tietoliikenne	32	36
Markkinointi	31	30
Yhteiskuntavastuu	9	10
Vakuutus- ja varmuuskulut	10	9
Muut	125	136
Liiketoiminnan muut kulut yhteensä	810	852

* Tilintarkastajille maksetut palkkiot tilintarkastuksesta vuodelta 2021 olivat 3,0 miljoonaa euroa (3,2), tilintarkastuslain 1 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista toimeksiannoista 0,2 miljoonaa euroa (0,2), veroneuvonnasta 0,3 miljoonaa euroa (0,1) ja muista palveluista 1,0 miljoonaa euroa (0,5). KPMG Oy Ab:n suorittamat muut kuin tilintarkastuspalvelut OP Ryhmään kuuluville yhtiöille olivat yhteensä 1,3 miljoonaa euroa (0,5) (ei sis. alv.). Suluissa on esitetty vuoden 2020 tiedot.

OP Ryhmälle vuodelle 2021 laskettu vakuusmaksu oli 53,0 miljoonaa euroa (41,3).

OP Ryhmälle vuodelle 2021 laskettu talletussuojamaksu 33,5 miljoonaa euroa (28,8) on katettu täysin vanhasta talletussuojarahastosta tilitettyillä maksuilla.

Kehittämismenot

Milj. €	2021	2020
Kehittämisen ICT-kulut	133	127
Oman työn osuus	62	56
Kehittämisen kulut tuloslaskelmalla yhteensä	195	183
Aktivoidut ICT-menot	84	84
Aktivoidu oman työn osuus	15	14
Aktivoidut kehittämismenot yhteensä	99	97
Kehittämismenot yhteensä	294	282
Poistot ja arvonalentumiset	177	184

Kehitysinvestoinneilla varmistetaan nykyisen liiketoiminnan kilpailukykyisyys ja jatkuvuus sekä toiminnan säädösten mukaisuus ja luodaan edellytyksiä uusille asiakaslähtöisille liiketoimintamalleille.

Liite 13. Saamisten arvonalentumiset

Milj. €	2021	2020
Luotto- ja takaustappioiden poistetut saamiset	126	117
Palautukset poistetuista saamisista	-13	-10
Odotettavissa olevat luottotappiot** (ECL) saamisista asiakkailta ja taseen ulkopuolisista eristä	46	119
Odotettavissa olevat luottotappiot** (ECL) saamistodistuksista*	0	-1
Saamisten arvonalentumiset yhteensä	158	225

* Vakuutus toiminnan saamistodistusten odotettavissa olevat luottotappiot esitetään sijoitustoiminnan nettotuotoissa.

** Tappiota koskeva vähennyserä on eritelty liitetiedossa 37. Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä.

Liite 14. OP-bonukset omistaja-asiakkaille

Milj. €	2021	2020
Kertyneet uudet OP-bonukset omistaja-asiakkaille	210	255
Käyttämättömä vanhentuneet OP-bonukset	-5	-5
OP-bonukset omistaja-asiakkaille yhteensä	205	251

Liite 15. Väliaikainen poikkeusmenettely (overlay approach)

Milj. €	2021	2020
Väliaikaisen poikkeusmenettelyn piirissä olevat sijoitustoiminnan nettotuotot IFRS 9 mukaan kirjattuna		
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti		
Osakkeet ja osuudet		
Arvostusvoitot ja -tappiot	221	-22
Yhteensä (A)	221	-22
Väliaikaisen poikkeusmenettelyn piirissä olevat sijoitustoiminnan nettotuotot IAS 39 mukaan laskettuna		
Osakkeet ja osuudet		
Myyntivoitot ja -tappiot	115	36
Arvonalentumiset ja niiden peruutukset	-13	-61
Yhteensä (B)	103	-25
Väliaikaisen poikkeusmenettelyn (overlay approach) tuloslaskelma vaikutus (-A+B)	-118	-3
Väliaikaisen poikkeusmenettelyn (overlay approach) laaja tuloslaskelma vaikutus -(-A+B)	118	3

Väliaikaisesta poikkeusmenettelystä kerrotaan laatimisperiaatteiden kohdassa 7.3.5.

Liite 16. Tuloverot

Milj. €	2021	2020
Tilikauden verotettavaan tuloon perustuva vero	213	113
Aikaisempien tilikausien verot	-3	0
Laskennalliset verot	13	30
Tuloslaskelman verot	224	144
Yhteisön tuloveroprosentti	20,0	20,0
Voimassaolevan verokannan mukaan laskettujen verojen täsmäytys tuloslaskelmassa esitettyihin veroihin		
Tulos ennen veroja	1 127	785
Verokannan mukainen osuus tuloksesta	225	157
Edellisten tilikausien verot	-3	0
Verovapaat tuotot	-7	-2
Vähennyskelvottomat kulut ja Ky-muotoisten yhtymien tulo-osuudet	6	4
Käyttämättömien tappioiden uudelleenarviointi	-3	-27
Veron oikaisut	5	0
Konsernin sisäisen kaupan myyntivoiton vaikutus		1
Muut erät	0	12
Tuloslaskelman verot	224	144

Varoja koskevat liitetiedot

Liite 17. Käteiset varat

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Kassa	181	218
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa		
OP Yrityspankki Oyj:n vähimmäisvarantalletus	863	818
Shekkitilit*	32 665	21 609
Käteiset varat yhteensä	32 846	21 827

* Shekkitilille sisältyy johdannaisten keskusvastapuoliselvityksen käteisvaroja yhteensä -11 (-31) miljoonaa euroa.

Eurojärjestelmän vähimmäisvarantojärjestelmän mukaisesti luottolaitokset joutuvat pitämään vähimmäisvarantoja (varantotalletus) kansallisissa keskuspankeissa. Varantotalletus on Euroopan keskuspankin ilmoittaman velvoiteprosentin mukainen osuus varantopohjasta. Varantopohjaan luetaan talletukset (laaja) sekä enintään kahden vuoden velkapaperit. Talletuksia toisilta varantovelvollisilta ei lueta varantopohjaan. Varantotalletus on tällä hetkellä 1 prosentti varantopohjasta. OP Ryhmässä luottolaitokset tekevät varantotalletuksen OP Yrityspankki Oyj:hin. OP Yrityspankki Oyj huolehtii ryhmän luottolaitosten valtuuttamana välittäjänä koko ryhmän talletusvelvollisuudesta Suomen Pankkiin.

Liite 18. Saamiset luottolaitoksilta

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Saamiset luottolaitoksilta		
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat	283	229
Muut	70	1
Yhteensä	353	230
Luotot ja muut saamiset		
Vaadittaessa maksettavat	0	0
Muut	189	77
Yhteensä	189	77
Yhteensä	542	306
Tappiota koskeva vähennyserä*	-1	0
Saamiset luottolaitoksilta yhteensä	541	306

* Tappiota koskeva vähennyserä on eritelty liitetiedossa 37. Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä.

Liite 19. Johdannaissopimukset

Varat

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	2 262	3 837
Valuuttajohdannaiset	401	454
Osake- ja indeksijohdannaiset	0	0
Luottojohdannaiset	0	
Hyödykejohdannaiset	7	4
Yhteensä	2 672	4 295
Suojaavat johdannaissopimukset*		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	556	759
Valuuttajohdannaiset	239	164
Korkojohdannaiset		-2
Yhteensä	796	920
Johdannaissopimukset yhteensä	3 467	5 215

* Tase-erä sisältää johdannaissopimusten positiiviset arvonmuutokset ja maksetut preemiot.

Velat

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät		
Korkojohdannaiset	1 492	2 509
Valuuttajohdannaiset	412	437
Luottojohdannaiset	0	0
Muut	29	8
Yhteensä	1 933	2 953
Suojaavat johdannaissopimukset*		
Käyvän arvon suojaus		
Korkojohdannaiset	333	405
Valuuttajohdannaiset	1	65
Korkojohdannaiset	0	0
Yhteensä	333	470
Johdannaissopimukset yhteensä	2 266	3 424

* Tase-erä sisältää johdannaissopimusten negatiiviset arvonmuutokset ja saadut preemiot.

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2021

Mlj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Käyvät arvot*		Velat
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset, josta	6 958	21 900	45 220	74 078	1 611	826
Keskusvastapuoliselvitetävät	4 675	14 536	26 779	45 990	6	8
Settled-to-market (STM)	4 434	14 316	26 611	45 361	6	8
Collateralised-to-market (CTM)	241	219	168	629	0	0
OTC-korko-optiot						
Call ja capit						
Ostetut	2 901	4 139	964	8 005	154	8
Asetetut	2 281	4 819	2 950	10 051	58	224
Put ja floorit						
Ostetut	852	4 699	3 609	9 160	199	49
Asetetut	1 235	7 456	1 412	10 104	39	137
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	14 228	43 014	54 156	111 397	2 061	1 244
Korkofutuurit	517	950		1 467	0	0
Pörssijohdannaiset yhteensä	517	950		1 467	0	0
Korkojohdannaiset yhteensä	14 745	43 964	54 156	112 864	2 061	1 244
Valuuttajohdannaiset						
Valuuttatermiinit	38 834	1 354	3	40 191	389	400
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	568	2 937	403	3 908	151	182
Valuuttaoptiot						
Call						
Ostetut	111			111	1	0
Asetetut	138			138	0	2
Put						
Ostetut	132			132	1	0
Asetetut	101			101	0	1
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	39 885	4 291	406	44 582	543	585
Valuuttajohdannaiset yhteensä	39 885	4 291	406	44 582	543	585
Osake- ja indeksijohdannaiset						
Osake-indeksiopiot						
Call						
Ostetut	2			2	0	
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	2			2	0	
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä	2			2	0	
Luottojohdannaiset						
Luottoriskinvaihtosopimukset	34	783	110	926	2	35
Luottojohdannaiset yhteensä	34	783	110	926	2	35
Muut						
Muut termiinit	36	44		81	3	24
Muut swap-sopimukset	196	500	28	724	101	19
Muut optiot						
Put						
Ostetut		600		600	0	
Asetetut		600		600		0
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	233	1 744	28	2 005	104	43
Muut futuurit	28			28	0	0
Muut johdannaiset yhteensä	260	1 744	28	2 032	104	43
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	54 925	50 782	54 700	160 406	2 710	1 908

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaiset 31.12.2020

Mlj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Käyvät arvot*	
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	9 199	26 341	42 468	78 008	3 095	1 394
Keskusvastapuoliselvitetävät	6 058	17 754	25 319	49 131	9	15
Settled-to-market (STM)	5 058	17 371	25 101	47 531	9	15
Collateralised-to-market (CTM)	1 000	383	217	1 601	0	0
Korkotermiinit						
OTC-korko-optiot						
Call ja capit						
Ostetut	4 285	3 803	2 398	10 486	620	17
Asetetut	4 316	3 200	3 018	10 534	82	362
Put ja floorit						
Ostetut	2 678	3 485	3 205	9 368	76	-2
Asetetut	3 556	4 320	1 528	9 404	68	168
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	24 034	41 149	52 616	117 800	3 941	1 940
Korkofutuurit	2 502	563		3 065	0	0
Pörssijohdannaiset yhteensä	2 502	563		3 065	0	0
Korkojohdannaiset yhteensä	26 536	41 712	52 616	120 865	3 941	1 940
Valuuttajohdannaiset						
Valuuttatermiinit	38 030	515	5	38 551	450	433
Koron- ja valuuttavaihto-sopimukset	3 072	2 211	1 472	6 755	440	442
Valuuttaoptiot						
Call						
Ostetut	123	2		125	2	0
Asetetut	139	2		141	0	2
Put						
Ostetut	138	2		139	2	0
Asetetut	126	2		127	0	1
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	41 627	2 733	1 477	45 837	894	880
Valuuttajohdannaiset yhteensä	41 627	2 733	1 477	45 837	894	880
Osake- ja indeksijohdannaiset						
Osakeindeksioptiot						
Call						
Ostetut		2		2	0	
OTC-osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä		2		2	0	
Osake- ja indeksijohdannaiset yhteensä		2		2	0	
Luottojohdannaiset						
Luottoriskinvaihtosopimukset	90	82		172	1	0
Luottojohdannaiset yhteensä	90	82		172	1	0
Muut						
Muut termiinit	12	3		15	0	4
Muut swap-sopimukset	121	456	11	588	52	24
Muut OTC-johdannaiset yhteensä	133	458	11	602	52	28
Muut johdannaiset yhteensä	133	458	11	602	52	28
Kaupankäynnin johdannaiset yhteensä	68 386	44 987	54 104	167 478	4 888	2 847

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaispimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2021

Mlj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käyvät arvot*	
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset, josta	5 591	22 216	22 646	50 454	31	9
Keskusvastapuoliselvitetävät	5 511	22 216	22 498	50 226	5	4
Settled-to-market (STM)	1 581	9 243	8 226	19 051	2	1
Collateralised-to-market (CTM)	3 930	12 973	14 272	31 175	2	3
OTC-korko-optiot						
Call ja capit						
Ostetut	690	5 855	6 790	13 335	356	164
Put ja floorit						
Asetetut		1 358	313	1 671	4	28
OTC-korkojohdannaiset yhteensä	6 281	29 430	29 749	65 460	391	201
Korkojohdannaiset yhteensä	6 281	29 430	29 749	65 460	391	201
Valuuttajohdannaiset						
Valuuttatermiinit	17			17	18	0
Koron- ja valuutanvaihto-sopimukset	730	1 217	351	2 297	63	83
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	746	1 217	351	2 314	81	84
Valuuttajohdannaiset yhteensä	746	1 217	351	2 314	81	84
Käyvän arvon suojauksen johdannaiset yhteensä	7 028	30 646	30 100	67 774	473	285

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaispimukset - rahavirran suojaus 31.12.2021

Mlj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käyvät arvot*	
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset, josta	151	1 593	2 604	4 347	1	1
Keskusvastapuoliselvitetävät	141	1 543	2 589	4 272	0	1
Settled-to-market (STM)	141	1 043	2 474	3 657	0	1
Collateralised-to-market (CTM)		500	114	614	0	0
OTC korkojohdannaiset yhteensä	151	1 593	2 604	4 347	1	1
Korkojohdannaiset yhteensä	151	1 593	2 604	4 347	1	1
Valuuttajohdannaiset						
Valuuttatermiinit	3 978			3 978	158	0
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	3 978			3 978	158	0
Valuuttajohdannaiset yhteensä	3 978			3 978	158	0
Rahavirran suojauksen johdannaiset yhteensä	4 129	1 593	2 604	8 325	159	1
Suojauksen johdannaiset yhteensä	11 156	32 240	32 704	76 099	632	287

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - käyvän arvon suojaus 31.12.2020

Mlj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käyvät arvot*	
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	3 771	24 276	20 986	49 034	51	16
Keskusvastapuoliselvitetävät	3 581	24 196	20 790	48 568	9	5
Settled-to-market (STM)	1 355	8 873	7 755	17 983	4	1
Collateralised-to-market (CTM)	2 226	15 323	13 036	30 585	5	5
OTC korko-optiot						
Call ja capit						
Ostetut	395	4 195	5 182	9 772	0	217
OTC korkojohdannaiset yhteensä	4 166	28 471	26 168	58 806	51	233
Korkojohdannaiset yhteensä	4 166	28 471	26 168	58 806	51	233
Valuuttajohdannaiset						
Valuuttatermiinit	17			17	1	0
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	593	1 366	404	2 363	117	115
OTC valuuttajohdannaiset yhteensä	610	1 366	404	2 380	118	115
Valuuttajohdannaiset yhteensä	610	1 366	404	2 380	118	115
Käyvän arvon suojauksen johdannaiset yhteensä	4 776	29 838	26 572	61 186	169	347

Suojaustarkoituksessa pidettävät johdannaisopimukset - rahavirran suojaus 31.12.2020

Mlj. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Yhteensä	Käyvät arvot*	
	< 1 v	1-5 v	> 5 v		Varat	Velat
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset, josta	166	860	2 921	3 947	1	0
Keskusvastapuoliselvitetävät	166	850	2 871	3 886	1	0
Settled-to-market (STM)	166	850	2 767	3 782	1	0
Collateralised-to-market (CTM)			104	104	0	0
OTC korkojohdannaiset yhteensä	166	860	2 921	3 947	1	0
Korkojohdannaiset yhteensä	166	860	2 921	3 947	1	0
Valuuttajohdannaiset						
Valuuttatermiinit	6 535	22		6 557	26	65
OTC-valuuttajohdannaiset yhteensä	6 535	22		6 557	26	65
Valuuttajohdannaiset yhteensä	6 535	22		6 557	26	65
Rahavirran suojauksen johdannaiset yhteensä	6 701	882	2 921	10 504	27	66
Suojauksen johdannaiset yhteensä	11 477	30 720	29 493	71 690	196	413

Johdannaiset yhteensä 31.12.2021

Mij. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Käyvät arvot*		
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	21 176	74 987	86 509	182 671	2 453	1 447
Keskusvastapuoliselvitettävät	10 327	38 295	51 866	100 487	11	13
Settled-to-market (STM)	6 155	24 603	37 311	68 069	9	11
Collateralised-to-market (CTM)	4 171	13 692	14 554	32 418	2	3
Valuuttajohdannaiset	44 610	5 508	757	50 874	782	669
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset	2			2	0	
Luottojohdannaiset	34	783	110	926	2	35
Muut johdannaiset	260	1 744	28	2 032	104	43
Johdannaiset yhteensä	66 081	83 021	87 403	236 506	3 342	2 195

Johdannaiset yhteensä 31.12.2020

Mij. €	Nimellisarvot/jäljellä oleva juoksuaika			Käyvät arvot*		
	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä	Varat	Velat
Korkojohdannaiset, josta	30 868	71 044	81 706	183 618	3 993	2 173
Keskusvastapuoliselvitettävät	9 805	42 800	48 980	101 586	19	21
Settled-to-market (STM)	6 579	27 094	35 623	69 296	14	16
Collateralised-to-market (CTM)	3 226	15 706	13 357	32 290	5	5
Valuuttajohdannaiset	48 773	4 121	1 880	54 774	1 038	1 059
Osake- ja indeksisidonnaiset johdannaiset		2		2	0	
Luottojohdannaiset	90	82		172	1	0
Muut johdannaiset	133	458	11	602	52	28
Johdannaiset yhteensä	79 864	75 707	83 597	239 168	5 085	3 260

* Käyvät arvot sisältävät kertyneet korot, jotka taseessa esitetään muissa varoissa tai varauksissa ja muissa veloissa. Lisäksi keskusvastapuoliselvityksessä olevien johdannaisten käyvät arvot on nettoutettu taseesta.

Keskusvastapuoliselvityksessä olevat korkojohdannaiset nettoutetaan taseesta. Nettoutuksen vaikutukset on esitetty liitteessä 44. Muut johdannaissopimukset esitetään taseessa bruttomääräisenä. OP Yhteenliittymän vakavaraisuuslaskennassa käytetään myös johdannaisten nettoutusta.

Suojauslaskennassa olevien korkojohdannaissopimusten keskikorot - käyvän arvon suojaus 31.12.2021

	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä
Korkojohdannaiset				
Keskusvastapuoliselvittävät	1,103	0,297	0,205	0,341
OTC korkojohdannaiset	3,362		3,040	3,169
Korkojohdannaiset yhteensä	1,144	0,297	0,223	0,354

Suojauslaskennassa olevien korkojohdannaissopimusten keskikorot - käyvän arvon suojaus 31.12.2020

	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä
Korkojohdannaiset				
Keskusvastapuoliselvittävät	1,248	0,449	0,296	0,442
OTC korkojohdannaiset	4,373	3,362	3,040	3,654
Korkojohdannaiset yhteensä	1,385	0,460	0,315	0,468

Suojauslaskennassa olevien valuuttajohdannaisten keskihinnat merkittävistä valuutoista 31.12.2021

	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä
Valuuttatermiinit: EUR:USD	1,1327			

Suojauslaskennassa olevien valuuttajohdannaisten keskihinnat merkittävistä valuutoista 31.12.2020

	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä
Valuuttatermiinit: EUR:USD	1,2039			

Suojauslaskennassa olevien koron ja valuutanvaihtosopimusten keskikorot merkittävistä valuutoista 31.12.2021

	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä
AUD			2,440	2,440
GBP	2,500	1,326	0,880	1,569
HKD		2,959		2,959
JPY			1,300	1,300
NOK			3,800	3,800
USD	1,943	1,954	3,611	2,783

Suojauslaskennassa olevien koron ja valuutanvaihtosopimusten keskikorot merkittävistä valuutoista 31.12.2020

	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä
AUD			2,440	2,440
CHF	1,604			1,604
GBP	0,355	2,405	0,634	1,131
HKD		3,001	2,880	2,941
JPY			1,300	1,300
NOK			3,800	3,800
USD		1,951	3,611	2,781

Suojauslaskennassa olevien korkojohdannaissopimusten keskikorot - rahavirransuojaus 31.12.2021

	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä
Korkojohdannaiset				
OTC korkojohdannaiset	1,048	0,750	0,881	0,854
Korkojohdannaiset yhteensä	1,048	0,750	0,881	0,854

Suojauslaskennassa olevien korkojohdannaissopimusten keskikorot - rahavirransuojaus 31.12.2020

	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä
Korkojohdannaiset				
OTC korkojohdannaiset	1,169	0,842	0,857	0,875
Korkojohdannaiset yhteensä	1,169	0,842	0,857	0,875

Suojauslaskennassa olevien valuuttajohdannaisten keskihinnat merkittävistä valuutoista 31.12.2021

	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä
Valuuttajohdannaiset				
Valuuttatermiinit				
Average EUR:CHF	1,0769			1,0769
Average EUR:GBP	0,8934			0,8934
Average EUR:SGD	1,6250			1,6250
Average EUR:USD	1,1998			1,1998

Suojauslaskennassa olevien valuuttajohdannaisten keskihinnat merkittävistä valuutoista 31.12.2020

	< 1 v	1-5 v	> 5 v	Yhteensä
Valuuttajohdannaiset				
Valuuttatermiinit				
Average EUR:AUD	1,6479			1,6479
Average EUR:CAD	1,4752			1,4752
Average EUR:CHF	1,0840			1,0840
Average EUR:GBP	0,8877			0,8877
Average EUR:HKD	8,8959			8,8959
Average EUR:NOK	10,7953			10,7953
Average EUR:SGD	1,5676			1,5676
Average EUR:USD	1,1143			1,1143

Suojauslaskennan vaikutukset taloudelliseen asemaan ja tulokseen

Milj. €	Korkoriskin suojaus	
	31.12.2021	31.12.2020
Käyvän arvon suojaukset		
Suojattujen saamisten kirjanpitoarvo*	32 235	29 636
- josta suojausoikaisujen kertynyt määrä	94	667
Suojattujen velkojen kirjanpitoarvo**	26 440	31 253
- josta suojausoikaisujen kertynyt määrä	264	1 030
Jäljellä oleva suojausoikaisujen määrä ei-jatkuvista suojauksista	53	3

* Esitetty taseen erässä Saamiset asiakkailta ja Sijoitusomaisuus.

** Esitetty taseen erässä Velat asiakkalle, Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat ja Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla.

Milj. €	Korkoriskin suojaus	
	31.12.2021	31.12.2020
Käyvän arvon suojaukset		
Suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	-154	98
Suojauskohteen arvon muutos, jota käytetään perustana kirjattaessa suojausten tehottomuutta kaudella	156	-99
Tuloslaskelmassa esitetty suojausten tehottomuus	2	-1

Milj. €	Korkoriskin suojaus	
	31.12.2021	31.12.2020
Rahavirran suojaukset		
Suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	-127	113
Suojauskohteen arvon muutos, jota käytetään perustana kirjattaessa suojausten tehottomuutta kaudella	131	-110
Tuloslaskelmassa esitetty suojausten tehottomuus	4	3
Rahavirran suojausrahaston muutos jatkuvista suojauksista	-131	110
Rahavirran suojausrahaston muutos terminoiduista suojauksista	2	-32

Liite 20. Saamiset asiakkailta

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Luotot yleisölle ja julkisyhteisöille	95 535	92 021
Rahoitusleasingsaamiset*	2 120	2 278
Takaussaamiset	6	7
Yhteensä	97 662	94 306
Tappiota koskeva vähennyserä**	-715	-662
Saamiset asiakkailta yhteensä	96 947	93 644

* Rahoitusleasingsaamiset on eritelty liitetiedossa 26.

** Tappiota koskeva vähennyserä on eritelty liitetiedossa 37. Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä.

Liite 21. Sijoitusomaisuus

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat		
Saamistodistukset	331	330
Osakkeet ja osuudet	78	73
Yhteensä	409	402
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti		
Saamistodistukset	356	408
Osakkeet ja osuudet (Overlay- lähestymistapa)	1 557	1 336
Osakkeet ja osuudet (muut kuin Overlay- lähestymistapa)	68	62
Yhteensä	1 981	1 806
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi		
Saamistodistukset	1 987	2 172
Osakkeet ja osuudet	218	206
Yhteensä	2 206	2 378
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat		
Saamistodistukset	17 411	18 134
Yhteensä	17 412	18 134
Jaksotettu hankintameno		
Saamistodistukset	1	1
Muut	50	54
Yhteensä	51	55
Sijoituskiinteistöt	724	623
Osakkuusyhtiöt		
Osakkuusyhtykset	163	152
Yhteisyhtykset	0	11
Yhteensä	163	163
Sijoitusomaisuus yhteensä	22 945	23 562

Sijoituskiinteistöjen muutokset, milj. €	2021	2020
Hankintameno 1.1.	653	708
Lisäykset	13	12
Vähennykset	-86	-56
Siirrot erien välillä	107	-11
Hankintameno 31.12.	687	653
Kertyneet käyvän arvon muutokset 1.1.	-30	6
Tilikauden käyvän arvon muutokset	31	-33
Vähennykset	21	-3
Muut muutokset	15	0
Kertyneet käyvän arvon muutokset 31.12.	37	-30
Kirjanpitoarvo 31.12.	724	623

Sijoituskiinteistöjen lisäykset sisältää hankinnan jälkeen toteutuneita aktivoituja menoja 13 miljoonaa euroa (10). Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset on kirjattu sijoitustoiminnan nettotuottoihin. Sijoituskiinteistöjen käypä arvo sisältää velkaosuuden. Sairaalakiinteistöt siirrettiin tilikaudella oman käytön kiinteistöistä sijoituskiinteistöihin.

OP Ryhmän yritykset eivät omista sijoituskiinteistöjä, joihin kohdistuisi merkittäviä aravalainsäädännön mukaisia luovutus- ja myyntihintaa koskevia rajoituksia.

Operatiivisella vuokrasopimuksella vuokralle annettujen sijoituskiinteistöjen erittely on liitteessä 26.

Sijoituskiinteistöt sisältävät vakuutena olleita kiinteistöjä 2 miljoonaa euroa (3).

Osakkuusyhtiöistä on kerrottu liitetiedossa 23. Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset.

Liite 22. Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Osakkeet ja osuudet	12 873	11 116
Muut sijoitukset	264	170
Yhteensä	13 137	11 285

Liite 23. Pääomaosuusmenetelmällä käsiteltävät sijoitukset

Taseeseen merkityt määrät:

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Osakkuusyritykset	162	152
Yhteisyrietykset	1	11
Yhteensä	163	163

Tuloslaskelmaan merkityt määrät:

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Osakkuus- ja yhteisyrietykset	27	18
Yhteensä	27	18

Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrietyksiin

OP Ryhmällä on 16 (16) osakkuusyritystä ja 3 (3) yhteisyrietytä, jotka yksittäin tarkasteltuna eivät ole merkittäviä. Yllä olevassa taulukossa on esitetty OP Ryhmän osuus näiden osakkuus- ja yhteisyrietysten tuloksesta. Neljä (4) osakkuusyrityksenä käsiteltyä pääomasijoitusrahastoa on arvostettu käypään arvoon IAS 28:n mukaisesti.

OP Ryhmän sijoituksille osakkuus- ja yhteisyrietyksiin ei ole noteerattua markkinahintaa.

Osakkuus- tai yhteisyrietysoosuksiin ei liity ehdollisia velkoja. Yhteisyrietyksiin ei liity myöskään sellaisia tilinpäätökseen merkitsemättömiä sitoumuksia, jotka koskevat rahoituksen tai voimavarojen järjestämistä tai velvoitetta toisen sijoittajan omistusosuuden hankintaan tiettyjen vastaisten tapahtumien toteutuessa.

Milj. €	Pääomaosuus- menetelmällä yhdistellyt osakkuusyritykset		Käypään arvoon arvostetut osakkuusyritykset		Yhteisyrietykset	
	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020
Jatkuvien toimintojen voitosta	8	1	17	17	2	
Laajasta tuloksesta	8	1	17	17	2	

Liite 24. Aineettomat hyödykkeet

Aineettomien hyödykkeiden muutokset, milj. €	Liikearvo	Tuotemerkit	Vakuutus sopimuksiin liittyvät asiakassuhteet ja vakuutusten hankintamenot	Tietojärjestelmät ja muut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2021	633	166	507	1 460	2 767
Lisäykset*				108	108
Vähennykset**	-2			-637	-639
Siirto myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät				-1	-1
Siirrot erien välillä				1	1
Hankintameno 31.12.2021	631	166	507	932	2 236
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2021	-3	-4	-450	-998	-1 455
Tilikauden poistot			-10	-192	-202
Tilikauden arvonalentumiset				0	0
Vähennykset				634	634
Muut muutokset				-2	-2
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2021	-3	-4	-461	-558	-1 025
Kirjanpitoarvo 31.12.2021	629	162	46	374	1 212

* Sisäisen kehittämistyön osuus 15 miljoonaa euroa.

** Liikearvon vähennys, 2 miljoonaa euroa, on aiheutunut Checkout Finland Oy:n osakekannan myynnistä.

Aineettomien hyödykkeiden muutokset, milj. €	Liikearvo	Tuotemerkit	Vakuutus sopimuksiin liittyvät asiakassuhteet ja vakuutusten hankintamenot	Tietojärjestelmät ja muut	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2020	633	166	507	1 365	2 672
Lisäykset*				89	89
Vähennykset				-3	-3
Siirrot erien välillä				9	9
Hankintameno 31.12.2020	633	166	507	1 460	2 767
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2020	-3	-4	-439	-820	-1 266
Tilikauden poistot			-11	-185	-196
Tilikauden arvonalentumiset				-2	-2
Vähennykset				2	2
Muut muutokset				6	6
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2020	-3	-4	-450	-998	-1 455
Kirjanpitoarvo 31.12.2020	631	162	57	462	1 311

* Sisäisen kehittämistyön osuus 14 miljoonaa euroa.

Tietojärjestelmät ja muut

Kirjanpitoarvo, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Tietojärjestelmät	302	241
Kehitettävät tietojärjestelmät	76	145
Muut	-5	77
Yhteensä	374	462

Aineettomalle oikeudelle, joka ei ole vielä valmis käytettäväksi, tehdään arvonalentumistestaus kaksi kertaa vuodessa ja aina kun esiintyy jokin viite siitä, että keskeneräisen aineettoman oikeuden arvo saattaa olla alentunut. Keskeneräisen aineettoman omaisuuserän osalta testataan, että pystyykö se tuottamaan tulevaisuudessa riittävästi vastaista taloudellista hyötyä sen kirjanpitoarvon kattamiseksi.

Aineettomat hyödykkeet, joiden taloudellinen vaikutusaika on rajoittamaton

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Liikearvo	629	631
Tuotemerkit	162	162
Yhteensä	791	793

Liiketoimintojen yhdistämisissä hankittujen tuotemerkkien vaikutusaika on arvioitu rajoittamattomaksi, sillä ne vaikuttavat rahavirtojen kerryttämiseen määrittelemättömän ajan.

Vakuutus sopimuksiin liittyvät asiakassuhteet ja vakuutusten hankintamenot

OP Ryhmän taseeseen on kohdistettu asiakassuhteisiin ja vakuutus sopimuksiin kohdistuvaa aineetonta hyödykettä, joka syntyi osana Aurum Sijoitusvakuutus Oy:n hankintaa vuonna 2012 sekä Suomi-Yhtiöiden kannan siirroista vuosina 2015 ja 2016. Henkivakuutuksen asiakassuhteista sekä henkivakuutuksen vakuutus sopimuksista muodostuneet aineettomat hyödykkeet kirjataan suunnitelman mukaisin poistoin kuluksi arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

Liikearvon arvonalentumistesti

Liikearvo, milj. €

Segmentti	Hankittu liiketoiminta	2021	2020
Vakuutus	Pohjola-Yhtymä Oyj:n vahinkovakuutus- sekä henkivakuutusliiketoimintojen ja Pohjola-Yhtymä Oyj:n ICT-toimintojen hankinta	449	449
Yrityspankki	Pohjola-Yhtymä Oyj:n rahasto- sekä varainhoitoliiketoimintojen hankinta ja Pohjola Finance Oy:n liiketoimintojen hankinta	180	182
Yhteensä		629	631

Liikearvon arvonalentumistestaus

Vuoden 2021 lopussa liikearvon määrä yhteensä oli 629 miljoonaa euroa (631).

Testausperiodin ja rahavirtojen ennustejakson pituudeksi määritettiin IAS 36 -standardin mukainen 5 vuotta. Ennustekauden jälkeisten kausien rahavirtojen kasvuodotus tarkasteltiin rahavirtayksikkökohtaisesti ja terminaalijakson tasaisena kasvuna käytettiin edellisen ennustekauden tai enintään 2 prosentin kasvuodotusta. Rahavirtalaskelmien ennusteet johdetaan OP Osuuskunnan hallintoneuvoston vahvistamasta OP Ryhmän kehittämisen suuntaviivat määrittävästä strategiaprozessista, ja niistä johdetuista odotuksista liiketoimintojen kehittymisestä tulevaisuudessa. Kunkin testausyksikön rahavirtaennusteet on hyväksytty ennusteen laatineen liiketoiminnan hallituksessa. Rahavirtalaskelmassa on huomioitu verojen vaikutus. Rahavirtaa tuottavien yksiköiden ennustettujen rahavirtojen oman pääoman tuottovaatimusten jälkeinen yli-/alijäämä on testauksessa diskontattu nykyarvoon oman pääoman tuottovaatimusta vastaavalla diskonttokorolla. Diskonttokoron laskennan perusteena on käytetty toimialan markkinatietoa ja diskonttokorko kuvastaa tässä sijoittajien näkemystä liiketoiminnan riskeistä ja sijoitukseen sitoutuneen pääoman tuotto-odotuksesta. Vuoden 2021 laskelmissa käytetty diskonttokorko vaihteli 5,4-7,2 prosentin välillä. Vuonna 2020 diskonttokorko vaihteli 5,5-7,5 prosentin välillä. Markkinatietoihin perustuen vahinko- ja henkivakuutusliiketoiminnan diskonttokorkoa laskettiin 0,3 prosenttiyksikköä 7,2 prosenttiyksikköön, varainhoito- ja rahastoliiketoiminnan diskonttokorkoa laskettiin 0,6 prosenttiyksikköä 6,2 prosenttiyksikköön ja rahavirrat ja käyttöpääoma -liiketoiminnan diskonttokorko laski 0,1 prosenttiyksikköä 5,4 prosenttiyksikköön. Arvonalentumistestaus vuonna 2021 osoitti, että testattavien rahavirtayksiköiden kerrytettävissä oleva rahamäärä ylitti niiden oman pääoman tuottovaatimuksen ja yli-/alijäämätuotto oli positiivinen kussakin testatussa rahavirtayksikössä, joten liikearvojen arvonalentumiskirjaustarvetta ei testauksen perusteella havaittu.

Liikearvon herkkyyshanalyysi

Rahavirtayksiköihin kohdistuva herkkyyshanalyysi suoritettiin kullekin rahavirtayksikölle erikseen perustuen kunkin rahavirtayksikön keskeisiin muuttujiin. Herkkyyttä tarkasteltiin yhden muuttujan muutoksena suhteessa ennusteissa käytettyihin arvoihin. Herkkyyshanalyysi ei sisällä kaikkien keskeisten muuttujien yhtäaikaista muutoksia. Lisäksi, herkkyyshanalyysistä johdettiin kunkin rahavirtayksikön keskeisen muuttujan suhteellinen muutos, joka aiheuttaisi liikearvon arvonalentumisriskin.

Keskeiset käytetyt oletukset laskettaessa rahavirtayksikön kerrytettävissä olevaa rahamäärää ja suhteellinen muutos, joka aiheuttaisi liikearvon arvonalentumisriskin.

Segmentti	Rahavirtayksikkö	Liikearvo, milj. € Keskeiset muuttujat	Rahavirta- ennusteissa käytetty arvo, %	Arvonalentumisriskin aiheuttama muutos, %-yksikköä
Vakuutus	Pohjola Vakuutus Oy	400 Diskonttokorko, %	7,2	10,0
		Yhdistetty kulusuhde, %	87,3–89,6	9,9
		Sijoitustoiminnan nettotuotto, %	1,5–2,4	-3,9
	OP-Henkivakuutus Oy	49 Diskonttokorko, %	7,2	3,8
		Liikekulojen kasvu, %	-0,8–7,6	4,0
		Sijoitustoiminnan marginaali, %	-0,1–0,5	-0,9
Yrityspankki	OP Varainhoito Oy	97 Diskonttokorko, %	6,2	16,1
		Hallinnoitavien varojen kasvu, %	2,0–7,1	-14,9
		Kulujen kasvu, %	-5,0–0,8	11,4
	OP-Rahastoyhtiö Oy	71 Diskonttokorko, %	6,2	40,0
		Rahastopääomien kasvu, %	2,0–7,1	-18,1
		Kiinteäluonteisten kulujen kasvu, %	-13,1–41,1	24,7
Rahavirrat ja käyttöpääor- -liiketoiminta-alue	13	Diskonttokorko, %	5,4	8,1
		Luottokannan kasvu, %	2,0–6,7	-49,0
		Kulujen kasvu, %	-2,0–5,6	46,2

Tuotemerkkien arvonalentumistestaus

Tuotemerkkien arvonalentumistestaus on suoritettu erikseen Pohjola ja A-Vakuutus -tuotemerkeille. Rahavirtalaskelmissa käytetyt ennusteet perustuvat vahinkovakuutusliiketoiminnan liiketoimintajohdon hyväksymiin pitkän tähtäimen suunnitelmiin ja niistä johdettuihin 5 tulevan vuoden kassavirtaennusteisiin. Ennustekauden jälkeisten kausien kassavirtojen kasvuna käytettiin 2 prosentin kasvuodotusta. Kassavirtaennusteet sisältävät Pohjola Sairaala Oy:n 2 kuukauden ennustetun liikevaihdon vuodelle 2022. Muilta osin Pohjola Sairaalan kassavirtaennusteita ei ole sisällytetty tuotemerkkien arvonalentumistestauksessa käytettyihin kassavirtaennusteisiin. Pohjola Sairaalan ennustetut liiketoiminnan tuotot ovat sisällyneet vertailukauden kassavirtaennusteisiin. Arvonalentumistestauksen perusteella tuotemerkeille ei ole tarvetta tehdä arvonalentumiskirjauksia vuoden 2021 tilinpäätöksessä.

Liite 25. Aineelliset hyödykkeet

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Omassa käytössä olevat kiinteistöt		
Maa- ja vesialueet	40	48
Rakennukset	201	332
Koneet ja kalusto	27	35
Muut aineelliset hyödykkeet	13	13
Käyttöoikeusomaisuuserät	165	205
Vuokralle annettu omaisuus		0
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	446	633
josta keskeneräiset hankinnat	1	7

Aineellisten hyödykkeiden muutokset, milj. €	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.2021	857	84	15	2	958
Lisäykset	31	7	1		40
Vähennykset	-74	-43	-1	0	-119
Siirrot myytävänä oleviin pitkäaikaisiin omaisuuseriin		0			0
Siirrot erien välillä	-146	1	0	0	-146
Hankintameno 31.12.2021	669	48	15	1	733
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2021	-477	-49	-2	-1	-530
Tilikauden poistot	-17	-10	0		-28
Tilikauden arvonalentumiset	-17				-17
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	1				1
Vähennykset	45	38	1		85
Siirrot erien välillä	38				38
Muut muutokset	0	0	0		0
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2021	-428	-21	-1	-1	-452
Käyttöoikeusomaisuuserä*					165
Kirjanpitoarvo 31.12.2021	241	27	13	0	446

Aineellisten hyödykkeiden muutokset, milj. €	Oman käytön kiinteistöt	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Vuokralle annettu omaisuus	Aineelliset hyödykkeet yhteensä
Hankintameno 1.1.2020	885	78	17	1	981
Lisäykset	31	10	1		42
Vähennykset	-64	-6	-2		-71
Siirrot erien välillä	4	3	0	0	7
Hankintameno 31.12.2020	857	84	15	2	958
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 1.1.2020	-467	-41	-2	-1	-511
Tilikauden poistot	-20	-11	-1		-32
Tilikauden arvonalentumiset	-11		0		-12
Tilikauden arvonalentumisten peruutukset	1				1
Vähennykset	15	3	0		17
Muut muutokset	5		1		5
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset 31.12.2020	-477	-49	-2	-1	-530
Käyttöoikeusomaisuuserä*					205
Kirjanpitoarvo 31.12.2020	380	35	13	0	633

* Liite 26.

Liite 26. Vuokrasopimukset

Käyttöoikeusomaisuuserät, milj. €	Toimitilat	Autot	IT-laitteet	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Kirjanpitoarvo 1.1.2021	188	2	2	11	205
Lisäykset	8	2		2	11
Vähennykset				-1	-1
Tilikauden poistot	-23	-1	-1	-5	-31
Tilikauden arvonalentumiset	-4				-4
Tilikauden arvon muutokset	-15	0		0	-15
Muut muutokset	1				1
Kirjanpitoarvo 31.12.2021	154	2	2	7	165

Käyttöoikeusomaisuuserät, milj. €	Toimitilat	Autot	IT-laitteet	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Kirjanpitoarvo 1.1.2020	43	4	1	5	53
Lisäykset	169	1	3	2	175
Vähennykset	0			0	0
Tilikauden poistot	-21	-2	-1	-6	-30
Tilikauden arvon muutokset	-2	-1	-1	0	-4
Muut muutokset		0	0	10	10
Kirjanpitoarvo 31.12.2020	188	2	2	11	205

Vuokrasopimusvelat, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
* Kirjanpitoarvo	242	281
Sopimuksiin perustuvat maturiteetit		
< 1 vuotta		34
1-2 vuotta		30
2-3 vuotta		28
3-4 vuotta		22
4-5 vuotta		21
yli 5 vuotta		124

* Liite 34. Varaukset ja muut velat.

Tuloslaskelmaan merkityt erät, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Korkokulut	-3	-3
Käyttöoikeusomaisuuserien poistot	-31	-30
Käyttöoikeusomaisuuserien arvonalentumiset	-4	
Edelleen vuokrauksesta saadut vuokratuotot	-1	-1
Vuokrasopimusvelkoihin sisällyttämiin muuttuviin vuokriin liittyvät kulut	1	1
Myynti- ja takaisinvuokraustapahtumista syntyvät voitot tai tappiot	-1	101
Lyhytaikaisten ja arvoltaan vähäisten vuokrasopimusten kulut	-10	-7
Vuokrasopimuksista lähtevä rahavirta yhteensä	-49	-44

Vuokralleantajan operatiiviset vuokrasopimukset

OP Ryhmän yritykset ovat antaneet vuokralle omistamiaan sijoituskiinteistöjä. Operatiivisten vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat ovat pienentyneet vertailukaudesta sijoituskiinteistöjen myynneistä johtuen.

Operatiivisten vuokrasopimusten perusteella saatavat vähimmäisvuokrat

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
< 1 vuotta	37	43
1-2 vuotta	26	30
2-3 vuotta	23	25
3-4 vuotta	19	22
4-5 vuotta	15	19
yli 5 vuotta	64	88
Yhteensä	183	228

Rahoitusleasingsaamiset

OP rahoittaa rahoitusleasingilla irtainta käyttöomaisuutta, kiinteistöjä ja muita tiloja.

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Rahoitusleasingsopimusten vuokraamisien maturiteettijakauma		
< 1 vuotta	666	678
1-2 vuotta	569	564
2-3 vuotta	380	443
3-4 vuotta	220	245
4-5 vuotta	170	148
yli 5 vuotta	202	292
Bruttosijoitus rahoitusleasingsopimuksiin	2 207	2 371
Kertymätön rahoitustuotto (-)	-83	-92
Vähimmäisvuokrien nykyarvo	2 124	2 278

Vähimmäisvuokraamisten nykyarvo		
< 1 vuotta	637	648
1-2 vuotta	550	544
2-3 vuotta	369	430
3-4 vuotta	213	237
4-5 vuotta	167	144
yli 5 vuotta	189	276
Yhteensä	2 124	2 278

Tuloslaskelmaan merkityt erät, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Korkotuotot rahoitusleasingsaamisista	31	30
Rahoitusleasingsopimuksista kertynyt myyntivoitto/-tappio	1	0

Liite 27. Muut varat

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Maksujenvälityssaamiset	252	299
Eläkevarat	86	31
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot		
Korot	360	192
Korot johdannaissaamisista	41	20
Palkkiosaamiset omaisuudenhoidosta	5	3
Tuotoperusteiset palkkiot omaisuudenhoidosta	1	0
Merkintä-, lunastus- ja hallinnointipalkkiosaamiset	31	27
Muut	122	128
Johdannaissaamiset, keskusvastapuoliselvitys	8	15
Johdannaissopimusten CSA saamiset	488	503
Arvopaperisaamiset	5	8
Saamiset ensivakuutustoiminnasta	142	294
Korvaustenhoitosopimukset	165	177
Saamiset jälleenvakuutustoiminnasta	90	78
Jälleenvakuuttajien osuus vakuutusmaksuvastuusta	7	7
Jälleenvakuuttajien osuus korvausvastuusta	123	106
Muut saamiset	492	347
Yhteensä	2 419	2 236

Liite 28. Verosaamiset ja -velat

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Tuloverosaamiset	7	30
Laskennalliset verosaamiset	135	158
Verosaamiset yhteensä	141	188
Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Tuloverovelat	75	23
Laskennalliset verovelat	1 034	1 046
Verovelat yhteensä	1 109	1 069
Laskennalliset verosaamiset	31.12.2021	31.12.2020
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista rahoitusvaroista	0	0
Poistoista ja arvonalennuksista	12	9
Varauksista ja luottojen arvonalentumisista	1	2
Verotuksellisista tappioista	4	7
Rahavirran suojauksesta	0	
Vakuutusvelan korkoriskin suojauksesta	41	51
Johdannaisten jaksotuserosta	8	2
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	15	
Konserniyhdistelyistä	27	25
Muista väliaikaisista eroista	72	84
Netotettu laskennallisista veroveloista	-46	-22
Yhteensä	135	158
Laskennalliset verovelat	31.12.2021	31.12.2020
Verotuksellisista varauksista	749	730
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavista rahoitusvaroista	38	36
Rahavirran suojauksesta	32	60
Tasoisu määrän eliminoinnista	82	68
Sijoitusten käypään arvoon arvostamisesta	112	108
Yritysostojen kauppahinnan kohdistuksesta	39	41
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	26	1
Konserniyhdistelyistä	17	21
Muista väliaikaisista eroista		4
Netotettu laskennallisista verosaamisista	-62	-23
Yhteensä	1 034	1 046
Laskennallinen verosaaminen (+)/-velka (-), netto	-899	-888
Laskennallisten verojen muutokset	31.12.2021	31.12.2020
Laskennalliset verosaamiset / -velat 1.1.	-888	-848
Kirjattu tuloslaskelmaan		
Verotuksellisista varauksista	-19	-21
Poistoista ja arvonalentumisista	3	1
Tasoisu määrän eliminoinnista	-14	-6
Etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	1	-17
Vakuutusvelan korkoriskin suojauksesta	-22	17
Johdannaisten jaksotuserosta	19	-15
Sijoitusten arvostuksesta	8	14
Muut	12	11
Kirjattu laajaan tuloslaskelmaan		
Käyvän arvon rahasto		
Käyvän arvon arvostuksesta	-12	-17
Rahavirran suojauksesta	27	-15
Siirrot tuloslaskelmaan	-3	0
Etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvat vakuutusmatemaattiset voitot/(tappiot)	-10	1
Muut		7
Laskennalliset verosaamiset yhteensä 31.12., (+)/-velka (-), netto	-899	-888
Tuloverosaamiset, (+)/-velka (-), netto	-68	7
Verosaamiset yhteensä, (+)/-velka (-), netto	-968	-881

Sellaiset verotukselliset tappiot, joista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista olivat vuoden 2021 lopussa 38 miljoonaa euroa (81). Tappiot vanhenevat ennen vuotta 2030.

Velkoja ja omaa pääomaa koskevat liitetiedot

Liite 29. Velat luottolaitoksille

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Velat keskuspankeille	16 000	8 000
Velat luottolaitoksille		
Vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	503	53
Muut velat	1	0
Yhteensä	503	53
Muut kuin vaadittaessa maksettavat		
Talletukset	68	32
Muut velat	79	2
Yhteensä	147	33
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille yhteensä	16 650	8 086

OP Ryhmällä oli joulukuun lopussa TLTRO III -rahoitusta yhteensä 16 miljardia euroa (8). Euroopan keskuspankin neuvosto muutti vuonna 2020 TLTRO III -rahoituksen ehtoja edistääkseen pankkien luotonantoa tahoille, joihin koronaviruspandemia on vakavimmin vaikuttanut. Muutettujen ehtojen mukaan korko aikavälillä 24.6.2020–23.6.2022 voi olla EKP:n talletuskorko (raportointihetkellä -0,50 %) miinus 0,50 % ja tämän jälkeiselle lainan maturiteetille parhaimmillaan EKP:n talletuskorko. Alennettu korko on ehdollinen nettoluotonannon kasvukriteerien täyttymiselle. Korko aikavälillä 24.6.2020–23.6.2021 määräytyi 31.3.2021 umpeutuneen nettoluotonannon tarkastelujakson perusteella ja korko aikavälillä 24.6.2021–23.6.2022 määräytyi 31.12.2021 päättyneen tarkastelujakson perusteella. Korkojakson 24.6.2020–23.6.2021 osalta Suomen Pankki on vahvistanut, että OP Ryhmä on täyttänyt nettoluotonannon kasvukriteerit. Korkojakson 24.6.2021–23.6.2022 osalta OP Ryhmä arvioi täyttäneensä kriteerit. Lopullinen korko määräytyy TLTRO III -operaation erääntyessä. Liitetiedossa 5 korkokate kerrotaan asiasta enemmän.

Liite 30. Velat asiakkaille

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Talletukset		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	44 826	42 199
Yritykset ja julkisyhteisöt	29 983	27 664
Yhteensä	74 809	69 863
Muut		
Yksityiset	790	878
Yritykset ja julkisyhteisöt	13	199
Yhteensä	803	1 077
Talletukset yhteensä	75 612	70 940
Muut rahoitusvelat		
Vaadittaessa maksettavat		
Yksityiset	6	7
Yritykset ja julkisyhteisöt	1	1
Yhteensä	7	8
Muut		
Yritykset ja julkisyhteisöt	2 280	2 474
Yhteensä	2 280	2 474
Muut rahoitusvelat yhteensä	2 287	2 482
Velat asiakkaille yhteensä	77 898	73 422

Liite 31. Vakuutusvelka

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka	3 297	3 326
Henkivakuutuksen muu kuin sijoitussidonnainen taattujen osien vakuutusvelka	5 559	6 086
Henkivakuutuksen muu kuin sijoitussidonnainen sijoitussopimusten taattujen osien velka	1	2
Yhteensä	8 858	9 414

Liitteen luvut sisältävät sijoitussidonnaisten sopimusten korvausvastuun. Tästä johtuen liitteen luvut eivät täsmää taseeseen.

Velat vahinkovakuutus sopimuksista ja jälleenvakuuttajien osuus

Milj. €	31.12.2021			31.12.2020		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Eläkeuotoinen korvausvastuu	1 535	-7	1 528	1 596	-7	1 589
Muut tapauskohtaiset varaukset	275	-103	172	195	-84	111
Ammattitautien erillisvaraus	7		7	8	0	8
Kollektiivinen korvausvastuu	770	-13	757	764	-16	748
Varatut korvaustenhoitokulut	151		151	153	0	153
Vakuutusmaksuvastuu	606	-7	600	593	-7	586
Vastuavelan korkosuojat	-48		-48	16		16
Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka yhteensä	3 297	-130	3 168	3 326	-113	3 213

Vakuutus sopimuksista aiheutuvan vakuutusvelan ja jälleenvakuutus sopimuksista aiheutuvien saamisten muutokset

Milj. €	2021			2020		
	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto	Brutto	Jälleenvakuutus	Netto
Korvausvastuu						
Korvausvastuu 1.1.	2 733	-106	2 627	2 650	-98	2 552
Maksetut korvaukset tilikaudella	-1 042	47	-995	-1 051	27	-1 024
Velan/saamisen muutos	1 047	-64	983	1 073	-33	1 041
Tilikaudella sattuneet vahingot	1 180	-64	1 116	1 052	-17	1 035
Lisäys (vähennys) edellisiin tilikausiin	-91	0	-91	-24	-16	-39
Diskonttokoron muutos	-42		-42	45	0	45
Diskonttauksen purkautuminen	17		17	19	0	19
Korkosuojien arvonmuutos	-64		-64	38	0	38
Myydyt liiketoiminnot				4	-3	1
Kurssivoitot (tappiot)	0		0			
Korvausvastuu 31.12.	2 691	-123	2 568	2 733	-106	2 627
Jäljellä olevan sopimusajan velka						
Vakuutusvelka 1.1.	593	-7	586	584	-7	576
Lisäys	555	-7	548	537	-7	531
Vähennys	-542	7	-536	-529	7	-521
Diskonttauksen purkautuminen	1		1	1		1
Vakuutusvelka 31.12.	606	-7	600	593	-7	586
Vahinkovakuutuksen vakuutusvelka yhteensä	3 297	-130	3 168	3 326	-113	3 213

Vakuutus sopimusten jäljellä olevan sopimusajan vakuutusvelka on määritetty pääosin sopimuskohtaisesti pro rata parte temporis -säännöllä.

Vahinkovakuutusopimuksista aiheutuvan vakuutusvelan määrittäminen

a) Käytetyt menetelmät ja oletukset

Vakuutusvelan määrä on arvioitu siten, että se riittää kohtuullisen suurella todennäköisyydellä vakuutusopimuksista aiheutuvien velvoitteiden suorittamiseen. Tämä on toteutettu siten, että vakuutusvelalle on ensin arvioitu odotusarvo ja sen jälkeen on määritetty sen epävarmuudesta johtuva varmuuslisä.

Eläkemuotoinen korvausvastuu on jatkuvana eläkkeenä maksettavien ansionmenetyskorvausten kassavirran diskontattu nykyarvo. Käytetty diskonttauskorko päätetään ottaen huomioon vallitseva korkotaso, lain edellyttämä turvaavuus, viranomaisen asettama diskonttauskoron yläraja sekä vakuutusvelkaa kattavalle omaisuudelle saatava kohtuullinen tuotto-odotus. Käytetty diskonttauskorko vuoden 2021 lopussa on 0,85 % (0,85 %). Kuolevuusmallina on käytetty Suomen väestötilastoon pohjautuvaa ikäkohorttikuolevuusmallia, joka olettaa havaitun elinikien pitenemisen trendin jatkuvan.

Korvausvastuuseen sisältyy asbestivastuita, jotka ovat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ammattitautitapauksia. Näiden korvausten kassavirtaennuste perustuu selvitykseen, jossa on otettu huomioon se, kuinka paljon asbestia on vuosittain käytetty raaka-aineena Suomessa, sekä se, miten eri asbestisairauksien latenssijajat ovat jakautuneet. Asbestikorvausten kehittymistä seurataan vuosittain, ja toteutuma on noudattanut ennustetta hyvin.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämiseen on käytetty useita tilastollisia menetelmiä: Bornhuetter-Ferguson, Cape Cod ja Chain Ladder. Näitä sovellettaessa joudutaan menetelmän valinnan lisäksi tekemään myös muita valintoja kuten esimerkiksi päättämään, kuinka monen sattumisvuoden tilastoaineistoon niitä sovelletaan.

Kollektiivisen korvausvastuun määrittämisessä suurimmat riskit liittyvät

- Tulevan inflaation arvioimiseen (pl. lakisääteisten vakuutusten perusteella maksettavat ansionmenetys-korvaukset)
- Korvauskäytäntöjen ja lakimuutosten aiheuttamien muutosten oikaisemiseen korvausten kehityskolmioissa (eli antaako historia oikean kuvan tulevaisuudesta)
- Historiatietojen oikeellisuuteen kymmenien vuosien ajalta.

Kollektiivisesta korvausvastuusta ainoastaan eläkemuotoinen vastuu on diskontattu.

Kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa konsernin vahinkovakuutusopimuskaanta on jaettu useaan eri luokkaan riskin ja muun muassa maksettujen korvausten kassavirran maturiteetin perusteella. Jokaisessa luokassa kollektiivinen korvausvastuu lasketaan ensin kullakin yllä mainitulla tilastollisella menetelmällä. Näistä on valittu se, mikä sopii parhaiten tarkasteltavaan luokkaan. Valinnan kriteereinä on käytetty sitä, kuinka hyvin malli olisi ennustanut aikaisempien sattumisvuosien kehittymisen, sekä menetelmän antaman arvion herkkyyttä käytettävien tilastovuosien lukumäärälle. Valitun menetelmän antamaan odotusarvoon on lisätty varmuuslisä 2–15 %. Varmuuslisän määrään vaikuttaa tulevien kassavirtojen epävarmuus ja duraatio sekä historiatietojen laatu.

Lakisääteisen tapaturma- ja liikennevakuutuksen sairaanhoitokulu- ja kuntoutuskorvausten kollektiivista korvausvastuuta arvioitaessa on otettu huomioon se, että yli 10 vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat korvaukset rahoitetaan jakojärjestelmän avulla.

Menetelmien ja oletusten muutosten vaikutus velan määrään	2021	2020
Menetelmien ja oletusten muutosten vaikutus velan määrään	-42	45
Yhteensä	-42	45

b) Korvausten kehitys

Korvauskolmioissa on verrattu toteutuneita korvauskuluja aikaisempiin arvioihin. Korvauskehitystä kuvaavat kolmiot on laadittu vahinkojen sattumisvuosittain.

Korvauskehitys on esitetty kymmeneltä vuodelta pitkäaikaisia vastuita lukuun ottamatta. Korvauskolmiossa ei seurata poolien osuuksia. Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden pääoma-arvot on käsitelty, kuten ne olisi maksettu lopulliseksi vahvistamisen yhteydessä pääoma-arvon suuruusina. Pitkäaikaisten vastuiden eli lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden ja asbestivahinkojen osalta on esitetty vakuutusvelan riittävyttä koskevat tiedot.

Korvauskolmiot, bruttolike, milj. €

Sattumisvuosi	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta											
0*	815	903	931	976	1 000	1 043	1 121	1 116	1 052	1 180	10 137
n+1	802	879	905	887	1 006	1 063	1 149	1 116	1 041		
n+2	805	861	920	902	995	1 078	1 164	1 097			
n+3	821	885	939	910	998	1 079	1 161				
n+4	836	891	929	912	996	1 080					
n+5	840	888	930	912	1 000						
n+6	840	900	931	913							
n+7	838	903	931								
n+8	843	903									
n+9	840										
Nykyinen arvio kokonaiskorvausmenosta	840	903	931	913	1 000	1 080	1 161	1 097	1 041	1 180	10 145
Kertyneet maksetut korvaukset	-816	-862	-890	-871	-945	-1 011	-1 070	-988	-807	-669	-8 927
Korvausvastuu vuosilta 2012–2021	24	40	41	42	55	69	92	109	234	511	1 218
Korvausvastuu aiemmilta vuosilta											210

* = Sattumisvuoden lopussa

Latenttien ammattitautien korvauskehitys, milj. €

Tilivuosi	Kollektiivinen		Maksetut korvaukset	Korvauskulut	Peruste- muutokset*	Riittävyys
	korvaus- vastuu	Tunnetut eläkevastuut				
2012	32	53	-4	-4	2	-1
2013	28	53	-4	-1	1	0
2014	22	53	-4	-2	2	0
2015	19	54	-4	-2	2	-1
2016	17	53	-5	-1	2	1
2017	14	53	-5	-3	3	0
2018	13	51	-6	-2		-2
2019	10	52	-5	-3	3	0
2020	9	54	-5	-6	1	-5
2021	7	52	-6	-3	1	-2

Lopullisiksi vahvistettujen eläkkeiden kehitys, milj. €

Tilivuosi	Vuoden alussa	Vuoden lopussa	Uudet eläkepääomat	Maksetut eläkkeet	Peruste- muutokset*	Riittävyys
2012	895	940	66	34	31	18
2013	940	965	51	37	23	12
2014	965	1 010	54	40	36	5
2015	1 010	1 046	53	44	30	2
2016	1 046	1 080	54	49	31	3
2017	1 080	1 141	54	52	75	16
2018	1 141	1 145	56	54		-2
2019	1 145	1 206	38	56	80	1
2020	1 206	1 245	82	54	25	14
2021	1 245	1 240	116	63	-31	27

* Diskonttauskoron ja kuolevuusmallin muutosten vaikutus lopullisiin eläkepääomiin.

Korvauskolmiot, nettoliike, milj. €

Sattumisvuosi	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Yhteensä
Arvio kokonaiskorvausmenosta											
0*	796	861	897	957	992	1 019	1 081	1 092	1 034	1 117	9847
n+1	782	829	868	877	1 000	1 026	1 109	1 089	1 012		
n+2	786	819	875	892	990	1 045	1 114	1 073			
n+3	804	843	887	898	994	1 046	1 118				
n+4	818	847	887	901	992	1 050					
n+5	823	847	885	900	997						
n+6	823	858	886	902							
n+7	822	859	887								
n+8	827	859									
n+9	824										
Nykyinen arvio kokonaiskorvausmenosta											
	824	859	887	902	997	1 050	1 118	1 073	1 012	1 117	9 838
Kertyneet maksetut korvaukset											
	-800	-822	-847	-860	-942	-983	-1 042	-974	-804	-648	-8 723
Korvausvastuu vuosilta 2012-2021	24	37	40	41	55	67	76	99	208	468	1 115

Korvausvastuu aiemmilta vuosilta 191

* = Sattumisvuoden lopussa

Alkaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulujen muutos

Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulut kasvoivat 3 miljoonaa euroa, edellisellä tilikaudella korvauskulut kasvoivat 3 miljoonaa euroa. Aikaisemmilla tilikausilla sattuneiden vahinkojen korvauskulun muutos kuvaa vakuutusvelan riittävyttä, joka on vakuutusvelan turvaavuudesta johtuen keskimäärin positiivinen.

Henkivakuutuksen vakuutusvelan muutokset

Velka, milj. €	1.1.2021	Vakuutus- maksulista alheutunut vastuun kasvu	Vapautu- neet vastuut	Hyvitetyt korot ja arvon- muutokset	Muut veloitukset ja hyvitykset	Muut erät	31.12.2021
Muu kuin sijoitussidonnaisten sopimusten velka							
Muu kuin sijoitussidonnainen vakuutusvelka korkotakuulla diskontattuna	2 697	128	-218	79	-97	6	2 594
Eriytetty tase 1	804	0	-38	29	-4	-56	735
Eriytetty tase 2	2 025	4	-197	59	9	-140	1 759
Muu kuin sijoitussidonnaisten sijoitussopimusten velka korkotakuulla diskontattuna	2	0	0	0	0	0	1
Korkotäydennys	237					-26	211
Markkinakorolla diskonttauksen vaikutus	253					-109	145
Muut erät	70					45	115
Yhteensä	6 088	132	-453	166	-92	-280	5 560

Velka, milj. €	1.1.2020	Vakuutus- maksulista alheutunut vastuun kasvu	Vapautu- neet vastuut	Hyvitetyt korot ja arvon- muutokset	Muut veloitukset ja hyvitykset	Muut erät	31.12.2020
Muu kuin sijoitussidonnaisten sopimusten velka							
Muu kuin sijoitussidonnainen vakuutusvelka korkotakuulla diskontattuna	2 757	158	-231	82	-94	25	2 697
Eriytetty tase 1	841	0	-42	30	-5	-20	804
Eriytetty tase 2	2 185	5	-218	67	9	-23	2 025
Muu kuin sijoitussidonnaisten sijoitussopimusten velka korkotakuulla diskontattuna	3	0	-2	0	0	0	2
Korkotäydennys	257					-20	237
Markkinakorolla diskonttauksen vaikutus	169					84	253
Muut erät	75					-5	70
Yhteensä	6 286	164	-493	179	-90	42	6 088

Muun kuin sijoitussidonnaisen liikkeen vakuutus- ja sijoitussopimusten sekä sijoitussidonnaisten vakuutusten velkaa muodostettaessa on noudatettu kansallisen tilinpäätöksen laskentaperiaatteita lukuun ottamatta, että vakuutusvelan diskonttauskorossa on siirrytty lähemmäksi ajantasaista korkotasoa. Taseeseen on kirjattu henkivakuutusyhtiön omalla sijoitusriskillä olevia vakuutus- ja kapitalisaatiosopimusten säästöjä, joiden korkotakuu vaihtelee 1,5 %–4,5 % välillä ja jotka on diskontattu kansallisen tilinpäätöksen vakuutusvelassa korkotakuun määrällä. Korkotäydennykseen on kirjattu kansallisen tilinpäätöksen diskonttauskoron alentamisen vaikutus. Osa markkina- ja diskonttauskoron välisestä korkoriskistä on suojattu korkosijoituksilla, joiden arvo on kirjattu osaksi vakuutus- ja kapitalisaatiosopimuksista kirjattavaa velkaa.

Riskihenkivakuutusten velkana käytetään maksunsiirtovastuuta.

Menevään jälleenvakuutukseen liittyvät saamiset ja velat arvostetaan yhdenmukaisesti jälleenvakuutettujen sopimusten velkojen ja saamisten kanssa ja merkitään taseeseen erikseen.

Ryhmeläkevakuutuksen velkaa on täydennetty jäljellä olevan elinajan odotteen kasvun takia vuosittain 2011 lähtien.

Hyvitetyt korot sisältävät maksetut takuukorot ja johdon harkinnan mukaisesti jaetut ja maksetut asiakashyvitykset.

Liite 32. Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Sijoitussidonnaisten sopimusten velka		
Sijoitussidonnaisten vakuutusten velka	5 290	4 796
Sijoitussidonnaisten sijoitussopimusten velka	7 836	6 486
Yhteensä	13 125	11 282

Liitteen luvut eivät sisällä sijoitussidonnaisten sopimusten korvausvastuuta. Tästä johtuen liitteen luvut eivät täsmää taseeseen.

Vakuutusvelan muutokset

Velka, milj. €	1.1.2021	Vakuutusmaksulusta aiheutunut vastuun kasvu	Vapautuneet vastuut	Hyvitetyt korot ja arvomuutokset	Muut veloitukset ja hyvitykset	Muut erät	31.12.2021
Sijoitussidonnaisten sopimusten velka							
Sijoitussidonnaisten vakuutusten velka	4 796	176	-246	614	-17	-34	5 290
Sijoitussidonnaisten sijoitussopimusten velka	6 486	747	-357	966	-22	15	7 836
Yhteensä	11 282	924	-602	1 580	-39	-19	13 125

Velka, milj. €	1.1.2020	Vakuutusmaksulusta aiheutunut vastuun kasvu	Vapautuneet vastuut	Hyvitetyt korot ja arvomuutokset	Muut veloitukset ja hyvitykset	Muut erät	31.12.2020
Sijoitussidonnaisten sopimusten velka							
Sijoitussidonnaisten vakuutusten velka	4 784	160	-306	178	-15	-5	4 796
Sijoitussidonnaisten sijoitussopimusten velka	6 034	549	-373	242	-18	52	6 486
Yhteensä	10 818	709	-679	421	-33	47	11 282

Sijoitussidonnaisten sopimusten riippuvuus varoista on vakuutuksenottajan valinta. Yhtiötasolla arvomuutosta ei voi verrata mihinkään benchmark-indeksiin. Takuukorkoisten sijoitussopimusten maksamaa tuottoa ei voi luotettavasti verrata mihinkään benchmark-indeksiin. Tuotto perustuu katteena olevan omaisuuden tuottoon. Yhtiön omaisuudella ei ole benchmarkia.

Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset on arvostettu käypään arvoon.

Sijoitussidonnaisten sopimusten velka arvostetaan tilinpäätöshetken sopimuksiin liitettyjen varojen markkina-arvoilla.

Liite 33. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Joukkovelkakirjalainat	10 838	12 217
Huonomman etuoikeuden luokan joukkovelkakirjalainat (SNP)	3 926	1 689
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	12 353	13 252
Muut		
Sijoitustodistukset	297	273
Yritystodistukset	7 539	7 347
Kaupankäynnissä omaan salkkuun sisältyvät (-)*	-58	-72
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat yhteensä	34 895	34 706

* OP Ryhmän hallussa olevat omat joukkovelkakirjalainat on netotettu velkaa vastaan.

Rahoituksen rahavirtojen velkojen muutosten täsmäytys taseen erin

Mlj. €	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	Velat, jolla on huonompi etuolkeus kuin mulla veloilla
Tase arvo 1.1.2021	34 706	2 261
Rahoituksen rahavirtojen muutokset		
Joukkovelkakirjojen lisäykset	3 148	
Asuntovakuudellisten joukkovelkakirjojen lisäykset	807	
Sijoitustodistusten lisäykset	371	
Yritystodistusten lisäykset	8 145	
Lisäykset yhteensä	12 471	
Joukkovelkakirjojen vähennykset	-2 497	
Asuntovakuudellisten joukkovelkakirjojen vähennykset	-1 028	
Sijoitustodistusten vähennykset	-348	
Yritystodistusten vähennykset	-7 953	
Pääomalainat vähennykset		-43
Debentuurit vähennykset		-211
Vähennykset yhteensä	-11 825	-254
Rahoituksen rahavirtojen muutokset yhteensä	646	-254
Arvostukset	-457	-24
Tasearvo 31.12.2021	34 895	1 982

Mlj. €	Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	Velat, jolla on huonompi etuolkeus kuin mulla veloilla
Tase arvo 1.1.2020	34 369	1 290
Rahoituksen rahavirtojen muutokset		
Joukkovelkakirjojen lisäykset	9 719	
Asuntovakuudellisten joukkovelkakirjojen lisäykset	2 288	
Sijoitustodistusten lisäykset	350	
Yritystodistusten lisäykset	18 012	
Debentuurit lisäykset		1 326
Lisäykset yhteensä	30 369	1 326
Joukkovelkakirjojen vähennykset	-8 570	
Asuntovakuudellisten joukkovelkakirjojen vähennykset	-1 273	
Sijoitustodistusten vähennykset	-77	
Yritystodistusten vähennykset	-20 381	
Debentuurit vähennykset		-348
Vähennykset yhteensä	-30 301	-348
Rahoituksen rahavirtojen muutokset yhteensä	68	978
Arvostukset	269	-8
Tasearvo 31.12.2020	34 706	2 261

Merkittävimmät liikkeeseenlaskut vuoden 2021 aikana	Nimellismäärä, mlj. €	Korko-%
OP Yrityspankki Oyj		
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 500 Million Floating Rate Senior Unsecured Notes Due January 2024 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	500,0	EUB3 + 1,000 %
OP Corporate Bank plc Issue of 5yr EUR 500 000 000 Fixed Rate Senior Non-Preferred Instruments due 24 March 2026 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	500,0	Kiinteä 0,250 %
OP Corporate Bank plc Issue of 7yr EUR 500 000 000 Fixed Rate Senior Non-Preferred Instruments due 16 June 2028 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	500,0	Kiinteä 0,375 %
OP Corporate Bank plc Issue of 7.25yr EUR 500 000 000 Fixed Rate Senior Non-Preferred Instruments due 8 December 2028 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	500,0	Kiinteä 0,375 %
OP Corporate Bank plc Issue of EUR 1,000,000,000 0.100 per cent. Instruments due 16 November 2027 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	1 000,0	Kiinteä 0,100 %
OP-Asuntoluottopankki Oyj		
OP Mortgage Bank issue of EUR 750.000.000 0,05 per cent. Covered Notes due 25 March 2031 under the EUR 20,000,000,000 Euro Medium Term Covered Note Programme	750,0	Kiinteä 0,050 %
OP Mortgage Bank issue of EUR 1.000.000.000 3 month Euribor + 1,00 per cent. Covered Notes due 24 May 2023 under the EUR 20,000,000,000 Euro Medium Term Covered Note Programme	1 000,0	EUB3 + 1,000 %
OP Mortgage Bank issue of EUR 1.000.000.000 3 month Euribor + 1,00 per cent. Covered Notes due 27 May 2023 under the EUR 20,000,000,000 Euro Medium Term Covered Note Programme	1 000,0	EUB3 + 1,000 %
OP Mortgage Bank issue of EUR 1.000.000.000 3 month Euribor + 1,00 per cent. Covered Notes due 31 May 2023 under the EUR 20,000,000,000 Euro Medium Term Covered Note Programme	1 000,0	EUB3 + 1,000 %

Liite 34. Varaukset ja muut velat

MIJ. €	31.12.2021	31.12.2020
Varaukset		
Tappiota koskeva vähennyserä	22	29
Uudelleenjärjestelyvaraus	0	0
Muut varaukset	6	3
Muut velat		
Maksujenvälitysvelat	1 057	1 101
Siirtovelat		
Korkovelat	168	203
Korkovelat johdannaisista	19	1
Muut siirtovelat	498	421
Johdannaisten CSA velat	807	573
Eläkevelat	49	38
Vuokrasopimusvelat	242	281
Arvopapereiden ostovelat	4	8
Ostolaskuvelat	34	29
Velat ensivakuutustoiminnasta	51	52
Velat jälleenvakuutustoiminnasta	26	21
Korvaustenhoitosopimukset	152	152
Yhteensä	3 106	2 878
Muut	0	521
Varaukset ja muut velat yhteensä	3 134	3 431

Varausten muutokset

MIJ. €	Tapplota koskeva vähennyserä	Uudelleenjärjestely	Muut	Yhteensä
1.1.2021	29	0	3	32
Varausten lisäykset			4	4
Käytetyt varaukset	-7	0	0	-7
Käyttämättömien varausten peruutukset			-1	-1
31.12.2021	22	0	6	28

MIJ. €	Tapplota koskeva vähennyserä	Uudelleenjärjestely	Muut	Yhteensä
1.1.2020	18	5	10	33
Varausten lisäykset	11		2	13
Käytetyt varaukset		-5	-4	-9
Käyttämättömien varausten peruutukset		0	-4	-4
31.12.2020	29	0	3	32

Korvaustenhoitosopimukset

Korvaustenhoitosopimukset ovat sellaisia sopimuksia, jotka eivät ole vakuutus sopimuksia, mutta joiden perusteella hoidetaan toisen täysomavastuullisen osapuolen puolesta korvausten maksaminen. Näistä merkittävimpiä ovat sellaiset captive-järjestelyt, joissa vakuutettu riski on jälleenvakuutettu kokonaan asiakkaan kanssa samaan konserniin kuuluvassa captive-yhtiössä, sekä lakisääteisten tapaturma-, liikenne- ja potilasvakuutusten eläkemutoisten korvausten indeksikorotukset ja erät muut korvausten korotukset sekä yli kymmenen vuotta vahingon sattumisen jälkeen maksettavat sairaanhoitokorvaukset ja julkisen sektorin potilasvakuutus.

Etuspohjaiset eläkejärjestelyt

OP Ryhmän eläkejärjestelyt on hoidettu vakuutusyhtiöissä ja OP-Eläkesäätiössä. Etuspohjaisina järjestelyinä on käsitelty lisäeläkkeisiin liittyvät järjestelyt eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä. -Eläkekassassa vuoden 2020 loppuun asti hoidettu TyEL:n rahastoitu vanhuuseläke ja työkyvyttömyyseläke on käsitelty myös etuspohjaisena järjestelyinä. Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisessa hoidettu lakisääteinen eläketurva on käsitelty maksupohjaisena järjestelyinä.

OP-Eläkekassa

OP Ryhmä siirsi 90,8 % OP-Eläkekassan eläkekannasta Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hoidettavaksi 31.12.2018. Loput 9,2 % eläkevastuista siirrettiin suunnitelman mukaisesti Ilmariselle 31.12.2020. Siirtynyt vakavaraisuuspääoma oli 30 miljoonaa euroa. Siirto pienensi vuonna 2020 OP Ryhmän eläkekuluja ja paransi tulosta ennen veroja 96 miljoonaa euroa. Lakisääteinen TyEL:n mukainen eläkejärjestelmä tarjoaa palvelusaikaan ja työansioihin perustuvan eläketurvan laissa säädetyllä tavalla. Työeläkejärjestelmän etuudet ovat vanhuuseläke, osittainen varhennettu vanhuuseläke, työuraeläke, työkyvyttömyyseläke, perhe-eläke ja kuntoutusetuudet.

Lisäeläkkeet OP-Eläkesäätiössä ja vakuutusyhtiöissä

OP-Eläkesäätiö hoitaa OP Ryhmään kuuluvien työnantajien henkilöstölleen järjestämää lisäeläketurvaa. Eläkesäätiön tarkoituksena on myöntää eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluville työntekijöille vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkettä ja sairausavustusta sekä perhe-eläkettä heidän edunsaajilleen ja hautausavustusta. Lisäksi eläkesäätiö voi myöntää toimintapiiriin kuuluville kuntoutukseen liittyviä etuuksia. Lisäeläketurvan järjestäminen on vapaaehtoista. Eläkesäätiön tarjoama lisäeläketurva on kokonaan rahastoitu.

OP-Eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluu jokainen 20 vuotta täyttänyt henkilö, joka on yhtäjaksoisesti ollut kaksi vuotta TyEL:n mukaisessa työsuhteessa eläkesäätiön kuuluvaan työnantajaan ja jonka työsuhde on alkanut ennen 1.7.1991. Eläkkeeseen oikeuttava palvelusaika alkaa siitä ajankohdasta, jona hän työnantajan palveluksessa ollessaan täytti 23 vuotta. Eläkkeen perusteena olevalla palkalla tarkoitetaan samaan työsuhteeseen perustuvaa 31.12.2006 saakka voimassa olleen TEL:n mukaista eläkepalkkaa. OP-Eläkesäätiön toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden eläkeikä vaihtelee 60-65 vuoden välillä riippuen siitä, mihin henkilöryhmään työntekijä eläkesäätiön sääntöjen mukaan kuuluu.

Toiminnan merkittävin riski liittyy siihen, että toteutunut sijoitusomaisuuden tuotto jäisi alle vähimmäistuottotavoitteen. Riskin toteutuminen useampana vuotena peräkkäin johtaisi kannatusmaksujen perintään.

OP-Eläkesäätiön keskeisimmät vakuutusmatemaattiset riskit liittyvät korko- ja markkinariskiin, eliniän systemaattiseen pitenemiseen sekä inflaatoriskiin. Eläkevelvoitteen diskonttauksessa käytettävän korkotason muutoksella on olennainen vaikutus eläkevelvoitteen määrään.

Sijoitustoiminnasta vastaa eläkesäätiön hallitus, joka hyväksyy eläkelaitokselle sen varojen sijoittamista koskevan sijoitussuunnitelman. Eläkelaitoksen vastuullinen aktuaari laatii vuosittain ennusteen vastuuvelan ja eläkemenojen kehityksestä. Tämän pohjalta sijoitusomaisuuden allokaatiossa otetaan huomioon vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset sijoitustoiminnalle turvaavuuden, tuottavuuden ja likviditeetin osalta sekä eläkekassan riskinkantokyky.

Vuonna 2017 tehty vapaakirjaeläkkeiden velan kertakorotus purettiin loppuun vuoden 2020 aikana.

Lisäeläkkeitä on järjestetty myös henkivakuutusyhtiöissä.

Etuuspohjalsten eläkejärjestelyjen tasearvot, mlj.€	Etuuspohjalset eläkevelvoitteet		Eläkevarojen käyvät arvot		Nettovelat (-varat)	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Avaava tase 1.1.	595	771	-589	-728	7	42
Tuloslaskelmaan kirjatut etuuspohjalset eläkekulut						
Tilikauden työsuorituksen perustuvat menot	7	19			7	19
Korkokulu (-tuotto)	2	6	-2	-6	0	0
Järjestelyn supistamisen, muuttamisen, velvoitteen täyttämisen tai aiempaan työsuorituksen perustuvan menon vaikutus		-241		144		-97
Hallintokulut			1	1	1	1
Yhteensä	9	-216	-1	140	8	-76
Muihin laajan tuloksen eriin kirjatut uudelleen määrittämisestä aiheutuvat tappiot (-voitot)						
Taloudellisten odotusten muutoksista johtuvat vakuutusmatemaattiset tappiot (voitot)	27	60			27	60
Väestötilastollisten odotusten muutoksista johtuvat vakuutusmatemaattiset tappiot TyEL:n korkoeron tuotto ja vanhuus-eläkkeiden vastuun kasvu (netto)	0	3		-3	0	
Kokemusperäiset tarkistukset	11	15			11	15
Järjestelyyn kuuluvien varojen tuotto lukuun ottamatta etuuspohjaisen nettovelan (-varan) nettokorkoon sisältyvää määrää (-)			-87	-28	-87	-28
Yhteensä	38	78	-87	-31	-50	47
Muut						
Työnantajan suorittamat maksut			-2	-7	-2	-7
Maksetut etuudet	-25	-38	25	38		
Yhteensä	-25	-38	23	31	-2	-7
Päättävä tase 31.12.	617	595	-654	-589	-37	7
Taseeseen kirjatut velat ja varat, mlj. €					31.12.2021	31.12.2020
Nettovelat/-varat (Eläkesäätiö)					-86	-31
Nettovelat (Muut eläkejärjestelyt)					49	38
Nettovelat yhteensä					49	38
Nettovarat yhteensä					-86	-31

Eläkesäätlön varojen ryhmittely 31.12.2021, milj. €	Yhteensä
Osakkeet ja osuudet	97
Joukkovelkakirjalainat	180
Kiinteistöt	12
Sijoitusrahastot	257
Johdannaiset	0
Muut varat	31
Yhteensä	577

Eläkesäätlön varojen ryhmittely 31.12.2020, milj. €	Yhteensä
Osakkeet ja osuudet	77
Joukkovelkakirjalainat	169
Kiinteistöt	11
Sijoitusrahastot	230
Johdannaiset	0
Muut varat	22
Yhteensä	508

Eläkejärjestelyn varoihin sisältyy, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Muita saamia OP Ryhmään kuuluvilta yrityksiltä	32	23
Yhteensä	32	23

Vuonna 2022 suoritettavien maksujen määrä etuus pohjaiseen eläkejärjestelyyn arvioidaan olevan 3 miljoonaa euroa. Etuus pohjaisen eläkevelvoitteen duraatio 31.12.2021 oli eläkesäätiössä 15,6 vuotta ja muissa järjestelyissä 20,8 vuotta.

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset 31.12.2021	Eläkesäätiö Vakuutusyhtiöt	
Diskonttaus korko, %	0,9	1,0
Tuleva palkankorotusolettama, %	2,9	3,0
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	2,3	2,3
Vaihtuvuus, %	0,0	0,0
Inflaatio, %	2,1	2,2
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	5,2	7,2
Eliniän odote 65-vuotiaille henkilöille		
Miehet	21,4	21,4
Naiset	25,4	25,4
Eliniän odote 45-vuotiaille henkilöille 20 vuoden kuluttua		
Miehet	23,7	23,7
Naiset	28,1	28,1

Käytetyt keskeiset vakuutusmatemaattiset oletukset 31.12.2020	Eläkesäätiö Vakuutusyhtiöt	
Diskonttaus korko, %	0,4	0,5
Tuleva palkankorotusolettama, %	2,1	2,2
Tulevat eläkkeiden korotukset, %	1,4	1,5
Vaihtuvuus, %	0,0	0,0
Inflaatio, %	1,3	1,4
Arvioitu jäljellä oleva työssäoloaika vuosina	6,0	8,0
Eliniän odote 65-vuotiaille henkilöille		
Miehet	21,4	21,4
Naiset	25,4	25,4
Eliniän odote 45-vuotiaille henkilöille 20 vuoden kuluttua		
Miehet	23,7	23,7
Naiset	28,1	28,1

Herkkyyshanalyysi keskeisistä vakuutus- matemaattisista oletuksista 31.12.2021	Eläkesäätiö Etuuspohjaisen eläkevastuun muutos		Vakuutusyhtiöiden lisäeläkejärjestelyt etuuspohjaisen nettoeläkevastuun muutos	
	Milj. €	%	Milj. €	%
Diskonttauskorko				
0,5 prosenttiyksikön kasvu	-34	-6,9	-4	-10,0
0,5 prosenttiyksikön lasku	38	7,8	5	11,6
Eläkkeiden korotukset				
0,5 prosenttiyksikön kasvu	34	7,0	11	23,8
0,5 prosenttiyksikön lasku	-32	-6,5	-10	-21,9
Kuolevuus				
Eliniän odotuksen 1 vuoden kasvu	19	3,9	2	3,9
Eliniän odotuksen 1 vuoden lasku	-18	-3,7	-2	-3,7

Herkkyyshanalyysi keskeisistä vakuutus- matemaattisista oletuksista 31.12.2020	Eläkesäätiö Etuuspohjaisen eläkevastuun muutos		Vakuutusyhtiöiden lisäeläkejärjestelyt etuuspohjaisen nettoeläkevastuun muutos	
	Milj. €	%	Milj. €	%
Diskonttauskorko				
0,5 prosenttiyksikön kasvu	-32	-6,9	-3	-10,4
0,5 prosenttiyksikön lasku	35	7,8	4	12,0
Eläkkeiden korotukset				
0,5 prosenttiyksikön kasvu	31	6,9	10	30,1
0,5 prosenttiyksikön lasku	-29	-6,5	-9	-27,6
Kuolevuus				
Eliniän odotuksen 1 vuoden kasvu	18	3,7	1	3,7
Eliniän odotuksen 1 vuoden lasku	-17	-3,6	-1	-3,6

Liite 35. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Pääomalainat		50
Muut		
Debentuurit	1 982	2 210
Velat, joilla on huonompi etuoikeus yhteensä	1 982	2 261

Pääomalainojen pääasialliset lainaehdot ovat seuraavat:

Pääomalaina 50 miljoonaa euroa

Laina on perpetuaalilaina ilman korkoporrastuksia, mutta jossa on 8 prosentin korkokatto. Laina laskettiin liikkeeseen 31.3.2005 ja sen korko oli ensimmäisenä vuonna 6,5 % ja ensimmäisen vuoden jälkeen CMS 10 vuotta + 0,1 %. Lainan korko maksetaan vuosittain 11.4. Mikäli joltain korkojaksolta ei korkoa voida maksaa, korkojakson koron maksamisvelvollisuus raukeaa. Laina voidaan eräännyttää Finanssivalvonnan luvalla vuosittain alkaen 11.4.2010. Lainan koko pääoma on maksettava kerralla.

Debentuurit

Debentuurilaina 500 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 28.2.2022. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennakaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 5,75% p.a.

Debentuurilaina 10 miljardia Japanin jeniä (eurovasta-arvo 79 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 3.7.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennakaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on vaihtuva JPY Libor + 0,735%.

Debentuurilaina 100 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 25.9.2025. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennakaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 2,405 % p.a.

Debentuurilaina 3 250 miljoonaa Ruotsin kruunua (eurovasta-arvo 317 miljoonaa), joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 3.6.2030. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennakaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on vaihtuva 3mStibor + 2,300%.

Debentuurilaina 1 000 miljoonaa euroa, joka on 10 vuoden bullet-laina, erääntyy 9.6.2030. Lainaehdoissa on liikkeeseenlaskijalla mahdollisuus ennakaiseen takaisinlunastukseen tilanteessa, jossa lainan pääomaa ei voida enää lukea pankin toissijaisiin omiin varoihin. Lainan korko on kiinteä 1,625% p.a.

Lainat on laskettu liikkeeseen kansainvälisillä pääomamarkkinoilla.

OP Yrityspankki Oyj:llä ei ole lainasopimusten ehtoja koskevia rikkomuksia pääoman, koron eikä muiden ehtojen osalta. Lainojen nimellisarvon ja kirjanpitoarvon ero johtuu käyvän arvon suojauksen korkoriskiarvostuksesta.

Liite 36. Oma pääoma

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
OP Ryhmän omistajien osuus		
Osuuspääoma, jäsenosuudet	215	212
josta irtisanotut jäsenosuudet	7	7
Osuuspääoma, tuotto-osuudet	3 244	2 962
josta irtisanotut tuotto-osuudet	330	301
Rahastot		
Sidotut rahastot		
Vararahasto	795	795
Käyvän arvon rahasto		
Rahavirran suojauksesta	96	203
Käypään arvoon arvostamisesta		
Saamistodistuksista	56	100
Tappiota koskeva vähennyserä saamistodistuksista	7	9
Osakkeista ja osuuksista	0	0
Osakkeista ja osuuksista (overlay approach)	164	70
Muut sidotut rahastot	13	1
Vapaat rahastot		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	0	0
Muut vapaat rahastot	1 375	1 375
Kertyneet voittovarot		
Edellisten kausien voitto (tappio)	7 191	6 606
Kauden voitto (tappio)	900	641
OP Ryhmän omistajien osuus omasta pääomasta	14 057	12 975
Määräysvallattomien osuus	128	137
Oma pääoma yhteensä	14 184	13 112

Osuuspääoma, jäsenosuudet

OP Ryhmän omaan pääomaan sisältyy osuuspankkien jäsenten jäsenosuusmaksut, joiden koron maksusta ja pääoman palauttamisesta pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä. Jäsenosuusmaksu ja siitä seuraava asiakasomistajuus antaa mahdollisuuden osallistua pankin hallintoon ja päätöksentekoon.

Osuuspääoma, tuotto-osuudet

OP Ryhmän omaan pääomaan sisältyy myös osuuspankkien jäsenten tekemät sijoitukset tuotto-osuuksiin, joiden koron maksusta ja pääoman palauttamisesta pankilla on ehdoton oikeus kieltäytyä. Vuosille 2020–2021 tavoitellaan 3,25 %:n korkoa ja maksettava korko vahvistetaan vuosittain jälkikäteen. Tuottotavoite voi muuttua vuosittain. Tuotto-osuuksiin ei liity omistaja-asiakkaiden oikeuksia eivätkä ne anna äänivaltaa.

Mikäli osuuspankki ei ole kieltäytynyt palauttamisesta, jäsenosuusmaksu ja tuotto-osuusmaksu voidaan palauttaa 12 kuukauden kuluttua sen tilikauden päättymisestä, jonka aikana jäsenyys on päättynyt tai tuotto-osuuden omistaja on irtisanonut osuuden. Ellei palautusta voida jonakin vuonna maksaa täysimääräisesti, maksamatta jäänyt osa maksetaan seuraavien tilinpäätösten perusteella käytettävissä olevista omista pääomista. Edellä määrätty oikeus maksamatta jääneen osan jälkipalautukseen päättyy kuitenkin viidennen seuraavan tilinpäätöksen jälkeen. Maksamatta jääneelle osalle ei makseta korkoa.

Ryhmän osuuspääomien lukumäärät

(1 000 kpl)	Osuuspääoma, Osuuspääomien		
	Osuuspääoma, jäsenosuudet	tuotto- osuudet	lukumäärä yhteensä
1.1.2020	2 097	30 285	32 382
Osuuspääoman lisäykset	91	714	805
Osuuspääoman palautukset	-65	-1 382	-1 448
31.12.2020	2 122	29 617	31 739
Osuuspääoman lisäykset	103	4 045	4 148
Osuuspääoman palautukset	-72	-1 222	-1 294
31.12.2021	2 153	32 440	34 593

Rahastot
Vararahasto

Vararahasto on muodostunut sinne aikaisempina kausina siirretyistä voittovaroista ja osuuspankkien arvonorotusrahastosta ja luottotappiovarauksista siirretystä osuudesta. Vararahastoa voidaan käyttää sellaisten tappioiden kattamiseen, joihin vapaa oma pääoma ei riitä. Vararahastoa voidaan käyttää myös osakepääoman korottamiseen ja sitä voidaan alentaa samalla tavoin kuin osakepääomaa. Osuuskuntamuotoisessa luottolaitoksessa vararahastoa saadaan käyttää vain tappioiden kattamiseen. Osakeyhtiössä 1.9.2006 alkaen vararahastoa ei ole voinut enää kartuttaa.

Käyvän arvon rahasto

Rahasto sisältää käypään arvoon muiden laajan tuloslaskelman kautta kirjattavien ja väliaikaisen poikkeusmenettelyn (overlay approach) piirissä olevien oman pääoman ehtoisten rahoitusvarojen käyvän arvon muutoksen. Rahastoon merkityt erät realisoituvat tuloslaskelmaan, kun arvopaperista luovutaan tai kirjataan arvonalennus. Käypään arvoon muiden laajan tuloksen kautta kirjattavien saamistodistusten odotettu tappio kirjataan oikaisemaan käyvän arvon rahastoa. Rahastoon on kirjattu myös rahavirran suojaussuhteessa olevien korkojohdannaisten tehokkaaksi todennettu laskennallisilla veroilla oikaistu arvonmuutosnetto. Arvonmuutokset realisoituvat tuloslaskelmaan sille tilikaudelle, jona suojauksen kohteena olevat rahavirrat toteutuvat.

Käyvän arvon rahasto verojen jälkeen

Mlj. €	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erlen kautta kirjattavat			
	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet (overlay approach)	Rahavirran suojaus	Yhteensä
Avaava tase 1.1.2020	44	65	141	251
Käyvän arvon muutokset	94	-7	124	210
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-13	-3		-16
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset		15		15
Siirrot korkokatteeseen			-46	-46
Laskennalliset verot	-16	-1	-16	-33
Päättävä tase 31.12.2020	109	70	203	382

Mlj. €	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erlen kautta kirjattavat			
	Saamistodistukset	Osakkeet ja osuudet (overlay approach)	Rahavirran suojaus	Yhteensä
Avaava tase 1.1.2021	109	70	203	382
Käyvän arvon muutokset	-43	167	-88	36
Tuloslaskelmaan siirretyt myyntivoitot	-14	-56		-70
Tuloslaskelmaan siirretyt arvonalennukset		7		7
Siirrot korkokatteeseen			-47	-47
Laskennalliset verot	11	-24	27	15
Päättävä tase 31.12.2021	63	164	96	323

Käyvän arvon rahasto ennen veroja oli 404 miljoonaa euroa (478) ja siihen liittyvä laskennallinen verosaaminen/-velka oli -81 miljoonaa euroa (-96). Käypään arvoon muiden laajan tuloksen kautta kirjattavien saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä katsauskauden aikana oli käyvän arvon rahastossa 2 miljoonaa euroa (-3).

Muut sldotut rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin, joissa on määritelty myös niiden käyttötarkoitus. Uudelleenarvostusrahasto sisältää aiemmin omassa käytössä olleen sijoituskiinteistön kirjanpitoarvon ja käyvän arvon eron luokittelun muutoshetkellä. Sairaalakiinteistöt luokiteltiin vuonna 2021 sijoituskiinteistöiksi. Aiemmin ne oli esitetty oman käytön kiinteistöinä. Uudelleenarvostusrahastoon kirjattiin luokitteluhetkellä käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus 12 miljoonaa euroa.

Muut vapaat rahastot

Rahastot on muodostettu aikaisempien tilikausien voittovaroista perustuen yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin taikka yhtiökokouksen, edustajiston tai osuuskuntakokouksen päätökseen.

Kertyneet voittovarat

Kertyneet voittovarat sisältävät myös konserniyritysten erillistilinpäätöksiin sisältyvät vapaaehtoiset varaukset ja poistoeron sekä vakuutusyhtiöiden tasoitusmäärän että etuusperusteisten eläkejärjestelyiden uudelleen määrittämisestä johtuvat voitot/(tappiot) laskennallisella verolla vähennettynä.

Muut tasetta ja taseen ulkopuolisia eriä koskevat liitetiedot

Liite 37. Saamisten ja saamistodistusten tappiota koskeva vähennyserä

Luottoriskille alttiina olevat vastuut ja niiden tappiota koskeva vähennyserä

OP Ryhmän luottoriskin muodostumista ja hallintaa on kuvattu liitteessä 2 kappaleessa 2.2. Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan periaatteet on kuvattu liitteessä 1 kappaleessa 7.4 Arvonalentuminen.

Odotettavissa olevat luottotappiot lasketaan jaksotettuun hankintamenoan arvostettaville saamisille sekä käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattaville saamistodistuksille (sijoitukset joukkovelkakirjalainoihin). Saamisia OP Ryhmässä ovat luotot, valmuisluotot (esim. luottokortit ja luotolliset tilit), leasing- ja factoringsaamiset. Lisäksi odotettavissa olevia luottotappioita lasketaan taseen ulkopuolisille erille kuten luottolupauksille, rahoituslimiiteille ja pankkitakauksille. Saamistodistukset sen sijaan ovat sijoituksia joukkovelkakirjalainoihin. Odotettavissa olevia luottotappioita varten kirjataan tappiota koskeva vähennyserä taseeseen, tai kun kyseessä on saamistodistukset, muun laajan tuloksen eriin.

Odotettavissa olevien luottotappioiden määrään vaikuttavat useat tekijät mm: vastuun määrä, vastuun voimassaoloaika, asiakkaan luottoluokka ja vakuuden arvo sekä tulevaisuuteen suuntautuva informaatio.

Seuraavassa taulukossa esitetään saamiset, jotka ovat alttiina luottoriskille ja jolle lasketaan odotettavissa oleva luottotappio. Siinä taseen ja taseen ulkopuoliset vastuut kuvaavat myös luottoriskille alttiina olevan vastuiden enimmäismäärää ottamatta huomioon vakuuksia tai muita luoton laatua parantavia järjestelyitä. Taseen ulkopuolinen vastuu edustaa pankkia sitovaa vastuun määrää tai takauksen määrää.

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut arvonalentumisvalheittain 31.12.2021

Vastuut	Valhe 1		Valhe 2		Valhe 3*	
	Muut kuin yll 30 pv erääntyneet	Yll 30 pv erääntyneet	Yhteensä		Vastuut yhteensä	
Milj. €						
Saamiset asiakkailta (brutto)						
Vähittäispankki	61 835	7 608	8	7 615	2 095	71 545
Yrityspankki	24 673	1 058	247	1 304	508	26 486
Saamiset asiakkailta yhteensä	86 508	8 665	254	8 919	2 603	98 031
Taseen ulkopuoliset nostovarot ja limiitit						
Vähittäispankki	6 445	277	10	286	36	6 767
Yrityspankki	4 279	190	88	278	75	4 631
Nostovarot ja limiitit yhteensä	10 724	466	98	564	110	11 398
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Vähittäispankki	3 397	46		46	16	3 458
Yrityspankki	7 196	121		121	78	7 396
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	10 593	166		166	94	10 854
Saamistodistukset						
Muu toiminta	13 160	31		31		13 191
Vakuutus	4 180	36		36	7	4 223
Saamistodistukset yhteensä	17 340	67		67	7	17 414
Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut yhteensä	125 165	9 365	352	9 717	2 815	137 697

* Vaiheen 3 saamisten vastuista 86 miljoonaa euroa ovat ostettuja tai alun perin myönnettyjä luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroihin kuuluvia eriä (POCI).

Tappiota koskeva vähennyserä arvonalentumisvalheittain 31.12.2021

Taseessa olevat vastuut sekä taseen ulkopuoliset nostovarot ja llimittit*	Valhe 1		Valhe 2		Valhe 3****	
	Muut kuin yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet	Yli 30 pv erääntyneet	Yhteensä	Tappiota koskeva vähennyserä yhteensä	
Milj. €						
Saamiset aslakkailta						
Vähittäispankki	-19	-59	-2	-61	-319	-398
Yrityspankki	-23	-23	-2	-25	-269	-317
Saamiset aslakkailta yhteensä	-42	-82	-4	-86	-588	-715
Taseen ulkopuoliset sitoumukset**						
Vähittäispankki	-1	-1		-1	-1	-2
Yrityspankki	-3	-3		-3	-14	-20
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	-4	-3		-3	-15	-22
Saamistodistukset***						
Muu toiminta	-2	-1		-1		-2
Vakuutus	-7	-2		-2	-3	-12
Saamistodistukset yhteensä	-8	-2		-2	-3	-14
Yhteensä	-54	-87	-4	-91	-606	-751

* Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan yhtenä summana vähentämään tase-erää.

** Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan tase-erään varaukset ja muut velat.

*** Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan käyvän arvon rahastoon muun laajan tuloksen eriin.

****Vaiheen 3 tappiota koskevasta vähennyserästä kohdistuu 23 miljoonaa euroa ostettuihin tai alun perin myönnettyihin luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneisiin rahoitusvaroihin (POCI).

Alla olevassa taulukossa esitetään yhteenveto tappiota koskevasta vähennyserästä suhteessa vastuun määrään arvonalentumisvaiheittain. Kattavuusasteella kuvataan tappiota koskevan vähennyserän suhteellista osuutta vastuun määrästä.

Yhteenveto ja tunnusluvut 31.12.2021	Valhe 1		Valhe 2		Valhe 3	
		Muut kuin yll 30 pv erääntyneet		Yll 30 pv erääntyneet	Yhteensä	Yhteensä
Saamiset asiakkailta; taseen ja taseen ulkopuoliset erät						
Vähittäispankki	71 676	7 930	17	7 947	2 146	81 770
Yrityspankki	36 149	1 368	335	1 703	661	38 513
Tappiota koskeva vähennyserä						
Vähittäispankki	-20	-59	-2	-61	-319	-400
Yrityspankki	-26	-25	-2	-27	-283	-337
Kattavuusaste (Coverage ratio), %						
Vähittäispankki	-0,03 %	-0,75 %	-12,91 %	-0,77 %	-14,87 %	-0,49 %
Yrityspankki	-0,07 %	-1,85 %	-0,63 %	-1,61 %	-42,83 %	-0,88 %
Saamiset asiakkailta; taseen ja taseen ulkopuoliset erät yhteensä	107 825	9 298	352	9 650	2 808	120 283
Tappiota koskeva vähennyserä yhteensä	-46	-85	-4	-89	-603	-737
Kattavuusaste (Coverage ratio), % yhteensä	-0,04 %	-0,91 %	-1,23 %	-0,92 %	-21,46 %	-0,61 %
Saamistodistukset kirjanpitoarvo						
Muu toiminta	13 160	31		31		13 191
Vakuutus	4 180	36		36	7	4 223
Tappiota koskeva vähennyserä						
Muu toiminta	-2	-1		-1		-2
Vakuutus	-7	-2		-2	-3	-12
Kattavuusaste (Coverage ratio), %						
Muu toiminta	-0,01 %	-2,00 %		-2,00 %		-0,02 %
Vakuutus	-0,16 %	-4,16 %		-4,16 %	-49,03 %	-0,28 %
Saamistodistukset yhteensä	17 340	67		67	7	17 414
Tappiota koskeva vähennyserä yhteensä	-8	-2		-2	-3	-14
Kattavuusaste (Coverage ratio), % yhteensä	-0,05 %	-3,17 %		-3,17 %	-49,03 %	-0,08 %

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut arvonalentumisvaiheittain 31.12.2020*

Vastuut	Valhe 1		Valhe 2		Valhe 3*	
		Muut kuin yll 30 pv erääntyneet		Yll 30 pv erääntyneet	Yhteensä	Vastuut yhteensä
Milj. €						
Saamiset asiakkailta (brutto)						
Vähittäispankki	61 405	6 649	58	6 707	1 865	69 977
Yrityspankki	23 609	1 190	156	1 346	499	25 454
Saamiset asiakkailta yhteensä	85 013	7 839	214	8 053	2 365	95 431
Taseen ulkopuoliset nostovarot ja lllmitit						
Vähittäispankki	6 219	379	2	381	24	6 624
Yrityspankki	4 048	377	69	446	65	4 558
Nostovarot ja lllmitit yhteensä	10 267	756	71	826	88	11 182
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset						
Vähittäispankki	3 348	61		61	13	3 422
Yrityspankki	6 267	262		262	99	6 628
Muut taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	9 615	324		324	111	10 050
Saamistodistukset						
Muu toiminta	13 141	50		50		13 191
Vakuutus	4 403	48		48	17	4 469
Saamistodistukset yhteensä	17 544	98		98	17	17 660
Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvat vastuut yhteensä	122 439	9 017	285	9 302	2 582	134 323

* Vaiheen 3 saamisten vastuista 70 miljoonaa euroa ovat ostettuja tai alun perin myönnettyjä luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneita rahoitusvaroihin kuuluvia eriä (POCI).

Tappiota koskeva vähennyserä arvonalentumisvaiheittain 31.12.2020

Taseessa olevat vastuut sekä taseen ulkopuoliset nostovarot ja llimittit*	Valhe 1		Valhe 2		Valhe 3****	
	Muut kuin yll 30 pv erääntyneet	Yll 30 pv erääntyneet	Yhteensä		Tapplota koskeva vähennyserä yhteensä	
Milj. €						
Saamiset aslakkailta						
Vähittäispankki	-28	-62	-1	-63	-290	-382
Yrityspankki	-25	-28	-1	-29	-227	-281
Saamiset aslakkailta yhteensä	-53	-90	-3	-92	-518	-663
Taseen ulkopuoliset sitoumukset**						
Vähittäispankki	-1	-1		-1		-2
Yrityspankki	-12	-1		-1	-14	-27
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	-13	-2		-2	-14	-29
Saamistodistukset***						
Muu toiminta	-1	-1		-1		-2
Vakuutus	-5	-2		-2	-6	-14
Saamistodistukset yhteensä	-7	-3		-3	-6	-16
Yhteensä	-72	-95	-3	-97	-538	-708

* Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan yhtenä summana vähentämään tase-erää.

** Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan tase-erään varaukset ja muut velat.

*** Tappiota koskeva vähennyserä kirjataan käyvän arvon rahastoon muun laajan tuloksen eriin.

**** Vaiheen 3 tappiota koskevasta vähennyserästä kohdistuu 16 miljoonaa euroa ostettuihin tai alun perin myönnettyihin luottoriskin johdosta arvoltaan alentuneisiin rahoitusvaroihin (POCI).

Alla olevassa taulukossa esitetään yhteenveto tappiota koskevasta vähennyserästä suhteessa vastuun määrään arvonalentumisvaiheittain. Kattavuusasteella kuvataan tappiota koskevan vähennyserän suhteellista osuutta vastuun määrästä.

Yhteenveto ja tunnusluvut 31.12.2020	Valhe 1		Valhe 2		Valhe 3	
	Muut kuin yll 30 pv erääntyneet	Yll 30 pv erääntyneet	Yhteensä		Yhteensä	
Saamiset aslakkailta; taseen ja taseen ulkopuoliset erät						
Vähittäispankki	70 972	7 089	60	7 149	1 902	80 023
Yrityspankki	33 923	1 829	225	2 054	663	36 640
Tapplota koskeva vähennyserä						
Vähittäispankki	-29	-63	-1	-64	-290	-383
Yrityspankki	-37	-29	-1	-30	-242	-309
Kattavuusaste (Coverage ratio), %						
Vähittäispankki	-0,04 %	-0,89 %	-2,34 %	-0,90 %	-15,27 %	-0,48 %
Yrityspankki	-0,11 %	-1,59 %	-0,55 %	-1,48 %	-36,48 %	-0,84 %
Saamiset aslakkailta; taseen ja taseen ulkopuoliset erät yhteensä	104 895	8 918	285	9 203	2 564	116 663
Tapplota koskeva vähennyserä yhteensä	-65	-92	-3	-95	-532	-692
Kattavuusaste (Coverage ratio), % yhteensä	-0,06 %	-1,03 %	-0,93 %	-1,03 %	-20,75 %	-0,59 %
Saamistodistukset kirjanpitoarvo						
Muu toiminta	13 141	50		50		13 191
Vakuutus	4 403	48		48	17	4 469
Tapplota koskeva vähennyserä						
Muu toiminta	-1	-1		-1		-2
Vakuutus	-5	-2		-2	-6	-14
Kattavuusaste (Coverage ratio), %						
Muu toiminta	-0,01 %	-1,34 %		-1,34 %		-0,02 %
Vakuutus	-0,12 %	-4,16 %		-4,16 %	-36,09 %	-0,31 %
Saamistodistukset yhteensä	17 544	98		98	17	17 660
Tapplota koskeva vähennyserä yhteensä	-7	-3		-3	-6	-16
Kattavuusaste (Coverage ratio), % yhteensä	-0,04 %	-2,72 %		-2,72 %	-36,09 %	-0,09 %

Vakuudet tai muut luoton laatua parantavat Järjestelyt

Suurimmat kotitalouksien luottojen ryhmät ovat asuntoluotot sekä valmiusluotot. Asuntoluottojen osuus kotitalouksien vastuista on 77% (77%). Asuntoluotoissa vakuutena on tyypillisesti luoton kohteena oleva asuinkiinteistö.

Seuraavassa taulukossa esitetään kotitalouksien asuntoluottojen jakauma 31.12.2021 LTV-tasoinnain rinnakkain tappiota koskevan vähennyserän kanssa. LTV (loan to value) eli luototusaste kuvaa lainan tasearvoa suhteessa asuinkiinteistövakuuden käypään arvoon. Lainalla voi olla myös muita vakuuksia, mutta niitä ei ole huomioitu taulukossa. Mitä pienempi LTV % on, sitä suurempi on vakuuden arvo suhteessa luoton määrään. Tappiota koskeva vähennyserä on suhteellisesti sitä pienempi mitä pienempi LTV %.

31.12.2021

Asuntoluotot yhteensä

LTV %/Mljl. €	Taseessa oleva vastuun määrä	Tappiota koskeva vähennyserä
0-50 %	10 170	0
51-70 %	18 086	-18
Yli 70 %	13 061	-59
Yhteensä	41 317	-78

30.12.2020

Asuntoluotot yhteensä

LTV %/Mljl. €	Taseessa oleva vastuun määrä	Tappiota koskeva vähennyserä
0-50 %	9 273	0
51-70 %	17 350	-13
Yli 70 %	13 033	-42
Yhteensä	39 656	-55

Tappiota koskevan vähennyserän muutokset tilikauden aikana

Alla olevassa taulukossa esitetään tappiota koskevan vähennyserän muutos arvonalentumisvaiheittain vuoden 2021 aikana seuraavien tekijöiden vaikutuksesta:

Arvonalentumisvaiheet on selostettu liitteessä 1 kohdassa 7.4.1.

Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset erät, mljl. €

	Valhe 1 12 kk	Valhe 2 Koko volmassa- oloaika	Valhe 3 Koko volmassa- oloaika	Yhteensä
Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2021	65	93	533	692
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-3	30		26
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	-1		34	33
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	2	-13		-10
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		-19	78	60
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	1		-6	-5
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		5	-16	-11
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	15	11	27	53
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-21	-14	-55	-89
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	-16	-6	86	65
Arviointimetodiikan päivityksestä johtuvat muutokset (netto)	2	0		2
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennystilin pienentymiset		0	-78	-78
Odotettavissa olevat luottotappiot nettomuutos	-19	-6	70	45
Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2021	46	89	603	737

Alla olevassa taulukossa esitetään odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvien vastuiden muutos arvonalentumisvaiheittain vuoden 2021 aikana seuraavien tekijöiden vaikutuksesta:

Saamiset asiakkailta ja taseen ulkopuoliset erät, mljl. €

	Valhe 1	Valhe 2	Valhe 3	Yhteensä
Saamiset asiakkailta; taseen- ja taseen ulkopuoliset erät 1.1.2021	104 895	9 203	2 587	116 685
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2, ml. lyhennykset	-4 982	4 660		-322
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3, ml. lyhennykset	-370		320	-49
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1, ml. lyhennykset	2 370	-2 593		-223
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3, ml. lyhennykset		-758	696	-62
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1, ml. lyhennykset	54		-62	-8
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2, ml. lyhennykset		187	-207	-20
Vaihe pysynyt samana, ml. lyhennykset	-5 369	-279	-224	-5 872
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	27 550	862	153	28 565
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-16 322	-1 626	-342	-18 291
Lopulliseksi luottotappioksi kirjatut		-6	-113	-119
Saamiset asiakkailta; taseen- ja taseen ulkopuoliset erät 31.12.2021	107 825	9 650	2 808	120 283

Siirroissa vaiheesta 1 vaiheeseen 3 verrataan rahoitusvaran nykyistä vuoden lopun vaihetta 3 vuoden alun tilanteeseen. Näistä kuitenkin noin 81 prosenttia (ks. default capture rate -tunnusluku alla) on raportoitu vaiheesta 2 vuoden 2021 aikana, joten sopimukset ovat pääsääntöisesti siirtyneet vaiheeseen 3 vaiheen 2 kautta. Sopimus voi siirtyä suoraan vaiheeseen 3 ulkoisen maksuhairion takia.

Siirroissa vaiheesta 3 vaiheisiin 2 tai 1 verrataan vuoden alun vaihetta 3 vuoden lopun vaiheeseen kaksi tai yksi. Siirrot ovat tapahtuneet kuitenkin pääsääntöisesti vuoden 2021 sisällä 3 kuukauden viiveellä.

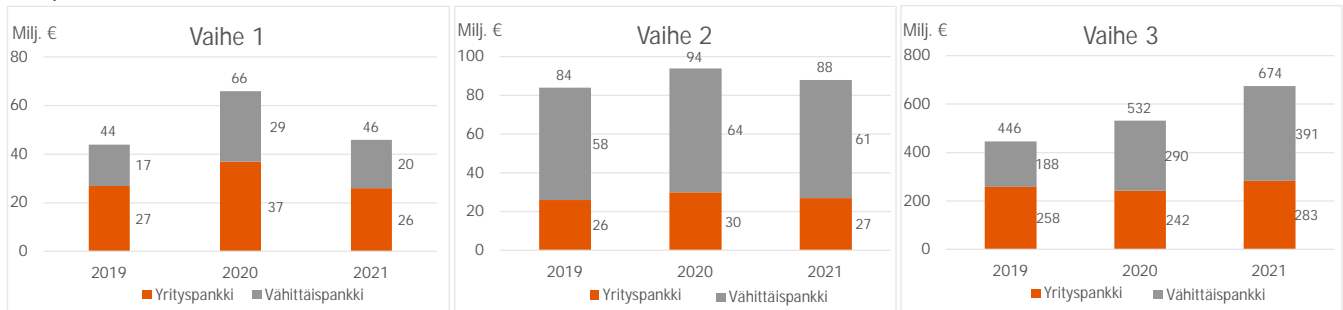
Suurin osa luotoista on siirtynyt vaiheeseen 2 OP:n suhteellisen SICR-mallin perusteella kaikissa luottoluokissa. Maksujen eräntyminen yli 30 päivää aiheuttaa siirron vaiheeseen 2 useimmin keski- ja heikomman tason luottoluokissa. Lainanhoitojoustot aiheuttavat siirron vaiheeseen 2 yritysasiakkailla useammin keski- ja heikomman tason luottoluokissa, kun taas henkilöasiakkaissa ne vaikuttavat vaiheeseen 2 siirtoihin kaikissa luottoluokissa. Heikoimmat luottoluokat luokitellaan vaiheeseen 2 absoluuttisen luottoluokarajan perusteella. Erityisesti heikoimmissa luottoluokissa on useampia siityä vaiheeseen 2 siirroille. Maksukyvyttömyys tunnistetaan ajantasaisesti ja se aiheuttaa välittömän siirron vaiheeseen 3.

OP Ryhmä kalibroi Q1/2021 aikana vähittäisasiakkaiden luottoluokitusmallin vastaamaan vuoden 2020 maksukyvyttömyyden määritelmää. Tämä vaikutti huhtikuussa vähittäisasiakkaiden IFRS 9:n PD-malliin sekä kvantitatiiviseen SICR-malliin, jolla päätellään sopimuksen siirto vaiheesta 1 vaiheeseen 2. SICR-mallissa käytetyt alkuperäiset PD-käyrät kalibroitiin vertailukelpoisiksi, jolloin kalibroinnilla ei ollut merkittävää vaikutusta ECL:n määrään. OP Ryhmä päivitti varsinaisen vähittäisasiakkaiden IFRS 9 PD-mallin ja kvantitatiivisen SICR-mallin Q4/2021 osana normaalia mallipäivitystä.

Vähittäisasiakkaiden IFRS 9 PD-malli päivitettiin mm. uuden maksukyvyttömyyden määritelmän mukaisen aineiston perusteella. Lisäksi tarkennettiin mallin segmentointia ja muutettiin makrotaloudelliseksi selittäviksi tekijöiksi 12 kk Euribor, josta on poistettu inflaation ja BKT:n muutoksen vaikutus, 3 kk Euribor reaalkorko, josta on poistettu inflaation vaikutus sekä työttömyysasteen muutos (aiemmin BKT:n muutos, 12 kk Euribor ja työttömyysasteen muutos). Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä parani 2 miljoonaa euroa ja se esitetään muutoksena mallioletuksissa ja metodologiassa.

OP Ryhmä on käyttänyt johdon harkintaa ja tehnyt 31 miljoonan euron suuruisen ECL-lisävarauksen kohdistuen lähinnä stagella 3 oleviin liikekiinteistövuokuelisiin saataviin. Varauksella ennakoidaan riskillisimpien liikekiinteistöjen vakuusarvoihin päivityksestä aiheutuvaa ECL:n kasvua ja todennäköisiä maksukyvyttömyyksiä. Varaus puretaan vakuusarvoihin päätyttyä todennäköisesti vuoden 2022 aikana.

Seuraavissa kaavioissa havainnollistetaan asiakassamistusten odotettavissa olevien luottotappioiden kehitystä arvonalentumisvaiheittain viime vuosina. Kaavioissa näkyy niiden kasvu koronapandemian aikana ja kasvun tasaantuminen.

OP Ryhmä tarjoaa asiakkailleen mahdollisuutta asuntoluottojen lyhennysvapaaseen enimmillään 12 kuukauden ajaksi. Yritysten osalta maksuaikojen muutokset arvioidaan aina tapauskohtaisesti ja hyödyntäen laajasti Finnveran tarjoamia takauksia. Maksuohjelmamuutoksissa lainanhoitojoustot ja maksukyvyttömät asiakkaat tunnistetaan normaalin ohjeistuksen mukaisesti.

ECL laskennassa makroekonomiset tekijät päivitetään kvartaaleittain. ECL lasketaan kolmen eri skenaarion painotettuna keskiarvona. Skenaariopainot ovat olleet normaalilla tasolla eli heikko 20 %, perus 60 % ja vahva 20 %. Vuoden 2021 aikana makroekonomisten ennusteiden päivitykset ovat kasvattanut odotettavissa olevien luottotappioiden määrää 7 miljoonalla eurolla.

Saamistodistukset, milj. €

	Valhe 1 12 kk	Valhe 2 Koko volmassa- oloalka	Valhe 3 Koko volmassa- oloalka	Yhteensä
Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2021	7	3	6	16
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	0	0		0
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	0	0		0
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	2		0	2
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-2	-1	-1	-4
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	0	0	0	0
Odotettavissa olevat luottotapplot nettomuutos	0	-1	-1	-2
Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2021	7	2	5	14

Alla olevassa taulukossa esitetään tappiota koskevan vähennyserän muutos arvonalentumisvaiheittain vuoden 2020 aikana seuraavien tekijöiden vaikutuksesta:

Saamiset asialkallta ja taseen ulkopuoliset erät, mlj. €	Valhe 1	Valhe 2	Valhe 3	Yhteensä
	12 kk	Koko volmassa-oloaika	Koko volmassa-oloaika	
Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2020	44	83	446	573
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-3	21		18
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	-1		53	52
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1	2	-15		-13
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3		-20	101	81
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2		1	-7	-6
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0		-1	-1
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	21	14	18	53
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-9	-14	-47	-70
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	19	28	34	81
Lopulliseksi luottotappioksi kirjaamisesta johtuvat vähennystilin pienentymiset		0	-62	-62
Odotettavissa olevat luottotappiot, nettomuutos	22	10	88	119
Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2020	65	93	533	692

Alla olevassa taulukossa esitetään odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan piiriin kuuluvien vastuuden muutos arvonalentumisvaiheittain vuoden 2020 aikana seuraavien tekijöiden vaikutuksesta:

Saamiset asialkallta ja taseen ulkopuoliset erät, mlj. €	Valhe 1	Valhe 2	Valhe 3	Yhteensä
Saamiset asialkallta; taseen- ja taseen ulkopuoliset erät 1.1.2020	103 279	10 784	1 445	115 509
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2, ml. lyhennykset	-4 183	3 887		-295
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3, ml. lyhennykset	-473		424	-49
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1, ml. lyhennykset	2 464	-2 726		-262
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3, ml. lyhennykset		-1 093	979	-114
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1, ml. lyhennykset	44		-50	-6
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2, ml. lyhennykset		53	-63	-11
Vaihe pysynyt samana, ml. lyhennykset	-4 000	-285	-37	-4 323
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	23 058	893	149	24 101
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-15 295	-2 308	-166	-17 769
Lopulliseksi luottotappioksi kirjatut		-2	-93	-96
Saamiset asialkallta; taseen- ja taseen ulkopuoliset erät 31.12.2020	104 895	9 203	2 587	116 685

Siirroissa vaiheesta 1 vaiheeseen 3 verrataan rahoitusvaran nykyistä vuoden lopun vaihetta 3 vuoden alun tilanteeseen. Näistä kuitenkin noin 66 prosenttia (kts. default capture rate tunnusluku alla) on raportoitu vaiheesta 2 vuoden 2021 aikana, joten sopimukset ovat pääsääntöisesti ole siirtyneet vaiheeseen 3 vaiheen 2 kautta. Sopimus voi siirtyä suoraan vaiheeseen 3 ulkoisen maksuhäiriön takia.

Siirroissa vaiheesta 3 vaiheisiin 2 tai 1 verrataan vuoden alun vaihetta 3 vuoden lopun vaiheeseen kaksi tai yksi. Siirrot ovat tapahtuneet kuitenkin pääsääntöisesti vuoden 2020 sisällä 1 kuukauden viiveellä.

Suurin osa luotoista on siirtynyt vaiheeseen 2 OP:n suhteellisen SICR-mallin perusteella kaikissa luottoluokissa. Maksujen erääntyminen yli 30 päivää aiheuttaa siirron vaiheeseen 2 useimmin keski- ja heikomman tason luottoluokissa. Lainanhoitajastot aiheuttavat siirron vaiheeseen 2 yritysasiakkailta useammin keski- ja heikomman tason luottoluokissa kun taas henkilöasiakkaita ne vaikuttavat vaiheeseen 2 siirtöihin kaikissa luottoluokissa. Heikoimmat luottoluokat luokitellaan vaiheeseen 2 absoluuttisen luottoluokarajan perusteella. Erityisesti heikoimmissa luottoluokissa on useampia syitä vaiheeseen 2 siirroille. Maksukyvyttömyys tunnistetaan ajantasaisesti ja se aiheuttaa välittömän siirron vaiheeseen 3.

Uuden maksukyvyttömyyden määrittelyn soveltamisen vaikutus sekä ECL mallien ja parametrien muutokset 2020

OP Ryhmä soveltaa ns. kaksivaiheista käyttöönottoa EBA:n ohjeistuksesta maksukyvyttömyyden määrittelyyn, jossa ensimmäisessä vaiheessa muutettiin maksukyvyttömyyden määrittelyä vuoden 2020 ensimmäisellä vuosineljänneksellä ja toisessa vaiheessa kalibroidaan luottoriskiparametrit. Ensimmäisen vaiheen käyttöönotto lisäsi maksukyvyttömyyden sopimusten määrää ja siten siirtoja vaiheeseen 3. Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä kasvoi 44 miljoonaa euroa vuoden ensimmäisellä vuosineljänneksellä.

Toisessa vaiheessa vuoden viimeisellä vuosineljänneksellä huomioitiin henkilöasiakkaiden luottoluokitusmallin kalibroinnin vaikutus uuden maksukyvyttömyyden määrittelyn mukaiseksi, mikä lisäsi odotettavissa olevia luottotappioita 28 miljoonaa euroa, ja se esitetään riskiparametrien muutoksena.

Viimeisellä vuosineljänneksellä OP Ryhmä päivitti myös kahden LGD-mallin parametrin eli vakuudettoman palautusosuuden sekä toipumisosuuden estimaatteja. Arvonalentumisvaiheen 1 ja 2 toipumisosuutta päivitettiin uuden maksukyvyttömyyden määrittelyn mukaisen aineiston perusteella. Arvonalentumisvaiheen 3 vakuudettoman palautusosuuden sekä toipumisosuuden estimaatit muutettiin ajasta riippuvaisiksi siten, että ne laskevat maksukyvyttömyys- tai perintäajan kasvaessa. Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä kasvoi 17 miljoonaa euroa ja se esitetään riskiparametrien muutoksena.

Lisäksi viimeisellä vuosineljänneksellä OP Ryhmä päivitti yritysastuiden lifetime PD -mallia mm. uuden maksukyvyttömyyden määrittelyn mukaisen aineiston perusteella. Lisäksi tarkennettiin mallin segmentointia ja muutettiin makrotaloudelliseksi selittäviksi tekijöiksi BKT ja reaalkorko (aiemmin suurille yrityksille BKT ja 12 kk Euribor ja muille yrityksille investoinnit). Odotettavissa olevien luottotappioiden määrä laski 12 miljoonaa euroa, ja se esitetään muutoksena mallioletuksissa ja metodologiassa.

Koronaviruspandemia (COVID-19) 2020

Koronaviruspandemian (COVID-19) aiheuttaman merkittävien taloudellisten vaikutusten ehkäisemiseksi EU-maat ovat ottaneet käyttöön erilaisia taloudellisia tukitoimia. Euroopan pankkiviranomainen (EBA) on 2.4.2020 julkaissut ohjeet helpotuksiin COVID-19-pandemiasta johtuvien lyhennysvapaiden käsittelyyn vakavaraisuussäätelyssä esim. lainahoitojoustojen ja maksukyvyttömyyden soveltamiseen (EBA/GL/2020/02 "Ohjeet COVID-19-kriisin vuoksi lainan takaisinmaksuihin sovellettavista lainsäädännöllisistä ja muista kuin lainsäädännöllisistä lykkäyksistä"). Lisäksi EBA julkaisi 7.7.2020 raportin valittujen COVID-19 käytäntöjen soveltamiseen (EBA/REP/2020/19). Helpotukset koskevat kuitenkin julkisen lainsäädännön kautta määrättyjä lyhennysvapaita tai pankkitoimialan yhteis päätöksellä sovittuja lyhennysvapaita, joita Suomessa ei ole toteutettu. Suomessa lainanantoon liittyvät talouden tukitoimet kohdistuvat Finnveran rahoitusvaltuuksien nostamiseen 12 miljardiin euroon. Näin ollen yritykset voivat hakea käyttöpääomaa korona- ja selviämiseen Finnvera-takauksen avulla.

Finnveran takaukset vaikuttavat ECL-laskennassa LGD-komponenttiin pienentäen siten ECL:n määrää.

OP Ryhmä on tarjonnut itsenäisesti asiakkailleen mahdollisuuden asuntoluottojen lyhennysvapaaan enimmillään 12 kuukauden ajaksi. Yritysten osalta maksuaikojen muutokset arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Lisäksi hyödynnetään laajasti Finnveran tarjoamia takauksia. Maksuohjelmamuutoksissa lainanhoitojoustot ja maksukyvyttömät asiakkaat tunnistetaan normaalin ohjeistuksen mukaisesti. Lyhennysvapaita on korona- ja selviämisen aikana toteutettu eniten henkilöasiakkaisissa, sekä pienissä ja keskiuurissa yritysasiakkaisissa.

Korona- ja selviämisen huomioitu ECL-laskennassa päivittämällä makroekonomiset tekijät kvartaaleittain. Vielä ensimmäisellä vuosineljänneksellä kriisin alkaessa annettiin heikolle skenaariolle suurempi paino: heikko 40 %, perus 50 % ja vahva 10 %. Tilanne tasoittui toisella vuosineljänneksellä, jonka jälkeen skenaariopainot ovat olleet normaalit: heikko 20 %, perus 60 % ja vahva 20 %. Esimerkiksi BKT:n kasvun ennustetaan olevan v. 2021 positiivinen 0,5 % – -5,4 % välillä eri skenaarioissa ja v. 2022 0,5 % – 3,4 % välillä eri skenaarioissa, sekä työttömyys-% ennustetaan olevan v. 2021 7,7 % – 8,7 % välillä eri skenaarioissa ja v. 2022 6,9 % – 8,3 % välillä eri skenaarioissa.

Korona- ja selviämisen vaikutus luottojen odotettavissa olevien luottotappioiden kasvuun vuoden 2020 aikana oli yhteensä n. 88 miljoonaa euroa, mikä näkyy sopimusten siirtoina arvonalentumisvaiheista 1 ja 2 arvonalentumisvaiheisiin 2 ja 3 sekä riskiparametrien, erityisesti PD:n kasvuna. Lukuun sisältyy n. 7 miljoonaa euroa johdon arvioita korona- ja selviämisen vaikutuksiin toimialoihin ja alueellisten osuusteiden huomiointiin asuntovakuuksien arvostuksessa. Korona- ja selviämisen aiheuttamaan taloudelliseen kehitykseen liittyy vielä epävarmuutta.

Saamistodistukset, milj. €

	Valhe 1 12 kk	Valhe 2 Koko voimassa- oloaika	Valhe 3 Koko voimassa- oloaika	Yhteensä
Tappiota koskeva vähennyserä 1.1.2020	6	1	5	13
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 2	-1	2		1
Siirrot vaiheesta 1 vaiheeseen 3	0		1	1
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 1				
Siirrot vaiheesta 2 vaiheeseen 3	0	0	0	0
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 2	0	0	0	0
Siirrot vaiheesta 3 vaiheeseen 1	0		-1	-1
Alkuperäisestä myöntämisestä ja hankinnasta johtuvat lisäykset	3	1	2	5
Taseesta pois kirjaamisesta johtuvat vähennykset	-1	-1	-1	-3
Riskiparametreissa tapahtuneet muutokset (netto)	0	0	0	0
Arviointimetodiikan päivityksestä johtuvat muutokset (netto)	0			0
Odotettavissa olevat luottotappiot, nettomuutos	1	1	1	3
Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2020	7	3	6	16

Seuraavassa taulukossa on esitetty luottoluokittain taseen saamisten sekä taseen ulkopuoliset bruttomääräiset vastuut, vastuun määrää vakuuden vähentämisen jälkeen sekä tappiota koskeva vähennyserä. Luottoluokkia 1-12 käytetään yritysten ja julkisyhteisöjen luottoluokituksessa ja A-F kotitalouksien luottoluokittelussa. Luottoluokat on yhdistelty taulukkoon niin, että yritysasiakkaan luottoluokka 2 käsittää luottoluokat 2 ja 2.5 jne. Henkilöasiakkaissa luottoluokka A sisältää A+, A ja A- jne. OP Ryhmän luottoluokittelua on kuvattu liitteessä 2 kappaleessa 2.2.1. Nettovastuu on laskettu sopimuskohtaisesti eikä siinä ole huomioitu ylivakuuksia.

31.12.2021

Rating	Taseen vastuut			Taseen ulkopuolinen vastuu brutto			Netto vastuu vakuuden jälkeen			Tappiota koskeva vähennyserä		
	Valhe 1	Valhe 2	Valhe 3	Valhe 1	Valhe 2	Valhe 3	Valhe 1	Valhe 2	Valhe 3	Valhe 1	Valhe 2	Valhe 3
1	116			162			151			0		
2	2 397	6		2 059	14		2 603	8		0	0	
3	5 672	113		2 518	36		4 507	113		0	0	
4	5 457	75		2 291	44		2 438	75		-2	0	
5	10 203	67		3 046	19		2 892	17		-3	0	
6	8 259	317		2 539	34		2 228	17		-6	0	
7	5 584	476		1 514	74		1 324	77		-12	-2	
8	1 714	943		469	275		309	197		-10	-18	
9	1	390		0	58		1	33			-6	
10	5	153		0	14		5	21			-7	
11			812			172			298			-324
12			83			3			66			-67
A	23 048	234		3 965	2		2 771	9		0	0	
B	12 490	843		1 996	33		1 816	57		-2	-1	
C	7 695	1 238		561	43		980	113		-3	-3	
D	3 863	2 043		196	46		699	216		-9	-11	
E		2 022	1		39	0		344	0		-40	0
F			1 708			29			234			-211
Yhteensä	86 506	8 919	2 603	21 317	731	205	22 726	1 295	598	-46	-89	-603

30.12.2020

Rating	Taseen vastuut			Taseen ulkopuolinen vastuu brutto			Netto vastuu vakuuden jälkeen			Tappiota koskeva vähennyserä		
	Valhe 1	Valhe 2	Valhe 3	Valhe 1	Valhe 2	Valhe 3	Valhe 1	Valhe 2	Valhe 3	Valhe 1	Valhe 2	Valhe 3
1	755	23		601	32		431	22		0	0	
2	2 166	7		1 527	5		1 843	0		0	0	
3	5 072	55		2 674	21		3 665	54		-1	0	
4	4 295	7		1 674	2		2 592	7		-1	0	
5	9 613	120		2 538	84		2 823	31		-3	-1	
6	8 134	390		1 984	73		2 282	49		-6	-2	
7	5 507	607		1 393	120		1 797	87		-13	-4	
8	2 140	1 094		751	603		772	397	0	-21	-14	
9	148	573		46	87		0	85		0	-18	
10	148	248		46	30			36	0	0	-16	
11			771			174	0	0	306			-272
12			130			6			99			-92
A	32 893	167		4 768	10		4 027	13		-3	-3	
B	8 816	1 169		1 427	21		1 741	67	0	-3	-4	
C	3 437	1 208		274	24		934	98	0	-4	-5	
D	1 781	1 412		137	27		754	124	0	-6	-7	
E	108	973		46	11			196		-2	-20	
F			1 459			20	0	0	215			-168
Yhteensä	85 014	8 053	2 360	19 882	1 150	200	23 661	1 265	621	-65	-95	-532

OP Ryhmä voi kirjata lopullisen luottotappion kokonaan tai osaksi rahoitusvaroista mutta kohdistaa niihin vielä tämän jälkeen perintätoimenpiteitä. Tällaisten rahoitusvarojen jäljellä oleva määrä oli 31.12.2021 179 (144) miljoonaa euroa.

Luottoriskin merkittävä lisääntyminen (SICR)

Luottoriskin merkittävä lisääntyminen todetaan järjestelmäteknisesti laatimisperiaatteissa (Liite 1 kappale 7.4.1) esitetyllä tavalla.

SICR-mallin sopimusten luokittelu luottoriskiominaisuuksiltaan samankaltaisiin ryhmiin on identtinen koko voimassaoloajan PD-mallien (probability at default eli maksukyvyttömyyden todennäköisyys) kanssa. Luottoloukitukset ovat merkittävien PD-mallien syöttötieto. Sekä nykyiset PD:t että kynnyksiarvo-PD:t sisältävät tulevaisuuteen suuntautuvaa informaatiota (alla).

SICR:n tehokkuutta arvioidaan jokaisena raportointipäivänä seuraavien tunnuslukujen avulla:

Maksukyvyttömyyden havainnointiasteella (Default capture rate) mitataan, kuinka moni sopimus oli vaiheessa 2 ennen kuin se siirtyi vaiheeseen 3. Tunnusluku oli 81 prosenttia (66) 31.12.2021. Mitä korkeampi tunnusluku on, sitä paremmin SICR-malli pystyy havaitsemaan luottoriskin merkittävän kasvun. Vaiheessa 2 olevien sopimusten suhteellinen osuus oli 9 prosenttia (8) koko ei-maksukyvyttömästä luottokannasta.

PD:n suhteellisen kasvun SICR-kriteerille on kehitetty oma malli, jonka parametrit lasketaan historia-aineistosta. Näiden parametrien lisäksi SICR-malliin vaikuttavat mm. sopimuksen luottoluokka, segmentti ja makrotaloudelliset muuttujat, jotka yhdessä määrittävät sopimuksen elinajan PD:n. Lisäksi suhteellisen kasvun vertailuun vaikuttaa sopimuksen kulunut ja jäljellä oleva elin aika. Näistä syistä yleistä raja-arvoa PD:n kasvulle ei ole määritelty, vaan tilanne on sopimuskohtainen. Voidaan kuitenkin todeta, että keskimäärin PD:n kaksin-kolminkertaistuminen aiheuttaa kvantitatiivisen SICR-kriteerin laukeamisen.

Odottavissa olevan luottotappion laskentamalleihin sisällytetty tulevaisuuteen suuntautuva informaatio

SICR:n arviointi sekä odottavissa olevan luottotappion laskenta sisältää tulevaisuuteen suuntautuvaa informaatiota, OP Ryhmä on analysoinut millä makrotaloudellisilla muuttujilla on selittävä merkitys luottoriskin määrään.

Seuraavassa taulukossa on esitetty yhteenveto tärkeimpien malleissa käytettyjen viiden makrotaloudellisen muuttujan arvoista ajanjaksolta 2021–2050 (keskiarvo, minimi ja maksimi) kolmessa skenaariossa, joita on käytetty odottavissa olevien luottotappion laskennassa. Näitä arvoja on käytetty kaikkiin tuoterhyihin 31.12.2021.

Makrotaloudellinen muuttuja	Skenaario	Keskiarvo (%)	Minimi (%)	Maksimi (%)
BKT:n kasvu	Heikko	0,6	-0,6	2,8
	Perus	1,5	1,1	3,5
	Vahva	2,3	2,0	5,1
Työttömyys %	Heikko	8,4	7,5	9,1
	Perus	6,6	6,5	7,8
	Vahva	4,7	4,1	7,7
Asuntojen hintaindeksi	Heikko	1,2	-0,8	2,9
	Perus	2,8	2,0	4,0
	Vahva	3,8	3,0	4,9
12kk Euribor, josta poistettu BKT:n kasvu ja inflaatio	Heikko	0,0	-2,0	0,6
	Perus	0,4	-2,1	1,2
	Vahva	0,9	-2,4	-1,8
3 kk:n reaalkorko	Heikko	-0,6	-2,6	-0,1
	Perus	-0,4	-2,8	0,4
	Vahva	-0,1	-3,2	0,9

Skenaarioiden todennäköisyyksien painot olivat 31.12.2021 Heikko 20 prosenttia, Perus 60 prosenttia ja Vahva 20 prosenttia.

Käytettyjen makrotaloudellisten muuttujien järjestyttä arvioidaan PD, LGD, EAD ja enneaikaisen takaisinmaksun mallien toimivuuden tarkastelun yhteydessä.

Seuraavassa taulukossa on esitetty yhteenveto tärkeimpien malleissa käytettyjen viiden makrotaloudellisen muuttujan arvoista ajanjaksolta 2020–2049 (keskiarvo, minimi ja maksimi) kolmessa skenaariossa, joita on käytetty odottavissa olevien luottotappion laskennassa. Näitä arvoja on käytetty kaikkiin tuoterhyihin 31.12.2020.

Makrotaloudellinen muuttuja	Skenaario	Keskiarvo (%)	Minimi (%)	Maksimi (%)
BKT:n kasvu	Heikko	0,4	-4,0	0,8
	Perus	1,3	-4,0	3,0
	Vahva	2,0	-4,0	5,4
Työttömyys %	Heikko	8,4	7,8	8,7
	Perus	6,7	6,5	8,0
	Vahva	4,9	4,5	7,8
Asuntojen hintaindeksi	Heikko	1,0	-1,7	1,5
	Perus	2,6	0,7	3,0
	Vahva	3,7	1,0	4,0
12kk Euribor	Heikko	0,8	-1,0	1,3
	Perus	1,6	-0,4	2,3
	Vahva	2,5	-0,2	3,3
Reaalkorko	Heikko	-0,5	-2,1	-0,1
	Perus	-0,1	-2,0	0,4
	Vahva	0,2	-1,9	0,9

Skenaarioiden todennäköisyyksien painot olivat 31.12.2020 Heikko 20 prosenttia, Perus 60 prosenttia ja Vahva 20 prosenttia.

Skenaariot perustuvat OP Ryhmän ekonomistien tekemiin ennusteisiin. Ennusteissä huomioidaan myös ulkopuolisten laitosten, kuten OECD:n, International Monetary Fundin, Suomen Pankin, Valtionvarainministeriön jne. tuottamat vastaavat ennusteet sekä akateemiset tutkimukset.

Seuraavassa taulukossa esitetään olennaisten saamisten tappiota koskeva vähennyserä eri skenaarioissa arvonalentumisvaiheittain 31.12.2021.

Yritys- ja kotitalousasiakkaiden tappiota koskevat vähennyserät yhteensä, milj €	Painotettu tappiota koskeva vähennyserä	Tappiota koskeva vähennyserä heikossa skenaarlossa	Tappiota koskeva vähennyserä perusskenaarlossa	Tappiota koskeva vähennyserä vahvassa skenaarlossa
Vaihe 1	42	46	43	39
Vaihe 2	85	91	84	79
Vaihe 3	554	554	554	554
Yhteensä	681	691	681	672

Seuraavassa taulukossa esitetään olennaisten saamisten tappiota koskeva vähennyserä eri skenaarioissa arvonalentumisvaiheittain 31.12.2020.

Yritys- ja kotitalousasiakkaiden tappiota koskevat vähennyserät yhteensä, milj €	Painotettu tappiota koskeva vähennyserä	Tappiota koskeva vähennyserä heikossa skenaarlossa	Tappiota koskeva vähennyserä perusskenaarlossa	Tappiota koskeva vähennyserä vahvassa skenaarlossa
Vaihe 1	52	55	51	47
Vaihe 2	78	84	78	73
Vaihe 3	522	522	522	522
Yhteensä	652	661	651	642

Seka henkilö- että yritysasiakkaissa kaikki riskiparametrit vaikuttavat samansuuntaisesti niin, että tappiota koskeva vähennyserä on suurin heikossa skenaarlossa. Vaiheen 3 LGD-malli on riippumaton makrotaloudellisista tekijöistä mutta merkittävä osa vaiheen 3 vastuista arvioidaan kasvaviksi nykyisellä asiantuntija-arviolla, jossa huomioidaan myös tulevaisuuteen suuntautuva informaatio.

Herkkyysanalyysi

Herkkyysanalyysillä kuvataan tappiota koskevan vähennyserän herkkyyttä makrotaloudellisten tekijöiden muutoksille. Alla esitetty analyysi kuvaa ainoastaan jorokkeenkin mahdollista talouden heikkenemistä eikä lainkaan talouden noususuhdannetta. Lisäksi kaikki herkkyysanalyysin eri komponentit eivät taloudellisessa taantumassa välttämättä kehity yhdessä herkkyysanalyysissä esitetyllä tavalla.

Merkittävimmät makromuuttujat riskiparametreissa ja vastuuryhmissä ovat 12 kuukauden Euribor -korko, 3 kuukauden Euribor -reaalikorko, josta on vähennetty inflaation vaikutus ja BKT:n kehitys. Herkkyyksianalyysissä käytetyt muutokset ovat 1 %-yksikön kasvu 12 kuukauden Euribor -korossa, 1 %-yksikön kasvu 3 kuukauden Euribor -korossa, 1 %-yksikön kasvu inflaatioissa ja 3,5 %-yksikön lasku BKT:n kasvusta. Luvut kuvastavat siis nykyistä heikompaa suhdannetta ja ovat kaikki tappiota koskevaa vähennyserää kasvattavia ja perustuvat seuraaviin asioihin. Herkkyyksianalyysissä käytettyjen muutosten tasot perustuvat muuttujien käyttäytymiseen historiallisella periodilla, ja muutokset vastaavat karkeasti keskihajonnan suuruisia muutoksia.

Herkkyysanalyysi tehdään vain vaiheen 1 ja 2 sopimuksille. Herkkyyksianalyysissä ei huomioida merkittävän luottoriskin kasvun (SICR) myötä tapahtuvia vaiheen 1 ja 2 välisiä siirtymiä. Koko voimassaoloajan PD:n muutokset stressatussa skenaarlossa huomioidaan vain tappiota koskevan vähennyserän laskukaavan PD-estimaateissa eikä PD:n muutosten vaikutuksia SICR:n kautta huomioida herkkyysanalyysissä.

Seuraavassa taulukossa esitetään kotitalouksien ja yritysasiakkaiden ryhmien tappiota koskevan vähennyserän (31.12.2021) muutoksen herkkyys kun taloudellinen tilanne heikkenee korkotason, reaalkoron, inflaation ja BKT:n muutosten yhteisvaikutuksesta.

Ryhmä Vaihe	Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2021	Tappiota koskevan vähennyserän herkkyysanalyysi*	Suhteellinen muutos
Kotitaloudet			
Vaihe 1	12	12	3 %
Vaihe 2	51	58	13 %
Yritysiakaat			
Vaihe 1	30	33	8 %
Vaihe 2	34	45	33 %
Yhteensä	127	147	16 %

* 1 %-yksikön 12 kk Euribor koron kasvu, 1 %-yksikön 3 kk Euribor reaalkoron kasvu, 1 %-yksikön inflaation kasvu ja 3,5 %-yksikön BKT:n kasvun lasku kaikissa skenaarioissa.

Tappiota koskevat vähennyserät määräytyvät pitkälti ensimmäisten vuosien perusteella, jolloin herkkyysanalyysin tulosten kannalta olennaisia ovat simuloitujen skenaarioiden ensimmäiset vuodet.

Korkotasojen 1 %-yksikön nousu nostaa tappiota koskevan vähennyserän määrää sekä henkilö- että yritysasiakkaissa. BKT:n kasvulla on negatiivinen suhde tappiota koskevan vähennyserän määrään kaikkien mallikomponenttien kautta. BKT:n kasvun heikkeneminen kasvattaa sekä henkilöasiakkaiden että yritysasiakkaiden PD:n arvoja. Lisäksi se vaikuttaa LGD:n kautta siten, että BKT:n lasku heikentää asuntovakuuksien käyvän arvon kehitystä, joka vaikuttaa vaiheen 2 sopimuksiin.

Analyysi osoittaa, että merkittävimmät suhteelliset ja absoluuttiset muutokset kohdistuvat yritysasiakkaisiin, jossa vaiheen 1 ja 2 sopimusten tappiota koskevat vähennyserän määrät kasvavat merkittävästi. Henkilöasiakkaissa muutokset ovat huomattavasti alaisempia kuin yritysasiakkaiden kohdalla koska niiden riskiparametrien estimaatit eivät ole niin herkkiä talouden suhdanteille.

Seuraavassa taulukossa esitetään kotitalouksien ja yritysasiakkaiden ryhmien tappiota koskevan vähennyserän (31.12.2020) muutoksen herkkyys kun taloudellinen tilanne heikkenee korkotason, investointien kasvuasteen ja BKT:n muutosten yhteisvaikutuksesta:

Ryhmä Vaihe	Tappiota koskeva vähennyserä 31.12.2020	Tappiota koskevan vähennyserän herkkyysanalyysi*	Suhteellinen muutos
Kotitaloudet			
Vaihe 1	6	7	5 %
Vaihe 2	26	29	10 %
Yritysiukkaat			
Vaihe 1	45	51	13 %
Vaihe 2	51	63	23 %
Yhteensä	129	149	16 %

* 1 % -yksikön 12 kk Euribor koron kasvu, 6 %-yksikön investoinnin kasvuasteen lasku ja 3,5 %-yksikön BKT:n kasvun lasku kaikissa skenaarioissa.

Liite 38. Annetut vakuudet

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Omien velkojen ja sitoumusten puolesta annetut		
Pantit	1	136
Luotot (covered bondien vakuutena)	19 429	15 722
Muut	18 526	9 784
Annetut vakuudet yhteensä*	37 955	25 643
Vakuudelliset johdannaisvelat	744	1 078
Vakuudelliset muut velat	16 004	8 143
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	12 353	13 252
Yhteensä	29 101	22 473

* Lisäksi keskuspankkiin on pantattu 2,0 miljardin euron kirjanpitoarvosta joukkovelkakirjalainoja, joista 1,0 miljardia euroa on päivän sisäisen limiitin vakuutena. Joukkovelkakirjalainat ovat nostettavissa ilman keskuspankin ennakkolupaa, joten niitä ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa.

Liite 39. Saadut rahoitusvakuudet

OP on vastaanottanut rahoitusvakuuslain mukaisia vakuuksia, jotka se voi myydä tai pantata edelleen.

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Saatujen vakuuksien käyvät arvot		
Muut	678	420
Yhteensä	678	420

Johdannaisista aiheutuvaa luottoriskiä vähennetään vakuuksien avulla, jolloin käytössä on ISDA- yleissopimukseen liitettävä ISDA Credit Support Annex -sopimus (CSA). Vakuusjärjestelmässä vastapuoli toimittaa saatavan vakuudeksi arvopapereita tai käteistä. CSA-sopimukseen liittyvien, käteisenä saatujen vakuuksien määrä oli tilinpäätöshetkellä 678 miljoonaa euroa (420). Vakuudeksi saatuja arvopapereita ei tilinpäätöshetkellä ollut.

Liite 40. Rahoitusvarojen ja -velkojen luokittelu

Varat, milj. €	Käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavat							Kirjanpitoarvo yhteensä
	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattavaksi	On luokiteltava käypään arvoon tulosvaikuttavasti	Suojaavat johdannaiset		
Käteiset varat	32 846						32 846	
Saamiset luottolaitoksilta	541						541	
Johdannaissopimukset			2 672			796	3 467	
Saamiset asiakkailta	96 947						96 947	
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat				13 137			13 137	
Saamistodistukset	1	17 411	331	1 987	356		20 087	
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		0	78	218	1 624		1 921	
Muut rahoitusvarat	2 469						2 469	
Rahoitusvarat							171 415	
Muut kuin rahoitusvarat							2 695	
Yhteensä 31.12.2021	132 805	17 412	3 080	15 342	1 981	796	174 110	

Varat, milj. €	Käypään arvoon tulosvalkuttelusta kirjattavat					On luokiteltava käypään arvoon tulosvalkuttelusta	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
	Jaksotettu hankintameno	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	Nimenomaisesti käypään arvoon tulosvalkuttelusta kirjattavaksi				
Käteiset varat	21 827							21 827
Saamiset luottolaitoksilta	306							306
Johdannaissopimukset			4 296				920	5 215
Saamiset asiakkailta	93 644							93 644
Sijoitussidonnaisten sopimusten katteena olevat varat					11 285			11 285
Saamistodistukset	1	18 134	330	2 172	408			21 044
Oman pääoman ehtoiset instrumentit		-21	73	206	1 419			1 678
Muut rahoitusvarat	2 290							2 290
Rahoitusvarat								157 289
Muut kuin rahoitusvarat								2 919
Yhteensä 31.12.2020	118 067	18 113	4 698	13 663	1 827	920		160 207

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvalkuttelusta kirjattavat		Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
Velat luottolaitoksille			16 650		16 650
Johdannaissopimukset		1 933		333	2 266
Velat asiakkaille			77 898		77 898
Vakuutusvelka			8 773		8 773
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista			13 210		13 210
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat			34 895		34 895
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla			1 982		1 982
Muut rahoitusvelat			2 581		2 581
Rahoitusvelat					158 256
Muut kuin rahoitusvelat					1 670
Yhteensä 31.12.2021			15 143	333	159 926

Velat, milj. €	Käypään arvoon tulosvalkuttelusta kirjattavat		Muut velat	Suojaavat johdannaiset	Kirjanpitoarvo yhteensä
Velat luottolaitoksille			8 086		8 086
Johdannaissopimukset		2 954		470	3 424
Velat asiakkaille			73 422		73 422
Vakuutusvelka			9 374		9 374
Velat sijoitussidonnaisista vakuutus- ja sijoitussopimuksista			11 323		11 323
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat			34 706		34 706
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla			2 261		2 261
Muut rahoitusvelat			2 448		2 448
Rahoitusvelat					145 044
Muut kuin rahoitusvelat					2 052
Yhteensä 31.12.2020			14 276	470	147 095

Yleiseen liikkeeseen laskettuihin velkakirjoihin sisältyvät joukkovelkakirjalainat on arvostettu kirjanpidossa jaksotettuun hankintamenuon. Näille velkakirjoille markkinoilta saatavilla olevan informaation ja vakiintuneiden arvostusmenetelmien avulla arvioitu käypä arvo joulukuun lopussa oli n. 337 (810) miljoonaa euroa kirjanpitoarvoa suurempi. Huonommalla etuoikeudella olevat velat on arvostettu jaksotettuun hankintamenuon. Näiden käyvät arvot ovat jaksotettua hankintamenua suuremmat, mutta luotettavien käypien arvojen määrittämiseen liittyy epävarmuutta.

Liite 41. Toistuvasti käypään arvoon arvostettujen erien ryhmittely arvostusmenetelmän mukaisesti

Varojen käyvät arvot 31.12.2021, mlj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	909	316	696	1 920
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	1 814	640	221	2 675
Sijoitussidonnaiset sopimukset	8 517	4 619		13 137
Johdannaissopimukset	1	3 360	106	3 467
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	14 119	2 758	534	17 411
Rahoitusinstrumentit yhteensä	25 360	11 694	1 557	38 610
Sijoituskiinteistöt			724	724
Yhteensä	25 360	11 694	2 281	39 335
Varojen käyvät arvot 31.12.2020, mlj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat				
Oman pääoman ehtoiset instrumentit	772	268	638	1 678
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	1 970	661	278	2 909
Sijoitussidonnaiset sopimukset	7 481	3 804		11 285
Johdannaissopimukset	0	5 154	61	5 215
Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat				
Vieraan pääoman ehtoiset instrumentit	16 064	1 768	301	18 134
Rahoitusinstrumentit yhteensä	26 287	11 655	1 278	39 221
Sijoituskiinteistöt			623	623
Yhteensä	26 287	11 655	1 902	39 844
Velkojen käyvät arvot 31.12.2021, mlj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	8 565	4 645		13 210
Muut		0		0
Johdannaissopimukset	2	2 234	30	2 266
Yhteensä	8 566	6 879	30	15 476
Velkojen käyvät arvot 31.12.2020, mlj. €	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvelat				
Sijoitussidonnaiset sopimukset	7 506	3 817		11 323
Muut		0		0
Johdannaissopimukset	0	3 382	42	3 424
Yhteensä	7 506	7 199	42	14 747

Käypään arvoon arvostus

Johdannaiset

Listattujen johdannaisten hinta saadaan suoraan markkinoilta. OTC-johdannaisten arvostuksessa käytetään markkinoilla yleisesti käytössä olevia malleja ja menetelmiä. Näitä tarvitaan mm. korko ja -valuuttakäyrien ja volatilitteettipintojen muodostamiseen sekä optioiden arvostukseen. Yleisesti näiden mallien syöttötiedot voidaan johtaa markkinoilta. Kuitenkin joidenkin sopimusten arvostuksessa joudutaan käyttämään malleja, joiden syöttötietoja ei voida havaita markkinoilta vaan ne joudutaan arvioimaan. Nämä sopimukset on luokiteltu tasolle 3.

Middle Office vastaa pankkitoiminnan johdannaisten käyvän arvon arvostuksista, ml. tason 3 arvostuksista, ja niissä käytetyn markkinadatan, arvostuskäyrien ja volatilitteettipintojen laadusta ja luotettavuudesta osana päivittäistä arvostusprosessia. Middle Office vertaa sopimustasolla arvostushintoja säännöllisesti CSA-vastapuolten ja keskusvastapuolen toimittamiin arvostuksiin ja selvittää tarvittaessa mahdolliset merkittävät arvostuserot.

Riskienhallinnan ohjaus on vastuussa uusien arvostusmallien ja menetelmien hyväksymisestä sekä arvostusprosessin valvonnasta. Arvostusten varmennus perustuu mm. arvostamiseen käyttäen vaihtoehtoisia lähteitä sekä markkinahinnoille, että muille syöttötiedoille. Varmennusprosessissa arvostushintoja voidaan verrata CSA-vastapuolten ja keskusvastapuolen toimittamiin hintoihin. Lisäksi on mahdollista käyttää myös kolmansien osapuolten tarjoamia arvostuspalveluja.

Pankkitoimintaan liittyvät OTC -johdannaisten arvostuksessa huomioidaan kaupan osapuolten luottoriski. Luottoriskiä oikaistaan vastapuoliriskikorjauksella (ns. Credit Valuation Adjustment "CVA") sekä omalla luottoriskikorjauksella (ns. Debit Valuation Adjustment, "DVA"). CVA- ja DVA -arvostusoikaisut lasketaan vastapuolikohtaisesti. CVA- ja DVA-oikaisut lasketaan simuloimalla johdannaisten markkina-arvoja ja maksukyvyttömyystilanteita perustuen pääsääntöisesti markkinoilta saataviin tietoihin. Maksukyvyttömyystodennäköisyyksien arvioinnissa hyödynnetään markkinadataa myös epälikvideillä vastapuolilla yhdistämällä vastapuolet likvidiin markkinadataan.

Käyvän arvon hierarkia

Taso 1: Noteeratut markkinahinnat

Hierarkiatasoon 1 ryhmitellyt erät koostuvat suurimmissa pörssissä listatuista osakkeista, noteeratuista yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten velkapapereista sekä pörssijohdannaisista. Kyseisten instrumenttien käypä arvo määräytyy toimivilta markkinoilta saatavien noteerausten perusteella.

Taso 2: Arvostusmenetelmät havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, jotka perustuvat luotettaviin laskentaparametreihin. Hierarkiatasoon 2 luokiteltujen instrumenttien käyvällä arvolla tarkoitetaan arvoa, joka on johdettavissa rahoitusvälineen osien tai vastaavien rahoitusvälineiden markkina-arvosta, tai arvoa, joka on laskettavissa rahoitusmarkkinoilla yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä, jos markkina-arvo on niiden avulla luotettavasti arvioitavissa. Tähän hierarkiatasoon on luokiteltu suurin osa OP Yrityspankin OTC-johdannaisista sekä yritysten, valtioiden ja rahoituslaitosten noteeratut velkapaperit, joita ei ole luokiteltu tasolle 1.

Taso 3: Arvostusmenetelmät ei havainnoitavissa olevia syöttötietoja käyttäen

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy erityistä epävarmuutta. Hierarkiatasoon 3 luokitellut instrumentit arvostetaan hinnoittelumalleilla, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta. Lisäksi tasolle 3 luokitellaan velkapapereita, joille noteerauksia on markkinoilla vain vähän tai ei ollenkaan. Kyseiseen tasoryhmään sisällytetään kompleksisemmat OTC-johdannaiset sekä sellaiset pitkän maturiteetin johdannaiset, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan, tietyt private equity -sijoitukset, epälikvidit lainat, strukturoidut lainat ml. arvopaperistetut lainat ja strukturoidut velkakirjat sekä hedge-rahastot. Tason 3 käypä arvo perustuu kolmannelta osapuolelta saatavaan hintatietoon.

Siirrot käyvän arvon arvostuksen tasojen välillä

Siirrot eri hierarkiatasojen välillä katsotaan tapahtuneen siirron aiheuttaman tapahtuman tai olosuhteiden muutoksen toteutumispäivänä. Siirrot tasojen välillä johtuvat pääosin käytettävissä olevien markkinanoteerausten määrästä.

Arvostusmenetelmät, joiden laskentaparametreihin sisältyy epävarmuutta (Taso 3)
Erittely rahoitusvaroista ja rahoitusveloista

Rahoitusvarat, mlj. €	Käypään arvoon tulosvalkuttisesti kirjattavat	Johdannels- sopimukset	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Varat yhteensä
Avaava tase 1.1.2021	916	61	301	1 278
Tuloslaskelman nettotuotot	-197	45	0	-152
Laajan tuloslaskelman nettotuotot			0	0
Hankinnat	99		2	101
Myynnit	-88		-8	-96
Lyhennykset	-5		-3	-8
Siirrot tasoon 3	193		378	571
Siirrot tasosta 3	0		-137	-137
Päättävä tase 31.12.2021	916	106	534	1 557

Rahoitusvarat, mlj. €	Käypään arvoon tulosvalkuttisesti kirjattavat	Johdannels- sopimukset	Käypään arvoon muun laajan tuloksen erien kautta kirjattavat	Varat yhteensä
Avaava tase 1.1.2020	1 181	74	888	2 143
Tuloslaskelman nettotuotot	-569	-13	0	-582
Laajan tuloslaskelman nettotuotot			0	0
Hankinnat	109		1	111
Myynnit	-101		-3	-104
Lyhennykset	-3		-5	-8
Siirrot tasoon 3	303		-499	-196
Siirrot tasosta 3	-4		-81	-86
Päättävä tase 31.12.2020	916	61	302	1 278

Rahoitusvelat, mlj. €	Johdannels- sopimukset	Velat yhteensä
Avaava tase 1.1.2021	42	42
Tuloslaskelman nettotuotot	-11	-11
Päättävä tase 31.12.2021	30	30

Rahoitusvelat, mlj. €	Johdannels- sopimukset	Velat yhteensä
Avaava tase 1.1.2020	32	32
Tuloslaskelman nettotuotot	9	9
Päättävä tase 31.12.2020	42	42

Erittely nettotuotosta tuloslaskelmaerittäin 31.12.2021

Milj. €	Korkokate	Sijoitustoiminnan nettotuotot	Laaja tuloslaskelma/ Käyvän arvon rahaston muutos	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Realisoituneet nettotuotot	-233	36	0	-198
Realisoitumattomat nettotuotot	57		0	56
Nettotuotot yhteensä	-177	36	0	-141

Erittely nettotuotosta tuloslaskelmaerittäin 31.12.2020

Milj. €	Korkokate	Sijoitustoiminnan nettotuotot	Laaja tuloslaskelma/ Käyvän arvon rahaston muutos	Nettotuotot tilikauden lopussa hallussa olevista varoista ja veloista
Realisoituneet nettotuotot	-497	-73	0	-569
Realisoitumattomat nettotuotot	-22	0	0	-22
Nettotuotot yhteensä	-519	-73	0	-592

Hierarkiataason 3 johdannaiset ovat asiakkaiden tarpeisiin strukturoituja johdannaisia, joiden markkinariski on katettu vastaavalla johdannaissopimuksella. Tulosvaikutusta avoimesta markkinariskistä ei synny. Tason 3 johdannaiset liittyvät OP Yrityspankin liikkeeseen laskemiin strukturoituihin joukkovelkakirjalainoihin, joiden tuotto määräytyy kytketyn johdannaisten arvonkehityksen perusteella. Näiden kytkettyjen johdannaisten arvonmuutosta ei ole esitetty yllä olevassa taulukossa. Lisäksi tasolle 3 on luokiteltu pitkän maturiteetin johdannaisia, joiden arvostuksessa käytettyä markkinadataa on jouduttu ekstrapoloimaan.

Arvostustekijöiden muutokset

Arvostusmenetelmissä ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2021 aikana.

Herkkyysanalyysi epävarmuutta sisältävistä laskentaparametreista 31.12.2021

Instrumenttityyppi, milj. €	Saamiset	Velat	Nettosaldo	Herkkyysanalyysi	Jokseenkin mahdollinen käyvän arvon muutos
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat					
Joukkolainasijoitukset	47		47	4,7	10 %
Epälikvidit sijoitukset	174		174	26,1	15 %
Pääomarahastot*	543		543	54,3	10 %
Kiinteistöpääomarahastot***	153		153	30,6	20 %
Johdannaiset					
Indeksilainojen suojat ja strukturoidut johdannaiset sekä pitkän maturiteetin johdannaiset**	106	-30	76	8,4	11 %
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat					
Joukkolainasijoitukset	534		534	53,4	10 %
Sijoituskiinteistöt					
Sijoituskiinteistöt***	724		724	144,8	20 %

Herkkyysanalyysi epävarmuutta sisältävistä laskentaparametreista 31.12.2020

Instrumenttityyppi, milj. €	Saamiset	Velat	Nettosaldo	Herkkyysanalyysi	Jokseenkin mahdollinen käyvän arvon muutos
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat					
Joukkolainasijoitukset	124		124	12,4	10 %
Epälikvidit sijoitukset	71		71	10,7	15 %
Pääomarahastot*	479		479	47,9	10 %
Kiinteistöpääomarahastot***	242		242	48,4	20 %
Johdannaiset					
Indeksilainojen suojat ja strukturoidut johdannaiset sekä pitkän maturiteetin johdannaiset**	61	-42	19	2,1	11 %
Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat					
Joukkolainasijoitukset	301		301	30,1	10 %
Sijoituskiinteistöt					
Sijoituskiinteistöt***	623		623	124,6	20 %

* Pääomarahastojen arvo riippuu pääasiassa kohdeyritysten tuloskehityksestä ja vastaavien listattujen yhtiöiden PE-kertoimista. Pääomarahastojen käyvän arvon kehitystä seurataan Total Value per Pid-in (TVPI) -kertoimella, joka on muuttunut keskimäärin 10 %.

** Seuraavien stressiskenaarioiden: osakkeiden volatiliiteetin (30%), osakkeiden osinkojen (30%), luottoriskipreemioiden (30%) ja merkittävien korrelaatiomuutosten yhteenlaskettu arvonmuutos

*** Kiinteistöpääomarahastojen ja sijoituskiinteistöjen arvostuksessa käytetään pääsääntöisesti tuottoarvomenetelmää, jonka pääkomponentit ovat tuottovaade ja nettovuokrataso. Tuottovaateen muutos +/- 1 %-yksiköllä johtaa keskimäärin noin 20 %:n muutokseen käyvässä arvossa.

Liite 42. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Takaukset	641	686
Takuuvastuut	2 727	2 160
Luottolupaukset	15 203	13 826
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	679	255
Muut*	1 378	1 535
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	20 629	18 461

* Josta vahinkovakuutustoiminnan sitoumukset pääomarahastoihin 195 miljoonaa euroa (174).

Liite 43. Ehdolliset velat ja varat

OP Ryhmään kuuluvat vakuutusyhtiöt merkitsevät vakuutus sopimuksia poolien kautta. Poolin jäsenet ovat ensisijaisesti vastuussa omasta suhteellisesta osuudestaan. Osuudet perustuvat sopimuksiin, jotka vahvistetaan vuosittain. Eräissä pooleissa poolin jäsenet vastaavat maksukyvyttömän poolijäsenen velvoitteista omien osuuksiensa suhteessa. Vakuutusyhtiöt kirjaavat yhteisvastuun kautta tulevat vastuut ja saamiset, mikäli yhteisvastuun realisointuminen on todennäköistä.

Liite 44. Rahoitusvarat ja -velat, jotka on vähennetty toisistaan tai joita koskee toimeenpantavissa oleva yleinen nettoutusjärjestely

Rahoitusvarat

31.12.2021, milj. €	Rahoitus- varojen brutto- määrä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa			
			Taseessa esitettävä nettomäärä	Johdannais- yleissopimukset*	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	3 829	-361	3 467	-1 958	-678	832

31.12.2020, milj. €	Rahoitus- varojen brutto- määrä	Rahoitusvelkojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusvaroista	Rahoitusvarojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa			
			Taseessa esitettävä nettomäärä	Johdannais- yleissopimukset*	Saadut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	5 778	-562	5 215	-2 185	-377	2 654

Rahoitusvelat

31.12.2021, milj. €	Rahoitus- velkojen brutto- määrä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa			
			Taseessa esitettävä nettomäärä	Johdannais- yleissopimukset*	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	2 611	-345	2 266	-1 958	-488	-180

31.12.2020, milj. €	Rahoitus- velkojen brutto- määrä	Rahoitusvarojen bruttomäärä, joka on vähennetty rahoitusveloista	Rahoitusvelkojen määrät, joita ei ole netotettu taseessa			
			Taseessa esitettävä nettomäärä	Johdannais- yleissopimukset*	Annetut vakuudet	Nettomäärä
Johdannaiset	4 012	-589	3 424	-2 185	-542	697

* Käytäntönä on solmia johdannaisyleissopimukset kaikkien johdannaisvastapuolien kanssa.

OTC-johdannaisten keskusvastapuoliselvitys

Finanssivastapuolten kanssa solmitut standardiehtoiset OTC-johdannaiskaupat selvitetään London Clearing House:n kanssa EMIR-asetuksen (EU 648/2012) mukaisesti. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittäisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli, jonka kanssa netotetaan johdannaisten päiväkohtaiset maksut. Lisäksi päivittäin joko maksetaan tai saadaan vakuus, joka vastaa avointen sopimusten käypien arvojen muutosta (variation margin), joka selvitystavasta riippuen käsitellään vakuutena tai lopullisena suorituksena. Vakuuskäsittelyn piirissä olevat Keskusvastapuoliselvittävät korkojohdannaiset esitetään nettona taseessa.

Muut kahdenvälisesti selvittävät OTC- johdannaiset

Konsernin ja muiden asiakkaiden välisiin johdannaiskauppoihin sekä sellaisiin johdannaiskauppoihin, joita asetuksen mukainen keskusvastapuoliselvitys ei koske, sovelletaan joko ISDA:n, konsernin omaa tai Finanssiala ry:n johdannaisyleissopimusta. Näiden sopimusten perusteella johdannaisten maksuja voidaan netottaa transaktiokohtaisesti maksupäivittäin ja vastapuolen maksukyvyttömyys- ja konkurssitilanteissa. Sopimusehdoissa voidaan lisäksi vastapuolikohtaisesti sopia vakuuksista. Nämä johdannaiset esitetään taseessa bruttoperusteisesti.

Liite 45. Rahavirran liitetiedot

Milj. €	2021	2020
Saadut korot	1 476	1 778
Maksetut korot	-350	-552
Tilikauden tulokseen tehdyt oikaisut		
Erät, joihin ei liity maksutapahtumaa ja muut oikaisut		
Saamisten arvonalentumiset	171	235
Vakuutusteknisten erien muutokset	-365	-222
Rahoitusinstrumenttien arvon muutokset	404	-27
Sijoituskiinteistöjen käyvän arvon muutokset	-23	33
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	8	-76
Poistot ja arvonalentumiset	283	276
Osuus osakkuusyritysten tuloksista	-27	-18
Maksetut tuloverot	224	144
Muut	-99	-46
Erät, jotka esitetään muualla kuin liiketoiminnan rahavirrassa		
Myyntivoitot, investointien rahavirtaan kuuluva osuus	-35	-189
Oikaisut yhteensä	540	111
Rahavarat		
Käteiset varat	32 846	21 827
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	283	229
Yhteensä	33 129	22 055

Riskienhallinnan liitetiedot

OP Ryhmän riskienhallinnan periaatteet on kuvattu liitetiedossa 2.

OP Ryhmän riskiasema on esitetty liitetiedossa 46, vähittäis- ja yritys pankkitoiminnan riskiasema 47-52, vakuustoitominnan riskiasema liitetiedoissa 53-83. OP Ryhmä julkistaa ns. Pilari III mukaiset tiedot OP Ryhmän riski- ja vakavaraisuusraportissa.

OP Ryhmän riskiasema

Liite 46. OP Ryhmän vastuiden maajakauma

Pääosa OP Ryhmän maavastuista on EU-maissa. Vastuut sisältävät kaikki tase-erät sekä taseen ulkopuoliset erät ja ne perustuvat vakavaraisuudessa käytettyihin arvoihin.

OP Ryhmän vastuiden maajakauma 2021

Milj. €	Valtio- ja keskus-pankki-vastuut	Luotto-laitos-vastuut	Yritys-vastuut	Vähittäis-vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset*	Vakuu-delliset saamis-todistukset**	Muut	Kokonais-vastuut
Suomi	38 286	379	53 071	64 472	398	573	815	157 994
Baltia	167		3 761	105			28	4 062
Muut Pohjoismaat	68	402	1 860	144	11	1 648	0	4 133
Saksa	2 362	279	108	89		1 451	55	4 343
Ranska	219	350	84	262	0	993	0	1 908
Iso-Britannia	31	354	109	213	0	28		736
Italia	109	17	24	23				173
Espanja		15	9	14			0	38
Muut EU-maat	2 764	445	637	212	31	830	0	4 919
Muu Eurooppa		89	92	36	20		0	236
USA	152	146	62	484	127	34	0	1 004
Venäjä		77	2	5				84
Aasia		549	164	33		10		756
Muut maat	31	71	170	47	1 739	1 577	2 522	6 156
Yhteensä	44 188	3 173	60 152	66 139	2 325	7 145	3 420	186 542

* Sisältää myös korkorahastoja 35 miljoonaa euroa.

** Muodostuu RMBS, ABS ja Covered Bond sijoituksista.

OP Ryhmän vastuiden maajakauma 2020

Milj. €	Valtio- ja keskus-pankki-vastuut	Luotto-laitos-vastuut	Yritys-vastuut	Vähittäis-vastuut	Oman pääoman ehtoiset sijoitukset*	Vakuu-delliset saamis-todistukset**	Muut	Kokonais-vastuut
Suomi	27 190	431	50 008	62 466	386	596	932	142 008
Baltia	347		3 351	21			7	3 726
Muut Pohjoismaat	100	389	1 714	124	8	1 648	0	3 982
Saksa	2 922	387	114	88		1 652	20	5 183
Ranska	230	454	206	247	0	996		2 133
Iso-Britannia	30	692	62	261	0	252	0	1 297
Italia	120	22	26	31			0	199
Espanja		4	13	15			0	32
Muut EU-maat	2 613	475	430	237	30***	846	0	4 629
Muu Eurooppa		59	107	31	16		0	213
USA	154	154	56	503	130	26	0	1 023
Venäjä		26	4	6				36
Aasia		192	159	34		12	0	397
Muut maat	32	141	63	84	1 541***	1 541	2 164	5 566
Yhteensä	33 736	3 426	56 314	64 147	2 111	7 569	3 123	170 425

* Sisältää myös korkorahastoja 18 miljoonaa euroa.

** Muodostuu RMBS, ABS ja Covered Bond sijoituksista.

*** Sisältää pääosin sijoituksia Muissa EU-maissa Eurooppa-rahastoihin ja Muissa maissa Emerging Markets ja Global-rahastoihin.

Vähittäis- ja Yrityspankkitoiminnan riskiasema

Liite 47. Luottotappioiden ja arvonalentumisten kehitys

Milj. €	2017	2018	2019	2020	2021
Luotto- ja takaustappioiden poistettujen saamiset		70	68	117	126
Saamisten arvonalentumiset	147				
Saamisten arvonalentumisten peruutukset	-91				
Suoritukset poistetuista saamisista	-15	-15	-23	-10	-13
ulkopuolisista eristä		-10	41	119	46
Odotettavissa olevat luottotappiot (ECL) saamistodistuksista		1	0	-1	0
Ryhmäkohtaisten arvonalentumisten nettomuutos	7				
Yhteensä	48	46	87	225	158

Liite 48. OP Ryhmän varainhankinnan rakenne

Milj. €	31.12.2021	Osuus, %	31.12.2020	Osuus, %
Velat luottolaitoksille	16 650	12,1	8 086	6,5
Käypään arvoon tulosvaikuttaisesti kirjattavat rahoitusvelat	0	0,0	0	0,0
Velat asiakkaille				
Talletukset	75 612	54,8	70 940	56,7
Muut	2 287	1,7	2 482	2,0
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat				
Sijoitus- ja yritystodistukset sisältäen ECP:t (Euro Commercial Paper)	7 835	5,7	7 620	6,1
Joukkovelkakirjat	10 780	7,8	12 145	9,7
Huonomman etuoikeuden luokan joukkovelkakirjalainat (SNP)	3 926	2,8	1 689	1,4
Asuntovakuudelliset joukkovelkakirjalainat (covered bonds)	12 353	9,0	13 252	10,6
Muut velat	3 134	2,3	3 431	2,7
Velat, joilla huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	1 982	1,4	2 261	1,8
Jäsenosuudet	215	0,2	212	0,2
Tuotto-osuudet	3 244	2,4	2 962	2,4
Yhteensä	138 019	100,0	125 080	100,0

Liite 49. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma jäljellä olevan juoksuajan mukaan

31.12.2021, milj. €	alle 3 kk	3-12 kk	1-5 v	5-10 v	yli 10 v	Yhteensä
Rahoitusvarat						
Käteiset varat	32 846					32 846
Saamiset luottolaitoksilta	395	28	12	3	103	541
Saamiset asiakkailta	6 495	8 723	38 314	20 358	23 057	96 947
Sijoitusomaisuus						
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat	132	68	72	59	0	331
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	6	2	347	0	2	356
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi	30	31	1 091	633	203	1 987
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	394	1 061	9 619	6 145	192	17 411
Jaksotettu hankintameno		0	1			1
Rahoitusvarat yhteensä	40 298	9 913	49 455	27 199	23 557	150 421
Rahoitusvelat						
Velat luottolaitoksille	645	2 000	14 000	6		16 650
Velat asiakkaille	77 514	300	51	33		77 898
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	4 883	7 677	12 896	9 077	362	34 895
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	495		1 487			1 982
Rahoitusvelat yhteensä	83 537	9 977	28 435	9 115	362	131 426
Takaukset	112	78	193	7	252	641
Takuuvastuut	328	741	825	579	253	2 727
Luottolupaukset	15 203					15 203
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	118	396	155	0	9	679
Muut	526	655	0	197		1 378
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	16 288	1 870	1 173	783	514	20 629
31.12.2020, milj. €						
Rahoitusvarat						
Käteiset varat	21 827					21 827
Saamiset luottolaitoksilta	272	9	5		20	306
Saamiset asiakkailta	5 940	8 929	36 664	19 266	22 845	93 644
Sijoitusomaisuus						
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat	190	44	65	27	4	330
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi		3	375	1	0	378
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	396	890	9 629	6 950	269	18 134
Jaksotettu hankintameno			1			1
Rahoitusvarat yhteensä	28 625	9 874	46 739	26 244	23 137	134 619
Rahoitusvelat						
Velat luottolaitoksille	86	0	8 000			8 086
Velat asiakkaille	71 992	727	124	53	526	73 422
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	5 031	5 959	15 352	8 114	250	34 706
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla		283	1 978			2 261
Rahoitusvelat yhteensä	77 110	6 968	25 455	8 167	775	118 475
Takaukset	55	82	288	-6	267	686
Takuuvastuut	264	450	680	491	275	2 160
Luottolupaukset	13 826					13 826
Lyhytaikaisiin kauppatahtumiin liittyvät sitoumukset	67	85	96	1	6	255
Muut	683	658	2	192	0	1 535
Taseen ulkopuoliset sitoumukset yhteensä	14 895	1 275	1 066	677	548	18 461

Liite 50. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteetit erääntymisen tai uudelleenhinnoittelun mukaan

31.12.2021, milj. €	1 kk tai alle	>1-3 kk	>3-12 kk	>1-2 v	>2-5 v	> 5 v	Yhteensä
Rahoitusvarat							
Käteiset varat	32 846						32 846
Saamiset luottolaitoksilta	380	21	28	4	7	100	541
Saamiset asiakkailta	15 210	20 489	55 669	465	2 873	2 241	96 947
Sijoitusomaisuus							
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat	22	78	85	10	67	69	331
Rahoitusvarat, jotka on arvostettava käypään arvoon tulosvaikutteisesti	0		326	18	6	6	356
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi			61	222	909	796	1 987
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	612	200	1 145	2 036	7 216	6 204	17 411
Jaksotettu hankintameno	0			0	1		1
Rahoitusvarat yhteensä	49 071	20 787	57 314	2 755	11 079	9 416	150 421
Rahoitusvelat							
Velat luottolaitoksille	16 650	0	0		0	0	16 650
Velat asiakkaille	76 108	1 487	294	8	1	0	77 898
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 927	3 946	6 403	2 851	9 436	9 332	34 895
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	77	804	7		1 094		1 982
Rahoitusvelat yhteensä	95 762	6 237	6 704	2 859	10 532	9 332	131 426
31.12.2020, milj. €							
Rahoitusvarat							
Käteiset varat	21 827						21 827
Saamiset luottolaitoksilta	274	17	7	5	3		306
Saamiset asiakkailta	16 339	19 868	52 066	554	2 574	2 243	93 644
Sijoitusomaisuus							
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat	94	98	48	7	52	32	330
Rahoitusvarat, jotka on nimenomaisesti luokiteltu käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi			362	13	3		377
Käypään arvoon muiden laajan tuloksen erien kautta kirjattavat rahoitusvarat	704	465	769	1 811	7 274	7 110	18 134
Jaksotettu hankintameno	0	0		0	1		1
Rahoitusvarat yhteensä	39 238	20 448	53 252	2 389	9 907	9 384	134 619
Rahoitusvelat							
Velat luottolaitoksille	55	31	0	2 000	6 000	0	8 086
Velat asiakkaille	71 115	1 588	678	39	2	0	73 422
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 495	5 301	5 781	2 679	10 088	8 362	34 706
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	75	336	267	490	1 093		2 261
Rahoitusvelat yhteensä	73 741	7 256	6 726	5 208	17 183	8 362	118 476

Liite 51. Korko- ja markkinariskin herkkyysoanalyysi

Taseen korkoriski

Valuutta, milj. €	2021		2020	
	-200bp	+200bp	-200bp	+200bp
EUR	2 729	1 115	2 704	-803

Riski raportoidaan kaikille valuutoille euroina. Valuuttamääräisten erien määrät ovat pieniä ja niiden valuutta- ja korkoriskit pääsääntöisesti suojataan.

Korkoriski lasketaan kassavirtojen nykyarvon muutosherkyytenä korkokäyrän 2 %-yksikön yhdensuuntaiselle muutokselle. Laskenta tehdään kuukausittain ja se kattaa OP Ryhmän luottolaitosten ja OP Osuuskunnan rahoitustaseen kaikki korolliset tase-erät ja korolliset taseen ulkopuoliset erät. Laskennassa sovelletaan eräpäivättömien asiakastalletusten korkoherkkyyden laskentaan mallia "Markkinakoron muutosten välittyminen talletuskorkoihin" ja luottoihin ennenaikaisten takaisinmaksujen mallia.

Vähittäispankkitoiminnan rahoitustaseen korkotuloriski

Valuutta, milj. €	-100bp		+100bp	
	2021	2020	2021	2020
EUR	-90	-57	380	288

Vähittäispankkitoiminnan korkoriskiä lasketaan myös korkotuloriskimenetelmällä, jossa korkotuloriski määritetään yhden vuoden aikaperiodille. Riski saadaan jakamalla laskentahetkestä kolmelle seuraavalle vuodelle 1 %-yksikön yhdensuuntaisella koronmuutoksella laskettu korkotuloriski kolmella. Laskenta ja raportointi tehdään kuukausittain ja se kattaa vähittäispankkitoiminnan rahoitustaseen kaikki korolliset tase-erät ja korolliset taseen ulkopuoliset erät. Korkotuloriskin laskennassa huomioidaan myös negatiiviset korot, mutta korkoihin sovelletaan -2 %:n alarajaa. Luottoihin sopimusehtojen perusteella sovellettava viitekorkojen 0 % -lattia otetaan laskennassa huomioon. Taseen rakenne pidetään ennallaan korvaamalla erääntyvät erät vastaavilla korkosidonnaisuuksilla tai kiinteäkorkoisten juoksuajoilla. Laskennassa käytetään mallinukseen perustuvaa erääntymismallia eräpäivättömille talletuksille ja ennenaikaisten takaisinmaksujen mallia luotoille. Vähittäispankkitoiminta sisältää tässä yhteydessä osuuspankkien rahoitustoiminnan.

Markkinariskin herkkyysoanalyysi

Milj. €		Muutos	
		2021	2020
Korkovolatiliiteetti*		10bp	-2
Valuuttavolatiliiteetti*	10 %-yksikköä		0
Luottoriskipreemio**	10bp	-55	-61

* Kaupankäyntisalkku.

** Pitkäaikainen sijoitusomaisuus.

Liite 52. Likviditeettireservi

Likviditeettireservi esitetään Muu toiminta segmentissä.

Likviditeettireservin maturiteetti- ja luottoluokitusjakauma 31.12.2021, milj. €

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa*	32 837	603	604	226	254		34 524	91,7
Aa1-Aa3	106	346	439	391	329	0	1 609	4,3
A1-A3	2	2	0	8	2		15	0,0
Baa1-Baa3	1	112	101	41	11	0	267	0,7
Ba1 tai alempi	0	66	30	39	0		134	0,4
Sisäisesti luokiteltu	305	213	115	267	196		1 095	2,9
Yhteensä	33 250	1 342	1 289	971	792	0	37 645	100,0

* ml. Talletukset keskuspankissa

Likviditeettireservin (pl. Talletukset keskuspankissa) keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaika on 4,0 vuotta.

Likviditeettireservin maturiteetti- ja luottoluokitusjakauma 31.12.2020, milj. €

Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa*	21 954	1 515	1 611	852	1 414		27 346	87,5
Aa1-Aa3	1	651	984	474	706	0	2 814	9,0
A1-A3	0	2	4	3	2	3	14	0,0
Baa1-Baa3	32	59	124	51	5	1	273	0,9
Ba1 tai alempi	20	7	64	35	0		127	0,4
Sisäisesti luokiteltu	245	190	167	78			680	2,2
Yhteensä	22 253	2 424	2 954	1 494	2 127	4	31 254	100,0

* ml. Talletukset keskuspankissa

Likviditeettireservin (pl. Talletukset keskuspankissa) keskimääräinen jäljellä oleva juoksuaika on 4,4 vuotta.

Vakuustoitinnan riskiasema

Liite 53. Vahinkovakuustoitinnan riskiherkkyys

Oheisessa taulukossa on kuvattu eri riskimuuttujien vaikutusta tulokseen ja vakavaraisuuspääomaan.

Riskimuuttuja	Kokonais- määrä 2021, milj. €	Muutos riski- muuttujassa	Vaikutus tulokseen/ omaan pääomaan, milj. €	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Maksutuotot*	1 555	kasvaa 1 %	16	paranee 0,8 %-yksikköä
Korvauskulut*	983	kasvaa 1 %	-10	heikkenee 0,6 %-yksikköä
Suurvahinko yli 5 milj. €		1 kappale	-8	heikkenee 0,5 %-yksikköä
Henkilöstökulut*	140	kasvaa 8 %	-11	heikkenee 0,7 %-yksikköä
Toimintokohtaiset kulut*/**	431	kasvaa 4 %	-17	heikkenee 1,1 %-yksikköä
Inflaatio kollektiivisessa korvausvastuussa	757	kasvaa 0,25 %-yksikköä	-5	heikkenee 0,3 %-yksikköä
Elinikä diskontatussa vakuutusvelassa	1 931	kasvaa 1 vuotta	-45	heikkenee 2,9 %-yksikköä
Diskonttokorko diskontatussa vakuutusvelassa	1 931	laskee 0,1 %-yksikköä	-29	heikkenee 1,9 %-yksikköä

Riskimuuttuja	Kokonais- määrä 2021, milj. €	Muutos riski- muuttujassa	Vaikutus tulokseen/ omaan pääomaan, milj. €	Vaikutus yhdistettyyn kulusuhteeseen
Maksutuotot*	1 506	kasvaa 1 %	15	paranee 1,0 %-yksikköä
Korvauskulut*	1 041	kasvaa 1 %	-10	heikkenee 0,8 %-yksikköä
Suurvahinko yli 5 milj. €		1 kappale	-8	heikkenee 0,3 %-yksikköä
Henkilöstökulut*	112	kasvaa 8 %	-9	heikkenee 0,6 %-yksikköä
Toimintokohtaiset kulut*/**	316	kasvaa 4 %	-13	heikkenee 0,6 %-yksikköä
Inflaatio kollektiivisessa korvausvastuussa	748	kasvaa 0,25 %-yksikköä	-5	heikkenee 0,4 %-yksikköä
Elinikä diskontatussa vakuutusvelassa	2 052	kasvaa 1 vuotta	-48	heikkenee 3,1 %-yksikköä
Diskonttokorko diskontatussa vakuutusvelassa	2 052	laskee 0,1 %-yksikköä	-31	heikkenee 1,8 %-yksikköä

* Liukuva 12 kuukautta.

** Vahinkovakuutuksen toimintokohtaiset kulut ilman sijoitusten hoitokuluja ja muiden palveluiden tuottamiseen liittyviä kuluja.

Liite 54. Vahinkovakuutuksen vakuutusmaksutulon ja vakuutusmäärien luokkajakaumia

Vakuutusmaksutulon jakautuminen EML-luokittain* yritysten omaisuusvakuutuksessa

Omaisuusvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden EML* määrien mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Mij. €	5-20	20-50	50-100	100-500
2021	16	23	14	22
2020	12	10	7	14

* EML = Estimated Maximum Loss, kohdekohtainen maksimivahingon määrä.

Vakuutusmaksutulon jakautuminen TSI-luokittain* yritysten vastuuvakuutuksessa

Vastuuvakuutuksen riskillisyyttä voidaan tarkastella luokittelemalla riskit luokkiin niiden TSI-määrien* mukaan. Oheisessa taulukossa on luokittelun perusteella laskettu kuhunkin luokkaan tulevien riskien maksutulo.

Mij. €	2-4	4-10	10-30	30-90
2021		7	11	3
2020	3	5	10	3

* TSI= Total Sum Insured, kokonaisvakuutusmäärä.

Rakennusvirhevakuutuksen vakuutusmäärät

Rakennusvirhevakuutuksen volyymia kuvaa vakuutussopimusten vakuutusmäärä. Vakuutusmäärän brutto- ja nettoluvut on eritelty oheisessa taulukossa. Rakennusvirhevakuutuksen vakuutuskausi on 10 vuotta.

Mij. €	Brutto		Netto*	
	2021	2020	2021	2020
Rakennusvirhevakuutus	1 812	1 890	1 812	1 890

* Vakuutusyhtiön vastuulla jälleenvakuuttajien osuuden jälkeen, ennen vastavakuuksia.

Liite 55. Vahinkovakuutuksen suurvahinkojen kehitys

Havaittujen suurvahinkojen lukumäärät havaitsemisvuosittain vuosilta 2017-2021

Vahinkovakuutuksessa seurataan tiiviisti suurvahingoista aiheutuvaa korvausmenoa. Tämä korvausmeno selittää merkittävän osuuden vakuutusliikkeen vuosittaisesta tuloksen vaihtelusta. Lisäksi suurvahingoista aiheutuvan korvausmenon seurannalla voidaan havaita riskeissä tai niiden valinnassa tapahtuneita muutoksia. Tässä tarkastelussa suurvahingoiksi on luokiteltu vahingot, joiden brutto- tai nettomäärä on yli 2 miljoonaa euroa. Suurvahinkoja tapahtuu eniten omaisuus- ja keskeytysvakuutuksessa. Lakisääteisissä vakuutuksissa suurvahinkoriski on pieni suhteessa vakuutuslajin suureen volyymiin.

Bruttomäärä

Yli 2 milj. € vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeusturva	Pitkä- kestoiset
2017				7		
2018				17	3	
2019	2			9	3	
2020	1			16	1	
2021	1			16	2	
			Korvaukset yhteensä		403 milj. €	

Bruttomäärä korvaukset yhteensä, milj. €

2017-2021	9			359	35	
-----------	---	--	--	-----	----	--

Nettomäärä

Yli 2 milj. € vahinkojen lukumäärä	Laki- sääteiset	Muu tapaturma ja sairaus	Kasko ja kuljetus	Omaisuus ja keskeytys	Vastuu ja oikeusturva	Pitkä- kestoiset
2017				7		
2018				15	3	
2019	2			9	3	
2020	1			16	1	
2021	1			13	1	
			Korvaukset yhteensä		287 milj. €	

Nettomäärä korvaukset yhteensä, milj. €

2017-2021	9			255	22	
-----------	---	--	--	-----	----	--

Liite 56. Vahinkovakuutuksen vakuutusliikkeen kannattavuus

Vakuutusmaksutuottojen (brutto ja netto) sekä yhdistetyn kulusuhteen (netto) kehitys

Vakuutusmaksutuotoilla kuvataan vakuutusluokan volyymiä. Sen avulla voidaan arvioida vakuutusluokan merkittävyyttä kokonaisuuden kannalta. Vastaavasti yhdistetyn kulusuhteen (CR) avulla voidaan arvioida vakuutusluokan tuloksen vaihtelua sekä vakuutusluokan kannattavuutta. Yhdistetty kulusuhde on esitetty erikseen oikaistuna kertaluonteisilla erillä, jotka kohdistuvat aikaisempiin vakuutuskausiin.

2021, milj. €	Brutto VM-tuotto	Netto VM-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	415	414	69 %	79 %
Muu tapaturma ja sairaus	319	318	82 %	82 %
Kasko ja kuljetus	333	332	89 %	89 %
Omaisuus ja keskeytys	435	396	93 %	93 %
Vastuu ja oikeusturva	106	94	85 %	85 %
Pitkäkestoiset	2	2	32 %	32 %
Yhteensä	1 610	1 555	85 %	88 %

2020, milj. €	Brutto VM-tuotto	Netto VM-tuotto	Netto CR*	Netto** CR*
Lakisääteiset	418	416	90 %	84 %
Muu tapaturma ja sairaus	302	302	79 %	85 %
Kasko ja kuljetus	322	321	84 %	89 %
Omaisuus ja keskeytys	410	374	90 %	96 %
Vastuu ja oikeusturva	98	91	68 %	73 %
Pitkäkestoiset	4	2	55 %	62 %
Yhteensä	1 555	1 506	85 %	88 %

* Yhdistetty kulusuhde (Combined ratio) lasketaan jakamalla korvauskulujen (netto) ja vakuutusliikkeen liikekulujen summa vakuutusmaksutuotoilla (netto). Aineettomien oikeuksien poistoja ei ole otettu huomioon.

** Kertaluonteiset vakuustekniseen laskelmaan vaikuttavat muutokset eliminoitu.

Liite 57. Vahinkovakuutuksen vakuutusvelan luonnetta kuvaavia tietoja

Velan luonnetta kuvaavia tietoja	2021	2020
Velat vakuutussopimuksista (netto, milj. €)		
Latentit ammattitaudit	7	8
Muu	3 161	3 205
Yhteensä (ennen siirtoja)	3 168	3 213
Velan duraatio (vuosina)		
Diskontattu vakuutusvelka	15,4	15,4
Diskonttaamaton vakuutusvelka	2,3	2,2
Yhteensä	10,2	10,5
Diskontatun velan määrä (netto, milj. €)		
Tunnettu eläemuotoinen korvausvastuu	1 598	1 662
Kollektiivinen korvausvastuu	298	351
Vakuutusmaksuvastuu	36	39
Yhteensä	1 931	2 052

Liite 58. Vahinkovakuutuksen vakuutusvelan arvioitu maturiteettijakauma

31.12.2021, milj. €	0-1 v	1-5 v	5-10 v	10-15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	433	123	24	7	12	600
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	360	267	74	14	5	720
Diskontattu	89	373	345	283	758	1 848
Vakuutusvelka yhteensä**	882	763	443	304	775	3 168

* Sisältää diskontattua vastuuta 36 miljoonaa euroa.

** Ilman vakuutusvelan korkoriskiä suojaavien johdannaisten arvoa.

31.12.2020, milj. €	0-1 v	1-5 v	5-10 v	10-15 v	yli 15 v	Yhteensä
Vakuutusmaksuvastuu*	424	120	24	7	12	586
Korvausvastuu						
Diskonttaamaton	298	221	61	12	4	597
Diskontattu	94	464	366	301	805	2 030
Vakuutusvelka yhteensä**	817	805	451	319	821	3 213

* Sisältää diskontattua vastuuta 39 miljoonaa euroa.

** Ilman vakuutusvelan korkoriskiä suojaavien johdannaisten arvoa.

Liite 59. Vahinkovakuutuksen sijoitusten jakauma

	31.12.2021		31.12.2020	
	Käypä arvo*, milj. €	%	Käypä arvo*, milj. €	%
Sijoitusomaisuuden allokaatiojakauma				
Rahamarkkinat yhteensä	596	14	461	11
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	590	14	456	11
Johdannaiset***	7	0	5	0
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 555	60	2 684	65
Valtiot	432	10	605	15
Infraatoliinkat joukkovelkakirjalainat		0	10	0
Investment Grade	1 750	41	1 602	39
Kehittyvät markkinat ja High Yield	187	4	280	7
Strukturoidut sijoitukset****	187	4	188	5
Osakkeet yhteensä	629	15	525	13
Suomi	113	3	112	3
Kehittyneet markkinat	328	8	237	6
Kehittyvät markkinat	114	3	110	3
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	6	0	6	0
Pääomasijoitukset	69	2	59	1
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	33	1	33	1
Hedge fund -rahastot	33	1	33	1
Kiinteistösijoitukset yhteensä	473	11	398	10
Suorat kiinteistöt	301	7	251	6
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	172	4	148	4
Yhteensä	4 287	100	4 102	100

* Sisältää siirtyneet korot.

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon.

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo).

**** Sisältää kiinteistövakuudelliset lainat sekä lainarahastot ja epälikvidit lainat.

Liite 60. Vahinkovakuutuksen sijoitusriskien herkkyysanalyysi

Alla olevassa taulukossa on selvitys sijoitusriskien herkkyyksistä sijoitusluokittain. Vakuutusvelan laskentaan liittyvän diskonttauskoron herkkyytarkastelu on esitetty vakuutusvelan liitetiedoissa 61. Sijoitusten ja vakuutusvelan muutosten vaikutukset kumoavat toisiaan.

Vahinkovakuutus	Kanta käyvin arvo in 31.12.2021, milj. €	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. €	
				31.12.2021	31.12.2020
Joukkolainat ja korkorahastot *	3 152	Korko	1 %-yksikkö	100	103
Osakkeet**	587	Markkina-arvo	10 %	111	91
Pääomasijoitukset ja noteeraamattomat osakkeet	75	Markkina-arvo	10 %	15	13
Kiinteistöt	473	Markkina-arvo	10 %	47	40
Valuutta	85	Valuutan arvo	10 %	44	36
Luottoriskipreemio***	3 152	Luottoriskimarginaali	0,1 %-yksikköä	35	37
Johdannaiset	7	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	1	0

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset.

** Sisältää hedge fund -rahastot ja osakejohdannaiset.

*** Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset mukaan lukien kehittyneiden valtioiden liikkeelle laskemat jvk-lainat ja korkojohdannaiset.

Liite 61. Vahinkovakuutuksen korkosijoitusten riskiasema

Koron muutoksista aiheutuvaa markkinariskiä seurataan luokittelemalla sijoitukset instrumenteittain duraation mukaan. Vakuutusvelan korkoriskiä tasaavaa vaikutusta ei ole esitetty taulukossa, koska vakuutusvelasta vain osa on diskontattu hallinnollisella korolla (liite 31).

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. €*	31.12.2021	31.12.2020
0-1 vuotta	712	749
>1-3 vuotta	692	579
>3-5 vuotta	672	664
>5-7 vuotta	453	557
>7-10 vuotta	230	245
>10 vuotta	103	143
Yhteensä	2 862	2 937
Modifioitu duraatio	3,3	3,5
Efektiiivinen korko, %	0,9	1,0

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja korkorahastot.

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2021*, milj. €								
Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	13	110	46	46	3	50	267	9,3 %
Aa1-Aa3	502	87	56	25	11	10	690	24,1 %
A1-A3	60	130	169	135	64	22	580	20,3 %
Baa1-Baa3	91	294	347	206	133	15	1 087	38,0 %
Ba1 tai alempi	30	39	28	11	8	6	121	4,2 %
Sisäisesti luokiteltu	15	33	26	30	11	1	116	4,1 %
Yhteensä	712	692	672	453	230	103	2 862	100,0 %

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2020*, milj. €								
Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	93	125	95	66	21	58	457	15,6 %
Aa1-Aa3	455	96	77	41	19	0	689	23,5 %
A1-A3	64	116	145	145	48	47	565	19,2 %
Baa1-Baa3	93	199	281	263	138	25	998	34,0 %
Ba1 tai alempi	24	40	32	23	16	12	147	5,0 %
Sisäisesti luokiteltu	21	4	34	18	3	1	81	2,7 %
Yhteensä	749	579	664	557	245	143	2 937	100,0 %

* Ei sisällä luottojohdannaisia.

Maturiteetti on ilmoitettu juoksuajan loppuun. Jos paperilla on Call-mahdollisuus, maturiteetti on ilmoitettu ensimmäiseen mahdolliseen Call-päivään saakka.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus Moody's:n luokituksen mukaan on A2.

Vahinkovakuutuksen korkosalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksu-aika on 3,3 vuotta (laskettu Call-päivän ja eräpäivän perusteella).

Liite 62. Vahinkovakuutuksen sijoitusten valuuttariski

Valuuttapositio, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
USD	69	35
SEK	1	1
JPY		0
GBP	9	0
Muut	6	25
Yhteensä*	85	60

* Valuuttapositio on 2,0 % (1,5 %) sijoituskannasta. Valuuttapositio lasketaan yksittäisten valuuttojen itseisarvojen summana.

Liite 63. Vahinkovakuutuksen sijoitusten vastapuoliriski

Luottoluokitusjakauma, milj. € Moody's vastaavuus	31.12.2021		31.12.2020	
	Sijoitus*	Vakuutus**	Sijoitus*	Vakuutus**
Aaa	267	0	457	
Aa1–Aa3	690	24	689	26
A1–A3	580	70	565	48
Baa1–Baa3	1 087	0	998	0
Ba1 tai alempi	121	0	147	
Sisäisesti luokiteltu	116	42	81	42
Yhteensä	2 862	137	2 937	117

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot.

** Sisältää jälleenvakuuttajien osuuden vakuutusvelasta ja saamiset jälleenvakuuttajilta.

Liite 64. Henkivakuustoitinnan luonnetta kuvaavia tietoja ja vakuutusvelan herkkyyshanalyysi

Henkivakuustoitinnan keskeisimmät riskit ovat henkivakuutuksen sijoitusomaisuuden markkinariskit, vakuutusvelan arvostamisessa käytetty korkotaso, sekä vakuutettujen elinajanodotteen ennakoitua nopeampi kasvu.

Henkivakuutusliiketoiminnan vakuutus- ja sijoitussopimuskanta 31.12.2021

	Vastuu 31.12.2021, milj. €	Vakuutettuja tai sopimuksia, kpl	Duraatio korkokäyrällä 31.12.2021
Sijoitussidonnaiset sopimukset	13 125	317 726	10,9
Sijoitussidonnaiset vakuutus sopimukset	5 290	193 165	10,8
Henkivakuutus/Säästäminen	3 417	74 641	10,7
Yksilöllinen eläkevakuutus	1 725	112 297	10,5
Ryhmäeläkevakuutus	147	6 227	14,1
Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset	7 836	124 561	11,0
Säästäminen	4 855	73 040	12,8
Yksilölliset eläkesopimukset	1 779	43 592	8,0
Ryhmäeläkesopimukset	104	5 342	10,7
Kapitalisaatiosopimukset	1 098	2 587	7,9
Muut kuin sijoitussidonnaiset sopimukset	5 560	481 647	9,4
Vakuutus sopimukset diskontattuna perustekorolla	5 299	481 643	9,6
Henkivakuutus/Säästäminen	1 194	43 354	9,1
Takuukorko 4,5 %	34	382	8,2
Takuukorko 3,5 %	317	5 414	11,8
Takuukorko 2,5 %	106	5 198	9,0
Takuukorko 1,5 %	1	87	13,2
Takuukorko 4,5% (Eriytetty tase 1)	735	32 273	7,4
Yksilöllinen eläkevakuutus	2 663	60 010	8,4
Takuukorko 4,5 %	232	5 750	5,6
Takuukorko 3,5 %	427	15 872	7,8
Takuukorko 2,5 %	244	18 069	14,6
Takuukorko 1,5 %	1	83	13,3
Takuukorko 4,5% (Eriytetty tase 2)	1 759	20 236	7,9
Ryhmäeläkevakuutus	1 355	36 392	12,4
Etuusperusteinen 3,5 %	842	21 022	12,0
Etuusperusteinen 2,5 %	86	2 334	13,6
Etuusperusteinen 1,5 %	266	7 183	16,7
Etuusperusteinen 0,5 %	88	2 194	11,6
Maksuperusteinen 3,5 %	7	67	12,8
Maksuperusteinen 2,5 %	58	3 249	13,4
Maksuperusteinen 1,5 %	7	285	14,1
Maksuperusteinen 0,5 %	0	58	17,8
Yksilölliset riskihenkivakuutukset	84	337 692	4,1
Ryhmähenkivakuutukset	3	4 195	1,5
Muut kuin sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset diskontattuna perustekorolla	1	4	6,1
Kapitalisaatiosopimukset	1	4	6,1
Takuukorko 2,5 %	1	3	4,5
Takuukorko 1,5 %	1	1	8,7
Markkinakorolla diskonttauksen vaikutus	145		
Muut vakuutusvelan erät	115		
Yhteensä	18 686	799 373	10,5

Henkivakuutusliiketoiminnan vakuutus- ja sijoitussopimuskanta 31.12.2020

	Vastuu 31.12.2020, milj. €	Vakuutettuja tai sopimuksia, kpl	Duraatio korkokäyrällä 31.12.2020
Sijoitussidonnaiset sopimukset	11 282	320 628	10,1
Sijoitussidonnaiset vakuutus sopimukset	4 796	200 520	10,0
Henkivakuutus/Säästäminen	3 156	79 891	9,8
Yksilöllinen eläkevakuutus	1 511	114 364	10,1
Ryhmäeläkevakuutus	129	6 265	13,8
Sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset	6 486	120 108	10,1
Säästäminen	3 988	68 165	11,6
Yksilölliset eläkesopimukset	1 576	45 165	7,2
Ryhmäeläkesopimukset	77	4 521	13,6
Kapitalisaatiosopimukset	845	2 257	7,5
Muut kuin sijoitussidonnaiset sopimukset	6 088	498 508	9,8
Vakuutus sopimukset diskontattuna perustekorolla	5 763	498 504	10,0
Henkivakuutus/Säästäminen	1 306	49 301	9,7
Takuukorko 4,5 %	41	428	9,2
Takuukorko 3,5 %	341	6 392	12,1
Takuukorko 2,5 %	118	6 216	9,3
Takuukorko 1,5 %	1	101	12,4
Takuukorko 4,5% (Eriytetty tase 1)	804	36 164	8,3
Yksilöllinen eläkevakuutus	2 967	64 876	8,7
Takuukorko 4,5 %	252	6 189	5,9
Takuukorko 3,5 %	442	17 004	8,2
Takuukorko 2,5 %	248	19 313	14,2
Takuukorko 1,5 %	1	86	10,8
Takuukorko 4,5% (Eriytetty tase 2)	2 025	22 284	8,4
Ryhmäeläkevakuutus	1 388	37 398	13,0
Etuusperusteinen 3,5 %	893	22 828	12,6
Etuusperusteinen 2,5 %	91	2 517	14,4
Etuusperusteinen 1,5 %	246	6 776	17,9
Etuusperusteinen 0,5 %	87	1 664	12,4
Maksuperusteinen 3,5 %	7	68	14,7
Maksuperusteinen 2,5 %	56	3 209	14,2
Maksuperusteinen 1,5 %	7	289	13,2
Maksuperusteinen 0,5 %	0	47	19,4
Yksilölliset riskihenkivakuutukset	98	342 592	4,3
Ryhmähenkivakuutukset	4	4 337	1,6
Muut kuin sijoitussidonnaiset sijoitussopimukset diskontattuna perustekorolla	2	4	6,4
Kapitalisaatiosopimukset	2	4	6,4
Takuukorko 2,5 %	1	3	2,2
Takuukorko 1,5 %	0	1	9,6
Markkinakorolla diskonttauksen vaikutus	253		
Muut vakuutusvelan erät	70		
Yhteensä	17 370	819 136	10,0

Henkivakuutusvelkojen herkkyyks laskentalettamuksien muutoksille

Koska säästö- ja sijoitusmuotoisia vakuutuksia on myyty runsaasti hyvin pitkäaikaisina sopimuksina, vakuutusentottajat päättävät sopimuksiaan tarpeidensa mukaan takaisinostoon ennen sopimuksen mukaista päättymispäivää. Tämän takia takaisinostojen määrä on suuri. Yhtiö huomioi tästä aiheutuvan tulevien yli- tai alijäämien poisjäännin henkivakuutuksen vakavaraisuusarvoa laskiessaan.

Sen sijaan yksilöllisten eläkevakuutusten takaisinostoriski on hyvin vähäinen, sillä lainsäädäntö rajaa takaisinostomahdollisuudet vain laissa mainittuihin tilanteisiin kuten avioero ja pitkäaikainen työttömyys. Takaisinostona maksetaan vakuutuksen kertynyt takaisinostoarvo.

Yksilöllisten eläkevakuutusten eläkemaksatuksen alkua lykätään. Vakuutusta ottaessaan vakuutusentottajalla ei ole ollut usein realistista käsitystä todellisesta eläkkeelle jäämisestä. Toisaalta yksilöllisten eläkevakuutusten verokohtelua on muutettu vuosikymmenien aikana useampaan kertaan siten, että eläkkeelle jäämisen mahdollisuutta vakuutuksen avulla on lykätty myöhempiin ikävuosiin.

Eläkevakuutusten kuolevuushavainnot osoittavat, että laskuperusteiden mukaiset elinajanodotteet ovat liian matalia. Yksilöllisten eläkevakuutusten kuoleman- ja elämänvaraturvien riskit kompensoivat toisiaan niin suuressa määrin, että elinajanodotteen kasvamisesta huolimatta tarvetta kuolevuustäydennykseen ei ole. Sen sijaan ryhmäeläkevakuutuksissa elämänvaraosan riski on suurempi kuin kuolemanvaran ja siten vakuutusvelkaa on ollut syytä täydentää. Mikäli kuolevuusoletusta muutetaan siten että vakuutettujen elinajanodote kasvaa keskimäärin 1 vuotta kasvaa vakuutusvelka 28 miljoonaa euroa (27).

Säästö- ja sijoitusvakuutuksissa kuoleman- ja elämänvaraturvien riskit lähes kompensoivat toisensa, joten niihin ei ole ollut syytä tehdä kuolevuustäydennystä.

Muodostaessaan vakuutusentimusten velkaa yhtiö on noudattanut kansallisen tilinpäätöksen periaatteita lukuun ottamatta sitä, että yhtiö on siirtynyt diskonttauskorossa lähemmäksi ajantasaista korkoa. Yhtiön riskillä on vakuutusentimusten säästöjä, joiden takuukorko on 0,5% - 4,5%. Niiden sopimusten joiden laskuperustekorko on 4,5%, vakuutusvelkaa on pysyvästi täydennetty niin, että vakuutusvelan diskonttokorkona on 3,5% (pl. Keskinäisestä Henkivakuutusyhtiö Suomesta-siirtyneet vakuutussäästöt, jotka kuuluvat OP-Henkivakuutuksen muusta taseesta eriyettyihin taseisiin). Lisäksi kaikkien takuukorkoisten sopimusten vakuutusvelkaa on täydennetty lyhytaikaisella korkotäydennyksellä 31.12.2022 asti ja myytyjen vastuuelvelkaa suojanneiden korkosijoitusten myynnistä tuloutunut tuotto on varattu vastuuelvelkaan korkotäydennykseksi jäljellä olevalle korkosijoitusten juoksuajalle. Korkotäydennysten jälkeen yhtiön laskuperustekorkoisen kannan diskonttokorko on 0% 31.12.2022 asti, sitä seuraavalle 10 vuodelle 2,5% ja tästä eteenpäin 3,0%. Osan markkina- ja diskonttauskoron välisestä korkoriskistä yhtiö on suojannut korkosijoituksilla. Koska korkosijoituksista saatava etu käytetään vakuutus- ja kapitalisaatiosopimusten taattuuihin etuihin, lisätään niiden velkaa kansallisen tilinpäätöksen arvosta korkosijoitusten arvolla 145 miljoonaa euroa (253).

Kansallisessa tilinpäätöksessä 0,1%-yksikön diskonttauskoron alentaminen kasvattaisi vakuutusvelkaa 24 miljoonaa euroa (25).

OP-Henkivakuutukseen siirtyi 31.12.2015 kannanluovutuksena vastuuelvelkaa Keskinäisestä Henkivakuutusyhtiö Suomesta. Tuolloin siirtyneistä säästövakuutuksista muodostettiin yhtiön muusta taseesta eriytetty tase. Keskinäisen Henkivakuutusyhtiö Suomen yksilöllinen eläkevakuutuskanta yhdisteltiin 30.9.2016 OP Henkivakuutus Oy:n. Myös tästä kannasta on muodostettu yhtiön muusta taseesta eriytetty tase. Eriytetyillä taseilla on omat voitonjakopolitiikkansa, jotka on määritelty kannanluovutusentimissä. Eriytettyihin taseisiin sisältyvät myös tulevien lisäetujen vastuut, jotka puskuroivat eriyettyjen taseiden markkina- ja asiakaskäyttämismisriskejä.

Sijoitussidonnaisten vakuutusentimusten velka arvostetaan tilinpäätöshetken sopimuksiin liitettyjen varojen markkina-arvoilla.

Sijoitussopimuksia on kolmenlaisia: OP- Henkivakuutuksen sijoitussopimukset ovat kapitalisaatiosopimuksia ja sellaisia sijoitussidonnaisia säästösopimuksia, joissa kuolemanvaraturva on vakuutusvelan suuruinen, sekä eläkesopimuksia, joissa kuolemanvaraturva on lähes vakuutusvelan suuruinen siten, että merkittävää vakuutusriskiä ei synny. Osassa kapitalisaatiosopimuksia on oikeus harkinnanvaraiseen lisäetun ja ne on arvostettu vakuutusentimustandardin mukaan. Osassa taas ei ole tätä oikeutta ja ne sekä muut sijoitussopimukset on arvostettu standardin IAS 39 mukaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattaviksi.

Liite 65. Henkivakuutuksen vakuutusvelan purkautuminen kassavirroiksi

31.12.2021, milj. €	Duraatio						
	2022-2023	2024-2025	2026-2030	2031-2035	2036-2040	2041-2045	2046-
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-1 651	-1 688	-3 402	-2 228	-1 609	-1 073	-1 204
Vakuutus sopimukset	-578	-653	-1 348	-828	-538	-351	-467
Henkivakuutus/Säästäminen	-471	-469	-915	-548	-366	-241	-349
Yksilöllinen eläkevakuutus	-97	-166	-387	-249	-150	-96	-85
Ryhmäeläkevakuutus	-10	-18	-45	-31	-22	-14	-32
Sijoitussopimukset	-1 073	-1 035	-2 055	-1 400	-1 070	-722	-738
Säästäminen	-548	-499	-1 127	-922	-695	-637	-659
Yksilölliset eläkesopimukset	-288	-343	-565	-279	-143	-69	-62
Ryhmäeläkesopimukset	-10	-13	-34	-26	-17	-9	-6
Kapitalisaatiosopimukset	-226	-179	-329	-172	-215	-7	-11
Muut kuin sijoitussidonnaiset sopimukset	-927	-870	-1 650	-865	-484	-303	-453
Vakuutus sopimukset	-823	-828	-1 608	-850	-481	-301	-449
Henkivakuutus/Säästäminen	-181	-168	-384	-252	-93	-56	-68
Takuukorko 4,5 %	-7	-5	-15	-11	-3	-2	-1
Takuukorko 3,5 %	-54	-45	-108	-77	-51	-36	-53
Takuukorko 2,5 %	-27	-20	-31	-16	-10	-7	-10
Takuukorko 1,5 %	0	0	0	0	0	0	0
Takuukorko 4,5 % (Eriytetty tase 1)	-94	-98	-230	-149	-29	-12	-3
Yksilöllinen eläkevakuutus	-443	-486	-868	-337	-197	-111	-171
Takuukorko 4,5 %	-38	-69	-127	-22	-4	-1	0
Takuukorko 3,5 %	-50	-109	-197	-72	-33	-17	-14
Takuukorko 2,5 %	-20	-18	-87	-33	-52	-30	-77
Takuukorko 1,5 %	0	0	0	0	0	0	0
Takuukorko 4,5 % (Eriytetty tase 2)	-335	-289	-456	-209	-108	-63	-80
Ryhmäeläkevakuutus	-179	-164	-344	-257	-191	-134	-210
Etuusperusteinen 3,5 %	-143	-128	-262	-196	-145	-101	-143
Etuusperusteinen 2,5 %	-12	-10	-21	-16	-14	-11	-19
Etuusperusteinen 1,5 %	-5	-5	-12	-11	-9	-8	-19
Etuusperusteinen 0,5 %	-11	-10	-19	-13	-9	-6	-10
Maksuperusteinen 3,5 %	-1	-2	-4	-1	-1	-1	-2
Maksuperusteinen 2,5 %	-5	-8	-25	-19	-11	-6	-14
Maksuperusteinen 1,5 %	-1	-1	-2	-2	-2	-1	-2
Maksuperusteinen 0,5 %	0	0	0	0	0	0	0
Yksilölliset riskihenkivakuutukset	-16	-11	-13	-3	0	0	0
Ryhmähenkivakuutukset	-3	0	0	0	0	0	0
Sijoitussopimukset	0	0	-1	0			
Kapitalisaatiosopimukset	0	0	-1	0			
Takuukorko 2,5 %	0	0	-1	0			
Takuukorko 1,5 %	0	0	0	0			
Korkotäydennys	-103	-42	-41	-15	-3	-2	-5
Yhteensä	-2 577	-2 558	-5 053	-3 094	-2 093	-1 376	-1 657

31.12.2020, milj. €	Duraatio						
	2021-2022	2023-2024	2025-2029	2030-2034	2035-2039	2040-2044	2045-
Sijoitussidonnaiset sopimukset	-1 658	-1 560	-2 970	-1 779	-1 138	-680	-754
Vakuutus sopimukset	-645	-621	-1 244	-703	-417	-254	-314
Henkivakuutus/Säästäminen	-518	-451	-856	-461	-277	-174	-228
Yksilöllinen eläkevakuutus	-115	-153	-349	-217	-124	-70	-61
Ryhmäeläkevakuutus	-12	-17	-40	-26	-16	-11	-25
Sijoitus sopimukset	-1 013	-940	-1 726	-1 076	-722	-426	-440
Säästäminen	-521	-472	-971	-710	-488	-375	-394
Yksilölliset eläkesopimukset	-293	-316	-500	-214	-91	-39	-32
Ryhmäeläkesopimukset	-9	-10	-24	-18	-11	-6	-14
Kapitalisaatiosopimukset	-190	-141	-231	-134	-132	-6	
Muut kuin sijoitussidonnaiset sopimukset	-992	-940	-1 756	-987	-511	-317	-472
Vakuutus sopimukset	-875	-881	-1 687	-964	-509	-317	-467
Henkivakuutus/Säästäminen	-195	-171	-396	-286	-119	-61	-76
Takuukorko 4,5 %	-6	-6	-15	-12	-3	-2	-2
Takuukorko 3,5 %	-67	-47	-110	-81	-54	-37	-56
Takuukorko 2,5 %	-29	-24	-36	-17	-10	-7	-11
Takuukorko 1,5 %	0	0	0	0	0	0	0
Takuukorko 4,5 % (Eriytetty tase 1)	-92	-93	-235	-176	-52	-14	-8
Yksilöllinen eläkevakuutus	-476	-529	-926	-412	-192	-116	-175
Takuukorko 4,5 %	-37	-71	-135	-25	-6	-1	0
Takuukorko 3,5 %	-56	-106	-197	-81	-34	-18	-14
Takuukorko 2,5 %	-20	-30	-79	-60	-28	-26	-68
Takuukorko 1,5 %	0	0	0	0	0	0	0
Takuukorko 4,5 % (Eriytetty tase 2)	-363	-322	-516	-245	-124	-71	-91
Ryhmäeläkevakuutus	-179	-167	-347	-263	-197	-140	-216
Etuusperusteinen 3,5 %	-147	-134	-275	-205	-153	-108	-153
Etuusperusteinen 2,5 %	-13	-11	-21	-16	-14	-11	-21
Etuusperusteinen 1,5 %	-5	-4	-11	-10	-9	-8	-19
Etuusperusteinen 0,5 %	-7	-6	-13	-10	-7	-5	-7
Maksuperusteinen 3,5 %	-1	-1	-3	-2	-1	-1	-3
Maksuperusteinen 2,5 %	-5	-9	-21	-18	-12	-7	-13
Maksuperusteinen 1,5 %	-1	-2	-2	-1	-1	0	-2
Maksuperusteinen 0,5 %	0	0	0	0	0	0	0
Yksilölliset riskihenkivakuutukset	-21	-14	-17	-4	0	0	0
Ryhmähenkivakuutukset	-5	-1	0				
Sijoitus sopimukset	0	0	0	0			
Kapitalisaatiosopimukset	0	0	0	0			
Takuukorko 2,5 %	0	0					
Takuukorko 1,5 %	0	0	0	0			
Korkotäydennys	-117	-59	-69	-22	-2	0	-4
Yhteensä	-2 650	-2 501	-4 726	-2 766	-1 649	-997	-1 226

Liite 66. Henkivakuutuksen liiketoiminnan kannattavuus

Mij. €	31/12/2021			31/12/2020		
	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaus-suhde	Riskitulo	Korvausmenot	Korvaus-suhde
Henkivakuutus	448	425	95 %	426	404	95 %
Riskihenkivakuutus	37	18	50 %	36	18	49 %
Vakuutussäästäminen	411	407	99 %	390	387	99 %
Eläkevakuutus	55	52	95 %	41	41	101 %
Etuusperusteinen	26	21	80 %	22	22	100 %
Maksuperusteinen	29	31	108 %	19	20	102 %
OP-Henkivakuutus	503	477	95 %	467	446	95 %

Etuusperusteisen ryhmäeläkkeen korvausmeno sisältää vuonna 2021 kuolevuustäydennyksen vähennyksen 0,9 miljoonaa euroa ja 2020 kuolevuustäydennyksen kasvuun 0,6 miljoonaa euroa.

Liite 67. Henkivakuutuksen sijoitusten jakauma

	31.12.2021		31.12.2020	
	Käypä arvo*, milj. €	Osuus (%)	Käypä arvo*, milj. €	Osuus (%)
Sijoitusomaisuuden allokaatiojakauma				
Rahamarkkinat yhteensä	748	21 %	493	14 %
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	743	20 %	490	14 %
Johdannaiset***	5	0 %	3	0 %
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	2 126	58 %	2 414	67 %
Valtiot	256	7 %	447	12 %
Inflaatiolinkatut joukkovelkakirjalainat		0 %	9	0 %
Investment Grade	1 586	43 %	1 497	42 %
Kehittyvät markkinat ja High Yield	121	3 %	191	5 %
Strukturoidut sijoitukset****	163	4 %	270	7 %
Osakkeet yhteensä	546	15 %	471	13 %
Suomi	91	2 %	86	2 %
Kehittyneet markkinat	283	8 %	214	6 %
Kehittyvät markkinat	98	3 %	101	3 %
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	3	0 %	3	0 %
Pääomasijoitukset	70	2 %	67	2 %
Vaihtoehtoiset sijoitukset yhteensä	40	1 %	40	1 %
Hedge fund -rahastot	40	1 %	40	1 %
Kiinteistösijoitukset yhteensä	186	5 %	185	5 %
Suorat kiinteistöt	23	1 %	50	1 %
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	163	4 %	135	4 %
Yhteensä	3 646	100 %	3 602	100 %

* Sisältää siirtyneet korot.

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon.

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo).

**** Sisältää kiinteistövakuudelliset lainat sekä lainarahastot ja epälikvidit lainat.

Liite 68. ETA 1 sijoitusten jakauma

Suomi-yhtiöstä vuonna 2015 siirretyistä yksilöllisestä henkivakuutuskannasta (ETA 1) muodostettiin kannanluovutusten yhteydessä eriytetty tase (ETA 1), joilla on muusta henkivakuutustoiminnasta poikkeava voitonjakopolitiikka.

	31.12.2021		31.12.2020	
	Käypä arvo*, milj. €	Osuus (%)	Käypä arvo*, milj. €	Osuus (%)
Sijoitusomaisuuden allokaatiojakauma				
Rahamarkkinat yhteensä	43	6 %	42	5 %
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	43	6 %	41	5 %
Johdannaiset***	0	0 %	1	0 %
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	641	87 %	708	89 %
Valtiot	200	27 %	213	27 %
Inflaatiolinkatut joukkovelkakirjalainat		0 %	2	0 %
Investment Grade	388	52 %	418	52 %
Kehittyvät markkinat ja High Yield	23	3 %	25	3 %
Strukturoidut sijoitukset****	30	4 %	50	6 %
Osakkeet yhteensä	38	5 %	32	4 %
Kehittyneet markkinat	26	4 %	19	2 %
Kehittyvät markkinat	1	0 %	1	0 %
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	0	0 %	0	0 %
Pääomasijoitukset	10	1 %	12	1 %
Kiinteistösijoitukset yhteensä	18	2 %	18	2 %
Suorat kiinteistöt	8	1 %	8	1 %
Epäsuorat kiinteistösijoitukset	10	1 %	10	1 %
Yhteensä	740	100 %	800	100 %

* Sisältää siirtyneet korot.

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon.

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo).

**** Sisältää kiinteistövakuudelliset lainat sekä lainarahastot ja epälikvidit lainat.

Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoin oli 18 miljoonaa (6). Nettotuotto on laskettu vähentämällä sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisien vastuuvelan arvonmuutos.

Liite 69. ETA 2 sijoitusten jakauma

Suomi-yhtiöstä vuonna 2015 siirretyistä yksilöllisestä henkivakuutuskannasta (ETA 2) muodostettiin kannanluovutusten yhteydessä eriytetty tase (ETA 2), joilla on muusta henkivakuutustoiminnasta poikkeava voitonjakopolitiikka.

	31.12.2021		31.12.2020	
	Käypä arvo*, milj. €	Osuus (%)	Käypä arvo*, milj. €	Osuus (%)
Sijoitusomaisuuden allokaatiojakauma				
Rahamarkkinat yhteensä	65	4 %	100	5 %
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	65	4 %	98	5 %
Johdannaiset***	0	0 %	2	0 %
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	1 585	89 %	1 780	88 %
Valtiot	612	35 %	641	32 %
Inflaatiolinkatut joukkovelkakirjalainat		0 %	5	0 %
Investment Grade	826	47 %	930	46 %
Kehittyvät markkinat ja High Yield		0 %	5	0 %
Strukturoidut sijoitukset****	147	8 %	200	10 %
Osakkeet yhteensä	80	5 %	80	4 %
Kehittyneet markkinat	50	3 %	47	2 %
Kehittyvät markkinat	1	0 %	3	0 %
Käyttöomaisuus ja ei-noteeratut osakkeet	0	0 %	0	0 %
Pääomasijoitukset	29	2 %	31	2 %
Kiinteistöisijoitukset yhteensä	42	2 %	53	3 %
Suorat kiinteistöt	19	1 %	30	1 %
Epäsuorat kiinteistöisijoitukset	23	1 %	22	1 %
Yhteensä	1 772	100 %	2 013	100 %

* Sisältää siirtyneet korot.

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat sekä johdannaisten markkina-arvon.

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo).

**** Sisältää kiinteistövuokaudelliset lainat sekä lainarahastot ja epälikvidit lainat.

Sijoitustaseen nettotuotto käyvin arvoon oli 40 miljoonaa (15). Nettotuotto on laskettu vähentämällä sijoitusomaisuuden tuotoista markkinaehtoisen vastuuvelan arvonmuutos.

Liite 70. Henkivakuutuksen sijoitusriskien herkkyysanalyysi

Henkivakuutus	Kanta käyvin arvoin, milj. €	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. €	
				31.12.2021	31.12.2020
Joukkolainat ja korkorahastot*	2 874	Korko	1 %-yksikköä	83	84
Osakkeet **	513	Markkina-arvo	10 prosenttia	95	79
Pääomasijoitukset ja noteeraamattomat osakkeet	73	Markkina-arvo	10 prosenttia	15	14
Raaka-aineet		Markkina-arvo	10 prosenttia		
Kiinteistöt	186	Markkina-arvo	10 prosenttia	19	18
Valuutta	72	Markkina-arvo	10 prosenttia	35	30
Luottoriskipreemio***	2 874	Luottoriskimarginaai	0,1 %-yksikköä	31	32
Johdannaiset	5	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	1	0

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset.

** Sisältää hedge fund -rahastot ja osakejohdannaiset.

*** Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset mukaan lukien kehittyneiden valtioiden liikkeelle laskemat jvk-lainat ja korkojohdannaiset.

Liite 71. ETA 1 sijoitusriskien herkkyyshanalyysi

Yksilöllisen henkivakuutuskanan eriytetty tase (erillistase 1)	Kanta käyvin arvoin, milj. €	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. €	
	31.12.2021			31.12.2021	31.12.2020
Joukkolainat ja korkorahastot*	684	Korko	1 %-yksikköä	32	35
Osakkeet**	28	Markkina-arvo	10 prosenttia	6	4
Pääomasijoitukset ja noteeraamattomat osakkeet	10	Markkina-arvo	10 prosenttia	2	2
Kiinteistöt	18	Markkina-arvo	10 prosenttia	2	2
Valuutta	23	Markkina-arvo	10 prosenttia	5	4
Luottoriskipreemio***	684	Luottoriskimarginaai	0,1 %-yksikköä	6	9
Johdannaiset	0	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	0	0

ETA 1 kannan sijoitus- ja asiakaskäyttämisen riskkejä on puskuroitu tulevien lisäetujen vastuulla. Puskurit riittävät kattamaan merkittävän negatiivisen sijoitusomaisuuden tuoton eriytetyille kannoille, minkä jälkeen OP Ryhmä kantaa kannan kaikki riskit. Puskurin ylittävät muutokset sijoitustuotoissa vaikuttavat OP Ryhmän omaan pääomaan. Erillistase 1:n puskuri on 98 miljoonaa euroa (90).

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset.

** Sisältää hedge fund -rahastot ja osakejohdannaiset.

*** Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset mukaan lukien kehittyneiden valtioiden liikkeelle laskemat jvk-lainat ja korkojohdannaiset.

Liite 72. ETA 2 sijoitusriskien herkkyyshanalyysi

Yksilöllisen henkivakuutuskanan eriytetty tase (erillistase 2)	Kanta käyvin arvoin, milj. €	Riskiparametri	Muutos	Vaikutus omaan pääomaan, milj. €	
	31.12.2021			31.12.2021	31.12.2020
Joukkolainat ja korkorahastot*	1 650	Korko	1 %-yksikköä	79	88
Osakkeet **	51	Markkina-arvo	10 prosenttia	10	10
Pääomasijoitukset ja noteeraamattomat osakkeet	29	Markkina-arvo	10 prosenttia	6	6
Raaka-aineet		Markkina-arvo	10 prosenttia		
Kiinteistöt	42	Markkina-arvo	10 prosenttia	4	5
Valuutta	65	Markkina-arvo	10 prosenttia	10	10
Luottoriskipreemio***	1 650	Luottoriskimarginaai	0,1 %-yksikköä	13	22
Johdannaiset	0	Volatiliteetti	10 %-yksikköä	0	0

ETA 2 kannan sijoitus- ja asiakaskäyttämisen riskkejä on puskuroitu tulevien lisäetujen vastuulla. Puskurit riittävät kattamaan merkittävän negatiivisen sijoitusomaisuuden tuoton eriytetyille kannoille, minkä jälkeen OP Ryhmä kantaa kannan kaikki riskit. Puskurin ylittävät muutokset sijoitustuotoissa vaikuttavat OP Ryhmän omaan pääomaan. Erillistase 2:n puskuri on 201 miljoonaa euroa (200).

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset, vaihtovelkakirjalainat ja korkojohdannaiset.

** Sisältää hedge fund -rahastot ja osakejohdannaiset.

*** Sisältää jvk- ja vvk-lainat sekä rahamarkkinasijoitukset mukaan lukien kehittyneiden valtioiden liikkeelle laskemat jvk-lainat ja korkojohdannaiset.

Liite 73. Henkivakuutuksen korkosijoitusten riskiasema

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. €*	31.12.2021	31.12.2020
0-1 vuotta	988	1 061
>1-3 vuotta	498	512
>3-5 vuotta	547	496
>5-7 vuotta	355	414
>7-10 vuotta	236	246
>10 vuotta	95	127
Yhteensä	2 719	2 856
Modifioitu duraatio	3,0	3,2
Keskkorko, %	0,9	1,0

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja korkorahastot.

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2021*, milj. €								
Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	10	13	3	40	62	32	159	5,9 %
Aa1-Aa3	768	40	28	12	5	9	862	31,7 %
A1-A3	97	97	149	71	68	23	505	18,6 %
Baa1-Baa3	92	307	316	189	88	24	1 016	37,3 %
Ba1 tai alempi	14	21	18	6	6	4	69	2,5 %
Sisäisesti luokiteltu	8	21	33	37	6	2	108	4,0 %
Yhteensä	998	498	547	355	236	95	2 719	100,0 %

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2020*, milj. €								
Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	133	49	32	39	84	35	372	13,0 %
Aa1-Aa3	647	59	47	20	9	11	793	27,8 %
A1-A3	67	139	89	106	63	36	499	17,5 %
Baa1-Baa3	96	225	261	217	81	31	910	31,9 %
Ba1 tai alempi	13	25	21	14	9	9	91	3,2 %
Sisäisesti luokiteltu	105	15	46	18	0	6	190	6,7 %
Yhteensä	1 061	512	496	414	246	127	2 856	100,0 %

* Ei sisällä luottojohdannaisia.

Maturiteetti on ilmoitettu juoksuajan loppuun. Jos paperilla on Call-mahdollisuus, maturiteetti on ilmoitettu ensimmäiseen mahdolliseen Call-päivään saakka.

Henkivakuutuksen korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus Moody's:n luokituksen mukaan on A2.

Henkivakuutuksen korkosalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksu-aika on 3,0 vuotta (laskettu Call-päivän ja eräpäivän perusteella).

Liite 74. ETA 1 korkosijoitusten riskiasema

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. €*	31.12.2021	31.12.2020
0-1 vuotta	75	88
>1-3 vuotta	139	136
>3-5 vuotta	190	145
>5-7 vuotta	105	180
>7-10 vuotta	95	105
>10 vuotta	46	68
Yhteensä	650	722
Modifioitu duraatio	5,0	5,5
Keskikorko, %	0,6	0,9

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja korkorahastot.

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2021*, milj. €								
Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	0	36	52	27	38	18	170	26,2 %
Aa1-Aa3	44	26	17	8	4	19	119	18,3 %
A1-A3	9	17	36	16	17	5	101	15,5 %
Baa1-Baa3	16	44	68	37	28	4	196	30,2 %
Ba1 tai alempi	5	7	5	1	0	0	20	3,0 %
Sisäisesti luokiteltu	1	8	11	16	7	0	43	6,7 %
Yhteensä	75	139	190	105	95	46	650	100,0 %

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2020*, milj. €								
Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa		18	38	48	59	25	188	26,1 %
Aa1-Aa3	48	33	13	19		19	130	18,0 %
A1-A3	1	18	24	39	16	10	107	14,8 %
Baa1-Baa3	13	48	58	58	24	15	215	29,7 %
Ba1 tai alempi	4	8	5	4	1	0	22	3,1 %
Sisäisesti luokiteltu	23	11	7	14	5		60	8,3 %
Yhteensä	88	136	145	180	105	68	722	100,0 %

* Ei sisällä luottojohdannaisia.

Maturiteetti on ilmoitettu juoksuajan loppuun. Jos paperilla on Call-mahdollisuus, maturiteetti on ilmoitettu ensimmäiseen mahdolliseen Call-päivään saakka.

ETA 1 korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus Moody's:n luokituksen mukaan on A2.

ETA 1 korkosalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksu-aika on 5,0 vuotta (laskettu Call-päivän ja eräpäivän perusteella).

Liite 75. ETA 2 korkosijoitusten riskiasema

Käypä arvo juoksuajan tai uudelleenhinnoittelupäivän mukaan, milj. €*	31.12.2021	31.12.2020
0-1 vuotta	85	157
>1-3 vuotta	412	313
>3-5 vuotta	388	444
>5-7 vuotta	251	347
>7-10 vuotta	194	217
>10 vuotta	159	226
Yhteensä	1 488	1 704
Modifioitu duraatio	5,5	5,8
Keskikorko, %	0,5	1,8

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat ja korkorahastot.

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2021*, milj. €								
Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa	3	137	121	81	78	59	479	32,2 %
Aa1-Aa3	47	65	40	19	39	86	297	20,0 %
A1-A3	19	73	54	63	16	5	230	15,5 %
Baa1-Baa3	16	123	156	60	51	8	414	27,8 %
Sisäisesti luokiteltu		13	16	28	10	1	68	4,6 %
Yhteensä	85	412	388	251	194	159	1 488	100,0 %

Korkosalkun maturiteetti- ja luottokelpoisuusjakauma 31.12.2020*, milj. €								
Vuotta	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Yhteensä	Osuus, %
Aaa		88	180	56	135	78	537	31,5 %
Aa1-Aa3	105	66	50	35	14	103	373	21,9 %
A1-A3	5	52	76	79	22	9	244	14,3 %
Baa1-Baa3	23	89	118	154	43	36	463	27,2 %
Sisäisesti luokiteltu	25	17	20	23	3	0	87	5,1 %
Yhteensä	157	313	444	347	217	226	1 704	100,0 %

* Ei sisällä luottojohdannaisia.

Maturiteetti on ilmoitettu juoksuajan loppuun. Jos paperilla on Call-mahdollisuus, maturiteetti on ilmoitettu ensimmäiseen mahdolliseen Call-päivään saakka.

ETA 2 korkosalkun keskimääräinen luottoluokitus Moody's:n luokituksen mukaan on A1.

ETA 2 korkosalkun keskimääräinen jäljellä oleva juoksu-aika on 5,5 vuotta (laskettu Call-päivän ja eräpäivän perusteella).

Liite 76. Henkivakuutuksen sijoitusten valuuttariski

Valuuttapositio, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
USD	57	27
SEK	1	0
GBP	9	1
Muut	6	39
Yhteensä*	72	67

* Kokonaisnettovaluuttapositio.

Valuuttapositio oli 2,0 % sijoituskannasta (1,9 %).

Liite 77. ETA 1 sijoitusten valuuttariski

Valuuttapositio, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
USD	18	13
SEK	0	
JPY		0
GBP	0	0
Muut	5	4
Yhteensä*	23	17

* Kokonaisnettovaluuttapositio.

Valuuttapositio oli 3,2 % sijoituskannasta (2,2 %).

Liite 78. ETA 2 sijoitusten valuuttariski

Valuuttapositio, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
USD	50	49
SEK	0	0
GBP	0	0
Muut	15	18
Yhteensä*	65	66

* Kokonaisnettovaluuttapositio.

Valuuttapositio oli 3,7 % sijoituskannasta (3,3 %).

Liite 79. Henkivakuutuksen sijoitusten vastapuoliriski

Luottoluokitusjakauma, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Moody's vastaavuus	Sijoitus*	Sijoitus*
Aaa	159	372
Aa1–Aa3	862	793
A1–A3	505	499
Baa1–Baa3	1 016	910
Ba1 tai alempi	69	91
Sisäisesti luokiteltu	108	190
Yhteensä	2 719	2 856

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot.

Liite 80. ETA 1 sijoitusten vastapuoliriski

Luottoluokitusjakauma, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Moody's vastaavuus	Sijoitus*	Sijoitus*
Aaa	170	188
Aa1–Aa3	119	130
A1–A3	101	107
Baa1–Baa3	196	215
Ba1 tai alempi	20	22
Sisäisesti luokiteltu	43	60
Yhteensä	650	722

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot.

Liite 81. ETA 2 sijoitusten vastapuoliriski

Luottoluokitusjakauma, milj. €	31.12.2021	31.12.2020
Moody's vastaavuus	Sijoitus*	Sijoitus*
Aaa	479	537
Aa1–Aa3	297	373
A1–A3	230	244
Baa1–Baa3	414	463
Sisäisesti luokiteltu	68	87
Yhteensä	1 488	1 704

* Sisältää rahamarkkinasijoitukset ja talletukset, joukkolainat ja korkorahastot.

Liite 82. ETA 1 sijoitusten luottoriski

	31.12.2021		31.12.2020		Luottoriskin muutoksesta aiheutunut käyvän arvon muutos	
	Käypä arvo*, milj. €	Luottojohdannaiset nimellisarvo milj. €	Käypä arvo*, milj. €	Luottojohd. nimellisarvo milj. €	Sijoitukset muutos***** milj. €	Luottojohd. muutos***** milj. €
Luottoriskille alttiina olevat sijoitukset						
Rahamarkkinat yhteensä	43		42			
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	43		41			
Johdannaiset***	0		1			
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	641		708		9	0
Valtiot	200		213		2	
Inflaatiolinkatut joukkovelkakirjalainat			2		0	
Investment Grade	388		418		6	0
Kehittyvät markkinat ja High Yield	23		25		0	
Strukturoidut sijoitukset****	30		50			
Yhteensä	684		750		9	0

Ei sisällä rahamarkkinasijoituksia, vaihtovelkakirjalainasijoituksia.

* Sisältää siirtyneet korot.

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat.

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo).

**** Sisältää kiinteistövakuudelliset lainat sekä lainarahastot ja epäliikvidit lainat.

***** Likvidien korkosijoitusten pl. Rahamarkkina kokonaistuotosta vähennetty juokseva tuotto ja korkoliikkeen tuotto suhteessa EUR swap-käyrään.

***** Suorilla luottoriskijohdannaisilla kokonaistuotto. Menetelmä ei sovellu strukturoiduille sijoituksille.

Liite 83. ETA 2 sijoitusten luottoriski

	31.12.2021		31.12.2020		Luottoriskin muutoksesta aiheutunut käyvän arvon muutos	
	Käypä arvo*, milj. €	Luottojohdannaiset nimellisarvo milj. €	Käypä arvo*, milj. €	Luottojohd. nimellisarvo milj. €	Sijoitukset muutos***** milj. €	Luottojohd. muutos***** milj. €
Luottoriskille alttiina olevat sijoitukset						
Rahamarkkinat yhteensä	65		100			
Rahamarkkinasijoitukset ja talletukset**	65		98			
Johdannaiset***	0		2			
Joukkolainat ja korkorahastot yhteensä	1 585		1 780		22	0
Valtiot	612		641		6	
Inflaatiolinkatut joukkovelkakirjalainat			5		0	
Investment Grade	826		930		15	0
Kehittyvät markkinat ja High Yield			5		0	
Strukturoidut sijoitukset****	147		200			
Yhteensä	1 650		1 881		22	0

Ei sisällä rahamarkkinasijoituksia, vaihtovelkakirjalainasijoituksia.

* Sisältää siirtyneet korot.

** Sisältää kauppahintasaamiset ja -velat.

*** Johdannaisten vaikutus omaisuuslajin allokaatioon (deltavasta-arvo).

**** Sisältää kiinteistövakuudelliset lainat sekä lainarahastot ja epäliikvidit lainat.

***** Likvidien korkosijoitusten pl. Rahamarkkina kokonaistuotosta vähennetty juokseva tuotto ja korkoliikkeen tuotto suhteessa EUR swap-käyrään.

***** Suorilla luottoriskijohdannaisilla kokonaistuotto. Menetelmä ei sovellu strukturoiduille sijoituksille.

Muut liitetiedot

Liite 84. Omistukset tytäryrityksissä, strukturoiduissa yhteisöissä sekä yhteisissä toiminnoissa

OP Ryhmän rakenne

Seuraavassa kuviossa on kuvattu OP Ryhmän rakenne. Jäsenosuuspankit muodostavat ryhmän laskentateknisen emoyhtiön. OP Ryhmään yhdistellään jäsenosuuspankkien lisäksi jäsenosuuspankkien keskeisimmät tytäryhtiöt sekä keskusyhteisö OP Osuuskunta ja sen tytäryritykset, osakkuusyrietykset sekä erilaiset yhteisjärjestelyt.

OP Ryhmän rakenne

Tilikauden aikana tapahtuneet muutokset tytäryrityksissä ja strukturoiduissa yhteisöissä

OP Asset Management Execution Services Oy on sulautunut tytäryhtiösulautumisella OP Varainhoito Oy:öön 30.4.2021.

OP Osuuskunta on myynyt tytäryhtiönsä Checkout Finland Oy:n koko osakekannan Paytrail Oyj:lle. Yrityskauppa toteutui 30.4.2021.

OP-Korttiyhtiö Oyj:n toiminimi on muuttunut 1.6.2021 alkaen OP Vähittäisasiakkaat Oyj:ksi.

OP Yrityspankki Oyj:n Baltian tytäryhtiöt OP Finance AS (Viro), OP Finance SIA (Latvia) ja AB OP Finance (Liettua) ovat sulautuneet rajat ylittävällä tytäryhtiösulautumisella emoyhtiönsä OP Yrityspankki Oyj:öön 31.10.2021.

OP-Palvelut Oy on sulautunut tytäryhteisösulautumisella OP Osuuskuntaan 30.11.2021.

OP Yrityspankki Oyj on jakautunut osittaisjakautumisella 29.11.2021 siten, että OP Yrityspankki Oyj:n vahinkovakuutusliiketoimintaa harjoittavan tytäryhtiön, Pohjola Vakuutus Oy:n, osakkeet on siirretty OP Osuuskunnan suoraan omistukseen. Jakautuminen toteutettiin teknisesti siten, että OP Yrityspankki Oyj jakautui osittaisjakautumisella 29.11.2021 OP Osuuskunnan 100-prosenttisesti omistamaan apuyhtiö OP Vakuutus Holding Oy:öön, joka sulautui 30.11.2021 tytäryhteisösulautumisella OP Osuuskuntaan.

Pohjola Vakuutus Oy on myynyt Pohjola Sairaala Oy:n osakekannan kokonaisuudessaan Pihlajalinna-konserniin kuuluvalla Pihlajalinna Terveys Oy:lle. Yrityskauppa julkistettiin 2.7.2021. Nettovelaton kauppahinta on 31,8 miljoonaa euroa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) on hyväksynyt 14.1.2022 yrityskaupan. Pohjola Sairaala on siirtynyt Pihlajalinnan omistukseen 1.2.2022.

OP Yrityspankki Oyj on myynyt tytäryhtiönsä OP Säilytys Oy:n koko osakekannan OP Osuuskunnalle 30.11.2021.

OP Ryhmän tilinpäätöksen yhdistellyt merkittävät tytäryritykset 2021

OP Ryhmän merkittäviä tytäryrityksiä ovat sellaiset yhtiöt, joiden toiminta vaatii toimiluvan sekä muut liiketoiminnan kannalta keskeiset yritykset. Kaikki konserniin yhdistellyt merkittävät tytäryritykset ovat kokonaan omistettuja, eikä niissä ole näin ollen merkittäviä määräysvallattomien omistajien osuuksia.

Yhtiö	Kotipaikka	Omistus- osuus, %	Osuus ään- vallasta, %
OP Osuuskunta	Helsinki	100,0	100,0
Helsingin Seudun Osuuspankki*	Helsinki		
OP-Asuntoluottopankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Henkivakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP-Vähittäisasiakkaat Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP-Rahastoyhtiö Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pivo Wallet Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP Yrityspankki Oyj	Helsinki	100,0	100,0
OP Kiinteistösijoitus Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP Varainhoito Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Sairaala Oy	Helsinki	100,0	100,0
Pohjola Vakuutus Oy	Helsinki	100,0	100,0
OP Säilytys Oy	Helsinki	100,0	100,0

* Helsingin Seudun Osuuspankki on osuuskunta. Sen edustajistossa jokaisella edustajalla on yksi ääni. Edustajistossa on 20 keskusyhteisön nimeämää edustajaa ja 10 omistaja-asiakkaiden edustajaa.

OP Ryhmän tilinpäätöksen yhdistellään tytäryhtiöinä lisäksi 40 (43) OP Kotia. OP Kodit tarjoavat kiinteistöjen ja asuntojen välityspalveluita sekä isännöintipalveluita ja ne ovat 100%:sti omistettuja tytäryhtiöitä. OP Kotien lisäksi on yhdistelty 26 kpl (21) muita tytäryrityksiä.

OP Ryhmän teknisen emoyhtiön muodostavat jäsenosuuspankit 2021

Pankin nimi	Tase 31.12.2021, mlj. €	Vaka- varaisuus % 31.12.2021	Toimitusjohtaja 31.12.2021
Alajärven Op	375	43,3	Jari Leivo
Ala-Satakunnan Op	310	56,7	Jari Katila
Alavieskan Op	92	36,2	Antero Alahautala
Alavuden Seudun Op	308	45,5	Jussi Ruuhela
Andelsbanken för Åland	634	23,4	Johnny Nordqvist
Andelsbanken Raseborg	525	31,0	Mats Enberg
Askolan Op	171	31,8	Kari Leskinen
Etelä-Hämeen Op	2127	48,0	Mika Helin
Etelä-Karjalan Op	2307	39,9	Petri Krohns
Etelä-Pirkanmaan Op	832	41,6	Juha Luomala
Etelä-Pohjanmaan Op	1636	27,2	Olli Tarkkanen
Euran Op	303	58,5	Timo Viitanen
Haapamäen Seudun Op	76	72,8	Hannu Petjoi
Hailuodon Op	59	47,8	Jani Isomaa
Humppilan-Metsämaan Op	107	57,6	Jari Salokangas
Itä-Uudenmaan Op	1597	25,6	Mauri Molander
Janakkalan Op	506	57,5	Mikko Suutari
Jokilaaksojen Op	472	38,1	Juha Pajumaa
Jokioisten Op	153	40,0	Ville Aarnio
Joki-Pohjanmaan Op	448	28,3	Markku Niskala
Jämsän Seudun Op	423	72,4	Kari Mäkelä
Järvi-Hämeen Op	572	55,1	Teemu Sarhema
Kainuun Op	1044	42,8	Teuvo Perätalo
Kangasalan Seudun Op	603	37,6	Jyrki Turtiainen
Kangasniemen Op	226	60,9	Seppo Laurila
Kemin Seudun Op	492	43,7	Heikki Palosaari
Kerimäen Op	102	56,8	Sakari Kangas
Keski-Pohjanmaan Op	1607	29,8	Jyrki Rantala
Keski-Suomen Op	4090	34,8	Pasi Sorri
Kiteen Seudun Op	385	75,8	Jani Pakarinen
Koitiin-Pertunmaan Op	92	78,3	Jorma Somero
Korpilahden Op	114	44,8	Tuomas Uppsala
Korsnäs Andelsbank	162	42,8	Jan-Erik Westerdahl
Kronoby Andelsbank	156	44,2	Kaj Nylund
Kuhmon Op	273	67,9	Martti Pulkkinen
Kuortaneen Op	85	37,9	Suvi-Katariina Kangastie
Kuusamon Op	325	37,6	Kari Kivelä
Kymenlaakson Op	2348	47,1	Juha Korhonen
Kärkölan Op	118	49,6	Mikael Hanhilahti
Laihian Op	136	42,1	Markku Jaatinen
Lapin Op	122	44,4	Juha Teerialho
Lehtimäen Op	85	24,4	Veli-Jussi Haapala
Lemin Op	108	32,2	Petteri Mattila
Limingan Op	158	27,4	Petteri Juusola
Liperin Op	284	38,7	Jukka Asikainen
Lounaismaan Op	2010	41,6	Jouni Hautala
Lounaisrannikon Op	865	28,7	Sami Peura
Lounais-Suomen Op	813	57,3	Leena Nikula
Luhangan Op	65	33,2	Tuomas Puttonen
Luopioisten Op	62	57,5	Sirpa Leppäkoski
Luumäen Op	130	64,2	Markku Niskanen
Länsi-Kymen Op	559	28,3	Saila Rosas
Länsi-Suomen Op	3752	42,9	Matti Kiuru
Maaningan Op	174	45,1	Ari Väänänen
Miehikkälän Op	92	68,7	Teemu Tuukkanen
Mouhijärven Op	106	41,1	Kirsi Soltin
Multian Op	99	65,9	Arto Laitinen
Mäntsälän Op	304	50,7	Mikko Purmonen

Nagu Andelsbank	103	25,3	Alice Björklöf
Nakkila-Luvian Op	299	40,7	Jussi Kuvaja
Niinijokivarren Op	89	91,8	Kaisa Markula
Nilakan Seudun Op	210	36,3	Eeva Karppinen
Orimattilan Op	353	58,0	Jukka Sipilä
Op Harjuseutu	161	35,0	Sanna Metsänranta
Op Kantrisola	133	46,1	Bo Hellén
Op Vakka-Auranmaa	1045	51,2	Lasse Vehviläinen
Oulun Op	4659	25,1	Keijo Posio
Outokummun Op	198	64,2	Ari Karhapää
Paltamon Op	89	39,6	Maarit Korpinen
Pedersörenejdens Andelsbank	617	27,5	Agnetta Ström-Hakala
Peräseinäjoen Op	148	46,6	Juha Mäki
Petäjäveden Op	113	50,7	Jaakko Ylitalo
Pohjois-Hämeen Op	586	36,7	Pertti Pyykkö
Pohjois-Karjalan Op	2115	37,3	Jaana Reimasto-Heiskanen
Pohjois-Savon Op	3944	40,9	Seppo Pääkkö
Pohjolan Op	1909	28,5	Mikko Kokkonen
Polvijärven Op	182	68,1	Ari Noponen
Posion Op	145	66,9	Vesa Jurmu
Pudasjärven Op	274	51,1	Pertti Purola
Pukkilan Op	123	46,2	Simo Näveri
Pulkkilan Op	55	58,3	Marja Hyvärinen
Punkalaitumen Op	110	70,6	Petri Anttila
Purmo Andelsbank	51	30,2	Tommy Olin
Päijät-Hämeen Op	2205	29,3	Mika Kivimäki
Raahentienoon Op	835	43,9	Ari Pohjola
Rantasalmen Op	162	49,8	Jaana Vänskä
Rautalammin Op	90	36,1	Esko-Pekka Markkanen
Riistaveden Op	167	25,7	Ismo Salmela
Rymättylän Op	100	46,2	Minnaliisa Vehkala
Rääkkylän Op	93	57,1	Heli Silvennoinen
Sallan Op	114	45,9	Jaakko Ovaskainen
Sastamalan Op	405	32,9	Janne Pohjolainen
Satakunnan Op	678	54,8	Olli Näsi
Satapirkan Op	400	35,0	Antti Suomijärvi
Savitaipaleen Op	142	64,1	Samppa Oksanen
Siikajoen Op	79	34,5	Petri Mattila
Siikalatvan Op	103	35,5	Jarmo Pistemaa
Suomenselän Op	1155	36,3	Timo Suhonen
Suur-Savon Op	2922	38,5	Jari Himanen
Taivalkosken Op	109	39,8	Piia Mourujärvi
Tampereen Seudun Op	5530	28,4	Jani Vilpponen
Tervolan Op	101	31,3	Jussi Kuittinen
Tervon Op	73	25,9	Jani Kääriäinen
Tornion Op	416	27,7	Terhi Luokkanen
Turun Seudun Op	4956	20,7	Petteri Rinne
Tuusniemen Op	175	30,8	Esa Simanainen
Tyrnävän Op	129	26,3	Antto Joutsiniemi
Utajärven Op	239	43,2	Terttu Hagelin
Uudenmaan Op	4230	34,0	Jussi Huttunen
Vaara-Karjalan Op	543	53,1	Railla Hyvönen
Vasa Andelsbank	1243	24,6	Ulf Nylund
Vehmersalmen Op	115	34,5	Petri Tyllinen
Vesannon Op	100	42,7	Katri Ollila
Vimpelin Op	104	59,0	Matti Mäkinen
Ylitornion Op	120	58,3	Laura Harju-Autti
Ylä-Kainuun Op	347	37,6	Eija Sipola
Yläneen Op	88	50,1	Heikki Eskola
Ylä-Pirkanmaan Op	534	34,7	Leena Selkee
Ylä-Savon Op	596	42,1	Mikko Paananen
Ypäjän Op	90	54,7	Kirsi-Marja Hiidensalo

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt strukturoidut yhteisöt

OP-Ryhmä toimii sijoittajana ja sijoitusrahastojen hallinnoijana erilaisissa sijoitusrahastoissa saadakseen sijoitustuottoja sekä erilaisia palkkiotuottoja. OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään 2 (2) kiinteistörahastoa. Rahastot on luokiteltu strukturoiduksi yhteisöiksi, sillä OP Ryhmän määräysvalta ei perustu äänioikeuksiin vaan merkityksellisten toimintojen ohjaamiseen, altistumiseen rahaston muuttuviin tuottoihin sekä rahaston hallinnon järjestämiseen. Näihin rahastoihin liittyy myös ryhmän kannalta olennaisimmat määräysvallattomien omistajien osuudet.

Alla olevassa taulukossa on esitetty ne strukturoidut yhteisöt, joissa on merkittävä määräysvallattomien osuus.

Nimi	Toimipaikka	Pääasiallinen toimiala	Omistusosuus, %		Määräys- vallattomien osuus, %
			2021	2020	
Real Estate Funds of Funds II Ky	Helsinki	Kiinteistörahasto	27,8	27,8	72,3

Taloudellista informaatiota koskeva yhteenveto tytäryrityksistä, joissa on olennainen määräysvallattomien omistajien osuus

Alla olevassa taulukossa on esitetty taloudellista informaatiota koskeva yhteenveto niistä tytäryrityksistä, jossa on OP Ryhmän kannalta olennainen määräysvallattomien omistajien osuus. Taloudellinen informaatio vastaa tytäryrityksen tilinpäätöksissä esitettyjä lukuja, joihin on tehty mm. käyvän arvon oikaisuja vastaamaan OP Ryhmän laatimisperiaatteita. Esitetyt luvut ovat ennen sisäisten liiketapahtumien eliminointia.

Yhteenveto taseesta Mlj. €	Real Estate Fund of Funds II Ky	
	2021	2020
Rahavarat	0	0
Sijoitukset	3	5
Muut varat	1	1
Varat yhteensä	4	6
Muut velat	-1	-1
Velat yhteensä	-1	-1
Nettovarallisuus	5	7
Kertyneet määräysvallattomien omistajien osuudet	4	5

Yhteenveto laajasta tuloslaskelmasta

Liikevaihto	-1	-1
Jatkuvien toimintojen voitto tai tappio verojen jälkeen	0	0
Laaja tulos	0	0
Määräysvallattomien omistajien osuus laajasta tuloksesta	0	0
Määräysvallattomille omistajille maksetut voitto-osuudet	0	3

Yhteenveto rahavirroista

Liiketoiminnasta kertynyt nettorahavirta	1	4
Investointeihin käytetty nettorahavirta		
Rahoitukseen käytetty nettorahavirta	-1	-4
Rahavarojen nettomuutos	0	0
Rahavarat tilikauden alussa	0	0
Rahavarat tilikauden lopussa	0	0

Yhteiset toiminnot

OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellään yhteisinä toimintoina noin 712 (797) kiinteistöyhtiötä yhdistelemällä OP Ryhmän omistusosuutta vastaava osuus kiinteistöyhtiön omaisuuseristä. Luokittelu yhteisiin toimintoihin on tehty liiketoiminnan luonteen mukaisesti vaikka OP Ryhmällä on määräysvalta osaan kiinteistöyhtiöistä. Kiinteistöyhtiöiden osakkeet oikeuttavat tiettyjen huoneistojen hallintaan, joista osa on OP Ryhmän omassa käytössä. Kukin keskinäisen kiinteistöyhtiön osakas on vastuussa osuudestaan yhtiön lainoista. Näistä yhteisistä toiminnoista osa muodostaa OP Ryhmän konntoriverkoston Suomessa ja ne sisältyvät taseessa aineellisiin hyödykkeisiin liitetietoon 25. Loput kiinteistöyhtiöt ovat sijoituskiinteistöjä ja ne sisältyvät liitetietoon 21.

Yhteenveto yhteisten toimintojen yhdistelyn tasevalkutuksesta

Mlj. €	2021	2020
Oman käytön kiinteistöt	88	230
Sijoituskiinteistöt	724	552
Varat yhteensä	812	783
Velat yhteensä	3	2

Merkittävimmät OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyt yhteiset toiminnot 2021

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistusosuus
Asunto Oy Oulun Kalevankulma	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Ansatie 5	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Hämeenkivi	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kassatalo	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Koskikatu 9	Joensuu	Kiinteistön omistus ja hallinta	56,9
Kiinteistö Oy Tampereen Hämeenkatu 12	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Mikkelin Forum Oy	Mikkeli	Kiinteistön omistus ja hallinta	87,1
As Oy Lappeenrannan Mariankulma	Lappeenranta	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 1	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 2	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7
Kiinteistö Oy Kouvolan Karhut	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vuosaaren Pohjoinen Ostoskeskus	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis I	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0
Kiinteistö Oy Koskitammi	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kuopion Isabella	Kuopio	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Oulun Kiilakivi	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Turun Joukahaisenkatu 9	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Helsingin Frantseninkatu 13	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Topeliuksenkatu 41b	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0
Kiinteistö Oy Tuusulan Jatke	Tuusula	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Keskinäinen Kiinteistö Oy Marikko	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Koivuhaan Yrityskeskus	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Aleksis Kiven katu 21-23	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0

Merkittävimmät OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyt yhteiset toiminnot 2020

Nimi	Kotipaikka	Toimiala	Omistusosuus
Asunto Oy Oulun Kalevankulma	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Ansatie 5	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Hämeenkivi	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kassatalo	Jyväskylä	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Koskikatu 9	Joensuu	Kiinteistön omistus ja hallinta	56,9
Kiinteistö Oy Tampereen Hämeenkatu 12	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Uusi Paino	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Mikkelin Forum Oy	Mikkeli	Kiinteistön omistus ja hallinta	87,1
As Oy Lappeenrannan Mariankulma	Lappeenranta	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 1	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 2	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	53,7
Kiinteistö Oy Kouvolan Karhut	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Vuosaaren Pohjoinen Ostoskeskus	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis I	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0
Kiinteistö Oy Koskitammi	Tampere	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Kuopion Isabella	Kuopio	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Oulun Kiilakivi	Oulu	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Turun Joukahaisenkatu 9	Turku	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Helsingin Frantseninkatu 13	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Topeliuksenkatu 41b	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0
Kiinteistö Oy Asiakkaankatu 3	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Tuusulan Jatke	Tuusula	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Keskinäinen Kiinteistö Oy Marikko	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Koivuhaan Yrityskeskus	Vantaa	Kiinteistön omistus ja hallinta	100,0
Kiinteistö Oy Aleksis Kiven katu 21-23	Helsinki	Kiinteistön omistus ja hallinta	50,0

Konsernitilinpäätökseen on merkitty osuus yhteisessä määräysvallassa olevista omaisuuseristä ja niihin kohdistuvista veloista.

Osuudet konsolidoimattomissa strukturoiduissa yhteisöissä

OP Ryhmään kuuluva OP-Rahastoyhtiö Oy hallinnoi OP-rahastoja. OP-Rahastoyhtiö Oy käyttää useissa hallinnoimissaan rahastoissa salkunhoitajana OP Varainhoito Oy:tä. Lisäksi ryhmään kuuluva OP Kiinteistösijoitus Oy hallinnoi useita kiinteistörahastoja. Useissa rahastoissa hallinnointiyhtiö ohjaa merkityksellisiä toimintoja tekemällä sijoituspäätökset rahaston sääntöjen mukaisesti. OP Ryhmän yrityksillä ei ole muissa em. yritysten hallinnoimissa rahastoissa sellaisia omistuksia, jotka altistaisivat ryhmän merkittävästi kohteen muuttuvalle tuotolle ja aiheuttaisivat siten konsolidointivelvoitteen.

OP Ryhmä saa konsolidoimattomista rahastoista hallinnointipalkkiotuottoja, jotka sisältyvät tuloslaskelmassa palkkiotuottoihin. Lisäksi OP Ryhmä saa konsolidoimattomista rahastoista sijoittajana tuottoja, jotka on merkitty sijoitustoiminnan nettotuottoihin sen mukaan, mihin tase-erään sijoitukset on merkitty taseessa.

OP Ryhmän sijoitukset OP -rahastoihin sekä OP Kiinteistösijoitus Oy:n rahastoihin on merkitty taseessa sijoitusomaisuuteen. OP Ryhmän tappioriski rajoittuu sijoituksen tasearvoon. Sijoitukset OP Ryhmän hallinnoimiin rahastoihin 31.12.2021 ovat yhteensä 234 miljoonaa euroa (192).

Liite 85. Maakohtaiset tiedot

OP Ryhmä toimii pääosin Suomessa. OP Yrityspankki Oyj:llä on kuitenkin pankkitoimintaa ja rahoitustoimintaa harjoittavat sivuliikkeet Virossa, Latviassa ja Liettuassa. OP Yrityspankki Oyj:n hallitus hyväksyi 10.2.2021 sulautumissuunnitelman, jonka mukaan Baltian tytäryhtiöt OP Finance AS (Viro), OP Rinance SIA (Latvia) ja AB OP Finance (Liettua) sulautuvat rajat ylittävällä sulautumisella emoyhtiönsä OP Yrityspankki Oyj:öön 31.10.2021.

2021

Nimi	Kotipaikka	
OP Corporate Bank plc Estonian Branch	sivuliike	Viro
OP Corporate Bank plc Latvian Branch	sivuliike	Latvia
OP Corporate Bank plc Lithuanian Branch	sivuliike	Liettua

Taloudellista asemaa koskevat tiedot 31.12.2021, milj. €	Viro	Latvia	Liettua	Yhteensä
Liiketoiminnan tuottojen yhteenlaskettu määrä	16	19	21	56
Liikevoiton tai -tappion yhteenlaskettu määrä ennen veroja	4	10	9	23
Tilikauteen kohdistuvien tuloverojen yhteenlaskettu määrä	2	1	2	5
Henkilöstön yhteenlaskettu määrä henkilötyövuosina	38	35	43	115

2020

Nimi	Kotipaikka	
OP Corporate Bank plc Estonian Branch	sivuliike	Viro
OP Corporate Bank plc Latvian Branch	sivuliike	Latvia
OP Corporate Bank plc Lithuanian Branch	sivuliike	Liettua
OP Finance AS	tytäryritys	Viro
"OP Finance" SIA	tytäryritys	Latvia
UAB "OP Finance"	tytäryritys	Liettua

Taloudellista asemaa koskevat tiedot 31.12.2020, milj. €	Viro	Latvia	Liettua	Yhteensä
Liiketoiminnan tuottojen yhteenlaskettu määrä	15	17	19	51
Liikevoiton tai -tappion yhteenlaskettu määrä ennen veroja	9	10	13	32
Tilikauteen kohdistuvien tuloverojen yhteenlaskettu määrä	1	1	2	3
Henkilöstön yhteenlaskettu määrä henkilötyövuosina	34	33	40	106

Liite 86. Lähipiiritapahtumat

OP Ryhmän lähipiiri muodostuu OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdistellyistä yhtiöistä, osakkuusyhtiöistä, johdon avainhenkilöistä ja näiden läheisistä perheenjäsenistä sekä muista lähipiiriin kuuluvista yhtiöistä. OP Ryhmän johdon avainhenkilöihin luetaan OP Ryhmän pääjohtaja, OP Osuuskunnan johtokunnan jäsenet ja suoraan pääjohtajalle raportoivat johtajat sekä OP Osuuskunnan hallituksen puheenjohtaja, hallituksen jäsenet ja hallintoneuvoston jäsenet. Johdon avainhenkilöiden lähipiiriin luetaan myös yhtiöt, joissa johdon avainhenkilöllä tai heidän läheisellä perheenjäsenellä on määräysvalta. Muihin lähipiiriin kuuluviin yhteisöihin luetaan OP Ryhmän henkilöstörahasto ja OP-Eläkesäätiö.

Lähipiirille myönnettyissä lainoissa noudatetaan normaaleja luottoehtoja. Lainat on sidottu yleisesti käytössä oleviin viitekorkoihin.

OP Ryhmän pääjohtajan, muiden OP Osuuskunnan johtokunnan jäsenten ja varajäsenen osalta työnantajan noudattama irtisanomisaika on 6 kuukautta. Työsuhteen päättyessä johtajasopimuksessa erikseen määritellyissä tilanteissa pääjohtajalle maksetaan irtisanomisajan palkan lisäksi enintään 12 kuukauden rahapalkkaa vastaava summa ja muille johtokunnan jäsenille ja varajäsenelle enintään 6 kuukauden rahapalkkaa vastaava summa.

Liiketapahtumat OP Ryhmän ja sen lähipiiriin kuuluvien tytäryritysten kesken on eliminoitu konserniyhdistelyssä, eivätkä ne sisälly tämän liitetiedon lukuihin.

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2021

Tuhatta euroa	Osakkuusyhtiöt	Johdon avainhenkilöt	Muut
Luotot	110 244	16 410	
Talletukset	6 554	8 022	32 118
Muut velat			280
Korkotuotot	1 454	88	0
Korkokulut		5	0
Vakuutusmaksutuotot		56	7 928
Palkkiotuotot	1	7	
Palkkiokulut		1	0
Luottojen arvonalentumiset	6		
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			
Palkat ja palkkiot		5 763	
Lähipiirin omistamien			
Osuuksien lukumäärä, kpl		219	

Liiketapahtumat lähipiirin kanssa 2020

Tuhatta euroa	Osakkuusyhtiöt	Johdon avainhenkilöt	Muut
Luotot	110 243	7 985	
Muut saamiset	15		640
Talletukset	4 217	8 211	26 662
Korkotuotot		53	
Korkokulut		5	
Vakuutusmaksutuotot		61	8 379
Palkkiotuotot	1 041	5	29
Palkkiokulut	2	-1	2
Palkat ja palkkiot sekä tulospalkat			
Palkat ja palkkiot		4 354	
Lähipiirin omistamien			
Osuuksien lukumäärä, kpl		80	

Johdon avainhenkilöiden eläkesitoumukset

Keskusyhteisö OP Osuuskunnalla on hallitus, johon kuuluu pääjohtaja toimiaikanaan ja 9-13 muuta hallintoneuvoston valitsemaa jäsentä. Hallitus valitsee vuosittain keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, mihin tehtäviin ei voida valita pääjohtajaa. Pääjohtaja toimii OP Osuuskunnan toimitusjohtajana.

Johtokunta toimii keskusyhteisön johtoryhmänä ja pääjohtajan tukena keskusyhteisön ja sen konsernin johtamisessa, strategisten linjausten valmistelussa, merkittävien tai luonteeltaan periaatteellisten operatiivisten asioiden valmistelussa ja toimeenpanossa sekä sisäisen valvonnan toimivuuden varmistamisessa. Pääjohtajan lisäksi johtokuntaan kuuluu hänen alaisiaan johtajia. Tällä hetkellä johtokunnassa on pääjohtajan lisäksi seitsemän muuta jäsentä. Johdon avainhenkilöihin luetaan myös kolme pääjohtajalle suoraan raportoivaa johtajaa.

Pääjohtajan eläkeikä on 65 vuotta. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP Ryhmän omien eläkejärjestelmien mukaisesti. Pääjohtaja kuuluu OP Eläkesäätiön lisäeläketurvan piiriin. Säätiössä kertyneen eläkkeen voi ottaa maksuun myös ennen sääntöjen mukaista vanhuuseläkettä ns. vapaakirjaeläkkeenä, jos työsuhde OP Ryhmässä päättyy. Pääjohtajan lisäeläkevakuutuksesta aiheutuneet IAS19 mukaiset eläkekustannukset olivat 298 000 (230 000) euroa. Hallituksen jäsenten palkkiot kuuluvat TyEL:n piiriin. Hallituksen jäsenten osalta ei ole tehty lisäeläkesitoumuksia.

Ennen vuotta 2018 aloittaneiden johtokunnan jäsenten eläkeikä on 63 vuotta. Vuonna 2018 aloittaneiden johtokunnan jäsenten eläkeikä vastaa TyEL:n alinta vanhuuseläkeikää. Eläke-etuudet määräytyvät eläkelakien ja OP Ryhmän omien eläkejärjestelmien mukaisesti. OP Ryhmän eläkejärjestelmiä on kuvattu tarkemmin tilinpäätöksen liitetiedossa 34.

Tuhatta euroa	2021	2020
TyEL järjestelyn eläkekulut*		115
Maksuperusteiset TyEL eläkekulut	1 519	1 197
Vapaaehtoisten lisäeläkkeiden IFRS-kulu	577	487
Vapaaehtoisten lisäeläkkeiden eläkevelvoite	13 124	11 600
Maksuperusteiset lisäeläkekulut	336	327

* TyEL etuusperusteiden osan osalta on käytetty IFRS-kulua ja maksuperusteisen osana ko. henkilön maksun tasausosaa vähennettynä työntekijän maksuosuudella.

Liite 87. Tilinpäätöspäivän jälkeiset tapahtumat

Pohjola Vakuutus luopui sairaalaliiketoiminnasta

OP Ryhmään kuuluva Pohjola Vakuutus Oy on myynyt Pohjola Sairaala Oy:n osakekannan kokonaisuudessaan Pihlajalinna-konserniin kuuluvalle Pihlajalinna Terveys Oy:lle. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) hyväksyi 14.1.2022 yrityskaupan, joka toteutui 1.2.2022. Nettovelaton kauppahinta oli 31,8 miljoonaa euroa.

OP Yrityspankki Oyj laski liikkeeseen uuden vihreän joukkovelkakirjalainan

OP Yrityspankki Oyj laski liikkeeseen 500 miljoonan euron vihreän joukkovelkakirjalainan päivitetyn Green Bond Framework -viitekehyksen mukaisesti. Lainalla tuetaan vihreää siirtymää, ja sen kautta hankitut varat kohdistetaan kestävään yritysrahoitukseen. Kansainvälisille vastuullisille instituutiosijoittajille suunnattu laina on OP Yrityspankin ensimmäinen senior non-preferred -ehtoinen vihreä vakuudeton joukkovelkakirjalaina, jonka määrä on 500 miljoonaa euroa ja laina-aika 5,5 vuotta. Sen kautta rahoitettavia toimialoja ovat uusiutuva energia, ympäristöystävällinen rakentaminen (green buildings) ja luonnonvarojen kestävä käyttö sisältäen maankäytön. Laina hinnoiteltiin 20.1.2022 ja laskettiin liikkeeseen 27.1.2022.

OP Ryhmä ottaa käyttöön standardimenetelmään perustuvan riskipainotettujen erien lattiason vakavaraisuuslaskennassa

OP Ryhmä on päättänyt ottaa käyttöön standardimenetelmään perustuvan riskipainotettujen erien lattiason vakavaraisuuslaskennassaan vuoden 2022 toisella neljänneksellä. Päätöksen taustalla ovat lisääntyneet sääntelyn vaatimukset ja Euroopan keskuspankin kanssa käydyt keskustelut sisäisten luottoluokittelumenetelmien (IRBA, Internal Ratings-Based Approach) soveltamisesta.

OP Ryhmän vakavaraisuus säilyy edelleen vahvana lattiason käyttöönotosta huolimatta. Käyttöönotto heikentää OP Ryhmän CET1-vakavaraisuutta arviolta 3 prosenttiyksikköä ja Rava-vakavaraisuutta arviolta 30 prosenttiyksikköä. Käyttöönoton jälkeen CET1-vakavaraisuus ylittää sääntelyn edellyttämän minimitasan arvion mukaan yli 5 prosenttiyksiköllä ja rahoitus- ja vakuutusryhmittymän Rava-vakavaraisuus noin 20 prosenttiyksiköllä.

Lattiason käyttöönotto on väliaikainen laskentatekninen muutos, eikä se vaikuta OP Ryhmän riskiasemaan, joka on hyvä. Lattiason vaikutus poistuu tulevina vuosina vaiheittain EKP:n hyväksytyä sisäisten luottoluokittelumenetelmien kehitystoimenpiteet.

Toimenpiteellä ei ole olennaista vaikutusta OP Ryhmän vuoden 2022 joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskusuunnitelmaan.

Tilinpäätöslausuma

Olemme hyväksyneet talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain 9 §:ssä tarkoitetun taloudellisen kokonaisuuden, OP Ryhmän, toimintakertomuksen ja yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2021. Toimintakertomus ja tilinpäätös esitellään ja annetaan tiedoksi OP Osuuskunnan varsinaiselle osuuskunnan kokoukselle.

Helsingissä 1. päivänä maaliskuuta 2022

OP Osuuskunnan hallitus

Jaakko Pehkonen
Hallituksen puheenjohtaja

Timo Ritakallio
OP Ryhmän pääjohtaja

Jarna Heinonen

Jari Himanen

Kati Levoranta

Pekka Loikkanen

Tero Ojanperä

Riitta Palomäki

Petri Sahlström

Olli Tarkkanen

Mervi Väisänen

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus

Helsingissä 2. päivänä maaliskuuta 2022

KPMG Oy Ab
Tilintarkastusyhteisö

Juha-Pekka Mylén
KHT

Tilintarkastuskertomus

OP Osuuskunnan jäsenille

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain tarkoittaman OP Ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2021. Tilinpäätös sisältää yhdistellyn taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaateista.

Lausuntonamme esitämme, että OP Ryhmän yhdistelty tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan OP Ryhmän taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti.

Lausuntomme on ristiriidaton OP Osuuskunnan hallitukselle ja tarkastusvaliokunnalle OP Osuuskuntakonsernista annetun lisäraportin kanssa.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*.

Olemme riippumattomia OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdisteltävistä yhteisöistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

OP Ryhmään kuuluville yhteisöille suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut ovat parhaan tietomme ja käsityksemme mukaan olleet Suomessa noudatettavien, näitä palveluja koskevien säännösten mukaisia, emmekä ole suorittaneet EU-asetuksen 537/2014 5. artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kiellettyjä palveluja. Suorittamamme muut kuin tilintarkastuspalvelut on esitetty OP Ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen liitetiedossa 12.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Olennaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessamme sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa. EU-asetuksen 537/2014 10 artiklan 2 c -kohdan mukaiset merkittävät olennaisen virheellisyyden riskit sisältyvät alla kuvattuihin tilintarkastuksen kannalta keskeisiin seikkoihin.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessamme huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän on sisällytetty arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

Saamiset asiakkailta - arvostaminen (tilinpäätöksen liitteet 1, 13, 20 ja 37)

Saamiset asiakkailta, yhteensä 96,9 mrd. euroa, on OP Ryhmän yhdistellyn taseen merkittävin erä muodostaen 56 % taseen loppusummasta.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit -standardin mukaisten odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) laskennassa käytetään oletuksia, arvioita ja johdon harkintaa, jotka liittyvät mm. odotettavissa olevien luottotappioiden todennäköisyyden ja määrän, sekä luottoriskin merkittävän kasvun määrittämiseen.

Odotettavissa olevien luottotappioiden laskennan osatekijöitä päivitetään ja tarkennetaan toteutuneen luottoriskikehityksen, laskentaprosessin validoinnin ja kehittämisen sekä sääntelymuutosten ja -vaatimusten perusteella.

Saamisten tasearvon merkittävydestä, arvostamisesta käytettävien laskentamenetelmien monimutkaisuudesta ja johdon harkinnasta johtuen saamisten arvostaminen on tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.

Olemme arvioineet luotonannon ohjeistuksen noudattamista, luottoriskien hallintaa sekä saamisten kirjaamiseen ja valvontaan liittyviä periaatteita ja kontroleja OP Osuuskunta - konsernin yhteisöissä.

Olemme arvioineet odotettavissa olevien luottotappioiden (ECL) laskentamenetelmiä ja laskennassa käytettyjä keskeisiä oletuksia, sekä testanneet odotettavissa olevien luottotappioiden laskentaprosessiin ja luottoriskimalleihin liittyviä kontroleja.

Tarkastuksen keskeisimpiä osa-alueita ovat olleet merkittävimmät ECL-laskentaan liittyvät johdon harkintaa edellyttävät tekijät, kassavirtaperusteiseen asiantuntija-arvioon perustuva ECL-laskenta, koronaviruspandemian vaikutukset luottoriskiasemaan ja ECL-laskentaan, ECL-mallien validointiprosessi sekä keskeisimpien ECL-mallien mukaisen laskennan uudelleenlaskenta ja herkkyyksianalyysit.

Tarkastukseen on osallistunut KPMG:n IFRS- ja rahoitusasiantuntijoita.

Lisäksi olemme pyytäneet muiden OP Ryhmän tilinpäätökseen yhdisteltyjen yhteisöjen tilintarkastajilta lausunnon siitä, että tilinpäätökseen yhdistellyissä yhteisöissä on noudatettu OP Osuuskunnan antamia rahoitusprosessia koskevia ohjeistuksia.

Lisäksi olemme arvioineet OP Ryhmän saamia ja odotettavissa olevia luottotappioita koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

Sijoitusomaisuuden ja johdannaissopimusten arvostaminen (tilinpäätöksen liitteet 1, 8, 19, 21 ja 37)

Sijoitusomaisuuden tasearvo on 22,9 mrd. euroa käsittäen pääasiassa käypään arvoon arvostettavia sijoituksia. Johdannaisvarat ovat yhteensä 3,5 mrd. euroa ja johdannaissovelat 2,3 mrd. euroa koostuen kaupankäynti- ja suojaustarkoituksessa pidettävistä sopimuksista. Johdannaiset arvostetaan tilinpäätöksessä käypään arvoon.

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritellään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerauksien avulla, tai jos toimivia markkinoita ei ole, OP Ryhmän omia arvostusmenetelmiä käyttäen. Sijoitusten ja johdannaisten käyvän arvon määrittämiseen liittyy harkintaa erityisesti niiden instrumenttien osalta, joiden markkina-arvoa ei saada julkisista markkinanoteerauksista. Pääomarahastojen ja kiinteistösijoitusten arvostukseen voi lisäksi liittyä aikaviivettä.

Sijoitusomaisuuden ja johdannaissopimusten ollessa huomattavan määräisiä ja niiden arvostamiseen liittyessä epälikvidien tuotteiden osalta myös johdon harkintaa, on kyseisten erien arvostaminen määritelty tilintarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi.

Olemme arvioineet OP Ryhmän soveltamien tilinpäätösperiaatteiden ja arvostusmenetelmien asianmukaisuutta sekä testanneet sijoitusomaisuuden ja johdannaissopimusten kirjanpitoa ja arvostamista.

Johdannaissopimusten osalta olemme arvioineet kirjanpitokäsittelyä ja arvostusprosessia suhteessa IFRS -säännösten vaatimuksiin.

Tilinpäätöstarkastuksen yhteydessä olemme verranneet sijoitusomaisuuden ja johdannaisten arvostamisessa käytettyjä käypiä arvoja markkinanoteerauksiin ja muihin ulkopuolisiin hintalähteisiin, arvioineet arvostuksessa käytettyjen syöttötietojen oikeellisuutta sekä käytettyjen oletusten ja arvioiden kohtuullisuutta.

Olemme myös perehtyneet OP Ryhmän sijoituksiinsa soveltamiin arvonalentumisperiaatteisiin ja -menetelmiin.

Tarkastukseen on osallistunut KPMG:n IFRS- ja rahoitusasiantuntijoita.

Lisäksi olemme arvioineet sijoitusomaisuutta ja johdannaissopimuksia koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

Vakuutusvelka (tilinpäätöksen liitteet 1, 6 ja 31)

Vakuutusvelka on OP Ryhmän taseessa 8,8 mrd. euron velkaerä, jonka määrittämisessä käytetään erilaisia vakuutusmatemaattisia oletuksia ja laskentamenetelmiä.

Vakuutusvelkan laskenta perustuu useista eri tietojärjestelmistä saataviin tietoihin ja näiden tietojen yhdistelyyn. Tietokannat ovat laajoja ja järjestelmien käsittelemät tietomäärät suuria.

Uuden kuolevuusmallin (K2021) käyttöönotto on vaikuttanut vakuutusvelkan määrään tilikaudella.

Tarkastustoimenpiteisiimme on sisällynyt vakuutusvelkan kirjaamiseen ja laskentaan liittyvien periaatteiden arviointia. Aktuaari-asiantuntijamme on selvittänyt vakuutusvelkan laskennassa käytettyjen oletusten ja menetelmien asianmukaisuutta sekä uuden kuolevuusmallin vaikutuksia vakuutusvelkan laskentaan.

Olemme arvioineet vakuutusvelkan sisäisen valvonnan prosesseja ja laskennan lähtötietojen

Vakuutusvelan korkoriskiä hallitaan johdannais- ja korkoinstrumenteilla, jotka arvostetaan tilinpäätöksessä käypään arvoon.

Vakuutusvelan tasearvon merkittävyyden ja sen laskentaan liittyvien vakuutusmatemaattisten mallien monimutkaisuuden johdosta vakuutusvelka on määritelty tilintarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi.

oikeellisuutta sekä vakuutusvelan laskennan ja kirjanpitojärjestelmän välistä yhteyttä.

Olemme selvittäneet vakuutusvelan korkoriskin suojauksen periaatteita sekä suojaavien johdannaisinstrumenttien kirjanpitokäsittelyn asianmukaisuutta.

Lisäksi olemme arvioineet vakuutusvelkaa koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

Taloudelliseen raportointiin liittyvä kontrolliympäristö ja tietojärjestelmät

OP Ryhmän tilinpäätöksen oikeellisuuden kannalta keskeiset raportointiprosessit ovat järjestelmäriippuvaisia. Tietojärjestelmien merkitys on keskeinen niin jatkuvuuden ja häiriötilanteiden hallinnan kuin taloudellisen raportoinnin oikeellisuuden näkökulmasta. Taloudellisen raportoinnin tietojärjestelmäympäristöllä sekä yksittäisten tietojärjestelmien sovelluskontrolleilla on siten merkittävä vaikutus valittavaan tilintarkastustapaan.

OP Ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen perustuessa laajaan määrään tietovirtoja lukuisista eri järjestelmistä, olemme määritelleet taloudellisen raportoinnin järjestelmäympäristön tilintarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi.

Olemme muodostaneet käsityksen taloudelliseen raportointiin liittyvistä tietojärjestelmistä ja järjestelmien kontrolliympäristöstä sekä testanneet taloudellisen raportoinnin sisäisten kontrollien tehokkuutta.

Tarkastus on kohdistunut myös keskeisten tietovirtojen ja transaktioiden käsittelyn valvontaan, käyttövaltuushallintaan, muutoshallintaan ja järjestelmien väliseen tiedonsiirtoon sekä ulkoistusten hallintaan.

Tarkastustoimenpiteisiimme on sisällytetty merkittävässä määrin aineistotarkastustoimenpiteitä sekä data-analyysyjä taloudellisen raportoinnin eri osa-alueisiin liittyen.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että OP Ryhmän tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti liitetiedoissa tarkemmin kuvatulla tavalla ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan OP Ryhmän kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos OP Ryhmä aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonamme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden

yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon OP Ryhmän sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä OP Ryhmän kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonne. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei OP Ryhmä pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä OP Ryhmään kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon OP Ryhmän tilinpäätöksestä. Vastamme tilintarkastuslausunnosta yksin.
- OP Ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen tarkastus perustuu OP Osuuskunta –konsernin ja jäsenosuuspankkien tilinpäätöksiin sekä tilintarkastuskertomuksiin, jotka on annettu OP Ryhmän yhdistellyn tilinpäätöksen tarkastusta varten.

Kommunikoimme OP Osuuskunnan hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme OP Osuuskunnan hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varotoimista.

Päätämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voisi kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koitua yleinen etu.

Muut raportointivelvoitteet

Tilintarkastustoimeksiantoa koskevat tiedot

Olemme toimineet OP Osuuskunnan kokouksen valitsemana tilintarkastajana vuodesta 2002 alkaen yhtäjaksoisesti 20 vuotta.

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomuksen. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suorittaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomuksessa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Helsingissä 2. maaliskuuta 2022

KPMG OY AB

Juha-Pekka Mylén
KHT